femeia

ALMANAH 1982

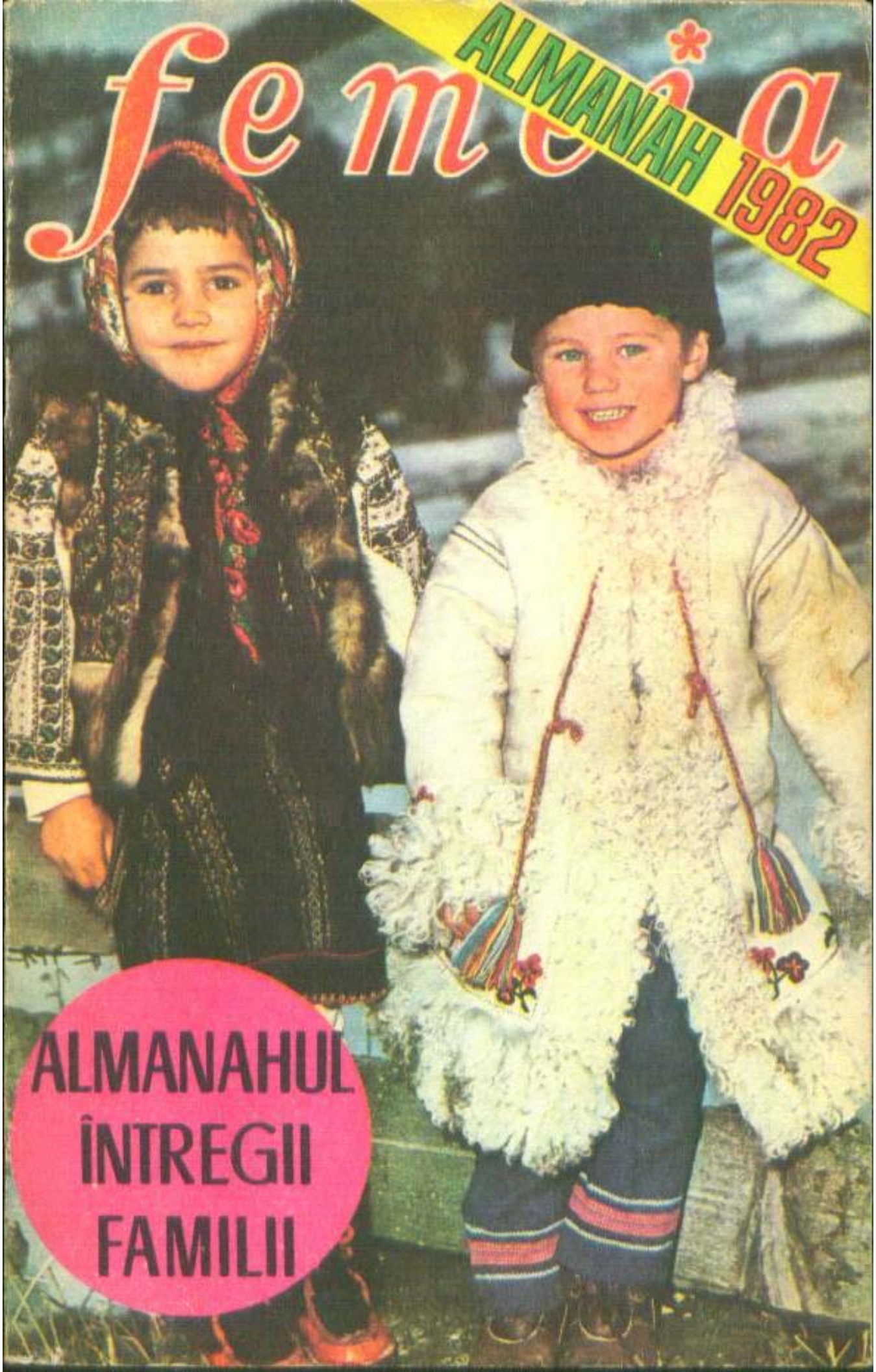

ALMANAHUL ÎNTREGII FAMILII

Un om pentru țară

E fără tihnă OMUL ce-nseamnă-n România
înalta demnitate, curajul și tăria
de-a merge către țintă statornic, optimist,
pătruns de forța vieții, de crezul comunist.

Cu Ceaușescu-n frunte, în strînsă unitate,
stăpîni pe soarta noastră trăim în libertate,
urcînd prin cincinale noi trepte de istorii
spre era comunistă, spre pisc înalt, de glorii.

. . . . . .

E pretutindeni unde se naște-o casă nouă,
împarte cu noi greul și pîinea pe din două,
e prieten bun și frate cu cei ce-n hărnicie
înalță noi columne pe-a țării veche glie.

IOAN COSTEA

Din cuprins:

● Exemplară personalitate științifică, om politic și de stat ● «A învăța» se conjugă, la orice vîrstă, la timpul prezent ● Zece întrebări ce frămîntă femeile lumii în deceniul acesta ● Familia, o adevărată școală a vieții ● Adolescența, o vîrstă neînțeleasă? ● Mărturii ale unei strălucite culturi a strămoșilor noastre getodace. ● Pinacoteca F ● Momente din actuala ediție a Festivalului național «Cîntarea României» ● Artele populare și copilul ● Literatură ● Ce va predomina în moda anului 1982? ● Alimentația secolului XX ● Vă cunoașteți propria sănătate? (teste) ● Sfatul pediatrului ● De ce trăiesc femeile mai mult decît bărbații? ● Locuința anului 2000 ● Mai poți fi azi autodidact în activitatea casnică? ● Tricotaje, croșetături, broderii, cusături populare, idei practice ● Cu haz, dar și cu tîlc.

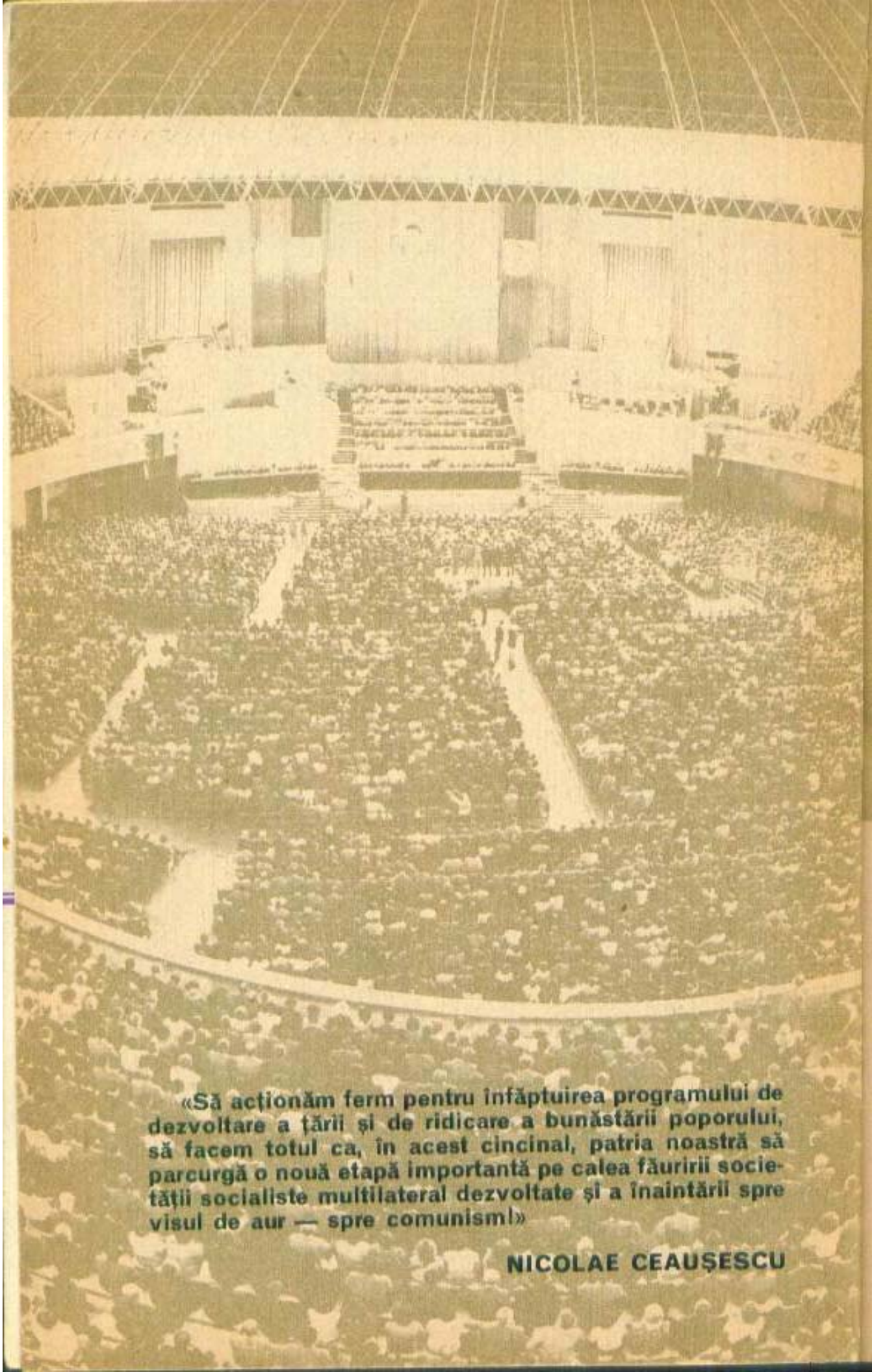

«Să acționăm ferm pentru înfăptuirea programului de dezvoltare a țării și de ridicare a bunăstării poporului, să facem totul ca, în acest cincinal, patria noastră să parcurgă o nouă etapă importantă pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării spre visul de aur — spre comunism!»

NICOLAE CEAUȘESCU

ASCENSIUNE NEABĂTUTĂ SPRE ÎNFĂPTUIREA ASPIRAȚIILOR NOASTRE DE PROGRES ȘI CIVILIZAȚIE

În curînd vom spune din nou: a mai trecut un an! Buna și frămîntata noastră planetă își va încheia încă o dată periplul circumsolar, conducînd cortegiul zilelor, lunilor și anotimpurilor la locul de unde a plecat și unde nu va întîrzia să pornească iarăși la drum. Vom fi din nou în punctul de pornire și de întoarcere al acestei călătorii astronomice, la granița nevăzută între anul vechi și anul nou, pe care, iată, ne pregătim să o trecem. În acest sens, anul 1982 va reprezenta o nouă platformă de lansare a ambițiilor noastre celor mai nobile către viitor, a înaintării noastre ferme și de neabătut către izbîndirea idealurilor pe care ni le-am propus. Cu optimismul și încrederea pe care le dobîndește un popor liber și stăpîn deplin pe destinele sale, vom păși pragul celui de-al doilea an al cincinalului actual, an în care, ca și pînă acum, partidul ne cheamă să acționăm fără preget, cu întreaga forță a brațelor și minții noastre, pentru a face ca țara să înflorească tot mai puternic, să urce o nouă treaptă pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Ne-am învățat cu viața modernă, cu existența a tot felul de obiecte care funcționează prin simpla apăsare pe un buton și care populează tot mai mult universul nostru cotidian. Ne-am obișnuit cu aceste obiecte, dar ne dăm seama de necesitatea lor doar atunci cînd ceva nu merge bine, cînd

apăsarea pe buton nu mai produce efectul așteptat. Prezența lor în viața noastră înseamnă civilizație modernă, iar capacitatea de a le produce cu forțe proprii, naționale înseamnă dezvoltare.

Societatea are nevoie de multe lucruri, unele pe care oamenii le produc de cînd au devenit oameni, altele complicate, care presupun un anumit nivel industrial. Pe lîngă bunurile de consum, putem adăuga vasele maritime sau fluviale, avioane, automobile, tractoare, locomotive electrice, excavatoare gigant, macarale, instalații automatizate, mașini unelte cu program, produse chimice complexe, mașini de calculat electronice și multe altele, despre a căror realizare în țară, pe baza concepției proprii, sîntem informați în fiecare zi. Toate acestea presupun a ține pasul cu viața modernă, dar presupun, în fond, un anumit nivel de dezvoltare.

Ne-am obișnuit ca atunci cînd vrem ca un copil să învețe să avem doar dificultatea alegerii, la dispoziția noastră aflîndu-se o rețea diversificată de unități școlare de toate gradele, societatea asigurînd educație de calitate (pe care o vrem tot mai bună) din faza de preșcolaritate pînă la sistemele postuniversitare. Ne-am obișnuit ca atunci cînd cineva se îmbolnăvește să găsim dispensare, policlinici, spitale, medici specialiști, aparatură modernă. Rețeaua de învățămînt, ca și cea de ocrotire a sănătății, ca și cea a

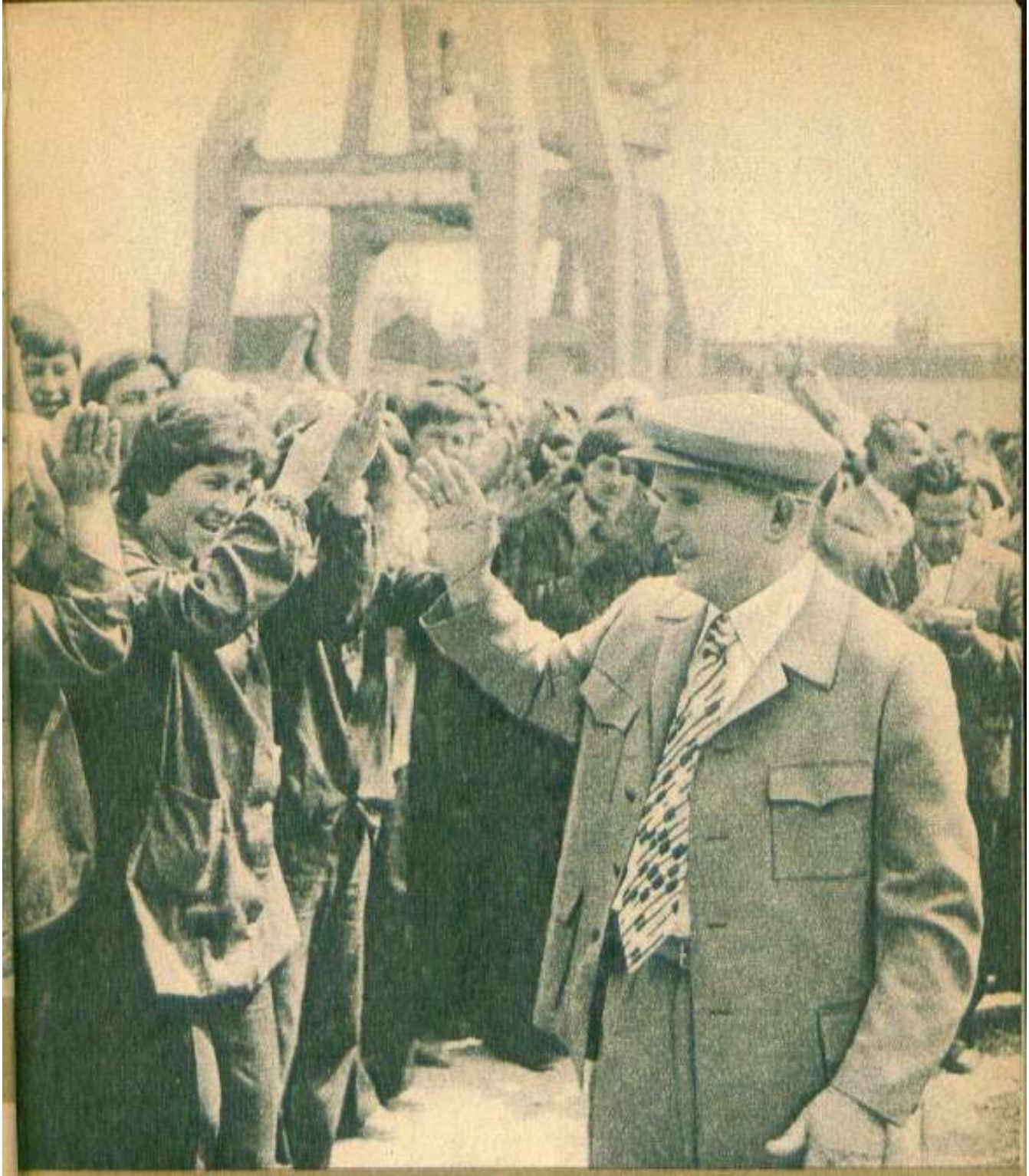

instituțiilor de cultură, înseamnă civilizație modernă, dar înseamnă și dezvoltare, în primul rînd dezvoltare.

Am ajuns să realizăm nenumărate produse, dar mai sînt multe pe care am dori să le facem și nu reușim încă — de exemplu, roboți industriali inteligenți, mari calculatoare performante care să conducă procese industriale, sau să producem anumite tipuri de avioane, sau energie nucleară, sau chiar televiziune în culori. Chiar în agricultură, ocupație străveche, trebuie să facem ca pămîntul să dea tot ceea ce este capabil și de aceea sîntem în plină desfășurare a unei noi revoluții agrare.

Aceasta arată că nu am atins încă nivelul de dezvoltare pe care ni l-am dorit, care să ne asigure belșugul și prosperitatea în condițiile vieții moderne. Economiștii au introdus un concept abstract — venitul național pe locuitor — pentru a măsura nivelul de dezvoltare. Ca orice abstracție și aceasta este simplă, comodă, utilă pentru o primă apreciere, dar, ca orice abstracție, este incompletă. Desigur, nivelul venitului național pe locuitor reflectă într-o anumită măsură capacitatea de creație a unei națiuni, posibilitățile de realizare a unei noi valori, care stă la baza oricărei dezvoltări. Dar ceea ce a subliniat cu putere Congresul al XII-lea al partidului, ceea ce ne amintește mereu secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, dezvoltare înseamnă, în această etapă, în primul rînd CALITATE, posibilitatea de a produce lucruri mai complicate și la nivelul tehnic cel mai înalt se traduce prin EFICIENȚĂ, capacitatea de a gospodări mai bine resursele și de a fi competitivi presupune ORGANIZARE, CULTURĂ, CIVILIZAȚIE, presupune, de ce nu, RELAȚII NOI ÎNTRE OAMENI.

Aceasta este obiectivul strategic al noului cincinal, din care am încheiat cu succes primul an, prima treaptă pe drumul spre ceea ce dorim să deve-

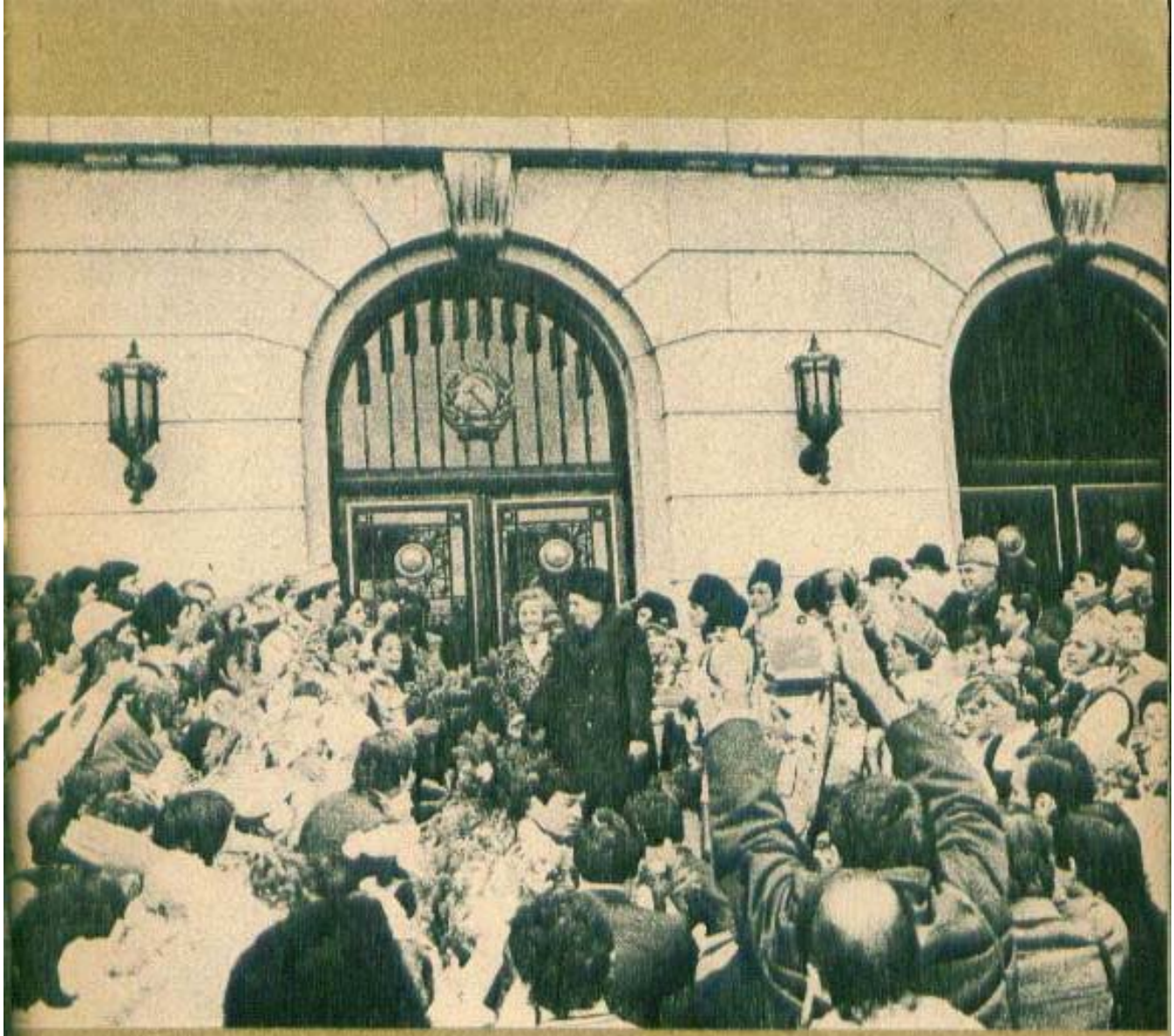

nim; în această epocă zbuciumată, în care unele țări se zbat să mențină nivelul cîștigat, altele se luptă cu inflația, cu șomajul, cu crize și conflicte de tot felul, noi mergem cu pași fermi spre dobîndirea statutului de țară socialistă cu dezvoltare medie, conștientă de faptul, atît de frumos exprimat de secretarul general al partidului, că istoria ne va judeca nu după ceea ce am consumat la un moment dat, ci după ceea ce am creat, am clădit, am lăsat moștenire celor ce ne vor urma.

Este pentru noi un temei de profundă satisfacție că această nouă etapă creatoare din viața națiunii găsește femeile României socialiste angajate deplin, în condiții de adevărată și efectivă egalitate, în marșul către atingerea minunatului obiectiv strategic stabilit de Congresul al XII-lea al partidului. Este meritul istoric al tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, de a fi formulat teoretic și înfăptuit practic teza principială cu privire la necesitatea obiectivă de a pune în valoare, în noua etapă pe care o traversăm, minunatul potențial de creație pe care îl reprezintă femeile. În opera teoretică și în acțiunea practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu s-a cristalizat concepția profund umanistă asupra rolului complex al femeii în societate, componentă esențială a mobilizării tuturor forțelor națiunii în procesul edificării noii orînduiri — cu oamenii și pentru oameni. Putem aprecia că și aceasta constituie o latură a marelui obiectiv strategic, a dezvoltării multilaterale.

. Poziția pe care o au femeile azi în societatea socialistă românească ne onorează, dar ne și obligă. În procesul de înfăptuire a ceea ce poporul așteaptă de la noi avem în față modelul strălucit al vieții și activității tovarășei Elena Ceaușescu, militant comunist și om de știință remarcabil, exemplară

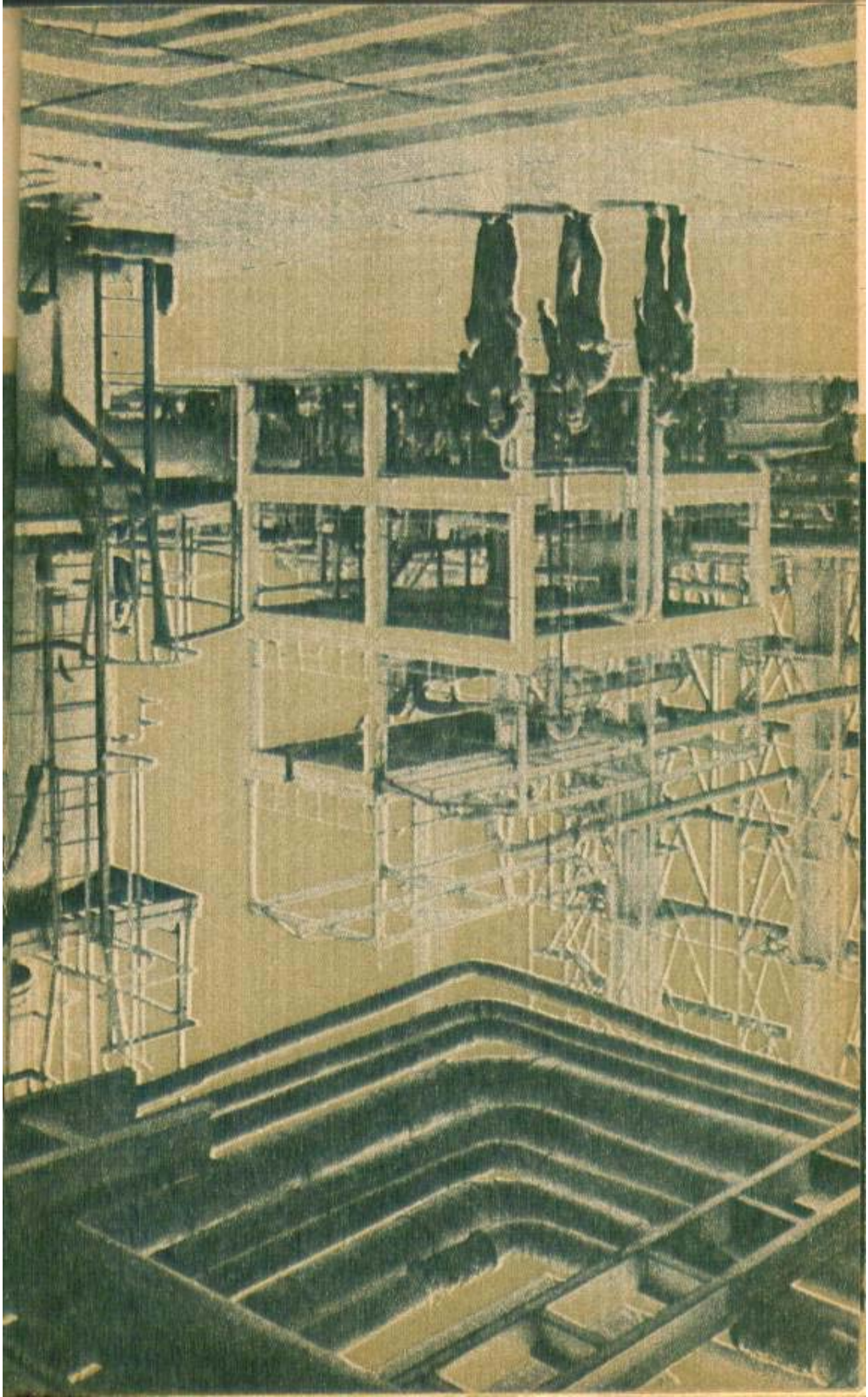

soție și mamă, întruchipare a umanismului revoluționar creator. Răspunzînd încrederii care ni se acordă de către partid, de către secretarul general al partidului, de către tovarășa Elena Ceaușescu, fiecare dintre noi este chemată să aducă o contribuție specifică, individualizată, la atingerea noului nivel de dezvoltare pe care ni l-am propus. În toate colțurile țării, la sat sau la oraș, în fiecare sector de activitate, peste tot unde trăim și muncim, avem o contribuție de adus la înfăptuirea cerințelor de a face mai mult și mai bine și, prin aceasta, de a deveni noi înșine mai bune, mai fericite. Pentru că sîntem femei și simțim că fericirea noastră stă nu numai în ceea ce facem pentru noi, stă mai ales în ceea ce facem pentru familia noastră, pentru copiii noștri, pentru patria noastră eternă, stă în sentimentul prestigiului de care ne bucurăm, în prețuirea dobîndită prin munca și realizările noastre.

Avem în față un obiectiv clar, știm încotro ne îndreptăm, pentru ce muncim. Dar știm, de asemenea, că nu vom putea înfăptui ceea ce ne propunem

Tovarășul Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu întreținîndu-se călduros cu membrii delegației indiene care i-au înmînat președintelui Republicii Socialiste România înalta distincție «Om al Anului 1980 — pentru pace».

decît în condițiile de liniște, de securitate și pace. O dezvoltare ca cea la care aspirăm presupune cooperare, o rațională diviziune internațională a muncii, concentrarea atenției asupra construcției, nu a armelor. Avem nevoie de liniște, de securitate, de colaborare între națiuni, de pace și luptăm pentru acestea. În situația complicată din lumea de azi, în care vechi conflicte au rămas nerezolvate și au apărut altele noi, în care echilibrul este fragil, încordările de tot felul amenință în fiecare moment, în care s-au acumulat arme care pot distruge de mai multe ori omenirea, glasul României, al președintelui ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cheamă la rațiune, la rezolvarea tuturor problemelor exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, la respectarea principiilor fundamentale ale relațiilor între state, la dezarmare și la folosirea pentru dezvoltare a fondurilor eliberate prin reducerea cheltuielilor militare, la întărirea securității și asigurarea independenței fiecărui popor. Sîntem alături de președintele țării, susținem cu toată căldura, cu mintea, cu faptele noastre, cu inimile noastre de mame, politica externă activă și principială a României, de întărire a independenței naționale, de dezarmare, de prietenie și colaborare între toate națiunile, de securitate și pace.

Cu aceste gînduri și aspirații, cu hotărîrea fermă de a ne făuri viitorul bogat și fericit către care tindem, intrăm în acest al doilea an al noului cincinal, care va marca încă o treaptă în atingerea de către România a unui minunat obiectiv strategic.

MARIA COSTACHE

Aspect de la întîlnirea prietenească dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România, și tovarășul Leonid Brejnev, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S.

Președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și președintele Republicii Ghana, dr. Hilla Limann, semnînd Declarația comună româno-ghaneză privind întărirea prieteniei și dezvoltarea colaborării între cele două părți.

Academician doctor inginer
ELENA CEAUȘESCU

EXEMPLARĂ PERSONALITATE ȘTIINȚIFICĂ, OM POLITIC ȘI DE STAT

Un strălucit și însuflețitor exemplu, un izvor de îndreptățită mîndrie pentru femeile României, pentru întregul nostru popor reprezintă viața și activitatea tovarășei Elena Ceaușescu, militantă de seamă a partidului, eminentă personalitate științifică. Întruchipare a virtuților tradiționale ale femeii române.

Încadrîndu-se din fragedă tinerețe în mișcarea muncitorească, desfășurînd o amplă și rodnică activitate în cadrul Uniunii Tineretului Comunist și apoi în rîndurile Partidului Comunist Român, tovarășa Elena Ceaușescu s-a călit în focul marilor bătălii de clasă și antifasciste, în lupta revoluționară de eliberare națională și socială a patriei. Tovarășă de viață și de luptă a strălucitului revoluționar comunist, a marelui om politic și înflăcăratului patriot — Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu se află mereu alături de secretarul general al partidului, președintele Republicii, prezentă la toate evenimentele din viața țării, mereu în mijlocul oamenilor muncii, în întreprinderi, pe ogoare, în institute de învățămînt și știință sau în așezăminte de cultură.

În calitate de membru al conducerii superioare de partid și de stat, ca membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. și ca prim viceprim-ministru al guvernului, tovarășa Elena Ceaușescu are un aport deosebit la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a partidului și statului, activitate în care își afirmă experiența de om politic, devotamentul nemărginit față de interesele supreme ale clasei muncitoare, ale poporului român.

Avînd o contribuție strălucită la dezvoltarea științei românești contemporane, la creșterea rolului acesteia în progresul multilateral al României, om de știință de mare prestigiu, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, a participat cu un aport deosebit la fundamentarea și elaborarea programelor naționale de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, precum și în domeniul energiei — documente adoptate de Congresul al XII-lea al partidului —, conduce activitatea pentru transpunerea în viața a acestor programe, cu implicații determinante pentru dezvoltarea patriei în anii următori, în deceniile viitoare.

Lucrările celui de-al XVI-lea Congres internațional de istorie a științei, desfășurat sub înaltul patronaj al tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, Simpozionul internațional «Oamenii de știință și pacea», cel de-al II-lea Congres național de chimie au prilejuit o nouă afirmare a prestigiului și prețuirii de care se bucură tovarășa Elena Ceaușescu, savant renumit și om politic de seamă.

Expunerile rostite de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu la deschiderea celui de-al XVI-lea Congres internațional de istorie a științei și la deschiderea celui de-al II-lea Congres național de chimie au constituit axa de valori, de orientări fundamentale, sub semnul cărora s-au desfășurat lucrările importantelor foruri științifice, apreciate unanim în cadrul dezbaterilor.

Întreaga activitate a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu reprezintă o ilustrare strălucită a tezei cuprinse în mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu participanților la Simpozionul «Oamenii de știință și pacea»: «Locul oamenilor de știință, vital interesați de cauza progresului și păcii, este alături de popoarele care luptă pentru apărarea vieții și muncii lor, pentru dreptul de a-și făuri destinul în mod liber, fără nici un amestec din afară, în scopul propriei propășiri materiale și spirituale».

Primită cu sentimente de aleasă stimă și prețuire, cuvîntarea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu la deschiderea celui de-al XVI-lea Congres internațional de istorie a științei s-a bucurat de un deosebit interes.

CONTRIBUȚIE DE MARE VALOARE ÎN CHIMIA ROMÂNEASCĂ

A devenit un fapt notoriu, unanim apreciat atît în țară cît și peste hotare, că dezvoltarea chimiei românești a cunoscut o etapă de profunde transformări de cînd tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu desfășoară o susținută și prodigioasă activitate în acest important domeniu. Înalta sa pregătire științifică, anii îndelungați de practică, de legătură nemijlocită cu cercetarea și producția au avut de spus un cuvînt greu în înrîurirea pe care a determinat-o personalitatea sa științifică asupra destinelor chimiei românești.

Tovarășa Elena Ceaușescu și-a început activitatea științifică în cadrul Institutului de Cercetări Chimice, ICECHIM, parcurgînd toate treptele în cercetarea științifică, de la cercetător științific la cercetător științific principal, a-

Accademico Dottore Ingegnere
ELENA CEAUSESCU

RICERCHE NEL CAMPO DELLA SINTESI E DELLA CARATTERIZZAZIONE DEI COMPOSTI MACROMOLECOLARI

Prefazione del professore accademico Antonio Carelli

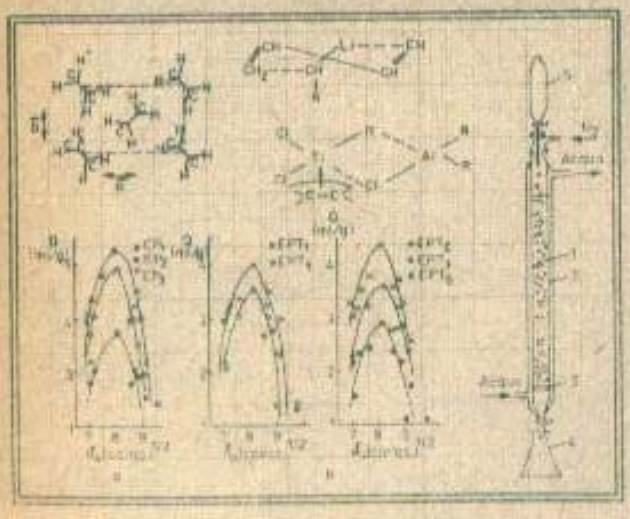

SUGARCO EDIZIONI

Elena Ceaușescu

Lucrarea «Cercetări în domeniul sintezei și caracterizării compușilor macromoleculari» a tovarășei Elena Ceaușescu, apărută în mai multe limbi de circulație internațională, este deosebit de apreciată în lumea științifică internațională.

vînd succesiv responsabilitatea de șef de secție, director și Institutului de Cercetări Chimice, director al Institutului Central de Chimie și, actualmente, de președinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie și președinte al Consiliului științific al Institutului Central de Chimie.

Tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a avut și are o participare efectivă și concretă la lucrările de cercetare propriu-zise, în toate fazele lor, și la stabilirea direcțiilor de orientare a cercetărilor pentru dezvoltarea științei și industriei chimice. Ca șef al secției de cercetări Elastomeri, creată din inițiativa sa, tovarășa Elena Ceaușescu a realizat o forță de cercetare care, în continuă dezvoltare, răspunde necesităților economiei naționale de a elabora tehnologii moderne, de mare eficiență economică, pentru noi tipuri de cauciucuri sintetice. În această perioadă, pe baza cercetărilor efectuate sub conducerea sa directă, s-a reușit ca de la producerea unui singur tip de elastomer să se treacă la producerea celor mai importante tipuri de cauciucuri sintetice și să se creeze premisele ca, în viitorul apropiat, să se producă întreaga gamă de elastomeri realizați în țările industriale dezvoltate. A îndrumat cercetarea în domeniul sintezei elastomerilor spre soluții originale, superioare din punct de vedere tehnic și economic, cu elemente de noutate, făcînd obiectul unui număr important de brevete în țară și străinătate. În același timp, a urmărit ca cercetările să fie eficiente, îndrumînd cercetătorii de la laborator pînă la uzină, avînd în vedere, în continuare, perfecționarea tehnologiilor aplicate. Se poate cita în acest sens realizarea instalațiilor industriale pentru fabricarea «Cauciucului cis-1-4-poliizoprenic», «Terpolimerului etilenă-propilenă-dienă», «Cauciucului cis-1-4-polibutadienic», «Poliesterilor plastifianți și poliesterilor pentru spume poliuretanice» ș.a.

Preocuparea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu pentru aspectele de cercetare fundamentală în chimia macromoleculară este pusă în evidență începînd cu teza de doctorat «Polimerizarea stereospecifică a izoprenului» și în numeroasele articole și comunicări științifice publicate în reviste de specialitate sau prezentate la manifestări științifice din țară sau din străinătate. Această activitate științifică s-a impus opiniei internaționale, tovarășa Elena Ceaușescu fiind astăzi cunoscută și apreciată

Presa din numeroase țări remarcă faptul că academician doctor inginer Elena Ceaușescu, reprezentantă și continuatoare remarcabilă a tradițiilor școlii românești de chimie, se bucură de stimă și admirație în întreaga lume. Dovadă grăitoare stau înaltele distincții, titlurile de Doctor Honoris Causa, profesor onorific, care i-au fost acordate de importante instituții universitare și academice din diferite țări.

în întreaga lume și bucurîndu-se de o deosebită prețuire ca om de știință. A fost aleasă membră a numeroase societăți internaționale de chimie de înalt prestigiu și este profesor onorific la importante institute de învățămînt superior din străinătate. Unele din contribuțiile sale științifice au fost reunite în volume, traduse și în limbi străine de largă circulație, prezentînd un interes deosebit pentru publicul de specialitate.

În afara contribuției sale ca om de știință la dezvoltarea chimiei românești, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a adus, prin activitatea sa organizatorică, modificări de esență în structura și orientarea tematică a cercetării chimice din țara noastră.

Înființat din inițiativa sa în anul 1973, Institutul Central de Chimie a reunit toate forțele de cercetare și proiectare, canalizîndu-le spre rezolvarea rapidă și eficientă a celor mai importante probleme ale industriei chimice, ale economiei naționale.

Tematica și planurile de cercetare au cuprins probleme de cercetare tehnologică, cu aplicabilitate practică imediată, alături de probleme de cercetare fundamentală, care să asigure dezvoltarea în viitor a industriei chimice.

O contribuție originală și de mare importanță a tovarășei Elena Ceaușescu a fost integrarea învățămîntului superior chimic cu cercetarea, care asigură participarea cadrelor didactice și a studenților din ultimii ani la rezolvarea efectivă a unor teme de cercetare, ceea ce conduce la creșterea potențialului de cercetare și, în același timp, asigură studenților condițiile și climatul cel mai favorabil însușirii unor cunoștințe temeinice, teoretice și practice.

Este cunoscut astăzi că institutele de cercetare se autofinanțează, toate problemele de cercetare fiind realizate pe bază de contracte economice cu întreprinderile și centralele industriale. Acest mod de lucru, care a condus la creșterea substanțială a eficienței cercetării și la realizarea concretă, efectivă a integrării cercetării cu producția, a fost inițiat de tovarășa Elena Ceaușescu, primul institut care a utilizat acest sistem de finanțare fiind Institutul de Cercetări Chimice București.

Sînt tot atîtea temeiuri de recunoaștere a marilor merite pe care le are academician doctor inginer Elena Ceaușescu în dezvoltarea tumultuoasă a chimiei românești.

VIORICA DOBRESCU,
director **adjunct științific**
al ICECHIM

REZULTATELE PRACTICE ALE APLICĂRII INDUSTRIALE

Este știut că în zilele noastre, de afirmare a revoluției tehnico-științifice, ce modifică în mod vertiginos condițiile creației materiale și amplifică într-o proporție nebănuită posibilitățile de valorificare a resurselor naturii în folosul omului, făurirea și dezvoltarea unei economii moderne, asigurarea progresului și prosperității generale a societății depind într-o măsură hotărîtoare de dezvoltarea potențialului științific al fiecărei țări, de eficiența și operativitatea cu care sînt promovate în activitatea practică noile cuceriri ale științei și tehnicii.

La progresul rapid al industriei chimice, cercetarea științifică și proiectarea își aduc o contribuție de mare însemnătate. Din noile capacități de producție și din cele dezvoltate, 95 la sută se bazează pe cercetări și tehnologii proprii, făcînd obiectul a numeroase brevete înregistrate la noi și în alte țări.

Hotărîrile congreselor partidului din ultimul deceniu și jumătate au generat un mare salt calitativ și în domeniul cercetării științifice, fundamentale și aplicative, precum și al cercetării de dezvoltare tehnologică.

După organizarea cercetării științifice în domeniul chimiei, sub conducerea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, coordonarea cercetării chimice a avut drept efect eliminarea paralelismelor și a temelor fără perspective, concentrarea principalelor forțe de cercetare pe problemele majore ale dezvoltării industriei chimice din țara noastră, o mai bună folosire a bazei tehnico-materiale din cercetare, o concepție dinamică cu privire la orientarea în perspectivă a cercetării științifice, fundamentale și aplicative.

De asemenea, Institutul Central de Chimie a preluat în coordonare producția de mic tonaj din chimie, organizînd și 3 uzine proprii pentru realizarea produselor de sinteză fină, precum și activitatea de producție în laboratoarele de cercetare ale institutelor.

Instalațiile experimentale montate în marile uzine chimice au fost subordonate din punct de vedere al cercetărilor tehnologice direct Institutului central. Aceste măsuri au dus la integrarea cercetării chimice în producția industrială.

În cursul anului 1973, institutele tehnologice de proiectare au trecut în subordinea directă a Institutului Central de Chimie, realizîndu-se astfel legătura directă între cercetarea științifică și proiectarea tehnologică, punîndu-se bazele unei cooperări și răspunderi nemijlocite în realizarea proiectelor pentru instalațiile industriale. În acest mod s-a realizat în industria chimică legătura organică între cercetarea științifică și tehnologică, experimentarea industrială, proiectarea tehnologică și producția industrială.

Realizările dobîndite pînă acum, ca și întreaga concepție a dezvoltării cercetării noastre chimice poartă amprenta remarcabilei activități științifice și organizatorice a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, a hotărîrii și consecvenței cu care a orientat munca de cercetare spre soluționarea problemelor prioritare ale industriei chimice.

Aportul Institutului Central de Chimie a crescut simțitor în cincinalul revoluției tehnico-științifice (1976—1980). Această contribuție se reflectă în preocuparea constantă a specialiștilor din institut de a îmbunătăți tehnologiile existente, sub raportul reducerii consumurilor specifice de materii prime, al diversificării producției, în scopul înlocuirii importurilor cu produse românești, dar mai ales în asigurarea cu noi tehnologii competitive, a dezvoltărilor prevăzute în planul de investiții.

Progresele realizate în aceste direcții au permis, practic, ca cea mai mare parte a dezvoltării în domeniul elastomerilor, coloranților, detergenților și o bună parte a dezvoltării din domeniul îngrășămintelor, maselor plastice, produselor organice de sinteză și substanțelor de înaltă puritate să fie asigurate de colectivele din ICECHIM.

Fabricarea cauciucurilor sintetice constituie un domeniu de cea mai mare importanță pentru economia națională. Pornind de la această necesitate, menționăm realizările deosebite ale colectivului de cercetare din cadrul ICECHIM, condus de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, privind obținerea elastomerilor stereospecifici și elucidarea unor probleme de cinetică și sinteză — probleme de cer-

cetare fundamentală, care au deschis un larg orizont pentru crearea de noi tipuri de elastomeri —, pregătirea și purificarea monomerilor, sinteza unor catalizatori specifici, studii de structură și relația acesteia cu proprietățile fizico-mecanice ale polimerului, metode de stabilizare a polimerilor obținuți ș.a.

În ultimii ani, industria chimică și-a orientat consecvent dezvoltarea către o structură modernă a producției, cu precădere în sectoarele care asigură valorificarea cît mai ridicată a materiilor prime, potrivit exigențelor progresului tehnico-științific contemporan.

În această ordine de idei amintim că în anii precedenți și în cursul acestui an au intrat în funcțiune o serie de instalații tehnologice importante — acțiunea continuînd și în anii viitori — care permit creșterea gradului de prelucrare a țițeiului și completează paleta de materii prime petrochimice.

Importantele cercetări în domeniul chimiei macromoleculare se materializează în instalațiile industriale de mare capacitate, cum este instalația de cauciuc poliizoprenic de la Brazi, pusă în funcțiune în 1978. Se cuvine subliniat faptul că pe întreg parcursul realizării instalației, în timpul probelor tehnologice și apoi în faza de producție propriu-zisă tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu a urmărit direct lucrările.

Dintre cauciucurile sintetice, interesul cel mai mare îl prezintă «cauciucul cis. 1-4-poliizoprenic», care, datorită faptului că reproduce în mod fidel structura cauciucului natural, poate fi folosit în locul acestuia, în majoritatea utilizărilor sale, eliminînd astfel importul.

Realizarea lui pe cale de sinteză a fost posibilă prin polimerizare în soluție în prezența catalizatorilor stereospecifici. Ca urmare a cercetărilor în laborator și stație pilot, a fost elaborată tehnologia de polimerizare a izoprenului separat din fracția C.5 a benzinei de pirolizã. Au fost elaborate procedee originale atît pentru separarea și purificarea izoprenului, cît și pentru polimerizare, care stau la baza proiectării și realizării unei instalații industriale de mare capacitate.

Procedeul de obținere a «cis. 1-4-poliizoprenului», și ca urmare cercetările efectuate pentru acest reprezentant al clasei — în principal purificarea materiilor prime și fazele tehnologice care succed polimerizării — sînt în foarte mare măsură valabile și pentru alte tehnologii.

Pe lîngă utilizarea sa de bază, ca înlocuitor al cauciucului natural în industria de anvelope și articole tehnice poliizoprenul obținut este folosit și la sinteza unor produse bazate pe modificarea chimică a acestuia, cum ar fi cauciucul clorurat, cercetare care se află într-un stadiu final, urmînd a se realiza la nivel industrial, precum și cauciucul ciclizat.

Creșterea producției de cauciuc sintetic de 1,5 ori în anul 1980 față de 1975 și producerea unor sortimente noi, rod al cercetărilor proprii, cum sînt: cauciucurile stereospecifice, poliizoprenic și polibutadienic, asigură baza de materii prime pentru dezvoltarea producției de anvelope și articole tehnice din cauciuc.

Dezvoltarea producției de cauciuc butadien-stirenic este prevăzută să atingă nivelul care va permite să se acopere atît necesarul intern cît și crearea de disponibilitate pentru export. Cu toate acestea, ponderea acestui tip de cauciuc, în totalul producției de cauciuc, va scădea în favoarea altor tipuri, și în special în favoarea cauciucului poliizoprenic, ale cărui calități îl fac apt de a înlocui cauciucul natural.

Un alt rezultat remarcabil al cercetării ICECHIM constă în obținerea terpolimerilor etilenă-propilenă-dienă, care în prezent se realizează în instalațiile puse în funcțiune în cincinalul 1976—1980 la Combinatul petrochimic de la Pitești.

Terpolimerii etilenă-propilenă-dienă sînt elastomeri sintetici caracterizați printr-un întreg complex de proprietăți superioare, dintre care se detașează în mod deosebit rezistența remarcabilă la acțiunea distructivă a agenților oxidativi (oxigen, ozon, radiații U.V. etc.), păstrarea proprietăților înalt elastice într-un spectru larg de temperatură și conservarea caracteristicilor fizico-mecanice la utilizare îndelungată. Datorită acestor proprietăți, elastomerii etilen-propilenici au aplicații la fabricarea articolelor tehnice din cauciuc, înlocuind în anumite condiții cauciucurile clasice (cauciuc natural, poliizoprenic, polibutadienă, elastomeri butadien-stirenici).

De o deosebită importanță este aplicarea elastomerilor etilen-propilenici la fabricarea diverselor repere pentru industria de automobile și vagoane, la fabricarea benzilor transportoare, a izolațiilor electrice.

În era noastră, dezvoltarea în ritm ridicat a întregii economii a creat un consum crescînd de materiale dintre cele mai diferite, printre acestea un loc important fiind ocupat de elastomeri. Tehnologia terpolimerilor etilenă-propilenă-dienă completează paleta cauciucurilor sintetice fabricate în România, prin acestea asigurîndu-se îmbunătățirea calității unor articole tehnice și eliminarea unui import în valoare de circa 230 milioane de lei. Eficiența economică a tehnologiei respective rezultă atît din aplicațiile produsului și din eliminarea importului, cît și din însăși valoarea ridicată a elastomerului etilen-propilenic.

Dintre numeroasele lucrări de cercetare efectuate de ICECHIM, care au condus la elaborarea unor tehnologii originale, ne vom referi în final la obținerea poliester-

MEDICAMENTE

Aportul tovarășei Elena Ceaușescu în calitatea sa de om de știință a imprimat un spirit dinamic, realist și eficient științei românești, lucru recunoscut unanim de ilustre personalități din diferite țări, cu care s-a întîlnit de-a lungul anilor.

ri plastifianți și a poliesterilor pentru spume poliuretanice flexibile, care au stat la baza realizării de către IITPIC-București a instalației industriale de poliesteri pe platforma Combinatului petrochimic «Solventul»-Timișoara.

Instalația industrială, pusă în funcțiune în 1978, se caracterizează prin economicitate, flexibilitate, ușurință și siguranță în exploatare. Poliesterii obținuți se remarcă prin nivelul și constanța indicilor de calitate, fiind la nivelul produselor asemănătoare din import. Poliesterii plastifianți se utilizează la prelucrarea policlorurii de vinil și a cauciucului, care se folosesc în principal pentru pardoseli, rezervoare, conducte, furtunuri și garnituri rezistente la solvenți și uleiuri. Ceilalți poliesteri se utilizează la fabricarea spumelor poliuretanice flexibile pentru stratificare pe materiale textile de îmbrăcăminte și stofe de mobilă.

Se poate afirma că realizarea poliesterilor plastifianți și a poliesterilor pentru spume poliuretanice flexibile reprezintă un succes al cercetării științifice, proiectării și industriei chimice românești și un pas important pentru dezvoltarea poliuretanilor în țara noastră, ca mod de valorificare superioară a materiilor prime tehnicii și inteligenței naționale.

Dr. ing.
ADRIAN STOICA
adjunct al ministrului
industriei chimice

UN BINEMERITAT PRESTIGIU INTERNAȚIONAL

Activitatea multilaterală a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, personalitate marcantă a vieții politice și științifice, se bucură de o înaltă prețuire nu numai în țara noastră, ci și peste hotare. Articolele elogioase pe care i le consacră presa internațională, declarațiile apreciative ale unor importante personalități mondiale constituie tot atîtea manifestări de admirație pentru remarcabilele sale realizări.

ANDRÉE TETRY,
profesor la Sorbona — Franța

«Cel de-al XVI-lea Congres internațional de istoria științei a oferit savanților din numeroase țări prilejul de a face cunoscute unui public larg tendințele contemporane, tradițiile științei și culturii din diferite zone ale Terrei, în același timp marile realizări cu care se pot mîndri oamenii de știință din România. Cunoscută fiind politica României de stimulare a promovării păcii între popoare, am ascultat cu multă atenție magistrala cuvîntare rostită de academician doctor inginer Elena Ceaușescu, care cheamă ca eforturile lumii să se îndrepte mai mult înspre progresul științei și tehnicii, pentru bunăstarea omului. Asemenea orientare întrunește adeziunea marii majorități a savanților din diferitele țări. Mi-a făcut o deosebită plăcere s-o cunosc pe doamna Elena Ceaușescu, eminent savant român, care cu multă ardoare și pasiune a pledat pentru sporirea rolului oamenilor de știință în influentarea destinelor păcii».

AMALIA FLEMING,
președinte al Asociației femeilor de știință din Grecia

«În urmă cu cîțiva ani, am avut onoarea de a-i prezenta doamnei Elena Ceaușescu, îndată după primirea sa ca membru al Academiei din Atena, omagiul tuturor femeilor de știință din Grecia. Am simțit atunci o dublă bucurie: mai întîi aceea că, în sfîrșit, înaltul for științific atenian primea în rîndurile sale o femeie; apoi aceea că aleasa Academiei era doamna Elena Ceaușescu, reprezentantă prestigioasă a științei românești, a poporului român, prieten de totdeauna al poporului elen. Știam încă de atunci că multe alte academii și institute științifice din diferite țări ale lumii o primiseră în rîndul lor, pentru meritele sale excepționale în domeniul cercetărilor chimice. Între timp, alte asemenea foruri științifice prestigioase din S.U.A., din Anglia și din alte țări ale lumii i-au recunoscut valoarea studiilor de specialitate, onorînd-o cu înaltele lor titluri. Iar noi știm foarte bine că, alături de marele om politic care este președintele României, doamna Elena Ceaușescu a contribuit mult la extinderea prieteniei elено-române dincolo de hotarele științei, la ceea ce numim o mai bună cunoaștere reciprocă a țărilor și popoarelor noastre, iar prin aceasta la afirmarea lor în Balcani, în Europa și în întreaga lume».

O. A. LEJNEVA,
profesor doctor docent
la Universitatea din Moscova

«Tovarășa academician Elena Ceaușescu, eminent om de știință și politic, a dezvoltat în discursul pronunțat la deschiderea congresului internațional de istorie a științei o temă pe care o consider de o deosebită importanță — știința și tehnologia avansată ca rezultat al progresului, o însemnată sursă de a influența pacea lumii. Este o concepție prețioasă, des dezbătută și în cadrul reuniunilor științifice ce le organizăm în Uniunea Sovietică. Am ascultat din nou, exprimată și aici, pe pămîntul României, în discursul tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu această convingere, subliniind necesitatea de a se întări baza științifică din propria țară, care reprezintă pentru viitor posibilitatea unor noi progrese de ordin social, cultural și politic. Doresc să îi urez din toată inima mari succese în eforturile pe care le depune pentru o lume a păcii și încrederii între popoare».

Dr. HERTHA FIRNBERG,
președintele Conferinței O.N.U. pentru știință și tehnologie, ministrul științei și cercetării al Austriei

«O tendință caracteristică a acestor ani este, pe plan mondial, participarea tot mai activă a femeilor la activitățile de cercetare științifică și de aplicare a tehnologiilor moderne în procesul dezvoltării. Este semnificativ din acest punct de vedere faptul că, în România, președintele Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie este academician doctor inginer Elena Ceaușescu».

În introducerea la volumul «Elena Ceaușescu. Cercetări în domeniul sintezei și caracterizării compușilor macromoleculari» publicat în Italia și prefațat de **academician profesor ANTONIO CARELLI,** președinte al Academiei naționale dei Lincei (Italia), se face o amplă prezentare a personalității și activității tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu. «Eminentă personalitate politică, a cărei viață este strîns împletită cu aceea a poporului său, luptătoare consecventă pentru libertatea și independența țării sale, Elena Ceaușescu a participat și participă activ la evenimentele istoriei românești contemporane.

Cercetător de o mare profunzime, Elena Ceaușescu confirmă, în același timp, prin întreaga sa activitate, o viziune amplă și umanistă a rolului chimiei în rîndul științelor și industriei contemporane, a vocației științelor în rezolvarea problemelor fundamentale ale omenirii, cum sînt aprovizionarea cu energie, cu materii prime, dezvoltarea păcii și colaborării între popoare».

•

La rîndul său, **prof. univ. dr. FRANCESCO RALLO** a arătat: «Nu este întîmplător faptul că o asemenea personalitate cum este academician doctor inginer Elena Ceaușescu este angajată plenar atît în probleme științifice cît și în viața socială, politică și economică. Aș dori — a spus vorbitorul — să exprim dorința ca exemplul doamnei academician Elena Ceaușescu să fie urmat și în țara noastră de cercetători cu o bogată experiență, prin publicarea unor lucrări avînd o asemenea finalitate».

•

În orașul Basel (Elveția) a avut loc în acest an un simpozion științific consacrat lucrărilor de chimie ale tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Tematica cărții propuse ca bază a discuțiilor simpozionului — «Cercetări în domeniul sintezei și caracterizării compușilor macromoleculari», de academician doctor inginer Elena Ceaușescu, apărută în mai multe limbi de circulație internațională, printre care și limba germană — este legată de probleme esențiale pentru știința contemporană.

„Substanțele macromoleculare — a spus **dr. R. BOISSONNAS,** din partea *Comitetului de conducere al societății «Sandoz»* —, a căror structură a constituit o descoperire de prim ordin în chimie, stau astăzi la baza unor aplicații de cea mai largă răspîndire, începînd cu producerea cauciucului sintetic, a fibrelor sintetice, a maselor plastice și constituie un obiect de interes prioritar în numeroase ramuri moderne ale științei, tehnologiei și industriei. Discuția aceasta este menită să scoată în relief meritele acestei cărți, așa cum rezultă din analiza făcută pe marginea ei de eminenți specialiști, rolul deosebit al personalității autorului, dezvoltarea impresionantă a chimiei și științei în România, țară cu care se întrețin relații de strînsă cooperare".

Lucrările simpozionului au subliniat contribuția la progresul științei a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, personalitate proeminentă, cunoscută și prețuită pe plan mondial. Luările de cuvînt ale participanților au relevat aprecierea și respectul de care se bucură academician doctor inginer Elena Ceaușescu și care și-au găsit expresia în omagiul adus de numeroase academii și foruri

Personalități științifice feminine de talie mondială manifestă un viu interes pentru activitatea științifică, politică și socială desfășurată de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu.

de știință din țări situate pe toate continentele.

În dezbateri s-a afirmat că cel mai bun omagiu ce poate fi adus unei lucrări este recunoașterea efectului ei stimulator, a forței ideilor pe care le încurajează și a orizontului pe care îl deschide. Vorbitorii au evidențiat că simpozionul dedicat operei academicianului doctor inginer Elena Ceaușescu a avut un caracter cuprinzător, atingînd subiecte din cele mai actuale ale științei — în eforturile ei de a asigura tuturor o lume pașnică, mai dreaptă și mai bună —, apreciind că el constituie o dovadă concludentă a valorii și prestigiului contribuției științifice pe care această operă o reprezintă.

La Moscova a apărut, în limba rusă, în editura «Himia», lucrarea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, «Polimerizarea stereospecifică a izoprenului», apreciată de oamenii de știință sovietici drept un remarcabil moment în dezvoltarea și adîncirea colaborării tehnico-științifice româno-sovietice. Academicianul sovietic **V.A. KOTELNIKOV** a subliniat «înaltul nivel științific, importanța teoretică și practică remarcabilă a acestei lucrări, ce sintetizează rezultatele unor îndelungate cercetări proprii, reprezentînd, totodată, o contribuție însemnată la dezvoltarea unui domeniu de mare actualitate al chimiei, cel al polimerilor».

Grupaj coordonat de
CAROL ROMAN

ANUAR FEMININ
ALMANAH femeia 1982

În 1981, an bogat în evenimente de majoră importanță națională și internațională, femeile au participat și s-au implicat cu toată puterea și energia lor creatoare, cu înalta lor conștiință politică, morală și civică.

LA SCARA INTERESULUI GENERAL

Maria Nacu are simplitatea sufletelor mari. Vorbește cu voce joasă despre propria-i persoană, vorbește cu reticența frumoasă a celor cărora nu le place să se bată cu pumnul în piept. La două-trei fraze îmi repetă că multe dintre colegele ei ar fi fost îndreptățite la bucuria acelor clipe de intensă emoție — mîinile tremurau, buzele abia puteau rosti —, *cînd Mariei Nacu i-a fost înmînată de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, steaua de Erou al Muncii Socialiste.*

Este sigur că nu întîmplător Maria Nacu a devenit acum, în 1981, Erou al Muncii Socialiste. Încă din 1958, după terminarea Școlii profesionale din Buhuși, tînăra de 17 ani s-a angajat în prima secție înființată în Combinatul de fibre sintetice Săvinești, secția relon I—III, din fabrica de relon. De atunci, în această lume a chimiei, a acelei vaste rețele de fibre sintetice, Maria Nacu, devenită șefă de echipă, a demonstrat reale capacități profesionale și umane. Din 1974, responsabilitățile comunistei Maria Nacu s-au amplificat. Din acel an, cei 99 de oameni ai muncii, în majoritate femei, din cele trei ateliere ale secției — cel de fibră, cel de etirat fibre și cel de răsucit — lucrează și-și rezolvă numeroasele probleme — «cu orice necaz, cu orice bucurie vin la mine» — sub îndrumarea și fermă, și duioasă a maistrei Maria Nacu, de parcă le-ar fi o soră mai mare, de parcă le-ar fi o mamă, mai cu seamă celor foarte tinere. Cele mai harnice femei ale secției subsemnează acestui adevăr. Ele se numesc Teodora Coșofreț, Doina Zănoagă, Elena Stache, Dumitrița Lungu, Trandafira Mustea, Elisabeta Mardare, Aurelia Burlacu, dar și Neculai Jai și Gheorghe Armanu. Cu aceeași hotărîre și prietenie subscriu realității șefa de atelier, inginera Larisa Mirciu, și Georgeta Andone, secretar al B.O.B. pe secție. Dar confirmarea supremă, de înaltă onoare, irizează fermecător din roșul incandescent al steluței de erou. Eveniment dublat la scurtă vreme de emoția unei alte bucurii: cu prilejul Congresului consiliilor oamenilor muncii, Maria Nacu, participantă în calitate de delegat al Combinatului de fibre sintetice Săvinești, a fost aleasă în funcția de vicepreședinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii. Ca un semn de încredere absolută în puterea, în capacitatea profesional-umană a celei care își poate ridica priceperea la scara valorilor de vîrf ale industriei naționale, la scara cu trepte largi a interesului general.

O EROINĂ A PÎINII

Stefania Ionescu, tehnician agronom, este de 11 ani președinta cooperativei agricole de producție din comuna teleormăneană Putineiu. Este vicepreședintă a Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție, membră în Biroul executiv al Consiliului Național al Femeilor.

Îi joacă în ochii negri mereu o luminiță. Ar vrea să-mi spună multe, dar despre alții, despre acei oameni făurari ai marilor recolte de aici, din Putineiu, cu care în ultimii 10 ani a obținut cam tot atîtea distincții pentru producții de cereale, lapte și ouă și, mai ales, *înaltul titlu de cooperativă agricolă «Erou al Muncii Socialiste».* Destinul ei i se pare ceva firesc. A învățat să muncească, a înțeles că singura posibilitate a unei existențe demne și luminoase este lucrul bine organizat și făcut. Ștefania Ionescu avea 21 de ani cînd a descins în Putineiu ca tehnician agronom. A trecut de atunci un sfert de veac, ani în care Ștefania s-a transformat într-un om al locului, a trăit permanent sub imperativul ei de comunistă, acela de a face totul mai bine, mai iscusit pentru viața ei și viața acestor oameni. Cît a reușit vorbesc marile recolte care se realizează aici de 10 ani încoace. Grîul nu scade sub 4 000—5 000 kg la hectar, soia, cu cele 2 500 kg, se înscrie printre cele mai mari producții pe județ, iar porumbul a atins producția de 10 000 kg la hectar. Recolte mari înseamnă și venituri mari. Cooperatorii primesc acum la norma de producție 72 de lei.

Și pentru tot ce a realizat Ștefania Ionescu a primit în acest an, ca o binemeritată răsplată, *titlul de «Erou al Muncii Socialiste».*

BRAVO, NADIA!

București, iulie 1981, a XI-a ediție a Jocurilor Mondiale Universitare. Pentru prima oară în fața spectatorilor români — într-o mare competiție internațională — **Nadia Comăneci.** Ca întotdeauna, ori de cîte ori urma exercițiul ei, se simțea cum freamătă electrizată sala, cum toți ochii, cu excepția celor ai arbitrelor de la alte aparate, erau ațintiți asupra «măiastrei» noastre, ca o singură privire. Se pare că superlativele au fost epuizate de cînd pe firmamentul gimnasticii mondiale strălucesc

zîmbetul reținut și silueta zveltă ale Nadiei. Cuvintele pălesc în fața priveliștii pe care ți-o oferă, cu naturaletea parcă înnăscută — dar cu cîtă ambiție și sacrificii dobîndită... —, perfecțiunea și echilibrul, dificultatea și curajul figurilor executate de Nadia cu grația artei autentice. Iată, prin Nadia, sportul s-a aflat cel mai aproape de culmile rîvnite ale artei...

Ea se menține în fruntea celor mai bune gimnaste atît datorită talentului cu care este dotată, cît și grație voinței și stăpînirii de sine extraordinare, puterii morale și de caracter. S-a gîndit oare cineva să adune numele tuturor sportivelor care au fost nevoite să-și «încline» fruntea în fața Nadiei? E greu să

cîștigi, dar este infinit mai greu să-ți păstrezi locul odată dobîndit...

Pentru prima oară participantă la Universiadă, Nadia a cucerit 5 medalii de aur din 6 posibile. Cea mai importantă competiție mondială a anului, valorînd cît o autentică olimpiadă, ediția bucureșteană a J.M.U. a dovedit încă o dată, dacă mai era necesar, că Nadia a cîștigat și păstrează un loc de prestigiu în istoria sportului mondial și că ea este hotărîtă să-și adauge noi și noi succese. Dacă ne este îngăduit să folosim o metaforă, Nadia este întruchiparea victoriei voinței, a spiritului asupra materiei. Îți mulțumim încă o dată, Nadia!

PREPARATUL DR. CECILIA MOTAȘ, O NOUTATE PE PLAN MONDIAL

Progresele medicinei nu mai pot fi concepute azi fără descoperiri noi, uneori de-a

dreptul senzaționale, în domeniul imunologiei, disciplină de bază a biologiei. Se știe că organismele vii sînt capabile de autoapărare la atacul microbilor, virușilor, bacteriilor și că porțile de intrare ale acestor dușmani invizibili sînt mucoasele. În 1961 s-a descoperit că sistemul imun de apărare la nivelul mucoaselor este cu totul specific, fiind alcătuit din imunoglobulina A secretoare.

De mai multă vreme, dr. **Cecilia Motaș**, șefă de laborator la Institutul de științe biologice — laureată a Festivalului național «Cîntarea României, în acțiunea de stimulare a creației științifice de masă —, are ca temă de cercetare fundamentală tocmai această imunoglobulină. Ea a căutat însă și domenii de aplicare imediată a cercetării, s-a consultat cu medicii din spitale asupra problemelor acute, la rezolvarea cărora biochimia își poate aduce contribuția. De formație chimistă, dar totodată și medic (a absolvit două facultăți), a cercetat împreună cu doctorii Sonia Sanielevici și Arina Minei, de la Spitalul de copii «Grigore Alexandrescu», posibilitatea găsirii unui remediu pentru bolile digestive cronice, atît de periculoase, mai ales în primul an de viață. Luînd în studiu colostrul, laptele de mamă recoltat în primele cinci zile de la naștere, a observat că proprietățile comune ale acestuia se datoresc tot imunoglobulinei A secretoare. În plus, a constatat că acest colostru are aproape toate elementele proteice ce se găsesc la nivel de mucoasă, cu funcții antimicrobiene, antibacteriene și antivirale. După o muncă minuțioasă, plină de dăruire, dr. Cecilia Motaș și colaboratoarele sale au reușit să obțină un preparat biologic provenit din lapte de mamă, avînd marele avantaj că se poate conserva pînă la doi ani. Acest preparat, care a obținut premiul I pe țară, reprezintă o noutate pe plan mondial. El a dat rezultate excepționale în combaterea maladiilor digestive grave. Produs în cantități mici — așa cum este posibil la nivel de laborator de cercetare —, a fost administrat copiilor foarte grav bolnavi, fără șanse de supraviețuire. Practic, acești copii au fost smulși din brațele morții și în două săptămîni au reușit să cîștige în greutate pînă la un kilogram.

Rămîne acum să se organizeze colectarea laptelui de mamă în maternități și să se pună la punct producerea preparatului pe scară mai largă.

AMBIȚIA DE A FI „FRUNCEA"

Victoria Stanciu diriguiește, de vreo trei ani încoace, viața și treburile publice ale unui Olimp în care zeitățile mitologiei antice — Diana și Afrodita, Hercules și Apollo, iar nu peste multă vreme o va face pînă și Jupiter, secondat de înțeleapta Minervă — au fost chemate să-și cheltuie forțele miraculoase într-un folos cît se poate de pămîntean și prezent: cel al vindecării omului de una din cele mai vechi și sîcîitoare boli ale sale (care-și îngăduia să lovească pînă și vitezele legiuni romane, venite să-și vindece bețișugurile reumatice aici, pe valea Cernei, scăldîndu-se în salvatoarele ei ape fierbinți, ce le reda forțele herculeniene). Sigur, m-ați înțeles: Victoria Stanciu este, la doar cei treizeci și ceva de ani ai dumisale, primărița Herculanelor-băi; oraș cu 4 000 de locuitori, ce trebuie să aibă în grijă și găzduire, și tămăduire cei aproape 100 000 de vizitatori sosiți aici anual, din frigurile cețoase ale Finlandei sau din

fierbinţelile Argentinei, din Austria şi Olanda (dar şi de la polul nostru personal al frigului, din Miercurea Ciuc, sau din cîmpia de aur a Bărăganului). Zeităţile de care vă vorbeam au coborît pe pămînturile acestui colţ de rai românesc sub forma unor hoteluri ultramoderne, ultradotate, ultraelegante, gîndite şi construite de minţi şi mîini româneşti, cu saune nordice şi piscine meridionale, cu baze de tratament universal-binefăcătoare, făcînd din Herculane o staţiune de renume mondial. Treaba aceasta e obligă. Treaba aceasta costă muncă neobosită, inteligenţă mereu proaspătă, efortul fără recreaţie de a-i convinge (tu, primar, în primul rînd) pe cei 4 000 de localnici că oraşul lor trebuie să fie aşa cum le place bănăţenilor să fie: «fruncea»! A fost: în 1980, a luat locul I pe ţară pentru bunele servicii. A luat şi diploma de onoare în întrecerea dintre oraşele ţării. Asta înseamnă, pentru acest 1981, 200 000 de ore de muncă patriotică pusă în slujba sădirii a 5 000 de arbuşti, 200 de conifere, 5 000 de trandafiri (plus — pînă la frumoasa sumă de 200 000 flori — încă alte şi alte parfumate regine ale nopţii, petunii, ochiul boului etc.). Asta mai înseamnă şi o nouă cafenea (cu decor turcesc şi cafea veritabil turcească), instalată — ca şi tradiţionala fanfară — în chiar inima oraşului, asta înseamnă şi o aprovizionare bună şi continuă, şi o ureche mereu atentă la doleanţele oaspeţilor.

PROMOVAREA IMPLICĂ SPORIREA RĂSPUNDERII

Sistemul de asigurări sociale din ţara noastră dispune de fonduri de zeci de miliarde de lei. Nu întîmplător, deci, **Georgeta Mecu**, adjunctul ministrului muncii, în competenţa căreia intră coordonarea activităţii de asigurări sociale, pensii şi asistenţă socială, este specialistă în finanţe. A lucrat multă vreme în domeniul bancar, urcînd de la funcţia de controlor de ghişeu la inspector de credite, de la şef de serviciu la director adjunct de filială şi ulterior de sucursală a Băncii Naţionale, pînă a fost transferată la Ministerul

Muncii, director general adjunct. Georgeta Mecu consideră că actuala promovare, ca ministru, incumbă o sporire a răspunderii personale pentru îndeplinirea politicii partidului, a programului Congresului al XII-lea în domeniul social.

«Pe lîngă faptul că ne sînt încredinţate mînuirea unor fonduri uriaşe, noi lucrăm cu oamenii, de cele mai diferite vîrste şi profesii, ne confruntăm cu problemele lor de viaţă, uneori gingaşe — ne mărturiseşte interlocutoarea noastră. Purtăm răspunderi importante şi în domeniul ocrotirii mamei şi copilului, a muncii femeilor, a unor categorii de minori. Consider o obligaţie morală să înfăptuim în aria noastră de responsabilitate o nouă calitate a muncii, aşa cum ne cere tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului, aşa cum ne cere însăşi viaţa!»

TEMELIA TRAINICĂ A ÎNFRĂŢIRII

— Tovarăşă **Ana Süksöd**, sînteţi preşedinta comisiei femeilor de la Întreprinderea «Clujana», în care lucrează aproape 6 000 de femei. Spuneţi-ne care este pentru dv. evenimentul cel mai însemnat al anului acesta?

— *Participarea mea la cel de-al doilea Congres al consiliilor oamenilor muncii*, forumul cel mai înalt al democraţiei noastre muncitoreşti. În acele zile am trăit din nou sentimentul deplinei egalităţi a celor care trăiesc pe acest pămînt, indiferent de naţionalitate, sentiment care a creat şi consolidează o temelie proprie, trainică, înfrăţirii oamenilor uniţi prin dorinţa de a-şi făuri un destin fericit prin muncă. În combinatul nostru, în care lucrează atîtea mii de femei în toate secţiile, începînd de la croit, creaţie, «cusut», femeile sînt deplin angajate în îndeplinirea sarcinilor cincinalului pentru acest an. Şi pentru că vorbim despre democraţie, vreau să subliniez, încă o dată, nu numai dreptul nostru egal la muncă, ci şi promovarea în funcţii de conducere. Eu, ca preşedintă a comisiei femeilor, sînt şi vicepreşedintă în C.O.M., iar secretarul co-

mitetului de partid este tot o femeie. În sectoarele de producţie ale «Clujanei» lucrează 35 de maiştre, iar anul acesta, în vară, li s-au adăugat încă 14. În anul următor, în care şi eu voi absolvi aceeaşi şcoală, se vor adăuga încă 18. Ştiţi ce înseamnă aceasta? Sporirea gradului de pregătire şi competenţă, ceea ce face ca femeile să aibă un cuvînt tot mai greu de spus în locuri cheie ale producţiei.

„DREPTATEA ESTE CA SĂNĂTATEA LUMII"

Preluat direct din pridvorul căsuţei în care a crescut marele savant Iorga, gîndul acesta curat este pentru o femeie de azi, pentru un om al legii şi al dreptăţii, un crez şi un tel permanent al muncii. Pentru că, la Botoşani, **Elena Olteanu**, de 18 ani procuror şi de 5 ani preşedintă a tribunalului judeţean, a probat, cu fiecare zi, puterea cea mare de cuget şi de suflet ce se impune celui ce apără legea şi prin ea pe

omul cinstit. «Din timpurile cele mai vechi, dreptatea a fost simbolizată printr-o femeie legată la ochi. Acest lucru nu mai are verosimilitate în timpurile noastre unde dreptatea trebuie arătată printr-o femeie dezlegată la ochi, pentru ca să poată pătrunde în conștiințele oamenilor, să cîntărească faptele lor cu sînge rece și imparțialitate» (V. Conta). Nu simbolic, ci de drept și de fapt, Elena Olteanu întruchipează pe viu acest vis al filozofului; în prezent ea se află printre membrii consiliului de conducere al Ministerului de Justiție, de asemenea, membră în biroul executiv al Asociației juriștilor din R.S.R.

TEMEIUL PREȚUIRII

Elisabeta Bărboi, cooperatoare, vicepreședintă a Cooperativei agricole de producție din comuna Domnești, județul Argeș, este totodată membră în comitetul comunal de partid și face parte din consiliul de conducere al Uniunii județene a cooperativelor agricole de producție.

— E harnică, mereu cu o vorbă de duh pe buze, mereu prezentă la tot ce se înfăptuiește în comună. Inimoasă și perseverentă, este exemplu în muncă și în acțiunile obștești.

Așa mi-a prezentat-o secretarul adjunct al comitetului comunal de partid, Nicolae Nedelea, pe cooperatoarea Elisabeta Bărboi. Cam tot așa mi-au vorbit despre ea și cooperatoarele Eugenia Matei, Maria Bărăscu, Viorica Petrica, tovarășe de muncă în echipa Elisabetei Bărboi. O întîlnești atît la strîns fîn, de pe cele 650 ha, unde participă tot satul, sau la săpat căpșunile, porumbul sau sfecla furajeră. Cel mai drag însă îi este ei la cules de fructe. Renumită în cultura merelor și prunilor, cooperativa are, de cîțiva ani, o plantație intensivă de mere, din care se culeg de regulă 20 de tone la hectar. Elisabeta Bărboi muncește și aici, dar și la sortat fructe în siloz. 300 de norme adună în fiecare an, fiind fruntașă și exemplu pentru celelalte cooperatoare.

ÎNDEMN SPRE NOI SUCCESE

În acest an se împlinesc două decenii de cînd **Viorica Boncea** muncește ca activist de partid. Prin neobosita sa activitate și-a atras stima și încrederea oamenilor, devenind bine cunoscută în întregul județ Cluj. În prezent, Viorica Boncea este președinta Comitetului județean al femeilor. În această calitate, se străduiește să contribuie la atragerea unui număr cît mai mare de femei la viața economică, politică și socială a județului, la transpunerea în viață a politicii partidului.

— Vorbiți-ne, vă rugăm stimată tovarășă președintă, despre modul în care comitetele și comisiile femeilor acționează pentru antrenarea femeilor la întrecerea socialistă în vederea înfăptuirii sarcinilor de plan din actualul cincinal, la finele căruia România va intra într-un nou stadiu de dezvoltare.

— Desigur, aceasta constituie o preocupare de prim ordin a comitetelor și comisiilor femeilor din județ, cu atît mai mult cu cît femeile reprezintă 40 la sută din personalul muncitor din industrie, iar în agricultură ponderea lor trece de 60 la sută. Comitetele și comisiile femeilor, îndrumate de organele și organizațiile de partid, prin multiple forme și metode, fructificînd experiența dobîndită, se preocupă cu perseverență și cu răspundere de afirmarea tot mai activă a femeilor în toate domeniile. Un argument concludent al maturizării conștiinței socialiste a clujencelor este, de exemplu, numărul femeilor evidențiate în întrecere, care a ajuns la circa

4 000. În ultimii șase ani, județul nostru s-a situat mereu pe primele locuri în întrecere. Înaltele distincții primite anul acesta pentru rezultatele deosebite în îndeplinirea și depășirea obiectivelor planificate în cincinalul 1976—1980, prin care se adaugă noi străluciri titlului de «Erou al Muncii Socialiste», obținut de județul nostru în urmă cu doi ani, constituie un puternic imbold spre noi succese. Participînd cu însuflețire și în acest an la marea întrecere socialistă, femeile, întreaga populație a județului, români și maghiari deopotrivă, conștienți că actualul cincinal reprezintă o etapă decisivă în dezvoltarea, pe o treaptă calitativ nouă, a României, înscriu zi de zi în cartea muncii noi dovezi ale hărniciei.

A 62-A MEDALIE DE AUR PENTRU „MIRAJ"

— «Miraj»-ul a obținut în acest an, la Tîrgul de la Bratislava, încă două medalii de aur. Așadar, tovarășă inginer **Rozalia Speteanu**, a 62-a

medalie de aur în palmaresul întreprinderii a cărei directoare sînteți de peste un sfert de veac. Nu aș dori să enumerați cîteva din acele produse care au adus atîta aur «Miraj»-ului?

— Cele de concepție originală. Și n-aș enumera doar produse din gama «Gerovital», cunoscute pe toate meridianele, ci și altele, cum ar fi «Pellamar»-ul, «Bellatrix»-ul, «Darclée», «Margareta», «Dermin» etc. Majoritatea produselor din aceste game au la bază plante din flora românească sau alte produse naturale din țara noastră. (Nămolul de Amara în «Pellamar» spre exemplu) Dealtfel, «Miraj»-ul are peste 60 de patente proprii.

— Venind adesea în întreprinderea dv., apreciată ca una din cele mai moderne din Europa, îmi amintesc cele două ateliere care alcătuiau acum două decenii întreprinderea. Spuneți-ne, tovarășă directoare, care este numărul articolelor care se fabrică astăzi la «Miraj»?

— Peste o mie, mai exact, fabricăm în exclusivitate parfumurile și apele de colonie românești, produse de cosmetică decorativă, pentru îngrijirea și vopsirea părului, precum și numeroase game de creme și loțiuni pentru ten și, în exclusivitate, produse de concepție originală românească.

— O noutate și o cutezanță pe care noi am consemnat-o la rubrica de cosmetică este «Gerovitalul 2» — complementar. De fapt despre ce este vorba?

— De o gamă de produse — patent «Miraj» — care, fără a porni de la procaină, ci de la un extract de plante, are asupra pielii același efect regenerativ.

«Gerovitalul 2» se bizuie pe o invenție românească printre ai cărei coautori se află și inginera Rozalia Speteanu. Dar de acest fapt, ca și acela de a fi autor a 98 de invenții, dintre care 42 aplicate și 26 premiate cu medalii de aur, am aflat de la conducerea Centralei medicamentelor, lacurilor și produselor cosmetice.

CINE EȘTI DUMNEATA, ILEANA VULPESCU?

Puține cărți au avut destinul fericit al «Artei conversației», puține scriitoare și-au sedus atît de fulgerător (dar și atît de temeinic) cititorii precum a făcut-o **Ileana Vulpescu**. Cartea a circulat (chiar și după apariția ediției a doua) din mînă în mînă, împrumutată între amici, pe mare încredere, iar la bibliotecă pe lista cu îndelungă așteptare, autoarea a stîrnit un interes la fel de mare ca și romanul, despre domnia-sa neștiindu-se prea multe pînă la acest răsunător succes literar. Vina ținea mai curînd de ignoranța noastră, și poate și de modestia autoarei, care nu se plăcea și nu se dorea în prim-planul vieții

literare. Ileana Vulpescu se află la a treia carte — prima fiind «*Ș.a.m.d.*» (apărută în 1969), cealaltă, «*Rămas bun*» (în 1975). Cine e Ileana Vulpescu? se întrebau cititorii (și, poate mai ales, cititoarele), e cumva medic de profesie (precum eroina romanului), de vreme ce cunoaște atît de bine lumea medicilor?, are cumva cartea vreun caracter autobiografic, de vreme ce descrie atît de bine (poate și «cu cheie») și lumea scriitorilor? Ascultați-i confesiunea: «*Am fost copil singur la mama. Tata a murit cînd aveam doi ani. Am crescut la marginea unui sat din Oltenia, departe de orice vecini. În clasa a treia de liceu, m-am îmbolnăvit și-a trebuit să mă retrag de la școală. Peste doi ani aveam să stau cincisprezece luni în ghips. Boala-mi dădea timp să mă gîndesc, să citesc, s-ascult muzică. Începeam să mă uit cu alți ochi la lume... Am cunoscut de copil oameni amăriți, oameni nenorociți. Ei și boala m-au învățat cîteva lucruri esențiale: să deosebesc necazul de nenorocire, să nu mă supăr pe oameni pentru soarta mea, să n-am vanități și să-mi păstrez firea în fața adversităților de orice fel. Aș fi dorit să fac medicina, dar în 1953 am intrat la Facultatea de filologie a Universității din București, la secția de limbă franceză. Și am început să scriu din anul întîi de facultate... Știți care-i visul meu? Ca fiecare carte pe care-o scriu să poarte doar marca ei însăși — sub care eu să nu mă văd deloc, să fiu cît mai implicit implicată, însă cît mai puțin implicabilă într-o carte a mea. Atunci aș considera că mă depășesc cu fiecare dintre ele*».

IMENSA PUTERE A NEODIHNEI

Cînd te farmecă copiii sui-nd ca niște zboruri înalte, cînd te zbați cu temere ca un loc în banca școlii să nu rămînă gol și jocurile celor mici să nu rămînă neterminate, cînd durerea fizică a copiilor trece prin inima ta, trebuie să-ți fi ales ca unică profesie numai pe aceea de medic pediatru!

Viorica Gheorghe, doctor în științe, și-a început cariera de medic acum 27 de ani, la Spitalul clinic central de copii «Grigore Alexandrescu» din București, al cărui director este astăzi. În aproape trei decenii de muncă, lucrînd la secția de reanimare, a îngrijit și tratat poate mii de copii și pentru foarte mulți a veghează nopțile cu imensa putere a neodihnei sale, în acest serviciu în care viața copiilor uneori abia mai pîlpîie.

O muncă stăruitoare de permanentă învățătură, care i-a adus atîtea satisfacții! Preocupările științifice și le-a îndreptat spre domenii capitale ale sănătății copiilor. «Reechilibrarea acido-bazică în pneumopatiile grave ale sugarilor», tema lucrării sale de doctorat, a fost apreciată ca o contribuție de mare valoare în domeniu. Preocupată permanent de lupta pentru apă-

rarea sănătății copiilor, dr. Viorica Gheorghe a publicat peste 60 de lucrări științifice.

Prezentă la congresele internaționale la care se prezintă noutățile lumii în pediatrie, medicul director al spitalului bucureștean știe să prezinte realizările românești, se interesează de noutățile în materie.

Evenimentul anului 1981? Pentru noi, poate participarea sa la Congresul internațional de «Cardiologie infantilă» de la Londra. Medicul director socotește însă ca eveniment al anului obișnuita și cotidiana strădanie a întregului colectiv medical al spitalului, care a îngrijit și tratat peste 18 000 de copii internați și a acordat mai mult de 200 000 de tratamente ambulatorii.

Rememorîndu-și anii de muncă, dr. Viorica Gheorghe ne transmite prin privirea sa frumoasă, prin vorba ei calmă că știe să-și respecte supremul legămînt făcut cu medicina: legămîntul iubirii de oameni, al iubirii pe care numai un pediatru știe să o citească din ochii copiilor!

O ADEVĂRATĂ „ȘCOALĂ" A ARTELOR DECORATIVE

În inima Bucureștiului, la Școala populară de artă, unde o găsim și azi, ca și acum 20 de ani, pe profesoara **Maria Arvinte-Văgii**, șefă de catedră pentru artele decorative, aici, ca-ntr-o rezervație naturală de creații artistice, s-au adunat cele mai autentice opere de inspirație populară, purtînd în ele firul de aur, rezistent, al culturii tradiționale. Artistă ea însăși, probînd un talent pe cît de discret, pe atît de adevărat și profund, Maria Arvinte-Văgii și-a început și continuat munca sa, iubindu-și ca maestru arta populară: a colindat satele Cîmpiei Munteniei, a condus cercuri de cusut-țesut ale țărancelor, a participat la înființarea Muzeului din Florești-Stoienești, este autoarea, împreună cu Georgeta Stoica, a volumului «Arta populară din Cîmpia Munteniei», este, de asemenea, descoperitoarea unor talente ce au înflorit și s-au afirmat sub îndrumarea ei atentă. În propriile ei lucrări, artista, asumîndu-și frumuseți vechi, populare, le «țese» în spirit

modern, ceea ce și explică deosebita impresie la public, după cum a fost apreciată expoziția ei personală, de tapiserii, de la Biblioteca română din New York din vara aceasta. Maria Arvinte-Văgii «practică o tapiserie pornind firesc de la prototipul și experiența variantei populare, în dorința clară de a prelua și a conserva nu numai un fecund model descriptiv, ci mai ales spiritul tutelar, descins dintr-o matrice arhaică, ineluctabilă. (Virgil Mocanu, «România literară»).

CU COMPETENȚĂ, DAR ȘI CU SUFLET

Elena Butușină Popescu, director al Întreprinderii comerțului de stat pentru mărfuri industriale din Drobeta-Turnu Severin, este, totodată, o pasionată activistă obștească, fiind membră în biroul Comitetului județean al femeilor Mehedinți.

Pentru Elena Butușină Popescu anul 1981 a fost anul investirii cu funcția de răspundere de director al acestei mari întreprinderi a comerțului de stat. Absolventă a Academiei de științe

economice, a venit aici în orașul apropiat de satul său natal, Peri, unde și-a întemeiat un cămin — soțul său fiind un apreciat inginer agronom — și a încercat să pună în slujba comerțului spiritul său întreprinzător și priceperea de economist. Au îndrăgit-o oamenii și a fost promovată. În lunile ce au urmat, Elena Butușină Popescu a căutat mai întîi să cunoască oamenii cu care lucrează. Nu este zi în care să nu meargă într-un magazin să vadă cu proprii ochi cum este servit cumpărătorul, cum se comportă vînzătorul, care este fondul de marfă și ce se cere.

«Fiindcă, spune dumneaei, a face comerț înseamnă, firește, completarea rafturilor cu mărfuri, dar și recomandarea lor, ceea ce presupune cunoașterea caracteristicilor fiecărui produs». În marile magazine, pe baza unor chestionare, a testat opțiunile și observațiile cumpărătorilor. Un fond de marfă de sute de milioane de lei a fost pus în anul 1981 la dispoziția cumpărătorilor de către Întreprinderea comerțului de stat din Drobeta-Turnu Severin, unitate condusă cu competență și suflet de o femeie.

Anuarul a fost realizat de: ANETA POPESCU, INA STRĂUȚ, SANDA FAUR, CONSTANTINA CARANFIL, SMARANDA SBURLAN, AURORA INOAN, AUREL BĂBEANU, CRISTINA BĂLTEANU.

A ÎNVĂȚA se conjugă pentru orice vîrstă
LA TIMPUL PREZENT

Civilizația modernă și mai ales orizontul său de speranță și vis — viitorul — pretind astăzi participarea permanentă a întregii societăți atît la producerea valorilor materiale și spirituale, cît și la pregătirea și educarea celor chemați să făurească aceste valori. Societatea se află, deci, într-un continuu și original proces al perfecționării și înălțării de sine. Desigur, dinamica dezvoltării socialiste, revoluția tehnico-științifică, rapida evoluție a parametrilor calitativi din toate domeniile de activitate — cu corolarul firesc, crearea unei imense mobilități sociale și profesionale — modifică nu doar cadrul exterior al existenței, ci omul însuși. Intervin mutații spectaculoase în structura aspirațiilor, a dorințelor și intereselor, în organizarea interioară, pe criterii morale noi, a personalității, îmbunătățirea condițiilor de trai și vastul acces la cultură răsfrîngîndu-se nemijlocit asupra modului în care omul reflectă realitatea înconjurătoare și intră în relații cu ea. Atitudinea față de muncă, precum și calitatea participării la producerea de valori s-au transformat într-o condiție sine qua non a propășirii patriei, a construirii propriului destin. Principala formă de manifestare a fiecărei personalități o constituie, în ambianța emulativă a socialismului, în primul rînd profesia. Atributele sale, în ansamblul cerințelor actuale, sînt, se înțelege, pregătirea și perfecționarea continuă.

OAMENI PENTRU MESERII — MESERII PENTRU OAMENI

Industria patriei noastre are în stăpînirea sa mijloace de producție în valoare de aproape 2 000 de miliarde lei, dintre care 40 la sută au o vîrstă de pînă la 5—6 ani. Cînd vorbim despre tinerețea acestei uriașe dotări nu facem doar o figură de stil, ci subliniem coeficientul său de modernitate și de vitalitate cu care puține țări din lume se pot lăuda, imensul său potențial productiv. O puternică bază tehnico-materială, edificată cu mari eforturi din partea întregii societăți, și care trebuie folosită la parametrii săi maximi. Din orice unghi am privi însă lucrurile, nimic nu este posibil fără punerea în valoare deplină a factorului om, fără ridicarea continuă a calificării și perfecționarea tehnico-profesională a forței de muncă.

Conform prevederilor, în acest cincinal vor fi create 580 mii de noi locuri de muncă, în primul rînd în sfera productivă, și va fi asigurată pregătirea unui număr de 1 500 mii de muncitori calificați și 290 mii de tehnicieni, maiștri, ingineri și alte cadre de specialitate. Peste jumătate din cele 1 800 mii de cadre vor fi pregătite prin școli și facultăți, ajungîndu-se ca la sfîrșitul deceniului să se pregătească în acest fel circa 60 la sută din cadre. În 1981 au intrat în cîmpul muncii 250 mii de tineri absolvenți ai celor două trepte de liceu și ai învățămîntului superior, din care peste 22 mii de ingineri, subingineri, agronomi și economiști. Nu este lipsit de interes să subliniem că începînd cu 1981 sporul anual al forței de muncă va fi de 50 mii de persoane, fapt ce ilustrează preocupările actuale pentru ridicarea valorii pregătirii cadrelor, spre a se realiza un salt cît mai rapid în creșterea productivității muncii și a calității produselor. Noii absolvenți se integrează eficient în activitățile producției, deoarece școala, ca principală verigă a pregătirii forței de muncă, perfecționează continuu procesul de integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția, asigură o mai bună pregătire de bază în domeniul științelor fundamentale și al unor meserii cu profiluri largi, tinerii pășind în profesie și în viață cu un orizont tehnic și de cultură generală de mare deschidere, care îi ajută să devină promotori ai progresului tehnic și științific în toate domeniile de specialitate.

Va fi nevoie, desigur, ca Ministerul Educației și Învățămîntului, împreună cu ministerele beneficiare, să asigure o concordanță cît mai deplină între structura necesarului și structura pregătirii pe profiluri a forței de muncă, numărul elevilor și profilul unităților școlare trebuind să fie stabilite în funcție de beneficiar, de nevoile în perspectivă ale economiei naționale. Este știut că această indicație a conducerii superioare de partid vizează eliminarea unor neajunsuri existente în concepția de școlarizare

actuală, spre a nu mai fi pregătiți tineri în meserii excedentare, în timp ce necesarul în meseriile de bază din industria extractivă, din siderurgie, construcții de mașini și din agricultură nu este, încă, acoperit.

Alături de cadrele didactice, părinții sînt chemați, de asemenea, să îndeplinească un rol tot mai important în orientarea profesională și în pregătirea forței de muncă, familiile trebuind să-și formeze o imagine clară, temeinic fundamentată, asupra direcțiilor în care urmează să acționeze. Ce tineri cresc și pregătesc pentru societate? Cu ce concepție despre muncă și viață îi înarmează? Ce meserie solicitată pe frontul dezvoltării economice și sociale a patriei le oferă cadrul cel mai favorabil împlinirii umane și profesionale? Răspunsul la asemenea probleme majore, de cel mai larg interes social și individual, trebuie găsit, într-o strînsă colaborare cu școala, de către familie, profund preocupată de viitorul propriilor copii.

FEMEILE — PREZENȚĂ ACTIVĂ ÎN FRONTUL MUNCII

Avînd în vedere structura pe sexe a populației, se prevede ca în acest cincinal să se realizeze o cuprindere totală, prin școală, a tinerei generații feminine, ceea ce va însemna intrarea pe porțile muncii, în această perioadă, a unui număr de peste 750 mii de fete. Un alt număr de femei vor fi calificate prin cursurile organizate la locul de muncă. Comitetele și comisiile femeilor au datoria să se ocupe nemijlocit, în colaborare cu ceilalți factori și efectuînd o puternică influență educativă asupra familiilor,

de orientarea profesională și de modul în care sînt selecționate și pregătite pentru meserie tinerele ce bat la aceste porți, pentru ca femeile să dovedească o înaltă competență profesională în activitatea de producție în care se vor integra.

Dealtfel, ca urmare a politicii partidului, de creștere a rolului femeilor în toate domeniile de activitate, de integrare a lor în întreaga viață economică și socială, țara noastră dispune de un puternic detașament de oameni ai muncii femei, care aduc o mare contribuție în producerea de bunuri materiale și spirituale ale patriei. În urma Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1973 s-a inițiat un vast program, care a cuprins măsuri privind creșterea participării femeilor la activitatea din întreprinderi și instituții. Aplicarea acestor măsuri, aprobate de conducerea de partid și de stat, a condus la o evoluție ascendentă atît a numărului, cît și a ponderii femeilor în totalul personalului muncitor. Ca urmare, numărul și ponderea femeilor încadrate în întreprinderi și instituții au crescut de la 1 924,5 mii cîte erau în 1973, la 2 746,7 mii în 1980, urmînd ca în 1985 să ajungă la peste 3 100 mii, ceea ce va reprezenta un procent de 39 la sută din totalul personalului muncitor. Trebuie menționat faptul că cea mai mare parte a sporului de forță de muncă feminină — peste 86 la sută — s-a realizat pe seama creșterii numărului femeilor care lucrează direct în producție, multe din ele în ramurile de vîrf ale industriei românești. Merită, de asemenea, relevate gradul tot mai înalt de pregătire al femeilor și afirmarea lor pe treptele profesionale cele mai înalte. În momentul de față, în industrie lucrează un procent de 40,3 la sută femei, urmînd ca pînă la sfîrșitul cincinalului ponderea lor să ajungă la 42 la sută. Creșteri importante vor avea loc atît în ramurile purtătoare ale progresului tehnic, cît și în cele cu pondere majoritară feminină, tradiționale.

De un real sprijin în activitatea de integrare a femeilor în producție s-a dovedit a fi Nomenclatorul de meserii, specialități și funcții în care pot fi cuprinse femeile, lărgirea sa pînă la cifra de 760 de meserii deschizînd, practic, porțile spre toate ramurile economiei naționale. Mai există, desigur, unele greutăți și neajunsuri în practica integrării reale a forței de muncă feminine în unele sectoare și meserii din nomenclator, ele vizînd în special manifestări de neîncredere în capacitatea de muncă a femeilor sau alte aspecte ale unor mentalități înapoiate. Din păcate, nomenclatorul însuși nu este un act normativ legiferat, ci are doar valoare orientativă, lacună de care unii conducători de întreprinderi și instituții se folosesc din plin, practicînd pe alocuri un sistem preferențial, în activitatea de integrare, în avantajul băieților. Poate nu este lipsit de interes să arătăm și faptul că un număr de peste 50 mii de femei exercită, încă, meserii specifice bărbaților, în timp ce peste 160 mii de bărbați practică meserii pentru care nomenclatorul prevede folosirea femeilor în proporție de sută la sută.

PERFECȚIONAREA — UN PROCES PERMANENT

Educația și învățarea nu mai aparțin doar copilăriei și tinereții, ci constituie o necesitate a întregii vieți. Personalitatea multilateral dezvoltată reprezintă o sinteză a ansamblului de trăsături proprii comunistului înaintat, presupune depășirea unilateralității în structura sa, desăvîrșirea continuă. Conceptul de personalitate multilateral dezvoltată, prefigurat în codul etic al partidului, cuprinde o multitudine de note ale individualității specifice omului nou, puternic ancorat în viața socială, în activitatea de producție a acesteia, din care dominante sînt creativitatea, competența, flexibilitatea în gîndire, capacitatea de a promova noul, de a lua decizii adecvate, responsabilitatea și discernămîntul, asumarea conștientă a riscurilor previzibile și imprevizibile, respingerea automulțumirii, spiritul umanist, înaltul patriotism etc. Virtuți morale și profesionale ce stau la temelia unei personalități care se desăvîrșește neîncetat. A învăța se conjugă, azi, la orice vîrstă, un vast sistem educațional este pus în mișcare pentru a forma permanent oameni ai muncii deplin conștienți de răspunderile sociale și profesionale care le revin, capabili să acționeze, pe baza înțelegerii proceselor care au loc în ramura lor de activitate, în întreprinderile și instituțiile unde lucrează. Un orizont mereu îmbogățit și primenit, dublat de o stăpînire tot mai perfectă a secretelor meseriei, iată expresia potențială a calificării și perfecționării, pe care societatea noastră le asigură astăzi cu plenitudine. De aceea, o importanță deosebită se acordă în etapa calitativ nouă în care am pășit formelor de perfecționare profesională, în care vor fi cuprinse peste 2 milioane de persoane, asigurîndu-se condiții ca pînă în 1985 fiecare om al muncii să participe, cel puțin o dată, la asemenea cursuri, organizate, cea mai mare parte, la locurile de producție din unități.

Eficiența formelor organizate de pregătire și perfecționare a pregătirii tehnico-profesionale depinde în mod firesc de calitatea programelor, de conținutul lor, de strînsa legătură cu cerințele modernizării producției. Ele sînt chemate să țină pasul cu modificările care intervin în tehnica și tehnologiile de producție, cu nevoile reale de policalificare și recalificare a muncitorilor. Nu ajunge, desigur, doar să pregătești forța de muncă și nici s-o perfecționezi continuu, tot atît de importantă este și utilizarea sa eficientă, rațională, crearea tuturor condițiilor în stare să valorifice eforturile făcute de societate și de fiecare în parte pentru pregătire, pentru calificare. Aceasta presupune asigurarea unei depline concordanțe între conținutul și nivelul pregătirii profesionale și cerințele obiective ale progresului economico-social al țării, repartizarea corespunzătoare a personalului muncitor pe ramuri și subramuri, pe fiecare loc de muncă, calificarea lucrătorilor auxiliari și trecerea lor în activități productive, mutarea centrului de greutate al muncii specialiștilor din birouri în ateliere și secții, acolo unde se hotărăște soarta producției.

Pentru a fi util, pentru a fi în orice moment în stare să faci față unor necesități și cerințe științifice și tehnice noi, ivite în profesie, pentru a privi cu ochii specialistului care caută noul, mai bine în procesul muncii, spre a te simți stăpîn și creator în profesie trebuie să înveți, să te perfecționezi necontenit. Este o lege a dezvoltării, o nouă dimensiune a vieții. Dimensiune la care se racordează întreaga existență și dă, la rîndul său, proporțiile reale ale personalității fiecărula.

VASILE TINCU

TRIBUNA NOASTRĂ INTERNAȚIONALĂ

ZECE ÎNTREBĂRI CE FRĂMÎNTĂ FEMEILE LUMII ÎN DECENIUL ACESTA

Femeile din țara noastră apreciază în cel mai înalt grad concordanța deplină între politica internă și externă a României socialiste, faptul că răspunderea și grija față de interesele și aspirațiile propriului popor se însoțesc armonios cu grija și răspunderea față de viitorul civilizației umane. Militînd neobosit pentru respectarea dreptului omului în lumea de azi, România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a lumii contemporane, consideră că marile probleme cu care sînt confruntate dramatic, în plin secol **XX, milioane și milioane de cetățeni ai Terrei, printre care un număr impresionant** de femei — exploatare, somaj, inechități de tot felul, discriminare **rasială, analfabetism,** alienare **etc., ca și deșănțata cursă a înarmărilor** — nu își vor putea **găsi o rezolvare adecvată decît în contextul soluționării echitabile a problemelor cardinale ce frămîntă omenirea.**

Ținînd seama de evoluția primejdioasă a situației internaționale, România consideră că oprirea cursei înarmărilor și înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, reprezintă una din cele mai arzătoare probleme pentru statele europene, pentru întreaga lume, de ea depinzînd însuși viața și civilizația tuturor națiunilor. De aceea, România se pronunță cu hotărîre împotriva amplasării de noi rachete în Europa, chemînd la acțiuni convergente toate popoarele pentru a feri omenirea de pericolul unei conflagrații. În același timp, poporul român se ridică cu hotărîre împotriva producerii bombei cu neutroni, considerînd că aceasta agravează și mai mult primejdiile la adresa securității, destinderii și colaborării, este contrară intereselor fundamentale ale păcii, voinței și aspirațiilor tuturor popoarelor lumii.

În «*Tribuna noastră internațională*» vă prezentăm cîteva puncte de vedere ale unor cunoscute personalități feminine din țară și de peste hotare referitoare la unele probleme majore cu care sînt confruntate azi femeile lumii.

Există o interdependență între dezvoltarea economico-socială a țării și afirmarea deplină a femeii?

OLIMPIA SOLOMONESCU,
vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor

— În România de astăzi, în care noua condiție socială a femeii a înregistrat schimbări structurale, fundamentale, problemele emancipării ei vizează integrarea sa valorică.

Acest proces complex presupune nu numai o femeie egală în drepturi cu bărbatul, ci o prezență participativă a ei la înfăptuirea politicii partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism. Pretutindeni, în industrie, în agricultură, ca și în sfera activității sociale, femeile înscriu eforturi sporite de autodepășire.

Procesul afirmării personalității femeii se află într-o strînsă concordanță cu dezvoltarea țării, cu progresul ei. Femeia-muncitoare, tehnician, inginer, femeia-cercetător, profesor, medic sau activist reprezintă tot atîtea împliniri profesionale înscrise pe fondul marilor realizări obținute de poporul nostru în domeniile vieții politice, economice și sociale. Drepturile consfințite în constituția țării, în ansamblul de norme juridice și legislative referitoare la statutul social al femeii, au cunoscut o materializare deplină prin măsurile complexe luate în vederea asigurării condițiilor necesare sporirii rolului și contribuției femeilor — puternică forță socială — în asigurarea progresului multilateral al țării, în dezvoltarea ei liberă și independentă.

Ca urmare a lărgirii orizontului de cunoaștere și înțelegere, a ridicării nivelului lor cultural-educativ și a dezvoltării conștiinței lor socialiste, femeile participă cu înalt spirit de răspundere, exigență și capacitate creatoare atît la dezvoltarea producției materiale cît și la înflorirea științei, artei și culturii, la creșterea și educarea tinerei generații.

Realitățile din România socialistă, edificatoare pentru acest proces înnoitor, sînt magistral exprimate de secretarul general al P.C.R., președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea rostită la Conferința națională a femeilor din anul 1978, în care preciza că: *«Orînduirea socialistă a asigurat descătușarea și afirmarea tot mai puternică a energiilor creatoare ale femeilor în toate domeniile, ceea ce demonstrează cu putere că numai în condițiile cînd poporul devine stăpîn pe destinele sale, cînd este lichidată orînduirea împărțită în clase antagoniste, se creează condiții pentru adevărata egalitate în drepturi a femeii cu bărbatul, pentru participarea activă a femeilor la conducerea întregii societăți»*. Pe această bază, atragerea femeilor de la orașe și sate în sfera activității economice, politice și social-obștești urmează o linie ascendentă, manifestîndu-se ca un important factor de progres și civilizație, tărîm al modelării condiției sociale a femeii și a integrării ei valorice.

Unul dintre indicatorii revelatori pentru acest proces este creșterea ponderii femeilor în ansamblul populației ocupate în economia națională, pondere care astăzi se apropie de însăși structura pe sexe a populației.

Bilanțul rodnic în înfăptuiri, înregistrat de țara noastră în anii construcției socialiste, grija și atenția pe care conducerea partidului și statului, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele țării, tovarășa Elena Ceaușescu le acordă afirmării depline a spiritului creator al femeilor, exprimă, prin puterea faptelor, modul cum dezvoltarea unei țări, transformările revoluționare de care se leagă ascensiunea clasei muncitoare la putere determină făurirea unor condiții umane unice.

Dealtfel, este bine cunoscut astăzi în lume faptul că societatea noastră, în totalitatea ei, este preocupată și direct implicată în realizarea deplină a egalității drepturilor pentru femei, deoarece numai astfel se poate asigura caracterul conștient și de masă al edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism.

Mai e necesară o vastă acțiune mondială de emancipare?

LUCILLE MAIR,
membră a Comitetului social al O.N.U.

— Planul mondial de acțiune adoptat la Conferința mondială a Deceniului Națiunilor Unite pentru femei de la Copenhaga are implicații profunde atît în cadrul națiunilor, cît și pentru instituțiile internaționale cu care acestea cooperează. Astăzi esențialul este nu numai de a contribui la progresul femeii, ci, în primul rînd, de antrenare a ei în procesul de planificare și de realizare a planului în toate domeniile, inclusiv în acele sectoare considerate prin tradiție ca domenii ale bărbaților.

Acum, aflați în cel de-al șaselea an al acestui Deceniu, trebuie să arătăm că există unele probleme specifice, ca de exemplu folosirea forței de muncă, domeniile de sănătate și învățămînt, care au fost subteme ale Conferinței de la Copenhaga.

Pe drumul continuării acțiunii de emancipare a femeilor, nu putem trece ușor peste faptul că prejudecățile care stau în calea progresului condiției femeii se mai găsesc atît la bărbat, cît și la femeie și ambii sînt răspunzători, în multe țări, de lipsa de voință politică de a schimba situația femeii. Mai presus de orice trebuie să înțelegem că pentru a obține dreptate și egalitate deplină pentru femei e nevoie de multă răbdare, de luptă dusă deopotrivă de bărbați și femei pe multiple căi și la diverse niveluri, cu curaj și imaginație.

Astăzi prin continuarea acțiunii de emancipare se înțelege în primul rînd integrarea femeii în procesul de dezvoltare, care trebuie să fie parte integrantă din planul național și din politica generală și, în același timp, trebuie elaborate strategii speciale, astfel ca femeia să treacă peste obstacolele care o împiedică să progreseze.

În acest context, considerațiile Conferinței de la Copenhaga și concluziile ei ocupă un loc important în elaborarea noii strategii de dezvoltare pentru anii 80.

Ce responsabilități revin femeilor în lupta pentru pace, dezarmare, destindere?

IRMA SCHWAGER,
secretară a Uniunii Femeilor Democrate din Austria

— Dorim ca Europa să continue să asigure pacea și securitatea locuitorilor săi, a căror cifră se ridică la sute de milioane, și ca popoarele să nu se amenințe unul pe altul, ceea ce presupune relații de colaborare bazate pe temelia trainică a păcii și dezarmării. Doar astfel toate națiunile Europei, ca dealtfel din întreaga lume, trăind la diferite niveluri de dezvoltare, cu tradițiile și obiceiurile lor, își pot desăvîrși virtuțile și pot contribui la dezvoltarea patrimoniului universal.

Iar femeile sînt implicate prin întreaga lor existență în menținerea păcii, dezarmării și destinderii, deoarece fără acestea nesiguranța zilei de mîine se poate transforma oricînd într-o situație dominată de bombardamente și cumplite măceluri. Istoria destul de recentă a continentului european, mă refer îndeosebi la perioada dinainte și din timpul celei de a doua conflagrații mondiale, este plină de pilde nefericite. Nu avem voie să uităm nici o clipă că doar printr-o mobilizare activă a tuturor popoarelor, și în acest cadru a maselor largi de femei, se poate preîntîmpina un nou cataclism. Pentru că este extrem de puternică dorința femeilor de a trăi în pace, de a se putea dedica operei constructive, de a-și putea crește și educa copiii în contextul civilizației făurite cu atîta trudă de către omenire.

Majoritatea femeilor din Austria protestează energic împotriva politicii războinice a unor guverne din Europa occidentală, care, neținînd seama de opinia publică, acceptă instalarea de rachete nucleare și nu se ridică cu vehemență împotriva creării de noi arme nucleare, extrem de periculoase. Pentru că ne este dragă viața, iubim pacea. Și mai știm că pacea nu poate exista fără dezarmare. De aceea, participăm la toate acțiunile naționale — destul de numeroase — organizate și în Austria, prin care se cere încetarea cursei înarmărilor și sporirea șanselor de viață pentru noi și copiii noștri.

Ce relații există între manifestarea personalității femeii și structura socială?

MILA DJORDJIC
vicepreședinta Comitetului federal pentru muncă, sănătate și bunăstare socială — R.S.F. Iugoslavia

— Nu se poate aborda problema emancipării depline a femeii fără rezolvarea fundamentală a problemelor legate de structura socială în care trăiește. Numeroase evaluări ale progresului economic și social al țărilor confirmă această veche constatare, și anume că nivelul emancipării femeii constituie unul din cei mai importanți indicatori ai dezvoltării, și, în primul rînd, ai gradului de dezvoltare a țării. Indicii condiției femeii — ca participantă la viața economică și socială a țării — dau într-o mare măsură înțelegerea asupra condiției maselor largi de oameni ai muncii de la orașe și sate și, pe această bază, se poate constata, prin comparație, progresul și situația socială din diferite țări.

Nu sîntem adepți ai înțelesului primar al ideii că lupta pentru egalitate se duce pentru ca o jumătate a omenirii, femeile, să obțină ceea ce cealaltă jumătate, bărbații, au obținut deja. Discriminarea față de femeie este, fără îndoială, o boală socială atît de serioasă încît nu trebuie să fie tratată ca un simptom, trebuie tratat fenomenul de la rădăcină. De aceea, are o mare însemnătate problema accelerării dezvoltării economice și sociale a țărilor în curs de dezvoltare — unde trăiește marea majoritate a femeilor lumii — și instaurarea unor noi relații economice internaționale pentru a putea depăși problemele sociale, economice, politice, cum

În Uniunea Sovietică sporește continuu numărul femeilor cu o înaltă calificare profesională, deținînd importante responsabilități.

sînt foametea, somajul, analfabetismul. Nu putem să vorbim de egalitatea femeii fără să luăm în considerație faptul că atît bărbatul cît și femeia sînt victimele sistemului de exploatare din unele țări.

În ceea ce privește situația femeii din Iugoslavia se cunoaște că în anii socialismului femeile au intrat în procesul muncii într-un ritm mai mare decît bărbații. De asemenea, fetele sînt prezente în învățămînt în procente egale cu bărbații. De o importanță hotărîtoare pentru situația oamenilor muncii, a emancipării femeilor în special, a fost introducerea în anul 1950 a autoconducerii muncitorești și sociale.

Experiența noastră ne arată că transformările profunde în condiția femeii și a bărbatului pot fi realizate numai ca parte integrantă a procesului accelerat de dezvoltare și a schimbărilor în structura socială.

Una din marile demonstrații ale femeilor japoneze împotriva politicii de înarmare și a bazelor militare străine.

Care sînt factorii obiectivi care deschid drum promovării femeilor?

Conf. univ. MARIANA BELIȘ,
președintă a Organizației Democrației și Unității Socialiste din municipiul București

Unul din factorii care condiționează azi, mai mult ca oricînd, promovarea individului în societate este gradul de instruire, orizontul său tehnic, științific, cultural și politic. Din acest punct de vedere, problema se pune pentru femeie la fel ca pentru bărbat. Ea trebuie să depună, în anii școlarizării, un efort perseverent pentru dobîndirea unor cunoștințe temeinice de cultură generală, iar apoi a cunoștințelor de specialitate. Statutul juridic și social existent le creează condițiile necesare îndeplinirii acestui deziderat, școala fiind obligatorie și gratuită pentru toți copiii și tinerii țării. Desigur, pentru crearea unei atitudini de seriozitate și perseverență în munca de instruire, educația și atmosfera din familie sînt fundamentale. Familia trebuie să dezvolte în aceeași măsură la fete cît și la băieți spiritul de disciplină, ideea că trebuie să dobîndească o calificare profesională, să joace un rol activ în societate. Înainte de eliberarea țării, aceste perspective le erau rezervate numai băieților, și familia între-

Care sînt factorii obiectivi care deschid drum promovării femeilor?

Conf. univ. MARIANA BELIȘ,
președintă a Organizației Democrației și Unității Socialiste din municipiul București

Unul din factorii care condiționează azi, mai mult ca oricînd, promovarea individului în societate este gradul de instruire, orizontul său tehnic, științific, cultural și politic. Din acest punct de vedere, problema se pune pentru femeie la fel ca pentru bărbat. Ea trebuie să depună, în anii școlarizării, un efort perseverent pentru dobîndirea unor cunoștințe temeinice de cultură generală, iar apoi a cunoștințelor de specialitate. Statutul juridic și social existent le creează condițiile necesare împlinirii acestui deziderat, școala fiind obligatorie și gratuită pentru toți copiii și tinerii țării. Desigur, pentru crearea unei atitudini de seriozitate și perseverență în munca de instruire, educația și atmosfera din familie sînt fundamentale. Familia trebuie să dezvolte în aceeași măsură la fete cît și la băieți spiritul de disciplină, ideea că trebuie să dobîndească o calificare profesională, să joace un rol activ în societate. Înainte de eliberarea țării, aceste perspective le erau rezervate numai băieților, și familia întreținea — conștient sau inconștient — mentalitatea că fetele vor trebui să devină numai mame și gospodine. De mici copii, fetițele erau îndemnate mai mult să coasă, să deretice, și mai puțin să citească sau să se joace cu jocuri tehnice, de îndemînare.

Astăzi, cînd viața a demonstrat cu prisosință capacitatea creatoare a femeilor, cînd școlile și facultățile sînt pline de fete fruntașe la învățătură, care mai tîrziu devin elemente active, competente, la locul lor de muncă, o schimbare fundamentală se operează în mentalitatea generală, respectiv în atmosfera educațională care condiționează primii ani ai copilului.

Dar mai există și alți factori obiectivi care trebuie să vină în sprijinul promovării femeii. Este vorba de modul în care societatea înțelege să ajute femeia activă în rezolvarea sarcinilor ei de soție și mamă. Evident, aceste sarcini trebuie împărțite în primul rînd în familie, între soț și soție. Dar nenumărate instituții sociale pot și trebuie să contribuie la ușurarea vieții familiale. Este vorba de creșe, grădinițe bine organizate, de magazine tip «Gospodina», de spălătorii automate, de nenumărate instrumente de menaj cu grad înalt de tehnicitate, cu care treaba se face mai repede și mai bine.

Deschizînd drum femeii spre instruire și specializare, ajutînd-o mai tîrziu în rezolvarea complexelor probleme de mamă și gospodină, îi creăm condițiile spre afirmarea plenară a capacității ei de muncă și creație, care, în condițiile societății noastre socialiste, se dovedesc pe deplin.

De ce independența națională este o condiție fundamentală a emancipării?

WILMA TANJI,
secretară a secțiunii feminine a Organizației panafricane a femeilor

— Pentru noi, dobîndirea independenței naționale se manifestă ca o posibilitate unică de emancipare și progres a femeilor. Dealtfel, în aproape toate țările din Asia, Africa și America Latină, pe stindardul de luptă a zeci de organizații naționale ale femeilor s-a aflat înscris și cuvîntul «independență».

Acest lucru afirmă în mod deplin dorința noastră de a trăi în concordanță cu specificul, tradiția și istoria fiecărui popor. Dealtfel, aproape în toate țările care în ultimele decenii și-au dobîndit independența națională se manifestă

o îmbunătățire simțitoare a statutului juridic al femeilor, principiul egalității lor în drepturi cu bărbații fiind recunoscut și enunțat în constituțiile tuturor acestor state.

Și ar mai fi o remarcă: înalte cote de folosire a mîinii de lucru feminine se realizează în țările care au dobîndit identitate națională. Aici femeile sînt chemate, alături de bărbați, de întregul lor popor, să contribuie la făurirea unor noi societăți, bazate pe noi structuri. De aceea, se poate afirma că activitatea susținută a femeilor — ce se manifestă prin participarea lor la viața societății, la lupta țărilor lor pentru independență economică și politică — se integrează în contextul amplu al marilor procese și transformări ce au loc în lumea contemporană. Și, ceea ce este deosebit de important, aceste procese antrenează întregul potențial uman, inclusiv femeile, la efortul general de dezvoltare, de a trăi într-o lume mai bună și mai dreaptă.

Manifestările femeilor africane în favoarea obiectivelor stabilite în anul 1962 în statutul Organizației panafricane a femeilor au demonstrat de-a lungul anilor dorința de a contribui activ la întărirea unității și solidarității dintre statele africane, la apărarea suveranității, integrității teritoriale și independenței și susținerea eliminării tuturor formelor colonialismului și stimularea cooperării internaționale.

O întrebare crucială: cîte muncesc și unde muncesc?

J. BLINOW,
de la Institutul pentru mișcarea muncitorească internațională

— Statistici internaționale demonstrează că deși în ultimii ani au fost aduse îmbunătățiri participării forței de muncă feminine în economiile naționale, totuși în toate țările occidentale, fără excepție, calitatea muncii femeilor este mult deficitară în raport cu cea a bărbaților. Nu ne referim la capacitatea ori determinantele biofiziologice, ci la posibilitățile de pregătire profesională reduse și tot mai restrînse aflate la dispoziția a milioane de femei din perimetrul occidental.

Astfel, în domeniul folosirii forței de muncă,

În multe țări africane nivelul de dezvoltare se menține la cote ce amintesc de secolele trecute...

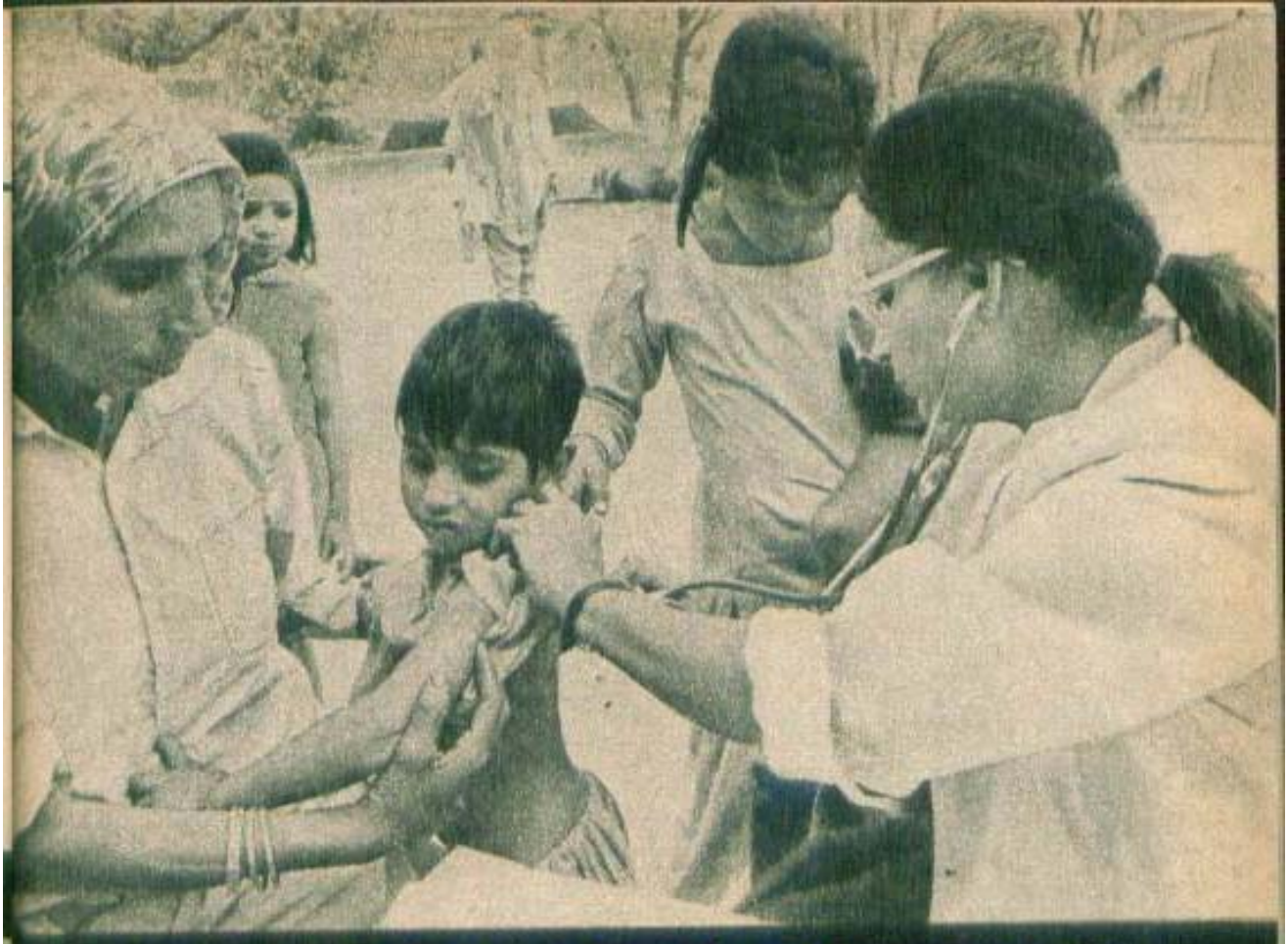

Femeile indiene desfășoară acțiuni de ocrotire a mamei și copilului la care participă milioane de femei.

datele unor recente statistici arată gradul participării femeilor în rîndul forței de muncă și, de asemenea, evidențiază serioase rămîneri în urmă în procesul de antrenare democratic în economie. O primă constatare indică faptul că pretutindeni, în Occident, nivelul creșterii participării femeii la muncă este mai scăzut decît cel al bărbaților. Virtual, fără excepție, femeile se îndreaptă spre muncile cele mai prost plătite, cele mai stereotipe și cele mai nesigure datorită lipsei de vechime în cîmpul muncii și pentru că viața lor în cîmpul muncii este pasibilă de întrerupere.

După date statistice pe care le deținem la Institutul pentru mișcarea muncitorească internațională, odată cu pătrunderea tot mai masivă a femeilor în viața economică sporește și cota șomerilor din rîndurile lor. După cum se știe, aproape jumătate dintre femeile ce muncesc în Europa occidentală lucrează în «sectorul terțiar», cu alte cuvinte într-un sector neproductiv. Ele sînt mai cu seamă vînzătoare, femei de serviciu, secretare, dactilografe și funcționare de birou. Atît patronii cît și administrația publică îndreaptă în primul rînd mîna de lucru feminină spre asemenea locuri. Nu se acordă însă o atenție cît de cît însemnată calificării femeilor în profesiuni de vîrf ale economiei, cum ar fi construcții de mașini, chimie, electrotehnică, de pildă, spre a dobîndi o posibilitate de promovare și remunerare potrivită pregătirii.

Deceniul internațional al femeii a permis să se constate că numeroase organizații de femei depun eforturi serioase pentru a apăra mai bine drepturile femeii, acordînd însemnătatea cuvenită acestei probleme, acționînd pentru a încuraja femeile să militeze și să-și asume răspunderi.

Cum luptă femeile Europei împotriva pericolului fascist?

GABY ZIPFEL,
secretară a «Inițiativei democratice a femeilor din R.F. Germania»

— Una din responsabilitățile cele mai mari ale femeilor din țara mea o reprezintă participarea la lupta împotriva fascismului și neofascismului. Ne amintim de vremurile trecute, cînd ravagiile unei educații militariste, fasciste au avut urmări atît de grave asupra popoarelor Europei. Și, de ce să n-o spunem, și asupra propriului nostru popor.

De asemenea, nu trebuie să uităm că femeile din generația mea au apucat și vremurile «războiului rece», care, din păcate, în loc să fie date uitării sînt tot mai mult reactualizate în zilele noastre. Cursa înarmărilor promovată de NATO și, de asemenea, stocarea de armament atomic pe teritoriul țării noastre intensifică psihoza neofascistă, germinată de cercuri care văd în revanșă «soluția». În acest climat psihologic, sîntem confruntate cu neofascismul atît ca

prezență a unor manifestări ce provin din partea unor organizații revanșarde și rasiste, cît și ca aspecte ale vieții de fiecare zi.

Și nu putem să nu ne neliniștim atunci cînd constatăm că la noi există încă un număr destul de mare de tineri dezorientați, care, în loc să se ridice cu fermitate împotriva propagandei fasciste, o trec cu vederea sau chiar îi cad victime.

«Inițiativa democratică a femeilor», organizație din care fac parte mii de femei din Republica Federală Germania ce înțeleg pe deplin pericolul fascismului și neofascismului, desfășoară o activitate tot mai susținută în ultima vreme. Încercăm ca în cadrul întîlnirilor noastre din cartiere sau din întreprinderi să evocăm aspecte ale ravagiilor fascismului asupra Europei, să arătăm cît de mari au fost urmările nefaste pe care le-a pricinuit poporului german ciuma fascistă.

Pentru noi a lupta pentru apărarea păcii înseamnă, deopotrivă, a ne afirma prezența prin acțiuni susținute împotriva fascismului și neofascismului.

Cum acționează decalajele împotriva afirmării femeii?

Dr. K. SABARWAL,
membră a Comitetului Executiv al Federației naționale a femeilor indiene

— Ne dăm seama tot mai mult de necesitatea de a se elimina, treptat, decalajele existente între țările avansate și cele rămase în urmă pe plan economic și crearea de condiții favorabile pentru progresul general al omenirii.

Numeroase au fost dilemele aflate în fața majorității țărilor cu o economie înapoiată care au pășit pe calea dezvoltării independente. Înainte de toate s-a aflat problema lichidării rămînerii în urmă moștenite de la regimul colonial și construirea unei economii naționale capabile să valorifice resursele materiale și umane în interesul propriului popor. Ne-am lovit de lipsa de fonduri și de cadre, de lipsa de experiență și de tehnologie. În aceste condiții a apărut imposibilă antrenarea în viața națională a tuturor forțelor capabile de progres, printre care femeile, din care marea majoritate erau analfabete. Aceasta ne determină să afirmăm că, pentru femeie, decalajul economic înseamnă, datorită subdezvoltării, înapoiere și imposibilitatea de a-și afirma capacitățile ei de creație și progres. Dealtfel împărțirea lumii în țări bogate și țări sărace se traduce concret, pe plan economic și social, într-un consum adesea excesiv, nerațional, în țările bogate, în timp ce sute de milioane de femei din țările sărace sînt confruntate cu urmările dezastruoase ale subdezvoltării — subnutriția, bolile, mortalitatea infantilă ridicată.

Multe lucruri s-au schimbat în viața femeilor ce trăiesc între Brahmaputra și Gange de-a lungul anilor ce au trecut de la dobîndirea independenței. Ne străduim să învingem rămînerile în urmă datorate decalajului economic. Toate eforturile noastre sînt îndreptate în primul rînd asupra satelor. Nu trebuie să uităm că 80 la sută din populația indiană trăiește la țară, în 575 720 de sate. Adesea am izbutit să ridicăm cu mult coeficientul de alfabetizare, să antrenăm un număr sporit de femei în viața economică, să le sprijinim în procesul de calificare profesională, să determinăm o creștere a gradului de ocrotire a sănătății mamei și copilului. Toate acestea exprimă sectoarele principale asupra cărora ne concentrăm eforturile și activitățile din cadrul organizației noastre de femei.

O revoluție în mentalitatea bărbaților?

RENATA PESCETTI,
membră în biroul Uniunii femeilor italiene

— S-a vorbit extrem de mult despre emanciparea femeii, despre rolul ei în societate. Dar pentru ca femeia să-și poată depăși atribuțiile străvechi, emanciparea bărbaților este absolut necesară.

Adesea întîlnim întrebarea: nu este rolul tatălui la fel de important ca și cel al mamei? Nu ar trebui ca grijile casei și educația copiilor să-i preocupe în mod egal pe ambii părinți? Timpul nu ar trebui să fie folosit plenar atît de bărbați cît și de femei? Din nefericire, de foarte multe ori asemenea întrebări ivite în adunări în care participă ambele sexe ridică nedumerire și iritare mai cu seamă în rîndul unor bărbați. Ceea ce ne determină să gîndim că alături de schimbarea cadrului economico-social, de realizarea egalității femeilor, în aceeași măsură se simte necesară și o revoluție în mentalitatea bărbaților.

Sociologi, psihologi, specialiști în științe sociale și economiști susțin pe drept că rolul femeii nu poate fi schimbat dacă nu se schimbă și rolul bărbatului. Așa-numita teorie a «rolului sexelor», conform căreia se afirmă în mod insistent că formația profesională a individului este determinată de sex, servea doar ca mijloc de reprimare a individualității copilului și de aici șansele inegale în viață ale băieților și ale fetelor.

Și învățămîntul, și profesiile tehnice au nevoie de disponibilitățile și talentul femeilor, dar din nefericire acest sector al învățămîntului cuprinde, cum este cazul la noi, în Italia, numai băieți. Fetele și băieții încă de la vîrste fragede sînt orientați spre sfere de interese diferite, spre lumi diferite. Aceeași educație făcută deopotrivă femeilor și bărbaților ar trebui nu numai să ducă la realizarea unei reale egalități între sexe, ci să contribuie, de asemenea, la intensificarea relațiilor, la descoperirea de preocupări și sfere de interese comune. Pe drept cuvînt sociologii consideră că ar trebui să se vorbească nu despre «rolul femeii în societate», ci despre «rolul sexelor», întrucît numai acest mod de a defini problema exprimă de fapt realitatea.

Pentru aceasta ar trebui realizată acea revoluție din mentalitatea bărbaților.

«Tribuna internațională» de
CAROL ROMAN

UNIVERSIADA '81, O PAGINĂ MEMORABILĂ ÎN ISTORIA SPORTULUI MONDIAL

Cea de-a XI-a ediție a Jocurilor Mondiale Universitare de Vară — competiție de anvergură, care se bucură de larg interes în toate colțurile lumii — a reunit la București, între 19 și 30 iulie, cei mai valoroși performeri studenți din aproape 90 de țări.

Confirmînd prin ampioare, prin atmosferă și prin rezultate că a constituit cel mai important eveniment al anului sportiv internațional, Universiada '81 a demonstrat, totodată, că organizarea acestor «Olimpiade studențești» reprezintă prilejuri excelente pentru întărirea prieteniei și a colaborării între toate popoarele lumii, oferind generației universitare de pretutindeni posibilitatea de a se întrece sub steagul nobil al păcii și al amiciției.

Universiada '81 a fost o mare sărbătoare a sportului mondial, dar a fost mai ales o sărbătoare a păcii și a prieteniei, o dovadă fără egal că tineretul lumii dorește tihnă și soare, lumină și căldură, liniște și pace! Au fost 5 000 de participanți și aproape 90 de reprezentative, dar toți au format aceeași echipă, o echipă uriașă și puternică, care a defilat umăr la umăr, care a cîntat la unison «Gaudeamus igitur» și tot la unison a doborît peste 50 de recorduri mondiale.

Universiada '81 a fost și va rămîne o pagină memorabilă în istoria sportului mondial, o pagină pe care vă propunem s-o rememorăm împreună.

STELE DE PRETUTINDENI

Marile competiții strălucesc prin stelele lor, iar Universiada de la București ne-a oferit șansa de a admira și a aplauda numeroase asemenea vedete.

Nadia Comăneci, această gimnastă inegalabilă, care a adus României zeci de medalii și de titluri prețioase, s-a situat din nou în frunte, cucerind de 5 ori «aurul». Cu nimic mai prejos, înotătoarea americancă *Jill Sterkel* a egalat «recordul» Nadiei noastre, dobîndind și ea 5 titluri mondiale universitare și doborînd tot atîtea recorduri ale lumii în piscina de la «23 August».

Carmen Bunaciu, vedeta nr. 1 a înotului românesc, a adunat un buchet de 4 medalii, dintre care două de aur, ameliorînd și ea recorduri mondiale studențești și recorduri ale țării.

Cu 4 note de 10, *Chen Xiaoxia* (R.P. Chineză) a dominat copios întrecerile săritoarelor în apă, din proba de platformă, cucerind titlul într-o manieră entuziasmantă și demonstrînd astfel o valoare de excepție.

Pe pista de atletism de la «23 August», frumoasa sprinteră britanică *Beverley Goddard* — «Miss Universiada '81» — a fost și ea o stea, cum a fost și sovietica *Tatiana Kolpakova*, campioană olimpică la săritura în lungime, cum au mai fost italiencele *Sara Simeoni* și *Gabriella Dorio* sau minunatele noastre atlete *Doina Melinte* și *Florența Crăciunescu*.

În sala de baschet, uriașele *Olga Sukarnova* (U.R.S.S.) și *Chen Yuefang* (R.P. Chineză) au consctituit vedete autentice, tot așa cum pe planșele de scrimă au impresionat sovietica *Ana Dimitrenko* și românca *Aurora Dan*.

La arena «Progresul», *Virginia Ruzici*, cu cele trei medalii de aur ale ei, a umplut tribunele și a culeș ropote de aplauze la scenă deschisă, tot așa cum voleibalistele chineze, impresionante prin valoarea și omogenitatea lor, au alcătuit o echipă de stele, aureolată cu titlul mondial universitar.

Și tot printre stele s-au numărat «marile învinse», cum au fost săritoarele noastre de lungime *Anișoara Cușmir* și *Vali Ionescu*, fondista sovietică *Valentina Ilinih* sau gimnasta *Emilia Eberle*, aflată la mai puțin de un pas de titlul mondial universitar absolut.

Aproape fiecare podium de premiere a fost un podium cu stele, un podium pe care ordinea putea fi oricare alta fără să surprindă pe nimeni, pentru că într-o asemenea întrecere, de o asemenea valoare, cununa de lauri e o problemă de miimi de secundă, de sutimi de punct, de centimetri...

Universiada '81 a fost bogată în stele. Stele de pretutindeni, din toate colțurile lumii. Și așa trebuie să ne bucure cel mai mult!

1

2

3

ARE CUVÎNTUL NADIA

Sînt ultimele zile ale lunii august, cînd aștern pe hîrtie aceste rînduri. A trecut o lună de la Universiadă, iar Nadia — bronzată și odihnită — e gata să reia asaltul...

— Deci, o iei de la capăt?!

— Ca de obicei!

— Au fost unele zvonuri... Că te retragi...

— Ca de obicei! E drept, de data asta m-am gîndit și eu, o clipă, că am adunat mai tot ce se putea aduna într-o carieră sportivă: am 5 medalii olimpice de aur, 8 europene, 5 mondiale universitare, 2 mondiale și vreo 12 balcanice. De argint și bronz, nici nu mai vorbesc. Era normal să mă gîndesc, măcar o clipă, la retragerea din activitate. Dar mă simt excelent, așa că merg înainte!

— Te pregătești, deci, pentru Campionatele mondiale de la Moscova?

— Acum voi începe pregătirea, mai precis în primele zile ale lui septembrie. Deocamdată, am efectuat un riguros control medical, am alcătuit, împreună cu antrenorii mei (Anca Grigoraș și Gheorghe Gorgoi — *n.a.*), planul de pregătire și, în zilele următoare, reluăm activitatea.

— Spune-mi părerea ta despre Universiadă, acum, la o lună după încheierea ei...

— O părere de... debutantă la Universiadă, căci pentru mine a fost un debut! Nu mă așteptam ca nivelul să fie atît de ridicat, ca partenerele de întrecere să fie atît de puternice și ca, în general, valoarea competiției să se situeze atît de sus. Dacă la noi, la gimnastică, ștacheta s-a situat la o cotă valorică asemănătoare cu aceea a unei Olimpiade sau a unor Campionate mondiale, cred că același lucru este valabil și pentru atletism, natație, scrimă, volei, tenis și baschet.

— Ce te-a bucurat cel mai mult în întrecerile Universiadei?

— Victoria echipei noastre de fete la gimnastică, firește. Și, mai ales, maniera categorică în care am cîștigat. La ora actuală, în gimnastică trebuie să domini foarte clar, ca să înlături orice dubii, pentru că arbitrajul a fost, este și va fi de natură subiectivă. Cînd, însă, domini categoric, arbitrajul rămîne o problemă de pură formalitate.

— Ai avut, în timpul Universiadei, vreun moment de... nemulțumire?

— Două! Unul la ratarea mea la bîrnă, celălalt la ratarea Emiliei la sol. Dealtfel, ratarea de la bîrnă e unul dintre motivele care m-au ambiționat să merg înainte! Eu am o socoteală veche cu bîrna, socoteală pe care o credeam încheiată. Acum vreau să dovedesc tuturor și să-mi dovedesc mie însămi că ratarea a fost un accident!

— Toată lumea e convinsă, dar toată lumea se și bucură ci vrei să dovedești. Adică, să mai dovedești o dată!

VALENȚELE SPORTULUI NOSTRU FEMININ

În timpul Universiadei scriam în paginile revistei despre succesele obținute de reprezentantele sportului românesc la marea întrecere mondială găzduită de București. Acunci, în vîltoarea disputelor, bucuroși de fiecare nouă reușită a fetelor noastre, mai numeam surpriză victoria Doinei Melinte la 800 m plat, succesul echipei feminine de floretă sau medalia de argint obținută de înotătoarele românce la 4×100 m mixt, ne mai miram încă de «bronzurile» baschetbalistelor și al săritoarei de la trambulină Ruxandra Hociotă, aplaudînd și considerînd neașteptate locurile de pe podium ale înotătoarei Irinel Pănulescu, discobolei Mariana Ionescu sau fondistei Maria Radu.

Ei bine, acum, cînd Universiada a rămas în urmă și cînd putem privi în tihnă bilanțul general, avînd imaginea de ansamblu completă și clară, trebuie să spunem că nimic n-a fost surpriză, nimic n-a fost neașteptat și, deci, nimic de mirare. Ascensiunea a venit absolut firesc, rod direct al valențelor ridicate de care dispune sportul feminin în România, al potențialului mereu mai mare pe care îl demonstrează performerele noastre.

Succesele gimnasticii demonstrează continuitate la nivelul cel mai înalt, bilanțul înotătoarelor, în frunte cu Carmen Bunaciu, înseamnă de-acum cer-

1. Doina Melinte, noua stea a semifondului românesc.
2. Virginia Ruzici, o rachetă de aur, care asaltează acum... FILT-ul!
3. Carmen Bunaciu n-are rival în probele feminine de 100 și 200 m spate.
4. Tatiana Kolpakova, o campioană olimpică victorioasă și la București, încadrată de româncele Anișoara Cușmir și Vali Ionescu.
5. Chen Xiaoxia, note de 10 în piscina de sărituri.
6. Jill Sterkel, un viitor biolog, care se ocupă, deocamdată, cu colecționarea... medaliilor de aur. La universiadă a adunat 5!

titudini, rezultatele atletelor înnoadă tradiții, medaliile scrmerelor confirmă că schimbul de generații a fost făcut cu brio, victoriile de la tenis certifică că Ilie Năstase are în Virginia Ruzici o adversară de clasă la titlul de «cel mai bun jucător român din toate timpurile», iar primii pași pe podiumurile de premiere la baschet și la sărituri în apă probează că și în aceste discipline sportul feminin românesc poate concura la locuri de frunte în ierarhia internațională.

Iată, deci, că Universiada '81 a însemnat pentru sportul nostru o dovadă în plus, încă una, că fetele sînt competitive în marile competiții mondiale, că au talentul, valoarea și ambiția de a se număra nu numai printre laureate, ci chiar în fruntea acestora. Este urmarea firească a condițiilor excepționale pe care conducerea partidului și statului nostru le asigură dezvoltării multilaterale a tinerei generații, implicit a fetelor, care nu se sfiesc să obțină — după cum s-a dovedit și acum — rezultate de mare valoare, medalii prețioase, titluri strălucitoare, să doboare recorduri ale lumii și ta aspire mereu mai sus, spre piscurile performanței.

HORIA ALEXANDRESCU

CAMPIOANELE NOASTRE

— **Echipa de gimnastică a României:** Nadia Comăneci, Emilia Eberle, Rodica Dunca și Dumitrița Turner.
— **Echipa de floretă a României:** Marcela Moldovan, Elisabeta Guzganu, Csila Ruparcsics, Viorica Țurcan și Aurora Dan.
— **Nadia Comăneci:** individual compus, sol, paralele și sărituri.
— **Emilia Eberle:** bîrnă și paralele.
— **Virginia Ruzici:** simplu femei, dublu-mixt (cu Fl. Segărceanu).
— **Virginia Ruzici — Florența Mihai:** dublu femei.
— **Carmen Bunaciu:** 100 și 200 m spate.
— **Florența Crăciunescu:** aruncarea discului.
— **Doina Melinte:** 800 m plat.

Pentru amatorii de statistici

Din totalul de 67 de medalii cucerite de delegația sportivă a României la cea de-a XI-a ediție a Jocurilor Mondiale Universitare de Vară, 30 au fost de aur, 17 de argint și 20 de bronz.

Dintre acestea — demn de reținut —, sportivele românce au cucerit 34: 15 fiind de aur, 8 de argint și 11 de bronz. Dar, parcă pentru a fi consfințită egalitatea perfectă cu băieții, cea de a 34-a medalie este obținută, la... dublu-mixt, de Virginia Ruzici și Florin Segărceanu, ceea ce face ca bilanțul să fie identic! E adevărat, băieții au o medalie de argint în plus, în vreme ce fetele au două «bronzuri» mai mult, dar ele au și... trei recorduri mondiale, realizate prin Carmen Bunaciu la înot (100 și 200 m spate) și prin Florența Crăciunescu la aruncarea discului! Așa că...

UNIVERSUL FAMILIEI

...Înainte de a pune mîna pe abecedar și a dezlega marea taină științifică a lui 2+2, prima școală pe care o frecventăm fără absențe este cea de acasă. Cu învățătoare-mamă, cu diriginte-tată, cu colegi — frații. Înainte de *a înțelege* ce e viața, trăim viața așa cum *învățăm a o trăi* în familie. Lecția este de neșters și se imprimă în sufletele noastre pentru tot restul spațiului și istoriei existenței noastre. De aici, importanța fundamentală a acestor «șase-ani-de-acasă», care au marcat dintotdeauna formarea copilului-om. Ce înseamnă însă azi, în condițiile acestea noi, în contextul social nou, școala acestei familii care-și înnoiește și ea structurile, iată ce am cerut specialiștilor să dezbată în paginile ce urmează...

O ADEVĂRATĂ ȘCOALĂ A VIEȚII

Propoziția «familia este o școală a vieții», pare, cel puțin la prima citire a ei, extrem de banală. Întotdeauna familia a fost considerată ca primul cadru necesar creșterii și dezvoltării copiilor. Mai mult, poporul, cu experiența lui milenară, obișnuiește să aprecieze conduita cuiva după «cei șapte ani de acasă», ca și cum familia ar fi școala de bază pentru tot restul vieții. Și nu ne-a înșelat niciodată inteligența generațiilor cristalizată în conciziunea aforismelor.

Dar sub învelișul aparent banal al exprimării cotidiene se ascund atîtea fapte și fenomene, atîtea idei și practici, atîtea dificultăți care, prin profunzimea trăirilor sau prin sumarea lor, au devenit probleme uneori de un dramatism nedorit. Întrebarea «cum poate deveni familia o școală a vieții?» rămîne mereu deschisă.

Fiecare încearcă, într-un fel sau altul, un răspuns, caută cu interes rezolvări, familia fiind legată de cel mai natural sentiment — dragostea. Rezolvările nu țin însă numai de sentiment, ci și de înțelepciunea cu care sentimentul este orientat, dozat, echilibrat cu cerințele obiective ale vieții, încît «fericirea» familiei să devină o coordonată pămînteană.

Sînt multe de spus cu privire la subiectul discuției noastre. Cu regretul de a lăsa deoparte unele lucruri care ar merita atenție, vom încerca o selecție a ceea ce considerăm că are implicații majore pentru rezolvarea practică a principiului unanim recunoscut = *familia nu este un microgrup la fel ca oricare altul din societate, ci cel mai important microgrup, care îndeplinește calitatea de subsistem al vieții omului și al societății.*

Înțelegem mai ușor principiul de mai sus gîndind de o manieră istorică.

La începuturile ei, familia a fost foarte strîns legată de funcția sa biologică. Era perioada în care omul se simțea prizonierul propriei sale naturi (situație întîlnită și la formațiile tribale recent descoperite în diferite părți de pe glob). Pregătirea pentru viață în aceste condiții este o pregătire pentru supraviețuire biologică. Societatea impunea un astfel de model.

Mai tîrziu, familia s-a emancipat de natura sa excesiv biologică, prin spiritualizarea relațiilor dintre cele două sexe. Sentimentul de dragoste a fost o plămădire milenară, demonstrînd cum ceea ce este uman în psihologia omului și-a cerut dreptul la viață. S-au adăugat treptat cerințele educaționale diverse — dezvoltarea competențelor și a responsabilităților civice în cadrul familiei.

Să ne gîndim la vechea familie românească, un exemplu mai aproape de noi, fiind implicat în modelele actuale de comportament. Întotdeauna ea apare ca o «școală» a vieții, activitatea sa interioară fiind orientată de valorile muncii, de valori sociale existente în momentul dat, de idealuri și sentimente care depășeau cadrul existenței sale, pentrînd spre întreaga comunitate.

Desigur că astăzi îi recunoaștem meritele, îi conservăm valorile care sînt utile și în prezent, dar încercăm să o restructurăm după modelele cerute de civilizația contemporană.

De ce se impun restructurări? În ce direcție? Care sînt șansele de succes? Acestea sînt întrebări la care științele despre om și societate încearcă să dea răspunsuri încît să fie evitate dezorientările, conflictele, pierderile.

Prima întrebare este mai ușoară decît celelalte două. Oricine poate înțelege că într-o societate care este atît de dinamică nu pot fi conservate modele ale educației și de conviețuire statice. Dinamismul societății contemporane se caracterizează prin *elemente de continuu* (instaurate în domeniul muncii, ca și în întreaga viață socială), prin *mobilitatea* socială, care atinge ritmuri accelerate, prin *diversitatea* fenomenelor noi. Progresul tehnicii, urbanizarea, industrializarea au revoluționat toate aspectele vieții de familie, după unii specialiști, pînă și în cele mai intime secvențe ale acesteia. Ca atare, restructurările în viața familiei se impun din nevoia de a crea acel stil de conviețuire valoros pentru dezvoltarea fiecărui membru al familiei, cît și pentru ancorarea ei la întreaga evoluție socială.

A doua întrebare ne obligă la o clarificare foarte schematică prin imensitatea problemelor implicate. În ce direcție familia trebuie să-și organizeze și să-și restructureze activitatea pentru a deveni o «școală a vieții»?

Cu maximum de concentrare, vom desprinde trei direcții — fiecare putînd prolifera în subsecvențe numeroase: a) educația copiilor în spiritul cerințelor obiective ale societății; b) educația premaritală a tinerilor; c) conviețuirea în cadrul familiilor constituite. Să ne oprim pe scurt la fiecare dintre ele.

a. *Creșterea și educația copiilor* este mult modificată astăzi. Unii specialiști se referă la ritmul ei — se învață mai repede, se face o meserie mai repede, se caută realizări încă de timpuriu. Alții se referă la capacitatea de selectivitate printre multiplele căi pe care societatea de astăzi le oferă. Cu cît mai multe căi, cu atît mai greu de ales, iar identificarea de sine pusă în dificultate. Cei mai mulți apelează la ideea sistemului de educație, care este cu totul reînnoit față de trecut — învățarea este răspîndită în întreaga societate, familia contribuind ca parte într-un sistem mai larg de instruire și educație. Astfel integrată, ea poate depăși modele vechi de pregătire a copiilor. Aderînd la întregul sistem, prin colaborare cu școala, prin receptivitate crescută față de mijloacele comunicării de masă (televiziune, carte, reviste etc.), familia are șanse să prefigureze schimbările sociale în educația copiilor încă de la vîrsta preșcolară, încît adaptările ulterioare ale acestora la viață să fie mai flexibile.

Dacă această problemă ar fi bine înțeleasă de către părinți, și acționat în spiritul rezolvării ei, nu ar mai exista paralelisme între școală și familie (cum am observat în multe cercetări ale noastre), nu ar exista dereglări în conduita tinerilor — des pomenite în discuțiile actuale și în plîngerile părinților. Un părinte ni se tînguia: «Ce sînt eu de vină că băiatul meu a luat-o razna? Doar are 22 de ani». Nici măcar atît de tîrziu nu a realizat că dacă funcțiile integrative ale familiei sale se realizau la nivel corespunzător nu ar fi avut neplăceri cu băiatul.

Făcînd o cercetare la elevi adolescenți, am fost plăcut impresionată la un moment dat cum mulți dintre ei, veniți de la țară și locuind la cămin, ne-au spus că au regim de muncă regulat în afara orelor de clasă, pentru că așa au fost obișnuiți în familie și, mai mult, se simt îndrumați și controlați de părinții lor, chiar dacă aceștia nu sînt prezenți. Simțeau de la distanță permanența rolurilor familiale, lansarea într-un context nou de viață a fost captată în fluviul comun al conduitelor imprimate în familie, al idealurilor cultivate de aceasta, al unui stil de viață gîndit după modelul întregii colectivități.

Ce calități noi se cer în pregătirea pentru viață a copiilor? Șase dintre acestea apar ca un nucleu în toate cercetările actuale: 1. formarea unui sistem de deprinderi diversificate care să ușureze adaptarea la schimbările din

sfera profesiilor; 2. abilitatea de adaptare la schimbări continue; 3. capacitatea de prevedere a evoluției, de anticipare a noilor adaptări cerute; 4. capacitatea de a stabili mai cu ușurință relații sociale (impuse de mobilitatea socială). Izolarea e o condiție pentru eșec; 5. interes pentru problemele sociale ale viitorului; 6. înțelegerea clară a valorilor sociale caracteristice etapei pe care o trăim. Nu se poate cuceri succesul în viață trăind din trecut.

b. În ceea ce privește *educația premaritală*, sîntem mai deficitari decît în trecut, cînd tinerii — fete și băieți — erau pregătiți special pentru viața de familie, în unele societăți erau supuși chiar unei probe de maturitate. Nu este cazul să preluăm practicile trecute. Mai util este să înțelegem semnificația lor, aceea de a acorda familiei statutul de onoare în procrearea vieții și continuitatea socială. E. Töffler spune că cu cît societatea se schimbă mai mult cu atît familia devine mai importantă. Cei care nu înțeleg acest lucru fac căsătorii la întîmplare, le desfac la întîmplare, trăiesc mariajul pe etape (căsătorii făcute în serie). Situația este dezechilibrantă pentru sănătatea fizică și, mai ales, psihică a celui în cauză, el nefiind capabil să reziste în fața tentațiilor de moment sau, cum ar spune Mihai Ralea, «să suspende» ceea ce nu are cu adevărat valoare, să amîne ceea ce nu e potrivit momentului, să idealizeze peste trăirile zilnice.

Pregătirea premaritală este în fond și o chestiune de mare interes social, asigurînd calitatea familiilor ce vor fi constituite și, prin ele, calitatea comportamentului demografic în ansamblu. Nu întîmplător foruri de mare prestigiu internațional, ca **UNESCO**, au înscrise pe agenda problemelor educația pentru familie și în spiritul comportamentului demografic, încă din anii de școală.

c. În ce privește stilul de viață al familiilor noi constituite sînt multe de discutat. Sociologul sovietic Mansurov ne expune o listă atît de amplă privind studiul stilului de viață încît este greu de ales sau de renunțat la ceva *acum*. Ideea de bază este însă importantă: stilul de viață s-a schimbat, dar el prezintă multe diferențe de la o familie la alta, după cum sînt preluate valorile sociale și culturale în viața de familie. Din alte cercetări rezultă că există două mari categorii de familii: una care este mare consumatoare de timp și de bani, alta, o «consumatoare» de valori culturale și sociale. Unele familii trăiesc prin opoziția membrilor lor, altele prin mersul alături. De partea cui este succesul în viață este lesne de înțeles.

Dr. GEORGETA DAN-SPÎNOIU

FAMILIA ÎN SATUL DE AZI

ÎNTRE TRADIȚIE ȘI CONTEMPORANEITATE

Convorbire cu
DOINA DRAGOMIRESCU,
cercetător științific la Centrul de sociologie al Universității din București

● *Familia sătească actuală traversează o perioadă de schimbări structurale, aflîndu-se de fapt, undeva, pe drumul dintre un model de cultură tradițională și altul în plină și tulburătoare cristalizare. Ce considerați că ar trebui pus, mai întîi, în discuție?*

● Cred că putem vorbi deja de un nou tip de familie, pe care l-a generat societatea socialistă, ca rezultat al creării unui nou tip de țăran. Aș începe, deci, punînd în discuție principalii factori economici și sociali care au determinat și determină actuala condiție a țăranului din satul românesc contemporan. Aceștia sînt: cooperativizarea agriculturii, procesul intensiv de industrializare socialistă, dezvoltarea sistematizată a mediului rural, urbanizarea, extinderea sistemului educațional instituționalizat, modernizarea continuă a agriculturii și a profesiilor agricole și, ca un corolar, creșterea necontenită a nivelului de civilizație și de spiritualitate. Proprietatea comună asupra pămîntului și obținerea principalelor venituri din munca prestată în cooperativă i-au creat femeii un nou statut în familie, au schimbat și schimbă radical relațiile din cadrul grupului familial, așezîndu-le pe alte principii și alte temeiuri morale. O influență specifică și cu implicații încă insuficient cunoscute și cercetate o are și faptul că, în general, în satele noastre, femeile reprezintă forța de muncă majoritară în agricultură, o parte din bărbați lucrînd în industrie, adică în altă ambianță și în alt tip de colectiv. Prin noua poziție față de proprietatea socialistă și față de muncă s-a creat și o nouă condiție de țăran în care, pe fundalul unei deveniri rapide pe planul civilizației materiale, se petrec transformări spectaculoase în tărîmul spiritual-moral. Mutații profunde se vor produce, de asemenea, în etapa actuală, prin pătrunderea în întregul proces de producție a științei și tehnicii înaintate, înfăptuirea revoluției agrare. Pe lîngă aceștia mai sînt, de bună seamă, foarte mulți alți factori și procese sociale care acționează asupra vieții de familie în mediul rural.

● *Care ar fi, în momentul de față, caracteristica cea mai importantă a familiei izvorîtă din noua condiție a țăranului român?*

● Fără îndoială, «deschiderea» acesteia către societate. Familia tradițională se caracteriza printr-o economie de tip autarhic; se realizau aproape toate produsele necesare consumului, avînd și o producție limitată de piață, practicată spre a acoperi nevoile bănești ale familiei. În acest tip de familie, tatăl era și șeful microgrupului și al gospodăriei; el organiza munca, își impunea punctul de vedere, fixa diviziunea rolurilor și a muncii. Era șeful-tată autoritar, dominator, care-și subordona pe toți ceilalți membri ai familiei, fără ca aceștia să aibă posibilitatea de a-și impune punctul lor de vedere. Această situație era posibilă tocmai pentru că șeful-tată deținea întreaga putere economică în mîinile sale. În condițiile actuale, soția, copiii (după o anumită vîrstă) devin independenți economic, nu mai sînt constrînși materialiceste de forța tatălui. Deci, de la autoritatea totalitară în relațiile de familie s-au creat condițiile concrete de trecere la relații egalitare, fiecare putînd avea drepturi și obligații echitabile. Funcția economică a familiei s-a schimbat radical; în momentul de față se constată tendința de restrîngere către familia de tip nuclear, formată din două generații (cuplul marital și copiii necăsătoriți), ca și tendința de micșorare a numărului de copii. Dar cea mai importantă schimbare este cea din structura socio-ocupațională a grupului. Familia de tip tradițional era omogenă din punct de vedere ocupațional, soțul, soția și copiii avînd aceeași profesie — de agricultor. Familia țărănească actuală a cunoscut un acut proces de eterogenizare, o parte dintre membrii familiilor rurale plecînd, temporar sau definitiv, să lucreze în afara localității și, deci, a familiei. Cu toate acestea, ei nu se rup de satul în care locuiesc, în ceasurile libere continuă să ajute la muncile agricole din cooperativă, să participe la toate acțiunile economice, sociale și cultural-sportive care constituie specificul de

viață al așezării respective. Totodată, extinderea rețelei de învățămînt permite creșterea nivelului de aspirații și, mai ales, îndeplinirea lor.

● *Cum se răsfrîng în familie aceste schimbări din statutul profesional?*

● O primă consecință ar fi asigurarea independenței economice fiecărui membru al ei, în al doilea rînd o creștere substanțială a nivelului de trai al întregii familii. În aceste condiții, obligativitatea participării la treburile gospodărești devine, în mod obiectiv, egală. Desigur, își spun încă cuvîntul vechile mentalități, dar atmosfera, ca și repartiția de roluri în familia rurală sînt, în prezent, cu totul altele, convergînd spre instituirea de atribuții echitabile. Datorită condițiilor specifice, femeia își menține, de obicei, statutul de țărancă, dar cîștigă totodată mai multă competență în luarea anumitor decizii și, implicit, sporindu-și autoritatea în familie. *Transferul de autoritate reprezintă principala consecință a schimbării condiției sociale și economice a țăranului din satul contemporan.* Pozițiile de putere sînt altele, autoritatea distribuindu-se între membrii unei familii pe care numai unește constrîngerea economică, ci un nou tip de relații: relațiile de colaborare, de cooperare. Soția, și într-o măsură tot mai mare și copiii, capătă un rol din ce în ce mai important în susținerea și dezvoltarea setului de norme și valori care stă la baza funcționalității grupului familial.

● *Egalitatea se realizează, totuși, ceva mai anevoios aici decît în familia urbană, deși factorii principali care acționează asupra schimbărilor sînt aceiași.*

● Da, pentru că vechile modele culturale de aici sînt mult mai puternice și se schimbă mai greu. Totuși, în condițiile societății socialiste, evoluția este posibilă și are loc; un sat cooperativizat seamănă, acum, ca model cultural cu un orășel. Prin contactul membrilor familiei cu modele culturale noi, de cele mai multe ori muncitorești-urbane, facilitat de tendința de democratizare a vieții de familie, apar și se cristalizează obiceiuri de tranziție, «hibride», care tind a se alătura, a se suprapune sau a substitui norme și valori tradiționale din familia țărănească. În forma sa actuală, familia din satul contemporan trece printr-o perioadă critică. În sensul că o parte din valorile tradiționale se contrazic tot mai mult cu cele moderne, iar «impactul» cu revoluția tehnico-științifică sporește dificultatea de selectare și de asimilare a valorilor perene pentru grupul familial. Această perioadă critică este pe cale să fie depășită. De asemenea, să nu uităm, familia țărănească a păstrat și îmbogățit tradiții morale de mare forță și frumusețe, care au stat la temelia existenței moșilor și strămoșilor noștri, care nu numai că trebuie preluate, ci și apărate, deoarece ele constituie adevărate comori ale ființei neamului nostru. Orice schimbare, cum să zic, nu poate să fie liniară; ca în orice transformare, există elemente de progres, dar și unele de regres. De fapt, ce se întîmplă cu soțul sau unul dintre copii mai mari care lucrează în mediul industrial urban? Aceștia devin purtătorii — într-un sens, dar și în celălalt — ai unor valori, dar și ai unor non-valori, ai unor influențe negative. Ei nu participă neapărat la implementarea acestor noi valori, ci doar le aduc sau le sugerează. Cei care realizează această implementare, necritică și neselectivă, sînt, de obicei, ceilalți membri ai familiei, care nu au contact permanent cu orașul și care preiau aceste modele prin prisma lor. În felul acesta, modelele culturale — mai corect spus modalitățile de comportare — pe care le realizează sînt înstrăinate atît de cele tradiționale, cît și de cele statuate de codul eticii și echității socialiste. Acest lucru trebuie să dea de gîndit; sînt destui cei care s-au îndepărtat de modelul cultural tradițional, dar nu și-au însușit nici normele orașului, integrarea realizîndu-se anevoios. Există toate condițiile pentru ca acest «moment» să fie depășit, prin educație și cultură, prin creșterea necontenită a conștiinței socialiste, condiția materială și spirituală determinînd ea însăși saltul spre această nouă calitate umană. Influența formativă a societății acționează, astăzi, cu putere și în mediul rural, se extinde activitatea cultural-educativă prin mass-media, civilizația conectîndu-l, astăzi, pe țăran cu tot ce se petrece și frămîntă lumea, se stimulează și se propagă valori prin bogatul festival «Cîntarea României» etc.

● *Cum «vedeți» evoluția familiei sătești pornind de la trăsăturile care caracterizează deja familiile tinere?*

● Tinerii de astăzi vin unul spre altul cu alt set de cunoștințe și de aspirații, de idealuri și de atitudini morale, dobîndite atît în familie, dar, mai ales, prin educația și cultura primite în societate. Orice discuție despre familie trebuie să aibă însă, în prezent, în vedere, prevederile întăpturii noii revoluții agrare, care va avea consecințe foarte mari și în acest domeniu de existență socială. Mai întîi se va produce o restabilizare, o diminuare substanțială a exodului sat-oraș, prin transformarea satului într-o așezare industrial-agrară în stare să absoarbă principala forță de muncă existentă. Pe de altă parte, satul se modernizează, se apropie de condițiile urbane, poate nu neapărat prin urbanizare, în sensul că va dispune de servicii sociale, culturale, sanitare comparabile cu cele ale orașului. Majoritatea oamenilor va lucra în sat; agricultura de acum, și cu atît mai mult cea viitoare, este alta, mecanizată, chimizată, solicitînd știință și tehnologii moderne; agricultorul deja începe să nu mai fie considerat truditor direct asupra pămîntului, ci muncitor, specialist. A fi agricultor va presupune, deci, tot mai mult profesionalizare, pregătire superioară, specializare. În fond, o altă condiție nu numai profesională, ci și umană. O nouă condiție de țăran. Bărbații și femeile trec prin același sistem de pregătire, munca își va pierde caracterul sezonier, de campanie, în sensul că se va prelungi în activitățile mari și mici industrii, existente chiar în sat sau foarte aproape de el. Am enumerat toate acestea — din atîtea altele — deoarece se răsfrîng direct asupra familiei. În aceste condiții se va produce în familie o «reîntoarcere» pe un plan calitativ superior, va fi din nou o familie omogenă. În acest fel ia naștere o nouă legătură între oameni, pribegia între modele culturale diferite se termină, se regăsește un limbaj comun. Și acum în familia tînără își spun cuvîntul puternic valorile educative, noile idealuri; acestea își vor așeza temeliile și pe un nou tip de stabilitate socială, cu teren prielnic pentru manifestarea plenară a potențelor spirituale în cadrul familial. Pentru că prin asimilarea modelelor înaintate și păstrarea și îmbogățirea valorilor morale tradiționale se vor realiza toate acele schimbări de fond care caracterizează familia românească contemporană. În care femeia și bărbatul reprezintă doi parteneri egali, atît în ceea ce privește drepturile și îndatoririle sociale, cît și îndeplinirea aspirațiilor comune de fericire.

TINA LIVESCU

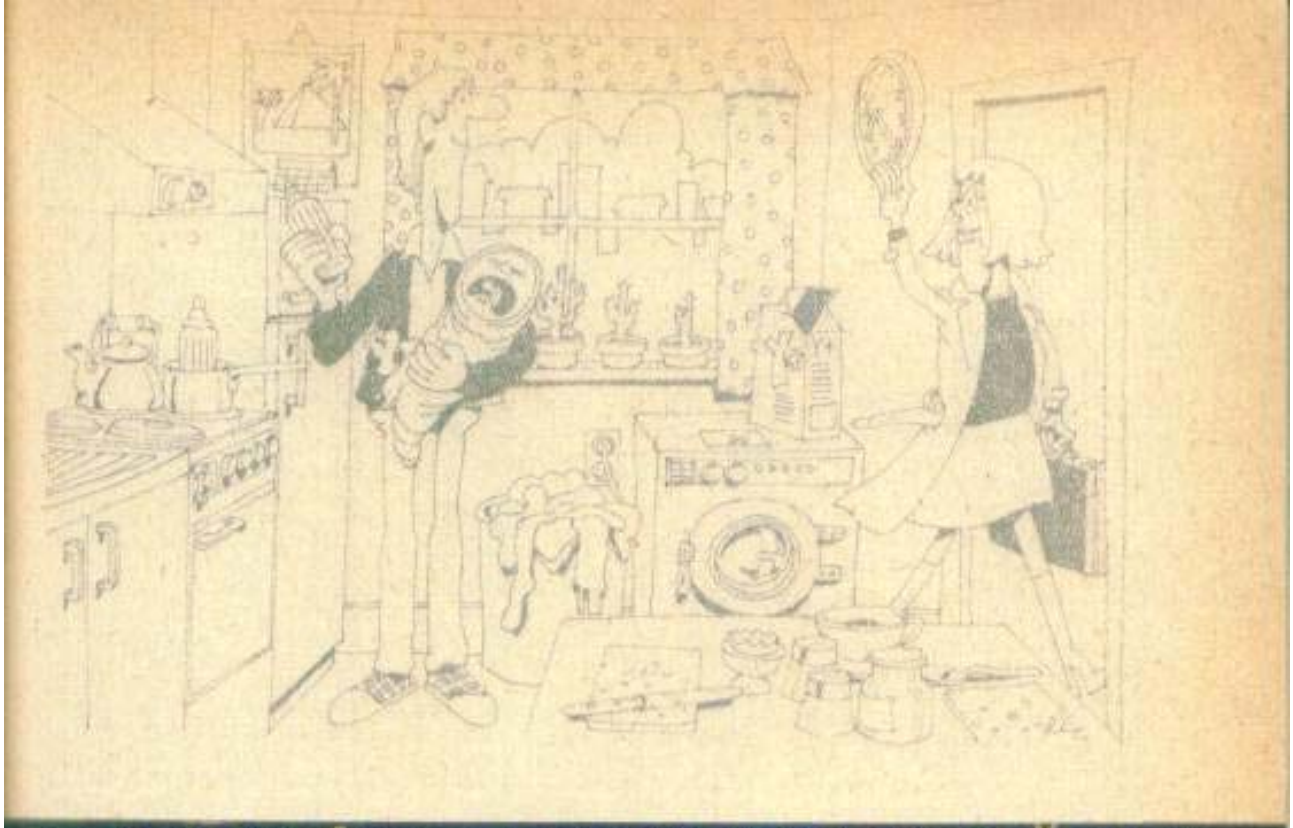

DRUMUL ÎN DOI TREBUIE PREGĂTIT

Mergem întotdeauna alături cu cei care ne plac. Dar de ce ne plac, pentru cît timp vom fi împreună, ce vom discuta sau ce nu vom discuta, cît de bine ne vom înțelege sau cît de mult ne vom sprijini, ca împreună să progresăm, sînt alte probleme. Și nu niște probleme oarecari, ci tocmai cele care trebuie să stea în balanță la luarea deciziei de «a merge alături».

Este vorba mai întîi de un proces de cunoaștere reciprocă și de autocunoaștere, căci dacă din punct de vedere psihic nu există puncte comune sau care să se completeze între ele, ori deosebiri care să facă totuși casă bună împreună, mersul pe același drum al vieții va fi o osteneală zadarnică, chiar imposibilă.

Se întîmplă însă ca, uneori, procesul de cunoaștere să se înfiripe între cei doi care pun bazele noii unități de viață cu o asemenea rapiditate încît ei nu au timp să afle pînă la căsătorie care este numele de familie al partenerului cu care s-au hotărît să meargă alături o viață întreagă. Cel puțin așa își propun pînă la proba contrarie!

Entuziasmul tinereții, nevoia de afecțiune, nevoia de independență — toate acestea grăbesc și mai tare procesul de constituire a noului cuplu, mai ales că totul pare altfel înainte de a spune acel «Da» fatal.

De a doua zi, toate par însă mai altfel și tinerii parteneri se lovesc de «pragul de sus» — cum se spune: ei încep să vadă rozul mai gri și să se simtă înconjurați numai de greutăți, numai de piedici, de «probleme» care pentru fiecare din cei doi par a avea alte rezolvări posibile.

Auzim deseori că tinerii se «iubesc și se iau», dar cînd încercăm să descifrăm ce înseamnă pentru ei acest sentiment de dragoste, aflăm cu surprindere că nu ne pot spune nimic în afară de cuvîntul «dragoste». Am testat pe 600 de femei această întrebare și nu mică mi-a fost mirarea cînd nu mi-au putut decodifica în cuvinte propriul sentimentul pe care l-au pus la baza unității lor de viață.

Graba caracterizează, în primul rînd, fetele, întrucît ele se și maturizează mai repede și sînt mai pregătite pentru independența vieții de familie, într-o societate care le dă odată cu certificatul de naștere și dreptul la egalitate deplină. Dar această egalitate este de multe ori nesocotită chiar de cele care ar trebui s-o realizeze în fapt. Astfel, ele perpetuează modelele vechi de alegere a partenerului după criterii care nu se armonizează cu principiile eticii și echității socialiste, consideră actul căsătoriei mai important decît principiile care ar trebui să stea la baza constituirii cuplului viabil în noua unitate de viață familială. Aceasta și în ideea că fiecare din cei doi se consideră în stare a-l modela după sine pe celălalt partener. Nu se ține seama de similitudinea de preocupări, de interesele socio-profesionale, de idealul de familie, de preocuparea pentru descendenții ce-i vor avea și pe care trebuie să-i aibă în condiții optime și în perioada fertilității optime.

Acest mod de a gîndi nu este cel mai fericit pentru un tînăr care, într-o măsură mai mare sau mai mică, va rămîne în asemenea cazuri traumatizat de nereușita primului pas în viață.

M-a surprins întotdeauna faptul că o tînără este în stare să alerge prin tot orașul pentru a-și găsi un pantof pe măsura concepției sale despre moda generației sale sau o rochie de-abia intrată în portul la zi, dar nu face nici un efort de a gîndi la potrivirea dintre ea și viitorul său partener, la conformitatea dintre gusturile și concepțiile lor, la similitudinea de păreri privind viitoarele investiții.

Dacă tinerii de acum un secol nu discutau despre idealul lor privitor la numărul de copii, la marca de automobil sau numărul de camere ale apartamentului, cei din ziua de astăzi ar trebui să

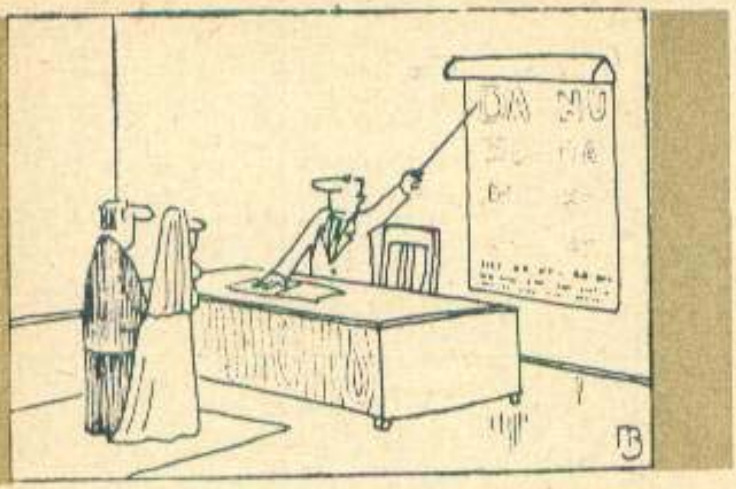

știe precis în ce își vor investi eforturile de muncă și aspirațiile de viitor, în ce măsură li se completează profesiile sau aspirațiile pentru petrecerea timpului liber și cît de sinceri sînt în privința părerilor despre egalitatea sexelor și dreptul fiecăruia de a fi respectat de celălalt.

De multe ori mi se pare exagerat — ca să nu spun ipocrit — demersul acelor bărbați care iau în vorbe apărarea «bietelor femei» suprasolicitate de norma lor dublă — la serviciu și acasă —, dar care nu sînt deloc dispuși să facă același lucru și în fapte. Unde și de ce a dispărut tînăra răsfățată și iubită de partenerul care și-o dorește alături? De ce să-și fi pierdut ea dreptul de a fi iubită și răsfățată în continuare de un partener demn și egal? Partenerul ei este cel mai adesea preocupat s-o deplîngă și nu să-i creeze condiții mai bune prin efortul său alăturat celui al ei. Și totuși, ce este de preferat în condiții de alegere eșuată? Continuarea unei existențe lipsite de demnitate și respect față de personalitatea unuia din cei doi soți, indiferent de momentul în care se produce această deteriorare a relațiilor, sau punerea celuilalt partener în situația ce a nu mai avea obiect de desconsiderare?

Desigur, uneori este foarte greu să renunți la ani de conviețuire armonioasă și la toată investiția de afecțiune și trudă, dar rămîne cel puțin intactă imaginea acestei perioade și speranța de a-ți restabili respectul față de propria personalitate. Dealtfel și revenirile sînt posibile atunci cînd cauza generatoare de conflict este conștientizată de cei doi parteneri. Nu o pot face întotdeauna singuri, căci autoanaliza este dificilă și pentru cei mai fini cunoscători ai psihicului uman. Aici este nevoie de statul specialiștilor. Există în multe țări și au început să apară și la noi servicii speciale pentru orientarea cuplului în problemele lor intime de viață. Multe familii au fost astfel salvate de la despărțire. Interesant de reținut, din experiența acestor servicii sociale, este faptul că succesul în menținerea alături a celor doi parteneri se obține nu prin discuții separate cu fiecare (cu referire la propria persoană), ci prin rezolvarea unor aspecte în comun — a unei pregătiri pentru interrelații.

În încheiere, aș dori să accentuez încrederea mea că femeia română reînvață, în noul context socio-politic, nu numai să se poarte altfel, mai demn aș spune, față de copiii săi și față de tovarășul său, ci mai ales față de sine însăși. Ea trebuie să fie acea femeie frumoasă, demnă, echilibrată, harnică, care își împarte autoritatea și sarcinile cu partenerul în tot timpul conviețuirii lor conjugale. O asemenea distribuire a autorității în familie o va ajuta să-și regîndească măsura în care poate fi solicitată în privința sarcinilor gospodărești și în privința investiției de afecțiune față de ceilalți membri ai familiei sale. Cuvîntul «dragoste» trebuie să fie caracteristic tuturor membrilor familiei și să formeze acea atmosferă de duioșie și gingășie care să coloreze existența, imprimîndu-i pentru tot restul vieții o imagine unică. Într-o asemenea atmosferă nu se spun cuvinte urîte, nu se răspunde prin ridicarea tonului, nu se trage chiulul de la sarcini neplăcute și nu se consideră că numai unii trebuie să-i servească pe ceilalți. Într-o asemenea familie, fiecare clipă trebuie trăită pentru bucuria tuturor și nu în ideea unei fericiri care va veni într-o zi să încununeze strădania de a o realiza. Fiecare clipă de trudă trebuie să-și aibă reversul în bucuria de a înfrumuseța clipele celorlalți membri ai familiei. Nu se poate construi propria fericire pe nefericirea celorlalți, sau numai pentru un ideal prea îndepărtat. Idealul trebuie să fie format din fiecare clipă prezentă, iar tovarășa de viață are datoria nu numai de a fi harnică și muncitoare, ci și obligația de a fi cea mai frumoasă și cea mai iubită pentru toți ai ei.

Și întrucît la baza acestor împliniri nu poate sta numai efortul femeii, atît partenerul cît și copiii trebuie să se educe reciproc în spiritul acestui nobil ideal al echității vieții de familie.

Pentru acest ideal merită să întemeiem școli în care să învățăm cum să trăim mai bine și mai frumos, școli ale vieții ideale de familie, adevărate academii ale armoniei microgrupului familial.

VALENTINA NEGRITOIU
sociolog

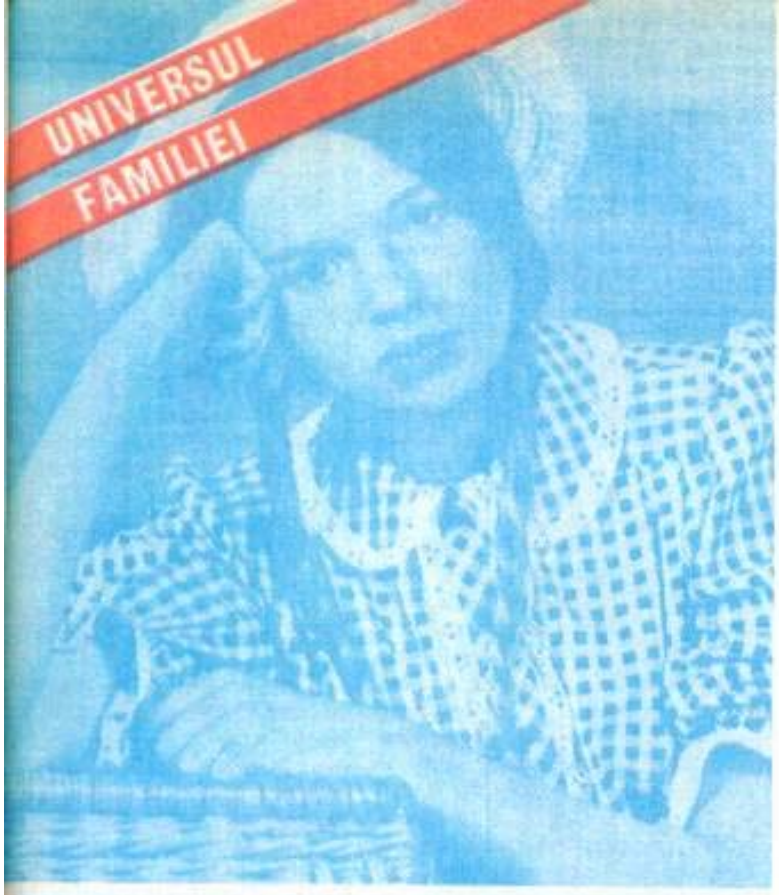

ADOLESCENȚA, O VÎRSTĂ NEÎNȚELEASĂ?

Interviu cu prof. univ. dr.
URSULA ȘCHIOPU

Ce ce cînd spunem «vîrsta critică» ne gîndim imediat la adolescență?— cînd bine știm că nu este singura etapă critică în dezvoltarea și existența individului uman.

— Pentru că adolescența este perioada celor mai intense schimbări în fizionomia fizică, psihică și a caracterului, este răscrucea vieții omului. Această dezlănțuire a dezvoltării fizice și psihice are loc începînd cu perioada pubertății (de la 11 ani la 14 ani), continuă în «marea adolescență» (de la 14 la 18—19 ani) și în adolescența prelungită (18/19—24/25 de ani). În centrul preschimbărilor ce o caracterizează se află constituirea conștiinței de sine și a eului, stabilizarea relativă a trăsăturilor de caracter, forma sa de exprimare fiind oponența relativă față de starea imatură, dar și de starea adultă tutelară. Concomitent, are loc sesizarea conturării capacităților de creație și de exprimare și integrarea în generație cu sarcinile ei sociale, prin idealuri și forme foarte diverse de intercorelări și convergențe de atitudini față de alte vîrste cu alt statut social. Condiția intensificării și intrării în «criză» constă în faptul că societatea solicită de la adolescent reacții care nu sînt încă suficient pregătite. Starea de adult este iminentă mai ales prin solicitarea ca adolescentul să opteze pentru o profesiune.

— *Desigur că, în aceste condiții, și comportamentul pedagogic al părinților ar trebui să se modifice, nu?*

— Da. Cum spuneam, problema fundamentală a acestei vîrste este raportarea tînărului, care se află într-un proces de creștere transformator, la un nou sistem de cerințe față de el. Cerințele sînt instabile din partea părinților, iar inconsecvența aceasta duce la iritare, la încurcătura copilului. De exemplu, i se spune că «ești destul de mare ca să te descurci la cumpărături», dar altădată..., este «prea mic pentru a pleca neînsoțit la bunicii de la țară». Așadar, pe fondul de afecțiune a părintelui pot apărea unele neînțelegeri în sistemul «ce așteaptă unii de la alții». Există legi nescrise ale familiei care «decretează» o seamă de interdicții. Adolescentul, începînd să aibă multe sarcini școlare și organizatorice, care-i creează un statut de mai mare independență, calcă una din regulile familiei, de unde apariția unor neînțelegeri. Așa că e firesc să fie nevoie ca părinții să-și modifice întrucîtva comportamentul pedagogic, în sensul că trebuie să-l adapteze la noua situație a copilului.

— *Constatăm, totuși, o destul de mare dezorientare și incertitudine a părinților în ceea ce privește conduita educativă corespunzătoare față de copii lor ce traversează o perioadă destul de dificilă.*

— Este foarte adevărat că părinții sînt cam dezarmați în ceea ce privește problemele adolescentului, care, așa cum este el azi, nu mai seamănă cu cel de ieri. Schimbările complexe și multiple din ultimele decenii au produs modificări importante și în domeniul cerințelor pedagogiei generale. Însăși familia s-a schimbat: acum, în deseo cazuri, ambii părinți sînt în cîmpul muncii. Școala, pe de altă parte, a devenit locul unde copiii își petrec 6—10 ore din zi și, în aceste condiții, s-a schimbat și proporția între timpul petrecut cu părinții și timpul petrecut cu alți oameni. Copilul, și mai cîrziu adolescentul, este forțat să se autosupravegheze din ce în ce mai mult. Studiile științifice de psihologie atestă faptul că generația tînără este mai precoce, mai inteligentă, este aptă pentru o mai bună și mai rapidă integrare socială, toate acestea fiind efectele vieții moderne (alimentație rațională, supravegherea medicală de bună calitate, influența mass-media etc.). Copilul sau tînărul de azi trăiește permanent un spectacol foarte intens și divers, care-i bicîuiește fantezia, îi solicită înțelegerea. Toate aceste lucruri ar trebui foarte bine cunoscute de părinți, pentru orientarea lor educativă față de proprii lor copii.

Una din cele mai complicate probleme ale educației în adolescență este, însă, cea a măsurii, mai ales a măsurii privind dragostea și afecțiunea părinților. Pentru adolescent, formele de afecțiuni optimiste și încărcate de echilibru sînt mai tonice.

— *Ce aduce nou pedagogia în familie în ultimele decenii?*

— Pe plan general social, educația a cîștigat în secolul nostru un stil «democratic». Dezvoltarea psihologiei, a vieții sociale în ansamblu, apariția unor noi idealuri au făcut ca secolul XX să fie denumit și «secolul copilului». Democrația educației se traduce prin anularea de distanțe psihologice între generații, printr-o mai mare apropiere și înțelegere dintre educator și educat. Acest stil democratic are, însă, și el primejdiile lui: pierderea respectului și devalorizarea educatorului, crearea așa-numitelor «bariere de sens», care sînt provocate, de regulă, de neconcordanța dintre vorbele și faptele educatorului sau lipsa lui de curaj de a spune cînd este cazul: «nu știu răspunsul la această întrebare». Pentru adolescentul zilelor noastre valorile de adevăr și dreptate au o importanță foarte mare. Tonul și stilul natural, sincer și cald al relațiilor în familie, menținerea pe cît posibil a familiei într-un sistem de relații sociale agresibile cu alte familii, oferă adolescentului o atmosferă socială corespunzătoare, de referință, precum și încredere și siguranță în forțele lui și creșterea prestigiului familiei sale în propriii ochi.

— *Stilul democratic exclude cumva pedeapsa, supravegherea ori interdicția?*

— Nu, categoric nu. Supravegherea discretă a relațiilor extrașcolare și a modului cum adolescenții își petrec timpul liber constituie condiții de exercitare mai «în cunoștință de cauză» a educației tinerilor adolescenți. Părintele poate și trebuie să folosească interdicția, dar «Nu»-ul trebuie să se bazeze pe argumente și explicații raționale și întemeiate. Să fie un «nu» drept, corect — încărcat de afecțiune și înțelegere. La vîrsta aceasta, pedepsele brutale sau nepotrivite sînt degradante și umilitoare și pot avea consecințe multiple. Brutalitatea sau agresivitatea părinților poate duce la desensibilizarea tînărului, iar atmosfera de indiferență deteriorează profund climatul din familie, avînd efecte grave asupra dezvoltării adolescentului. Acestea alimentează terenul marelui egoism, al deteriorării trăsăturilor fundamentale de caracter legate de antrenarea tînărului în progresul vieții sociale și pot periclita atitudinile pozitive față de muncă, societate, față de ceilalți, de sine însuși, și față de valorile vieții sociale.

— *Ce pot face părinții pentru copiii lor în așa fel încît această vîrstă să consolideze drumul firesc spre o maturizare sănătoasă și echilibrată?*

— Sînt multe lucruri de făcut în privința aceasta și, poate, n-ar fi inutil sau plictisitor ca părinții să se informeze consultînd vasta bibliografie pedagogică existentă. Aș atrage atenția asupra educației afective. Actul însuși de educare este un act de dragoste. Bănuiesc, însă, că doriți și cîteva sfaturi concrete care să vină în întîmpinarea părinților ai căror copii se bucură acum de această vîrstă care nu e doar critică, ci și minunată. Dacă este așa, iată cîteva sugestii izvorîte din numeroase studii dedicate psihologiei copilului, cît și din experiența personală: 1) Adolescentul trebuie să aibă mereu un tonus ridicat, adică să încerce o stare de deschidere, de bună dispoziție. Oboseala deprimă, este ea însăși un baraj. 2) Să manifeste interes și spre alte probleme decît cele de peste zi și, în familie, să se creeze o atmosferă caldă, așa încît evenimentul stresant trăit de adolescent să-și găsească singur drum către ceilalți și, povestit, să fie ascultat cu înțelegere. Să fie obișnuit adolescentul să fie sincer și deschis, pentru că problemele care stăruie în suflet se amplifică și duc spre teamă și neîncredere în forțele proprii. 3) Să învețe să știe să se bucure — de sănătate, de realizări —, să aibă umor. Arta de a trăi este arta de a te bucura și de a fi fericit. 4) Să învețe să fie prevenitor — cînd vine primul acasă să se gîndească la ceilalți, să încerce să facă ceva ce le-ar face plăcere, fie numai și să așeze masa. 5) Și totdeauna să aibă o carte de citit pe masă. Toate aceste lucruri se referă la adolescent, și părinții trebuie să experimenteze și să aplice diferențiat cele mai adecvate modalități de a ajunge la un astfel de rezultat — un viitor adult sănătos, echilibrat, inteligent, cultivat și generos.

CRISTINA BĂLTEANU

10 REGULI PENTRU PĂRINȚI

Regulile de mai jos s-au născut în urma unor consfătuiri repetate dintre medici psihologi, învățători, profesori, asistente sociale și părinți din orașul Ludwigsburg (R.F.G.), cuprinzînd învățămintele clasice pedagogice ale unor personalități ca Pestalozzi, Frôbel și Czerny, dar completate și cu experiențele acumulate în propria familie sau din practica personală, în scopul găsirii unui echilibru în educația copilului. Cu precizarea că aceste 10 reguli au fost publicate pentru părinții și educatorii din orașul lor și ar putea fi transplantate fără anumite modificări, le publicăm și noi.

1. **Să-ți iubești copilul.**

Să te bucuri de el, să-l accepți așa cum este, să-l respecți, să nu-l umilești, să nu-l descurajezi, să nu-l deprimi, să nu-l depășești pe nedrept, să nu-l lipsești de încrederea ta. Să-i dai prilejul să te iubească.

2. **Să-ți protejezi copilul.**

Să-l aperi de primejdii trupești și sufletești, la nevoie chiar prin sacrificarea propriilor interese și cu riscul propriei tale vieți.

3. **Să fii bun exemplu pentru copilul tău.**

Să transmiți valorile de tradiții ale țării, respectul față de legile ei, regulile etice ale societății. Să-i dovedești că trebuie să trăiască în dragoste și armonie cu ai săi și cu toți cunoscuții familiei. Să trăiască în cinste, în adevăr, cu respectul bunurilor, convingerilor și al sentimentelor altora. Să crească și să simtă tot timpul comunitatea «tată-copil-mamă». Să-l obișnuiești să participe la activitatea obștească.

4. **Să te joci cu copilul tău.**

Să-ți faci timp pentru copilul tău, să vorbești cu el, să te joci cu el cum îi place (jocurile lui), să iei în serios jocul lui, să te familiarizezi cu lumea imaginilor lui.

5. **Să lucrezi cu copilul tău.**

Să-ți ajuți copilul cînd încearcă să participe la muncă, în casă și grădină. Cînd copilul este mai mare, să-l obișnuiești să participe la treburile zilnice din gospodărie și pentru gospodărie.

6. **Să lași copilul să dobîndească singur experiență de viață chiar dacă suferă.**

Copilul acceptă numai experiențele pe care le face singur. Propriile tale experiențe sînt lipsite de valoare pentru copilul tău. Trebuie să ai curajul să-i dai prilejul de a-și acumula experiențe proprii, chiar dacă sînt legate de anumite riscuri.

7. **Să-i arăți copilului posibilitățile și limitele libertății umane.**

Să înfățișezi copilului posibilitățile extraordinare de desfășurare ale omului, în conformitate cu înzestrarea și talentele fiecăruia. Dar, în același timp, să-i arăți că orice om trebuie să recunoască anumite limite în faptele sale, chiar și în familie, față de părinți. Ajută-l pe copil să recunoască și să respecte aceste limite.

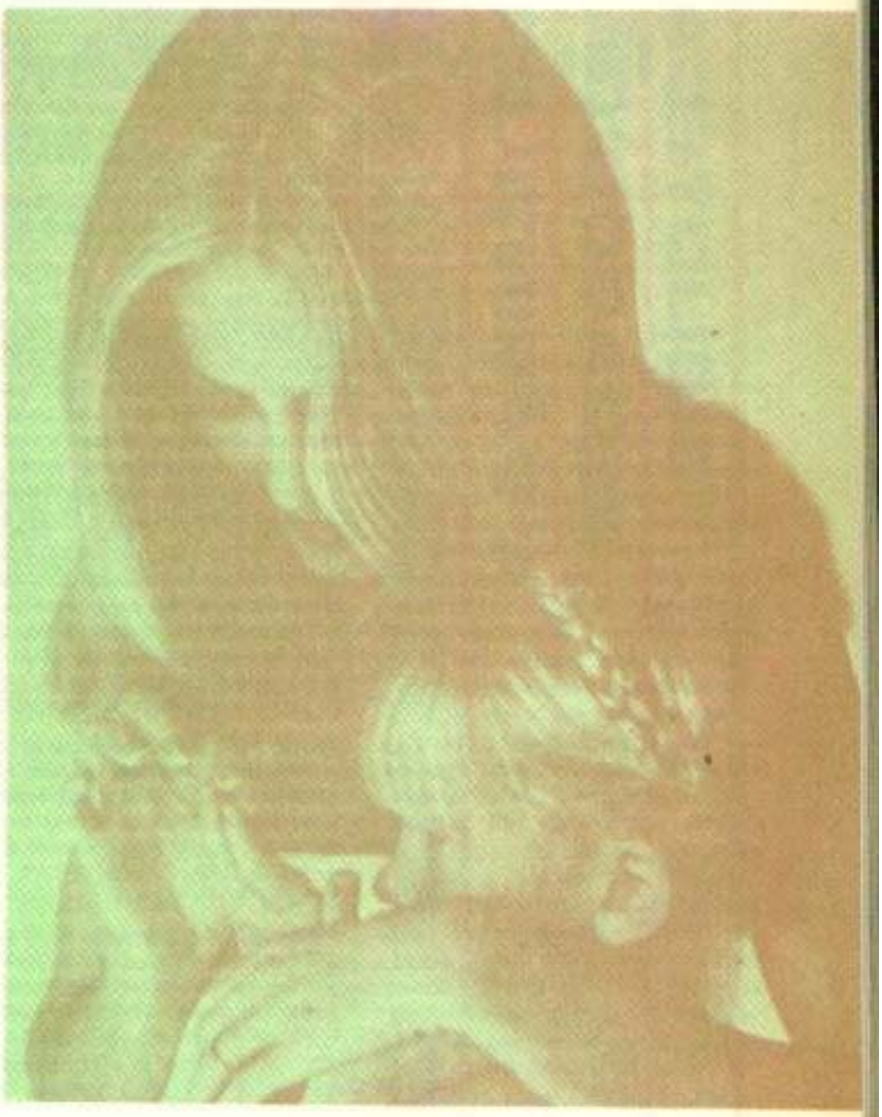

8. **Să-l înveți să fie ascultător.**

Să supraveghezi și să îndrumi comportarea copilului astfel încît prin acțiunile sale să nu genereze suferință nici pentru alții. Răsplătește-l pentru respectarea regulilor stabilite. La nevoie vei încerca să impui respectarea regulilor prin pedepsire!

9. **Să aștepți de la copil numai aprecierile pe care le poate da conform gradului de maturitate și propriei experiențe.**

Copilul are nevoie de mult timp pînă învață să se orienteze în această lume complicată.

Ajută-l cît timp poți și cere-i o părere proprie sau un verdict numai cînd este în stare să-l dea, conform experiențelor acumulate și gradului de maturitate!

10. **Să-l oferi copilului trăiri cu valoare de amintire (călătorii, excursii, vacanțe, spectacole, serbări de familie, manifestări sportive).**

Copilul «se hrănește», la fel ca și adultul, din trăiri frumoase, care ne ridică deasupra cotidianului, trăiri care ne oferă prilejul să cunoaștem viața altor oameni și lumea.

Dr. **HERTA CĂPRARU**

BIBLIOTECA PEDAGOGICĂ A PĂRINȚILOR

Chiar este necesară o bibliotecă pedagogică a părinților? Se poate admite ca evidentă necesitatea unei biblioteci de literatură beletristică sau a uneia de specialitate, legată de o profesie anume. În epoca noastră, este unanim recunoscut că nu există domeniu în care cineva se poate considera ca fiind calificat fără o bază teoretică dobîndită prin studiul unui număr mai mic sau mai mare de cărți. Mai mult, nimeni nu-și poate spori calificarea în meseria sa fără a cunoaște, prin intermediul textului tipărit, progresele înregistrate de știința și tehnica domeniului în care lucrează. Așa se și explică interesul sporit al omului contemporan pentru carte.

Există însă un domeniu în care spiritul tradiției este lăsat să acționeze după voie. Este vorba de... «meseria» de părinte. Este adevărat, nimeni n-a avut vreodată nevoie — pentru a fi părinte — să facă dovada calificării sale în această meserie. Și rezultatele au fost, nu de puține ori, cu toate neîmplinirile, mîhnirile și decepțiile fiecărui părinte — pozitive. Apelul la experiența predecesorilor și valorificarea bunului simț patern puteau înlocui, pînă acum cîteva decenii, fără consecințe deosebit de dureroase, lipsa oricăror informații pedagogice. Ritmul relativ lent de dezvoltare al societății permitea părinților, pentru a-și crește copiii, să se întemeieze în primul rînd pe practica educativă tradițională. În decurs de trei, patru decenii se produceau prea puține schimbări în viața social-economică, mai ales în cea rurală, pentru ca practica educativă tradițională să devină cu totul depășită.

În epoca noastră, ritmul alert al transformărilor este puternic resimțit de fiecare dintre noi; a crescut ponderea populației urbane, iar viața satului trăiește o succesiune de puternice schimbări. Fără a se renunța la tradițiile valoroase ale educației familiale — îndeosebi la preocuparea pentru cultivarea deprinderilor de muncă, respectului pentru cei mai în vîrstă, sentimentului de omenie —, părinții de astăzi au nevoie de o mai largă informare asupra unor probleme cu care se confruntă zilnic: care sînt principalele etape ale dezvoltării fizice și psihice ale copilului, prin ce se caracterizează fiecare dintre ele, care sînt obiectivele educaționale specifice uneia sau alteia dintre etape, ce procedee și metode educative sînt mai indicate la o vîrstă sau alta, care este dinamica relațiilor dintre părinți și copii etc., etc.

Într-o perioadă și într-o societate ca a noastră, cu un mediu foarte complex, cu solicitări deosebit de variate, în care nivelul aspirațiilor a crescut mult, fiecare familie caută să ofere condiții cît mai bune de manifestare și de dezvoltare fiecărui copil. Cu aceasta însă, procesul educației nu se simplifică, ci se complică. Este mult mai greu să faci educația unui copil care de la cea mai fragedă vîrstă a simțit că părinții pot veni, în orice împrejurare, în întîmpinarea dorințelor lui, decît unuia căruia nu i se poate asigura decît strictul necesar și cu condiția participării lui înșuși la muncă.

Este adevărat, copiii beneficiază de o educație preșcolară în grădiniță, frecventează o școală cel puțin de zece ani. S-ar putea crede că de aici ar rezulta o reducere a participării familiei la procesul de dezvoltare a copiilor. În realitate, se impune ca nivelul de participare a familiei să crească, pentru a corespunde atît exigențelor celorlalți factori educaționali, cît și propriilor sale aspirații privind viitorul copilului. Iată de ce este tot mai greu ca părinții să facă față, cu bune rezultate, obligațiilor educaționale, întemeindu-se numai pe tradiție și bun simț. Un sprijin real îl dă școala, organizînd consultații, expuneri, vizite la domiciliu etc. Este necesar însă ca nivelul calificării în profesia de părinte (și de bunic chiar!) să crească; o modalitate de creștere o constituie lectura lucrărilor destinate părinților.

Tocmai pentru a veni în întîmpinarea acestei nevoi, Editura didactică și pedagogică editează de mulți ani colecția «*Pentru părinți*», din care apar anual 3—4 titluri.

Sînt abordate teme variate, unele vizînd cunoașterea particularităților unei anumite vîrste («Criza de originalitate la adolescență», de Ursula Schiopu, 1979), altele relațiile interumane la vîrsta copilăriei («În lumea copilului: prieteni, colegi, cunoscuți», de Stela Teodorescu — 1976), sau relația părinți-copii («Dialogul familiar», de Tiberiu Rudică, 1977). În colecția «Pentru părinți» au apărut și traduceri ale unor autori străini, recunoscuți pentru contribuția lor în problemele educației în familie (André Berjé — «Defectele părinților» — 1963, «Defectele copilului» — 1968, «Profesiunea de părinte», 1977, Jean Chateau — «Copilul dificil», 1972, Ana Della Tore — «Greșelile părinților», 1980) ș.a.

Sînt prevăzute să apară în cursul acestui an alte lucrări, din care semnalăm: Rodica Tiberiu — «Familia în fața conduitelor greșite ale copiilor» și Lascuș Voicu — «Părinții și profesiunea copiilor».

Evident, fiecare din aceste lucrări acoperă numai un aspect al fenomenului complex educațional; lectura mai multora însă deschide o perspectivă mai largă asupra înțelegerii copilăriei, a condițiilor de dezvoltare a ființei umane în creștere, a relațiilor dintre părinți și copii etc. Fără îndoială, în zilele noastre nu se mai poate practica cu eficiență «meseria» de părinte fără un minimum de «calificare», dobîndită prin lectura unor cărți despre educația în familie.

Dr. ION GH. STANCIU,
directorul Editurii didactice și pedagogice

DIN LEGISLAȚIA FAMILIEI DE-A LUNGUL SECOLELOR

● Familia a apărut odată cu trecerea la patriarhat. În perioada matriarhală, între membrii societății nu erau consacrate relații de rudenie mai departe decît mamă-fiu, frate-soră, iar paternitatea copiilor nu era cunoscută. ● Relațiile dintre bărbat și femeie se desfășurau întîmplător, în cadrul aceluiași grup, fără nici un fel de restricții de «sînge», iar copiii se bucurau de oarecare ocrotire bărbătească din partea fratelui mamei. ● Femeia era privită de mascuii ca avînd însușiri divine supranaturale, căci, în ignoranța primitivității, ei nu realizau mecanismul fertilității materne. ● Pe măsura dezvoltării societății, a sporirii aportului bărbatului în procurarea hranei și în acumularea de bunuri, și de îndată ce acesta a priceput, în fine, că are și el un rol în procreare, s-a considerat unicul promotor al vieții și a început să-și arogе prerogative de stăpîn. ● Încă de la începuturile sale, familia a presupus exercitarea unei puteri, și aceasta a fost, precum bine se știe, puterea bărbatului asupra tuturor membrilor reuniți sub autoritatea sa. Dealtfel, chiar termenul de familie a fost preluat de la latinescul «famulus», care desemna sclavii aparținînd cetățeanului roman, iar mai tîrziu și bunurile și persoanele aflate sub stăpînirea lui (descendenții și soția). ● Reglementarea juridică a acestui instituții a fost marcată, deci, în decursul timpului, de această realitate de fapt, de o evidentă inegalitate a femeii cu bărbatul, iar pe de altă parte, de interesele claselor dominante și ale proprietății private. ● În vechiul drept roman, familia se afla sub puterea discreționară a șefului ei — «pater familias» —, ale cărui drepturi erau nelimitate, mergînd pînă la dreptul de viață și de moarte. Femeia nu era mai presus decît un sclav, căci nu avea voie nici măcar să meargă alături de bărbat, ca să nu-i calce umbra. ● La greci, situația juridică a familiei era dominată de aceleași reguli. Cei care au lăsat omenirii o moștenire inestimabilă în domeniul culturii și științei au creat o situație cu totul retrogradă pentru femeie. Aceasta nu-i putea spune soțului pe nume, ci i se adresa cu «stăpîne», nu avea dreptul să stea cu el la masă și era obligată să rămînă izolată, bă chiar păzită de cîini sau de eunuci. ● În schimb, bărbații, deși era practicată căsătoria monogamă, își permiteau orice libertate, căci în vechea Eladă s-a oficializat așa-zisa «heterie», o adevărată rețea de prostituate, care și-au creat o poziție mult mai emancipată decît a soțiilor. ● Cît privește căsătoria, atît în dreptul roman cît și în dreptul altor popoare, a fost astfel reglementată încît putea fi încheiată inițial direct de părinții celor în cauză. Abia mai tîrziu s-a recunoscut viitorilor soți dreptul de a alege, limitat însă de cerința obținerii consimțămîntului părinților, cu precădere al tatălui. ● Vîrsta căsătoriei a fost stabilită diferențiat de la o epocă la alta și de la un popor la altul. Romanii stabileau limita minimă pentru fete la 12 ani, iar pentru băieți, școala sabiniană o determina de la caz la caz, după o cercetare corporală. La popoarele germane, în evul mediu, se întîmpla adesea, în scopuri patrimoniale, ca tatăl să-și însoare fiul încă impuber cu o fată nubilă și să îndeplinească el în locul fiului îndatoririle conjugale ale acestuia pînă la vîrsta pubertății sale. ● Situația degradantă la care a fost supusă femeia în căsătorie este ilustrată și de o serie de obiceiuri sau drepturi practicate la diverse popoare pînă în epoca feudală. Atît la romani cît și la germani era recunoscut stăpînului așa-numitul «jus primae noctis», în unele cazuri «jus filii noctis», potrivit căruia aveau dreptul la favorurile miresei în prima ori primele trei nopți după căsătorie. În Țările de Jos exista obiceiul ca bărbatul să-și ofere noaptea soția sau fiica oaspetelui său. ● Dacă bărbatul își putea permite, aproape pretutindeni și fără restricții, infidelități, soția era aspru pedepsită în caz de adulter: cu moartea la romani, iar la germani cu alungarea din sat, tunsă și complet dezbrăcată. ● Inegalitatea femeii în familie a fost menținută și de dreptul burghez, căci codul civil francez napoleonean, preluat de multe țări europene, prevăzea că soția îi datorează ascultare bărbatului și hărăzea femeii un statut vădit inferior bărbatului. Femeia era considerată aproape irresponsabilă, alături de minori și nebuni, ea neputînd să-și administreze nici averea fără consimțămîntul soțului. Aceasta putea să-și înșele soția, cu condiția să nu aducă ibovnica în domiciliul conjugal. În schimb, infidelitatea soției se putea pedepsi cu închisoarea, iar în cazuri flagrante, bărbatul era îndreptățit să o omoare. ● În mod asemănător a evoluat și reglementarea instituției familiei la poporul nostru. ● Deși multe izvoare scrise, precum și scenele străvechii columne romane par a demonstra că familia getodacă a fost monogamă, dacă ar fi să dăm crezare afirmațiilor lui Strabo și Menandru, se practica și poligamia, probabil. ● Soția era sub puterea și autoritatea bărbatului, putînd fi pedepsită cu moartea în caz de infidelitate. Mai mult, Heraclid din Pont a relatat că această supunere a mers pînă acolo încît la moartea soțului era sacrificată. ● În epoca feudală, căsătoria se considera ca o unire a cărui unic scop era procrearea. Legiuirea Caragea stipulînd că «Nunta iaste tocmeala unirii bărbatului cu fămeia spre facere de copii». ● Deși vechiul drept românesc poate fi apreciat mai progresist decît al altor popoare în ce privește reglementarea instituției familiei, stabilind, de e-

...emplu, o cvasiegalitate succesorală. În multe privințe starea de inferioritate a femeii este evidentă. Dealtfel, starea de dependență a femeii era de ordine publică, potrivit Codului Calimach. ● Conform aceleiași legi, infidelitatea soției se pedepsea cu închiderea la mănăstire și pierderea zestrei. ● Discriminarea era evidentă în reglementarea divorțului, căci soțul putea să desfacă căsătoria, conform aceluiași cod, pentru simpla infidelitate sau chiar numai «dacă, desfătîndu-se, mănîncă și bea sau se scaldă împreună cu alți străini fără voia bărbatului ei». În schimb, soția putea cere desfacerea căsătoriei doar dacă bărbatul «căzînd în dragostea altei femei, nu se va părăsi de aceasta», iar potrivit Legiuirii Caragea, numai cînd bărbatul aduce «posadnica» («țiitoarea») în casă sau cînd «o ține cu cheltuială». ● Mai mult, atît în Moldova cît și în Țara Românească, bărbatului i se recunoștea expres și un drept de corecție asupra soției. ● În Cartea românească de învățătură a lui Vasile Lupu se preciza că «Bărbatul poate să-și bată muiarea cu măsură pentru vina ei, măcară de ar avea și zapis să nu o bată». «Măsura» era însă foarte strîmb măsurată, căci se socotea exagerată doar bătaia cu toiagul sau cînd «se va sfărîma lemnul». Pentru o mai clară înțelegere a drepturilor stăpînului casei, acesta era lămurit de aceeași lege că «De-și va bate în neștire muiarea cu pumnul sau cu palma, aceaia nu se chiamă că iaste cu vrăjmășie asupra ei». ● Dealtfel, biata «muiare» își putea căuta cam greu apărarea în justiție, căci «fără măsură» era foarte greu de dovedit din moment ce «vaietele muierii și țipetele ce se aud în casă, acelea nu vor putea arăta vrăjmășia bărbatului; nice ochii ei de vor fi vineți sau obrazul de va fi umflat...» ● În epoca burgheză, codul civil român de la 1864 a păstrat în mare parte inegalitatea femeii. Bărbatul ...vea «direcția bănească» și av... dreptul să controleze condu... soției, relațiile și coresponden... ei. Soția era obligată să ce... autorizația soțului pentru or... acte civile ce voia să le înche... Dacă părăsea domiciliul co... jugal sau nu-și urma soțul, p... tea fi readusă «manu militari... ● Abia printr-o lege din 19... s-a ridicat în mod expres inc... pacitatea femeii măritate, d... starea de inegalitate nu a d... părut complet, bărbatul rămîni... în continuare capul familiei. ... Instituția familiei a primit o ... glementare cu adevărat dreap... și principială, în spiritul demn... tății umane, al deplinei egalit... doar prin legislația noastră s... cialistă, în care femeia și cop... se bucură nu numai de un reg... juridic echitabil, dar și de ... ocrotire specială.

VALER DORNEANU
procur...
în Procuratura Genera...

Cea mai numeroasă familie din lume este a argentinianului Lorenzo Fatschello din orașul Nogoyo. În anul 1979, cînd bătrînul Fatschello și-a sărbătorit cea de-a 98-a zi de naștere, împreună cu soția sa Anna, în vîrstă de 95 de ani, au venit din toate colțurile țării să-i felicite cei 5 copii ai săi (3 băieți și 2 fete), nepoții, strănepoții, stră-strănepoții, în total 1 301 persoane.

Cele mai multe nașteri din lume au fost realizate de Leontina Espinosa, în vîrstă de 55 de ani (în 1981), din Argentina (America de Sud). Ea s-a măritat la vîrsta de 14 ani și pentru început a născut 3 gemeni, apoi de la 15 la 55 de ani a născut în fiecare an cîte un copil. În anul acesta ea așteptă cel de-al 45-lea copil. Faptul de a naște 42 de ani consecutiv, an de an, cîte un copil constituie un record unic în lume.

CURIOZITĂȚI

Insula Prince Edward aparține Canadei. Deși această insulă este locuită de 80 000 de oameni și deși se află sub influența moravurilor americane, nu s-a lăsat totuși contaminată de epidemia divorțurilor americane. Primul caz de divorț, după 400 de ani de existență a insulei locuite, s-a întîmplat în anul 1934, iar soții respectivi au fost expulzați, în semn de dispreț. Oamenii de acolo sînt foarte casnici și proverbul lor cel mai curent este: «Să-ți aperi căminul ca și profesiunea».

Cea mai productivă familie de pe glob a fost a țăranului rus Fiodor Vasiliev (1816–1872), care a trăit în districtul Suiski. El a avut 87 de copii. S-a căsătorit de două ori. Prima soție i-a dăruit 69 de copii, iar a doua 18 copii. Prima soție a născut numai de 27 de ori, din care de patru ori cîte patru gemeni; de șapte ori cîte trei gemeni și de 17 ori cîte doi gemeni. A doua soție a născut și ea numai de 8 ori: de două ori cîte 3 gemeni și de 6 ori cîte 2 gemeni. Încît, la 75 de ani, Vasiliev era înconjurat de aproape toți copiii lui: 83 din 87.

POLITETEA ...ACASĂ

NERVII DE LA DOMICILIU

Vă propunem să meditäm împreună asupra unei realităţi aparent paradoxale: singurii oameni cărora ne îngăduim să le spunem, uneori chiar cu brutalitate, lucruri crude, dureroase, poate şi jignitoare, sînt exact fiinţele cele mai apropiate nouă: rudele, familia, partenerul de viaţă, fie el şi drag nouă. Ni se pare că aici, acasă, putem să ne dezlegăm de toate convenţiile politeţei impuse de coexistenţa umană, că putem să ne arătăm pe faţă, şi fără nici o stăpînire de sine, şi proasta dispoziţie, şi acreala, şi nervii dezlănţuiţi. Să stăm o clipă, totuşi, şi să ne întrebăm: de ce? De ce tocmai în faţa omului cu care împărţim totul, bucurie şi necaz, casă, masă, pat, de ce tocmai în faţa lui să apărem în formula noastră cea mai dezavantajoasă, cu părul vraişte şi capotul ce trebuia încă de săptămîna trecută împrospătat, cînd am putea cu exact zece minute în plus petrecute în sala de baie să ne retuşăm — chiar şi cu o umbră de ruj pe buze — înfăţişarea noastră? De ce să socotească dumnealui, soţul, că dacă stă acasă în vacanţă are voie să suspende chiar şi o săptămînă bărbieritul şi să se mişte din zori pînă-n noapte în pijamă, jenîndu-se apoi, şi el, şi ea, să deschidă uşa dacă cineva a sunat la apartamentul lui? De ce să ne îngăduim tocmai în faţa lui, a soţului, sau a ei, a soţiei, să ridicăm tonul, să bombănim, să ne văicărim, să facem iar şi iar reproşuri, să ne hărţuim partenerul cu gelozia? Nimic nu poate ucide mai uşor dragostea şi armonia conjugală ca aceste mărunte, sîcîitoare, zilnice scene, ca aceste permanente mustrări reciproce, ce spulberă liniştea din casă şi posibila comunicare calmă, solidă. Succesul unei căsnicii depinde mai puţin — aş zice — de găsirea partenerului ideal, cît de reuşita de a fi tu însuţi acest partener ideal. Aşa că mi-aş îngădui să vă sugerez, chiar dacă aceasta ar stîrni, ca primă reacţie, un zîmbet ironic pe chipurile dumneavoastră: ce-ar fi ca, măcar azi, să încercăm, ca o mostră doar, ca un mic exerciţiu de comportare, să ne purtăm curtenitor, da, da, curtenitor, folosiţi cuvîntul cu încredere, chiar dacă l-aţi uitat, să ne purtăm curtenitor cu soţia? Să-i aducem o floare — deşi nu-i ziua ei şi nici aniversarea căsniciei pe care oricum e posibil să le fi uitat — şi să-i admirăm grozav meniul pregătit, ea ştie cînd, adesea abia întoarsă de la serviciu şi cu grija pentru lecţiile celui mic? Să-i mai înregistrăm cu admiraţie şi rochia nouă cumpărată, deşi dv. nu vedeţi de fapt nici o deosebire faţă de alta, mai veche, şi să fiţi capabili să-i ascultaţi pînă la capăt şi cu interes real preocupările ei de la serviciu? Proba de foc ar fi următoarea: încercaţi — un ceas pe zi măcar — să vă purtaţi cu partenerul de viaţă aşa cum vă purtaţi cu şeful dv., excluzînd fiind, desigur, mica notă de slugărnicie pe care unii o mai practică... E aproape ciudat, dar iată, deşi armonia vieţii familiale e atît de vital necesară fericirii omeneşti, nu depunem nici pe departe atîtea eforturi cîte facem pentru reuşita noastră profesională şi socială. Tocmai aici ne cuprinde lenea. Tocmai aici ne scad voinţa şi stăpînirea de sine. Păcat: pe urmă plătim tot noi, şi încă foarte scump, aceste momente de slăbiciune. Ce-ar fi să încercăm a practica, începînd de azi, şi măcar un ceas pe zi, dulcea, frumoasa politeţe familială: azi, nici o mustrare, nici un reproş şi, mai ales, vai, mai ales făcute în public. Dimpotrivă, întreţineţi armonia zilei de azi cu mici atenţii, cu recunoaşterea meritelor partenerului sau partenerei dumneavoastră. Scăpaţi o laudă şi o vorbă frumoasă: o să vedeţi ce bine prinde la nevoie, credeţi-mă pe mine...

VECINII

Gîndiţi-vă ce însemnau pentru dv. vecinii: de pe uliţa satului dv. sau de acasă, din oraşelul patriarhal de unde vă trageţi poate: un întreg univers uman, în care fiecare ştia mai totul despre fiecare

și care se constituia cînd era cazul într-o opinie publică fermă și realmente de temut. Pe urmă, în blocurile noi din cartierele noi, din orașele noi în care ne-am mutat, vecinii, chiar și cei de scară, de etaj, de apartament, au devenit, pentru o bună bucată de vreme, doar un nume scris pe tăbliță de pe ușă, un nume necunoscut, căruia abia cu timpul îi țineai minte chipul, îi aflai profesiunea și numărul copiilor. Și iată că asistăm, de la o vreme — contraziceți-mă dacă nu am dreptate —, la constituirea unui nou fel de mari familii, da, un nou tip de vecinătate, foarte apropiată, ca să nu zic chiar intimă, la un nou tip de relații umane tare importante pentru ceasurile vieții noastre. Și pentru că la rubrica de față vorbim de nevoia aceasta atît de acută de a trăi frumos printre oameni, de a convietui civilizat cu «omul de lîngă tine», să recunoaștem că «omul de lîngă noi», cel mai apropiat atunci cînd ieșim de pe ușa locuinței noastre, cel care ne poate ajuta să existăm civilizat, dar care ne poate și cel mai tare stîrpeni, deranja, ca să nu zic tortura, este vecinul de apartament. De palier. De etaj. De scară. În această nouă și mare familie pe care o alcătuiesc, să zicem, locatarii blocului 7 C, scara B, et. 4 — sînt unii dintre noi care cred că-și pot îngădui să se comporte cam cum se mai poartă unii și în casă, în mica lor familie personală — am mai vorbit noi de asta: adică fără stai, fără fasoane — zic ei —, fără menajamente — ipocrite, zic ei —, fără grijă, deci, la felul în care vorbesc, în care se mișcă, în care se îmbracă. Spuneți, sincer, nu aveți și dv. vreun vecin care întors de la serviciu și aruncîndu-și jacheta deschelată de la pijama peste maioul lăsat la vedere, și cu tîrlicii în picioare, se instalează pe treptele de la intrarea blocului, împreună cu nevasta, care, firește, nu și-a schimbat capotul din finet înflorat pentru a ieși pînă «în față»? Iată cea mai prost înțeleasă această «intimitate» amicală cu strada, cu cartierul, cu marea familie a blocului, în cuprinsul căreia ne permitem să arătăm ochilor lumii înfățișarea noastră cea mai puțin prezentabilă, cea mai puțin îngrijită. Dealtfel, ei, vecinii de acest tip, nu ne lovesc doar simțul văzului — pe care, iată, eram să uit, unii din vecinii noștri și-l utilizează, dealtfel, foarte intens privind în cutia de scrisori, deschizîndu-și ușa lor pentru a vedea cine a sunat la ușa noastră, numărîndu-ne musafirii și numărul de sacoșe cu gogoșari cărate acasă. Dumnealor, vecinii de acest tip, ne lovesc la fel de necruțător și simțul auzului: și nu e vorba aici numai de radioul sau televizorul deschis la maximum exact în orele destinate odihnei, și nu e vorba numai de ocazionalele lor petreceri mult prelungite — cîte foiletoane sacrice nu s-au scris, zadarnic, pe tema aceasta!? —, nu e vorba numai de urletele celui mic, care, ce să-i faci, așa va toc urla cel puțin pînă va ieși din scutece; e vorba iar de acea așa-zisă intimitate cînd îți permiți să-ți speli, cum se zice popular, lenjeria în familie: adică de schimburile de cuvinte și opinii (ca să mă exprim eufemistic) între soți, de explicațiile și de limpezirile făcute cu voce sonoră în urechile întregului palier, ale întregului etaj, ale întregii scări. Vecinii aceștia, care se simt atît de «acasă» încît nu se gîndesc o clipă că lista lor de bucate nu interesează pe alții, nu ne menajează deloc nici simțul nostru olfactiv, gătindu-și varza călită și prăjindu-și ceapa cu ușa deschisă — spre palier — să li se aeriseasc apartamentul... Dacă este vorba să învățăm legile — scrise sau nescrise — ale artei omului de a trăi frumos printre oameni, cred că unul din primele capitole care trebuie studiate de fiecare dintre noi, care trebuie învățate tocite pe de rost, este cel rezervat «omului de lîngă noi», primul întîlnit în cale atunci cînd ieșim pe ușa casei noastre: vecinul. Această ființă căruia îi datorăm — și care ne datorează în egală măsură — respect, discreție, purtare delicată. Gîndiți-vă numai ce minunat ar fi dacă ne-am putea oferi unii altora aceste semne, aceste dovezi ale frumoasei civilizații a sufletului. Viața ar fi mai frumoasă, nu?

SANDA F. DIMA

— Cele mai multe căsătorii din lume înregistrate într-o singură zi au avut loc în Mexic, în anul 1977: 123 000 de căsătorii. Acestea au avut loc imediat după abrogarea legii căsătoriilor, votată înainte cu 40 de ani, care obliga pe fiecare candidat la însurătoare la plata unei sume piperate înainte de obținerea certificatului de căsătorie. După abrogarea legii, cei 123 000 de miri, asistați de mirese și copii, ba chiar de nepoți, au asaltat ofițerul stării civile. În felul acesta, peste 500 000 de copii au devenit moștenitori legali ai părinților lor.

Cei mai grași frați gemeni din lume sînt Benny și Billy Mc Guire din Hollywood, care au împreună 669 kg, din care unul 330 și celălalt 339 kg. Ei constituie punctul de atracție al unui circ. Pofta lor de mîncare este direct proporțională cu greutatea. Cei doi frați gemeni consumă într-o zi: la dejun 18-20 de ouă, 4 kg de șuncă, 1 kg de pîine, 3 l suc de portocale și 16 cafele. La masa de prînz consumă 3 kg de carne, 1 kg de cartofi, 1 kg de pîine și 5 l de ceai. La cină consumă 3 kg de carne, 8 kg de cartofi, 1 kg de salată, 5 l de ceai, 8 cești de cafea.

ALMANAH 1982 femeia

DOSAR „fapte reale"

CINCI CAZURI POVESTITE
de
VASILE TINCU

...În întîmplările pe care le vom descrie sînt implicați oameni obișnuiți și oameni care fac rău. Binele și răul se confruntă, sub incidența legii și a normelor morale, faptașii actelor antisociale ajungînd întotdeauna să plătească pentru ceea ce au comis. Este o lege implacabilă a vieții, nu numai a societății, dar ea nu se aplică singură...

FOCURI ÎN NOAPTE

Casă aveau, li se născuseră și cei doi copii, el era frezor și ea rabotoare, cîștigau bine și, iată, le venise și mașina. O Dacie-1300 roșie, un roșu frumos, elegant, care bătea spre vișiniu, ei îi plăcuse culoarea asta, în sfîrșit, îi terminaseră rodajul și se pregăteau de concediu. Chiar pregătiseră totul; mașinuța aștepta în fața casei, spălată și lustruită, gata să primească bagajele și pe cei patru fericiți spre a porni spre caldele zări ale litoralului. Nici n-a clipit bine dimineața, de sub genele ei somnoroase, că femeia s-a și repezit la fereastră să... S-a frecat la ochi, a tras de perdea s-o rupă, s-a aplecat peste pervaz, sfîșiată de o durere ca de cuțit. Mașina, frumoasa lor mașinuță nu mai era, cineva o furase. Au urmat, se înțelege, telefoane la miliție, apoi zile și săptămîni lungi, de așteptare febrilă, îi fortura lovitura ca o nedreptate împotriva căreia, iată, n-aveau cum să lupte, ADAS-ul îi despăgubise, desigur, pierderea nu era, însă, numai materială, ei investiseră mai mult în obiectul acela pe care și-l doriseră, îl integraseră în speranța, în bucuria lor de viață, cineva rupsese brutal vălul și stricase vraja. Lăsînd în loc un gol urît, regrete și indignare. În sfîrșit, miliția din Sibiu este anunțată că lîngă o carieră de nisip din Gorj s-a găsit un autoturism, probabil de culoare roșie, spre vișiniu, căruia i se dăduse foc în miez de noapte. Nu s-a putut identifica nimic: mașina nu mai avea numere de circulație, nici tăblițele cu seria motorului și a șasiului, nu mai avea, de fapt, aproape nimic. Rămăsese un ghem de tablă contorsionată din care focul mistuise totul.

Nu peste mult timp, sub o streașină de pădure de lîngă satul Mărăcinești, este găsită abandonată tot o Dacie-1300, de culoare roșie spre vișiniu, din care fusese luat și demontat, însă, tot ce putea fi cît de cît transportabil. Apoi încă o mașină arde lîngă Cloșani. Încă una demontată și părăsită lîngă pădurea Sarului... Lucrătorii de miliție din șase județe căutau cu febrilitate hoții. Poate cei mai liniștiți păreau cei din Gorj; în definitiv, aici nu dispăruse nici un autoturism în perioada respectivă și este de înțeles ca hoții să abandoneze mașinile pe un teritoriu îndepărtat de locul faptei, spre a canaliza cercetările pe o pistă eronată. Se găsiseră, este adevărat, cîteva amprente, s-au urmărit și cîteva «fire» ce păreau promițătoare: nimic și nimic. Cîteva lucruri se dovedeau însă limpezi: autorii furturilor erau de meserie. Mecanici sau electricieni auto sau, în cel mai rău caz, șoferi. Iată însă că, spre a încurca parcă și mai rău lucrurile, o mașină este găsită abandonată la Balș, în județul Olt. «Nu sînt de la noi», au respirat ușurați cîțiva detectivi din Gorj, dar colonelul Nicolae Nițu, comandantul miliției județene, n-a fost de acord: «Ba eu cred că tocmai de la noi sînt. Au comis o prostie abandonîndu-le pe toate aici, acum au vrut să îndrepte greșeala, dar prin asta s-au autodemascat». A urmat o muncă titanică, de Sisif, s-au cercetat mii de amprente, s-au căutat mecanicii și electricienii auto, șoferii cu autoturisme proprietate personală de culoare roșie (numai așa putînd să le transporte de la locul furat, sub numerele de circulație proprii), s-au organizat «filtre» prin garaje și stații «autoservice» spre a-i găsi pe cei care oferă piese de ocazie. Și, într-o noapte, un plutonier cu ochelari și figură de grădinar pașnic a sărit în sus de bucurie, mergînd țintă la șeful său: «L-am găsit». Fusese găsit omul care-și lăsase amprentele pe una din mașinile furate: Gheorghe Fekete, electrician auto, recidivist în rele. În dimineața următoare, zi, se pare, de sărbătoare, un echipaj barează drumul unei Dacii-1300 roșii spre vișiniu, somîndu-l pe conducătorul auto să tragă pe dreapta, acesta pricepe imediat cum stau lucrurile, se face că se conformează, apoi, pe neașteptate, demarează brusc și pornește vijelie pe un drum lăturalnic. Privește înapoi și surîde: mașina miliției nu-l mai urmărește, l-a «pierdut» în cîteva clipe. El cred c-o să meargă spre Tg. Jiu, el bine, n-o să se întîmple așa, va merge pe șleauri de sub munte, și va ajunge în Samarinești,

la celălalt făptaș, cu care fura mașinile, Hoară Constantin, șofer la Motru. Vor șterge amîndoi toate urmele și... Ce iute a scăpat de mașina... oare nu cumva i s-a părut? Nu i se părusе, iată-l așteptat la alt capăt de drum; întoarce înfricoșat, fără să-i mai răspundă propriului său copil care, înnebunit de groază, îi tot întreabă: «De ce fugi, tată?» Cînd crede că are să... da, îl așteaptă o altă mașină, aleargă pînă firziu, în noapte, ca un pălanjen încurcat în plasa propriilor fărădelegi și deodată înțelege: a fost prins. Toate ieșirile din județ erau blocate, pretutindeni era așteptat. A luat-o, ușurel, spre Motru și, exact acolo unde bănuia, l-au somat, violent, farurile echipajului auto al miliției. A oprit; cineva îi zice, sardonic: «Bine că nu i-ai dat foc și la asta, Fekete. Dar ce zic eu, nu-ți ardeai tu propria mașină». Lucrătorul de miliție greșea: mașina era tot furată: Fekete și Hoară și le «reînnoiau» mereu, abandonîndu-le, sau dînd foc la cele «vechi», după ce demontau din ele toate piesele pe care le puteau vinde.

Și-a primit, desigur, fiecare «răsplata», drastică și nelertătoare, dar cine mai poate șterge amărăciunea din sufletele celor care, privind dimineața pe fereastră, nu și-au mai zărit mașinile? Întrebări grele ca pietrele de moară apasă peste conștințele celor în mijlocul cărora au trăit și au muncit. Căci nu trebuie să fii detectiv spre a vedea că tovarășul tău de atelier oferă piese chilipirgiilor care nu se înfiorară cînd le primesc, deși le este foarte clar că sînt sustrase de undeva. Că sînt jefuite de la oameni tot ca ei, care au investit suflet și bucurii într-un obiect ca ăsta, pe care, într-o dimineață... Peste ani grei de închisoare și peste tot ce a fost aud mereu întrebarea aceea, poate cea mai sfîșietoare și mai amărnică în nedreptatea de destin: «De ce fugi, tată?».

DETECTIVUL SE SUPĂRĂ

Omul venea de la muncă, mergea agale și cu gîndurile hai-hui. Nu prea vedea ce se întîmplă pe stradă. Tipătul l-a auzit totuși și l-a zărit și pe însul acela care fugea exact în direcția lui. «Hoțul, opriți hoțul» — striga disperată femeia. Maistrul Ion Mihai n-a stat pe gînduri, a înfipt mîna în gulerul celui care și așa părea istovit de alergătură, pentru care nu manifesta nici un dram de antitudini, și l-a ținut locului. Acela a oftat sfîșietor, plin de dramatism și l-a implorat: «Nu mă nenoroci, aceea este mama mea vitregă, mereu îmi ține calea și uite că m-a găsit, zice că eu i-am omorît copilul... Este nebună, tovarășe...». Mîna omului s-a descleștat singură și Nuacșu Vasile și-a reluat fuga cea disperată, dispărînd, după puterile lui, în spatele celui mai apropiat bloc. N-au trecut decît cîteva clipe și tihna omului a fost din nou tulburată, de data aceasta de către femeie: «Cum de i-ai dat drumul hoțului». «Lasă, lasă, a încercat el s-o domolească, luînd-o cu binișorul, nu-l mai fugări, căci horcăia să-și dea sufletul. Nu ți-a omorît el copilul» «Ce copil? — s-a răstit femeia, mi-a smuls, de la gît, două lănțișoare de aur, cu medalion. Uite cum le-a luat, m-a apucat din spate, de m-a și zgîriat, nemernicul». Din ochii victimei țîșneau lacrimi de neputință și jale. «Și, zici că el...» a mai cumpănit Mihai «Sigur. Și uite, a scăpat, s-a...». «Dacă-i așa, s-a supărat de-a binelea maistrul, apoi este al meu. Să știi că nu-mi scapă». «Ți-a și scăpat», a șuierat, cu venin, femeia. Bărbatul n-a mai luat-o însă în seamă, ci a chibzuit cîteva clipe. «Ei, ziceai că...», l-a îmboldit ea. «Nu-mi scapă», a liniștit-o el. Îi venea să urle cînd îl vedea atîrnînd și doar zicînd că... «Păi pînă acum a ajuns... N-a avut unde ajunge... Așa, va să zică, blocuri sînt... bun... dacă o ia după B-4, ajunge la... Trebuie să ai cap, picioarele nu ajută, dacă...», bolborosea el. Și, într-adevăr, Neacșu al nostru nu ajunsese chiar departe, v-am mai spus, era complet inapt pentru o asemenea ispravă, așa că, odată sosit lîngă complexul alimentar din spatele blocurilor de pe Bulevardul Pionierilor, s-a prăbușit lîngă o tonetă, de i-a trezit imediat compasiunea semenului său, Dumitru Florea. Care, văzîndu-l într-un asemenea hal, l-a cumpărat pe loc un cico și i l-a dat să-l bea, ca să-și mai vină omul în simțiri. După care și-a văzut de ale lui, nu înainte, însă, de a-l zări pe maistrul nostru, apărut oportun și pe linia dreaptă, fără să se grăbească, direct dintre blocuri, cu femeia după el. N-a înțeles de ce-l ridică acela de jos și îl ține drept în picioare, cu mîna înfiptă în guler, apoi și-a zis că ceva a făcut el de vreme ce fugise atîta și a început să-i pară rău după cico. În vremea aceasta, detectivul de ocazie își interpela, supărat foc, obiectul mîinilor sale: «De ce m-ai mințit?» «Ca să scap». «Unde sînt lănțișoarele?» «Care lănțișoare?». «Așa? — păi la hai, atunci, la niște tovarăși mai specializați, cărora ai să le răspunzi cum se cuvine». Și, fără să mai asculte povești cu mame vitrege și copii omoriți, a apărut cu el de guler la miliție. După care a putut porni, omul, liniștit spre casă. Agale și cu cugetul împăcat. Așa cum merge un om care și-a făcut și își face bine treaba. Indiferent în ce postură îi pune viața.

BIBICUL ȘI FATA

În fața ofițerului de serviciu s-a prezentat în miez de noapte un bărbat cu hainele zdrențuite și bătut măr. Vorbea incoerent, agitat și lăcrima ca o bocitoare, nu numai datorită clipelor năucitoare prin care trecuse, ci și cantității impresionante de alcool pe care o mai avea, încă, în el. De vîrsta omului este bine să nu mai pomenim. Dialogul, mai pe scurt, a decurs cam așa: «Te-au bătut și jefuit». «Da, doi hîndrălăi și o fată». «A dat și fata în dumneata?». «Ea n-a dat, m-a luat». «De unde te-a luat?». «De la capătul tramvaiului 29, de la bariera C.F.R. Progresul. Știți, ca omul, la un bufet». «Te-a așteptat la ieșire». «Da, la ieșire». «Și ce a zis?». „Îmi este rușine... de, sîntem bărbați... m-a chemat să mă duc cu ea. I-am dat ceva să bea, n-a vrut. Treaba ei... M-a întrebat de bani. «Am, tăscălău», eu de colo. Căci aveam geanta, cu aproape 8 000 de lei. Băutura din om". «Era frumoasă fata?». «Frumoaaasă. Da' hoață». «Cam cîți ani să fi avut?» «Știu eu? Cinșpe... saișpe». «Și nu ți-a fost ru-

șine să...» n-a mai răbdat omul în uniformă albastră.

Căci erau destui cei care se prezentau, la acest ceas, în fața ghișeului, spășiți și nenorociți pentru că, ispitiți de promisiunile deocheate ale unor fețițe care le puteau fi fiice, ba și nepoate, erau trași spre locuri dosnice, molestați și jefuiți fără milă de elemente parazitare, fără căpătîi. Dealtfel, chiar așa se și întîmplase: Petre Drăghici, contabil șef la Întreprinderea de utilaj greu transporturi, cu geanta doldora de bani, în loc să-și vadă de treburi, s-a oprit la unul din bufete, apoi la altul, pînă cînd și-a băut mințile și demnitatea și, iată, i-a apărut în cale nurlie și nerușinată, cu toți anii ei puțini, o vagaboandă notorie din acest cartier bucureștean. Didei Constanța, trimisă de alți doi paraziți, fără ocupație, să-l «agațe» pe «bibicul» și să-l ducă la loc mai ferit, unde știu ei cum să-l aranjeze. Pe undeva lucrurile sînt de rîsul lumii și aproape că-ți vine să zici — dacă actele infracționale n-ar viza metehne morale ce prezintă un mare pericol social — că bine i-au făcut. Dezavuîndu-i pe oamenii cu moralitate atît de precară, miliția pornește, însă, imediat pe urmele făptașilor, nu pentru că cei tîlhăriți ar merita sprijinul societății, ci spre a stîrpi o infracțiune ce este rezultatul unei concepții strîmbe despre muncă și viață. Dealtfel, tîlharii înșiși mizează pe «discreția» celor trași pe sfoară: ei sînt aleși pe sprînceană, dintre oamenii în vîrstă, cu bani și gata să se înfrupte din «harurile» unei gîsculițe ce se oferă singură spre a fi jumulită, oameni în general cu familii și «față» de oameni cumsecade, demni între ai lor; cum să reclame aceștia faptul că, mergînd să-și înșele nevasta cu o neisprăvită de 15—16 ani, au fost lăsați fără haine, paltoane, ceasuri și bani? Așa că majoritatea înghit hapul, îndrugă celor de acasă cîte o poveste stranie și greu de înțeles, din care rezultă, însă, că dumnealor s-au purtat vitejește și fără pată, în sfîrșit, fac jocul unor inși care ocolesc munca cinstită, trăind din infracțiune și jaf. Unii, cum a fost cazul contabilului nostru, cu geanta căptușită de bani, se prezintă totuși la miliție și făptașii sînt căutați și găsiți.

«Iubițica»..., de prin Jilava, s-a «lipit» imediat de contabilul băut și l-a tras mai la întuneric, unde au apărut ca din pămînt cei doi indivizi care i-au cerut bibiculuí un foc. Cînd a aprins chibritul, unul l-a pocnit peste ochi, celălalt l-a frînt de mijloc, de l-a lăsat lat. L-au mai frămîntat bine, pe acolo, pe jos, apoi i-au luat geanta și duși au fost. Doi au fost găsiți în aceeași noapte, pe la casele lor, căci sînt cunoscuți cei care se țin de blestemății, stabilindu-se o relație firească între fuga de muncă și infracțiune. S-a găsit și servieta, mai puțin banii, căci Matache Marian luase din ea numai 300 de lei, restul rămînîndu-i lui Păun Tudor, care a zbughit-o prin țară și n-a fost găsit decît ieftin. Parcă-l aud pe contabilul-șef: «Era frumoaaasă. Da' hoață». Vorba ceea, aventură a vrut, aventură a avut. Cu șalele o duce mai prost, se pare că este nevoie de o cură pe la niște băi. Alți bani, altă distracție. Dar atenție! — fără minore...

SĂ VINĂ PATRULA

Rîmnicu Vîlcea, splendidul oraș de pe malul Oltului, se sprijină, parcă, de nu mai puțin splendidul deal Capela, ca de spătarul unui jilț. Este adevărat, oamenii n-au lăsat nefolosită această podoabă, transformînd-o într-un parc fermecător, prin care șerpuiesc cărări și scări abrupte. Sus de tot, pe un platou ce străjuiește maiestuos orașul, a fost clădit, în stil arhitectonic local, un motel. Dincolo de motel începe pădurea. Va să zică, în pădurea asta, nici prea ascunși, dar nici chiar la vedere, s-au dus, într-o bună zi, doi consăteni, Elena B. și Edu S., să mănînce. Cu mîncare, cum se zice, «din traistă», căci în luminișul unde au poposit ei nu se află nici un restaurant. În timp ce meșlecau cu osîrdie și își mai dezmorțeau simțirile și cu cîte un «gît» dintr-o cuvioasă butelcă, numai ce le-a stricat cheful el, Ion Pavel, un zdrahon de om, cu ochi răi și scîrbiți. Cum i-a văzut, cum a început să se răstească: «Nu vă e rușine, mă, prăpădiților, aici v-ați găsit voi să... Ptiu! — a scuipat el, vin în pădure, nu le mai ajunge cîmpul... haideți la miliție». Edu a vrut la început să protesteze: «Dar am venit să mîncăm, nu făceam nimic care să...». «Gura» — i-a retezat-o Pavel —, eu sînt de la miliție, așa că ați dat de dracu'. Și, fiindcă ești ciănțos, ia scoate buletinul». A scos omul buletinul, în care avea și 600 de lei, îl scoate și femeia, care a îndrăznit, totuși, să-i ceară și «tovarășului milițian» legitimația. Pavel s-a făcut foc: «Legitimație, ai? Să vină patrula — a strigat el într-un fel de mapă, vrînd să zică, aoleo! că are acolo un radio. Nu sînteți soț și soție, vă nenorocesc!» Bărbatul i-a înșfăcat portmoneul, în care nu mai știa dacă se aflau banii și a luat-o la sănătoasa. Femeia — deși tîrîtă și tăvălită prin tufișuri — s-a ținut tare, reușind să ajungă cu el pînă jos, în stradă, unde, zărind un milițian adevărat, care se mai nimerise a fi și maior, a alergat la el, spunîndu-i dintr-o răsuflare totul. Din păcate a durat cîteva clipe bune pînă să se lămurească ce și cum, suficiente pentru făptaș spre a spăla putina. Maiorul a înțeles, însă, că prea departe n-a putut ajunge ei și, după cum i-a spus lui «flerul», individul nu se putea ascunde decît în marele magazin universal «Cozia». De aceea a chemat patrula — de data aceasta cea adevărată — și au început să-l caute. Nu prea mult, căci la un moment dat l-au văzut zbughind-o pe una din cele trei ieșiri ale sus-numitului magazin, sfîrîndu-i călcîiele spre hățișurile de arini din zăvoi. A urmat o palpitantă cursă auto și pedestră, însul dînd dovadă de multe resurse fizice în momentele de ananghie, pînă la urmă însă patrula, pe care o tot chemase, vorbind în mapa lui, l-a înșfăcat, spre a-l întreba, vorba lui Topîrceanu: «Ce-ai cu noi, mă?» Adică ce a avut cu neprihăniții care căutaseră un loc atît de frumos și de bine umbrit spre a-și stîmpăra foamea și setea? N-a fost ușor și atît la prinderea, cît și la introducerea lui, deloc benevoită, în mașina miliției, și-au dat din plin concursul și cîțiva constructori. Căci în partea aceea a orașului se construiește mult, nu se taie clinilor frunză ca pe Capela.

Mai bine de o lună de zile a sucit-o și a răsucit-o pe anchetatoarea penală, locotenentul major Cristiana Teodorescu, vrînd să spună că «nu sînt eu ăla», dar fata a avut răbdare, ca să nu mai

vorbim de metode și știință, avînd în vedere că este absolventă a dreptului. Va să zică, și-a recunoscut vina, iar în instanță a început să plîngă, implorînd milă: «M-am săturat de pușcărie». Cred și eu, căci mai făcuse, înainte, o condamnare pentru viol. Dar ce să solicite ei milă? Lui i-a fost milă de fata cărei-a, împreună cu alți nepricopsiți ca și ei, i-a întunecat fericirea de viață, răsucindu-i amarnic cărările ce mai pot duce spre dragoste și spre viață normală? Și i-a fost milă de cei doi care nu prea aveau ce căuta pe Capela, dar nici ei nu avea dreptul să-i bruscheze, iar pe femeie s-o tîrască și s-o lovească, ba să și încerce s-o violeze? Nu i-a fost. Și, dacă tot a chemat patrula, aceasta a venit și s-a făcut dreptate.

OMUL CU GEANTĂ DIPLOMAT

Cînd l-au văzut atît de «bine» și de elegant le-a luat piuitul. A intrat dezinvolt în camera dichisită, a cîntărit dintr-o ochire totul și, cu o figură dezabuzată, a pus pe loc capăt păîavrăgelii gazdei: «Cît?» Aceasta s-a codit puțin, șovăind cu ochii pe încheietorile sofisticate ale gentii diplomat, pe care n-o lăsase din mînă nici o clipă, și a îndrăznit, la noroc, o cifră care a făcut să-i vîjîie și ei urechile. Tînărul i-a zîmbit, însă superior și, oferindu-i cu o sută în plus, i-a plătit camera pe trei luni înainte. Năucită de chilipir, aceasta a adus, vag, vorba despre o viză de flotant, însă dumneaiu a surîs puțintel iritat, spunînd că pentru «unde lucrează el» și «este bine ca pe ei să nu-i intereseze acest amănunt» n-are nevoie de vize, dealtfel am să locuiască aici doar cîteva luni, cinci, cel mult șase, pînă i se eliberează un apartament dintr-o vilă. În sfîrșit, a mai dorit să aibă liniște, să nu fie sîcîit cu indiscreții și nici să nu i se «circule» prin cameră. Dacă se va întîmpla așa ceva, are să fie rău de unii tovarăși». Alterna în chip derutant la el un limbaj cam deocheat, cu o mină de senior detașat de nimicurile vieții și, evident, cu destui bani. Faptul că arăta suspicios de tînăr nu mai intra în discuție: în definitiv, valoarea omului nu depinde de vîrstă.

Peste puțin timp, gazda a îndrăznit, totuși, să-l deranjeze, în pofida interdicției. «Tovarășe, a început ea agitată, n-ar trebui să... dar vă aduc la cunoștință tocmai pentru că lucrați... unde lucrați... la vecina noastră a intrat, azi noapte, cineva pe fereastră, știți, a deschis fereastra, deși oamenii o închiseră, cum a ajuns acolo numai... căci stau la etajul trei... a intrat și a luat două inele și două verighete de aur. Maria a simțit ceva, s-a sculat din pat, a dat să țipe, dar n-a mai fost nimic. Doar fereastra, știți, fereastra era deschisă și perdeaua flutura. Încolo nimeni... au căutat prin toată casa... au văzut ce le lipsea, dar hoțul parcă se evaporase... Au anunțat, sigur că da, miliția, dar...». Omul cu geanta diplomat a ridicat, puțin plictisit, din sprînceana stîngă: «Știu, a rostit. Știu, va fi prins» După care nu i-a mai acordat nici o atenție, femeia retrăgîndu-se în vîrful picioarelor. «Tovarășul» a plecat, apoi, în «delegație», probabil în străinătate, cîteva săptămîni bune. Între timp, s-a înmulțit numărul ferestrelor lăsate, în miez de noapte, cu perdelele fîlfîind, de se cruceau oamenii unde s-a mistuit cel care se încărca cu cojoace, haine de piele, magnetofoane și casetofoane, ba chiar și cu combine muzicale. Bijuteriile, se înțelege, puteau fi transportate mai ușor, totuși cum ne volatiliza ei, deși unii mai «simțeau» trecerea sa prin apartamente? Un mister iute dezlegat pentru oameni de specialitate. Întrucît făptașul, agil și bun sportiv, se strecura ori pe ferestreie de la parter, ori pe cele care aveau în dreptul lor pomi, stîlpi sau sîrme de susținere. Amprente nu lăsa și avea un pas de felină. Manifesta o predilecție deosebită față de bijuterii, cesuri, obiecte din metale nobile și pietre prețioase, precum și spre aparate muzicale, dintre cele pomenite mai sus. Un hoț obișnuit, la urma urmelor, dar faptul că intra în case noaptea crease o mare neliniște în acel cartier, oamenii nu mai aveau somn, vegheau și tocmai cînd, obosiți... Da, descopereau fereastra deschisă și lipsa obiectelor de valoare.

Lucrători de miliție și-au dat seama imediat că se află în fața unui infractor primar, deosebit de «dotat» însă, dacă se poate spune așa, în abilitatea cu care făptuia furturile, n-aveau deci cazier și singura șansă de a-l prinde rămîneau «spindelea» și «filtrele» din locurile de bîsnită, în special din gări și din aglomeraliile unde oamenii sînt «în trecere». Un astfel de «filtru» s-a dovedit eficace, dar individul, dînd dovadă de un curaj vecin cu inconștiența, a abandonat radiocasetofonul și a reușit să dispară. A reușit să dispară mizînd pe oamenii lucrătorilor de miliție, a fost totuși văzut și, peste cîteva zile, a fost arestat într-o gară. La controlul actelor, surpriză, inspectoratele din întreaga țară îl căutau pe dumnealui, care, bănuiți, nu era altul decît elegantul tînăr cu gentă diplomat, deoarece dezertase din armată și, fiind condamnat pentru fapta asta, i se «știa urma» pretutindeni. Părinții săi din Telcrman susțineau sus și tare: «Noi îl știm la armată». Și aveau dreptate, căci nu călcase prin Turnu Măgurele. Nouă furturi «reușise» gentlemanul nostru, care avea cîteva gazde, coplos plătite, și pe care nu le «deranja» cu șederea sa decît cîteva zile pe lună, în rest fiind «în delegație». Într-o zi fuge, însă, din nou, în timp ce era escortat spre penitenciar, fapt pentru care judecătoria din Caracal îi mai adaugă la activ aproape doi ani de detenție. Mihai Ionel din Ulmenii de Teleorman n-a «pierdut» nici acum timpul: chiar în noaptea aceea a intrat iar pe o fereastră, unde a furat lucruri în valoare de aproape 40 000 de lei, după care, vară fiind, a pornit omul să se odihnească pe malul însorit al mării. Cunoscut acum, ca un cal breaz (prin fotografii), de către toate inspectoratele de miliție din țară, Ionel cel elegant a fost prins, de data asta foarte strîns, de mînecă, chiar în Constanța, și numai după zece zile de plajă și trimis unde este locul oamenilor ca el.

Am văzut în instanță care i-a judecat numai oameni triști: el nu era trist. Președintele completului de judecată mi-a arătat data în care i s-a pronunțat sentința: 27 mai 1981. Apoi degetele s-au întors spre o altă cifră, cea a zilei de naștere a acestui Ionel: 27 mai 1969. Iată ce floare își pusese singur, la butonieră vieții, un tînăr de 22 de ani, care ar fi avut tot ce-i trebuie în jur spre a trăi și răzbi în mod cinstit. Dar el a căutat — și din păcate a găsit — garde gata să închidă ochii în fața unei sute în plus și să se minuneze de ifose agrementate cu o geantă diplomat — spre a face pe cascadorul invizibil, lăsîndu-i în miez de noapte pe oameni fără lucrurile de preț, în fața unor ferestre cu perdelele fîlfîind a mister...

FEMINISMUL LA SFÎRȘIT DE SECOL XX

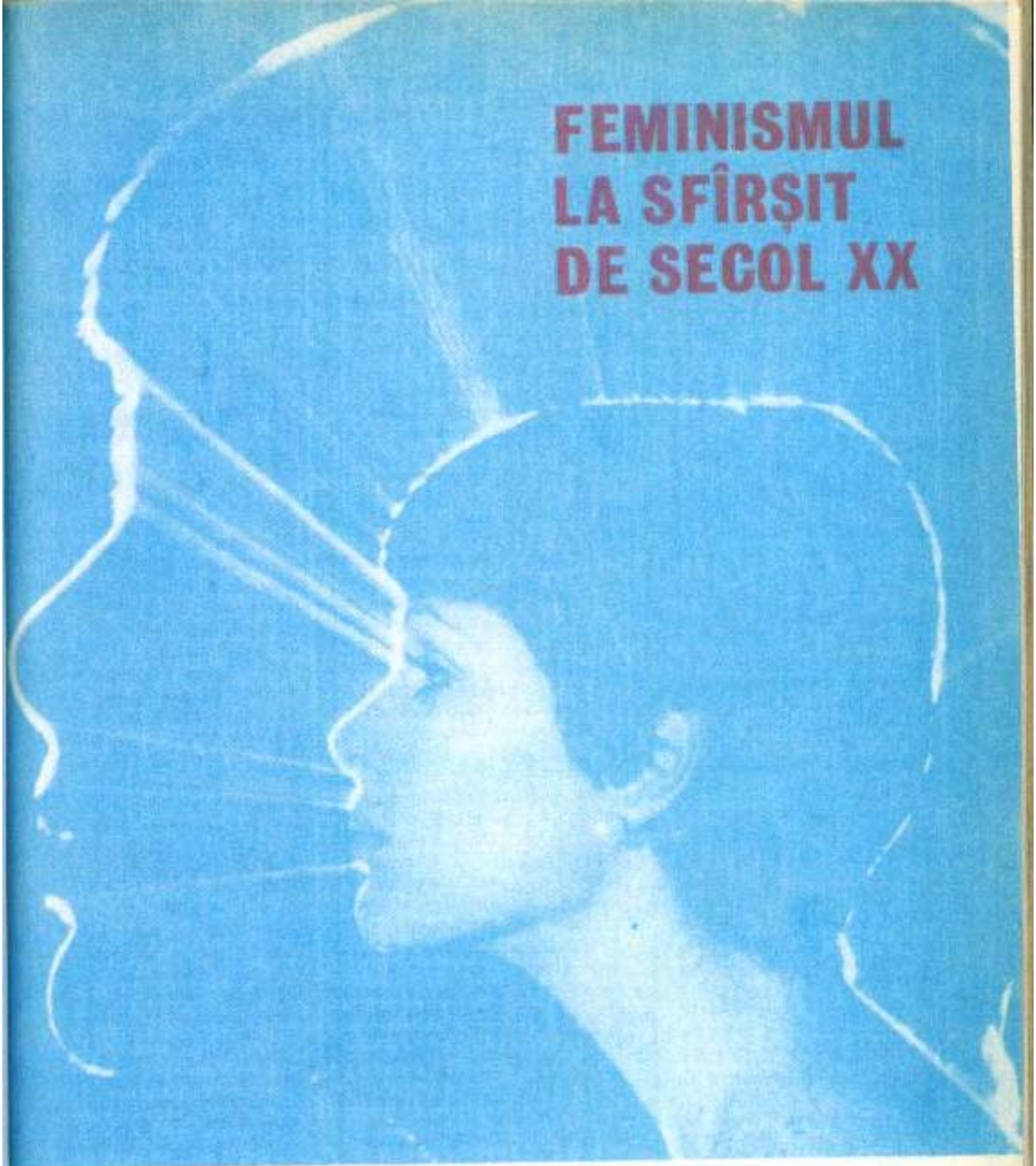

Intem martorele unui impresionant număr de studii și cercetări consacrate condiției femeii și mișcării feministe, unui noian de documente programatice, de o anvergură mai mare sau mai mică, unei suite de congrese și conferințe. Au loc dezbateri pasionante, pro și contra, asupra prezentului și perspectivei mișcărilor feministe. Frecvent răzbat întrebări de genul: ce se poate păstra și ce trebuie depășit din înțelesurile date emancipării femeii cu mai bine de un secol în urmă de către pionierele feminismului tradițional. Demersul ce tinde spre judecăți cu vocație generalizatoare ridică serioase dificultăți, căci ceea ce denumim în mod curent feminism corespunde în fapt unor orientări ideologice extrem de eterogene, unei mari diversități de organizare și de acțiune proprii mișcărilor de emancipare sau de eliberare a femeii.

Revendicarea egalității și a emancipării femeii nu a avut un conținut identic pentru toate categoriile de femei nici la începuturile feminismului și nici astăzi. Este firesc ca, în asemenea condiții, reflecțiile, oricît de sumare, asupra feminismului să opereze selecții din perspectiva anumitor opțiuni teoretice, criteriile valorice făcîndu-se astfel interprete ale acestor opțiuni ideologice și politice.

Istoria mișcărilor de emancipare a femeii nu poate fi despărțită de condiționările concret-istorice ale însăși condiției femeii în societate și familie. «Biografia» feminismului este în genere cea a realităților trăite de femeie, a unor realități transpuse mai

mult sau mai puțin adecvat în aspirațiile sale de emancipare. Remarca se impune atunci cînd încercăm să receptăm mesajul umanist al diverselor forme în care se manifestă prezența femeii în procesul eliberării ei. Discernămîntul necesar față de argumentele teoretice pe care le avansează neofeminismul în numeroase țări occidentale nu poate rămîne la simpla și facila atitudine de respingere a acestora.

Diferitele mișcări feministe au pus sub semnul întrebării rațiunea legilor scrise sau nescrise, parafate de sigiliul greu al normelor unor morale duplicitare, întărite de stereotipia comportamentelor transmise din generație în generație și în cele din urmă au promovat serioase poziții de contestare.

Acesta a fost pasul istoric imens pe care l-a înscris în paginile sale feminismul de la începuturi și care avea să fie continuat în condiții istorice noi prin manifestări fără precedent.

Transformările economice, sociale, politice și științifice pe care secolul nostru le consacră și care au schimbat fizionomia lumii contemporane au situat femeile în fața a noi și mari responsabilități, confirmînd cu putere faptul că succesul oricărei lupte sociale și politice reclamă participarea și unirea milioanelor de femei, ale căror interese sînt strîns legate de progresul social. Obiectivele asociațiilor și organizațiilor de femei, în cea mai mare parte a cazurilor, atestă o creștere accentuată a gradului de conștiință a maselor de femei, adesea rezultat la capătul unor dure experiențe istorice. Și dacă din peisajul contemporan al acestor mișcări nu lipsesc și ecourile unor poziții extremiste promovate de feminismul radical, care tinde să reducă problematica eliberării femeii la revanșa față de «politica de asuprire promovată de casta masculină», aceasta nu poate umbri totuși caracterul covîrșitor angajat al mișcărilor feminine, ancorarea lor în problemele decisive pentru progresul și civilizația umană.

Cert, este o gravă eroare să reclami, așa cum o fac diverse mișcări feminine, detronarea prin «revoluția sexelor» a puterii masculine, răspunzătoare de menținerea structurilor patriarhale care oprimă femeia. Cantonarea acestor mișcări în analiza exclusivă a raportului bărbat-femeie, privilegierea psihologiei sexelor, refuzul chiar a unei întregi culturi sub motivul că este impregnată de «șovinismul masculin», purificarea dicționarelor pentru a elimina dominația culturii masculine etc. riscă să condamne mișcările respective la soluții minoritare, abstracte.

Dialogul de idei contemporan reclamă mai mult decît oricînd efortul de a valorifica fondul contestatar, încărcătura demascatoare a numeroaselor aspecte noi aduse în dezbaterea publică de feminismul actual, cu atîta energie, încît chiar și liderii ai unor partide comuniste din țările occidentale au calificat recrudescența acestor mișcări drept o adevărată «rebeliune feminină». Revendicarea cuceririi «identității femeii» ca obiectiv ce-și propune să depășească pe aceea a simplei egalități proprie feminismului tradițional profilează terenul unei viguroase opere de condamnare — cu sau fără voia protagoniștelor în cauză — tocmai a sistemului alienant al societăților capitaliste, a căror criză economico-socială, politică și morală se răsfrînge dureros asupra condiției femeii. Sînt puse sub semnul întrebării totalitatea instituțiilor generatoare de mituri și mistică, reflexul acestor fenomene în lumea familiei, în sfera culturii etc. Este incriminat climatul de agresiune și violență, de comercializare a erotismului, invazia vicioasă a modelelor atît de străine emancipării femeii, dar atît de profitabile pentru funcționarea sistemului a cărui normă de căpătîi rămîne randamentul cu orice preț.

Este menirea forțelor înaintate, revoluționare de a canaliza acest protest spre rosturile firești, legice ale emancipării reale a femeii. În această operă nu putem trece cu vederea urgența pe care o reclamă răspunsurile constructive și curajoase la noile aspecte ridicate de diversitatea orientărilor existente astăzi în mișcarea feminină, inclusiv recuperarea rămînerilor în urmă pe care le înregistrează gîndirea și practica revoluționară în ceea ce privește fondul teoretic al problematicii femeii. Nu-i de prisos să amintim că închistările dogmatice în această privință au consecințe defavorabile, iar confuziile din mișcările feministe nu pot fi izolate de aceste situații. Gîndirea și practica revoluționară nu se pot rezuma în acest secol la atitudini de corectare a excesele feministe, fără a întreprinde, în propriile sale achiziții, un asemenea efort care să-i certifice superioritatea explicării și soluționării consecvente a procesului de emancipare a femeii.

Necesitatea identificării notelor specifice ale luptei de emancipare a femeii în contextul general al luptei pentru eliberarea socială și națională reprezintă astăzi o condiție presantă a realizării fronturilor de alianță a forțelor democratice și progresiste, al căror liant rămîne promovarea condițiilor efective pentru un umanism integral, în care să se regăsească deopotrivă femeia și bărbatul.

Experiența istorică a edificării socialismului dovedește că eliberarea socială, lichidarea exploatării omului de către om pun premisele unui asemenea umanism autentic, integral. Înseși treptele de maturizare ale socialismului în România, operă căreia politica P.C.R. îi dă o strălucită expresie creatoare, originală, oferă o replică inedită, necunoscută evoluției condiției femeii, ca măsură a împlinirii condiției umane înseși.

În această perspectivă, fondul umanist al feminismului de azi se va regăsi plenar în împlinirile de mîine ale socialismului.

Conf. univ.
STANA BUZATU

Din filele vremii

CORNELIA MORȚUN ȘI MIȘCAREA SOCIALISTĂ

Cornelia Morțun, soția lui V.G. Morțun, a fost după căsătorie o participantă activă a mișcării socialiste.

Căsătoria lor a făcut vîlvă în epocă, deoarece a avut loc fără consimțămîntul lui Iordache Morțun, acesta dorindu-și pentru fiul său o fată bogată, nu dintr-o familie de institutori săraci, cum era Cornelia. În schimb, dînsa era frumoasă, deșteaptă și cu un suflet excepțional de bun. Pentru a se împiedica căsătoria, V.G. Morțun e trimis din nou la studii, la Paris, de unde revine după două săptămîni, sub pretextul că «și-a uitat bastonul», obiect vestimentar indispensabil în acea vreme.

Pentru întîia dată semnătura în presă a Corneliei Morțun apare la 1884 în ziarul «România», cînd socialiștii își exprimă protestul față de înființarea «Domeniului Coroanei»: «În vreme ce țara se stoarce de bani, se înglodează în datorii pe zi ce merge, în vreme ce lipsa de școli și instituții binefăcătoare poporului se simte din ce în ce mai mult, în vreme ce mii de cereri de pămînt făcute de țăranii nevoiași pieritori de foame sînt nebăgate în seamă, date la o parte, mii de fălci de pămînt, douăsprezece din cele mai frumoase moșii ale statului, se instituiesc ca domeniu Coroanei: Segarcea, Bicazul, Borcea, Caraimanul, plaiuri și cîmpii, păduri și ogoare se svîrl în punga cui n-are nevoie de nimic».

Soții Morțun odată așezați la Iași, Cornelia va fi gazdă a fruntașilor mișcării socialiste, element activ în viața tineretului socialist, colaboratoare a revistei «Contemporanul», care și-a sărbătorit anul acesta centenarul.

Dr. VASILE M. SASSU

ÎNCEPUTURI

● Cele dintîi studii asupra condiției femeii și a istoriei feminismului din România le găsim publicate în revista «Unirea femeilor române», editată la Iași (începînd din 1909), ca organ de presă al Societății «Unirea educatoarelor române». Reține în primul rînd atenția studiul lui Al. A.C. Sturdza: «Starea juridică și socială a femeii în țările românești în trecut», care face o incursiune pînă în cele mai îndepărtate timpuri, cînd nu existau coduri scrise, ci numai legi după obiceiul pămîntului, trecînd apoi la analiza pravilelor lui Vasile Lupu și Matei Basarab, a codicelor lui Ipsilante, Donici, Caragea și Calimach. În articolul «Cultura universitară pentru femei», autorul I. Simionescu remarcă faptul că perioada „celor întîi înscrieri mai numeroase la Universitatea din Iași corespunde vîntului de independență, de cultură individuală, de protestare contra nedreptății sociale pornit și întreținut cîtăva vreme cu mult succes și cu însemnate urmări de către revista «Contemporanul» și cei din jurul ei".

● Asociația «Sprijinul» a fost fondată în anul 1900 de medicul Ecaterina Arbore, cunoscuta militantă socialistă, împreună cu colega ei Virginia Alexandrescu. Președintă de onoare era Ana Spiru Haret, iar președintă activă (din 1904) Ema Beldiman. Scopul asociației era: 1) a da ajutor material și moral femeilor care își cîștigă singure existența, fie prin muncă intelectuală, fie manuală; 2) a căuta mijloace prin care s-ar putea înlesni procurarea de ocupații pentru femei; 3) apărarea intereselor membrelor; 4) răspîndirea culturii prin conferințe, reprezentații instructive, înființarea de școli pentru adulți, fondarea de biblioteci publice.

În 1905, asociația «Sprijinul» a înființat o școală de infirmiere și colonii de vacanță pentru copiii săraci. Asociația a fost recunoscută de Senat ca persoană morală și juridică în anul 1906.

● La Congresul mondial de la Paris pentru dezarmare și pace, din 1889, a participat și scriitoarea Smaranda Andronescu Gheorghiu, cunoscută în literatură sub pseudonimul «Smara», care i-a fost ales de Eminescu. Delegata României a ținut un discurs asupra revizuirii cărților școlare în vederea eliminării ideilor care învrăjbesc popoarele și a promovării celor care le apropie.

● Însemnările din 1882 făcute de Elena Sevastos* în jurnalul personal redau o întîmplare care a provocat scandal la Școala centrală de fete din Iași, unde fusese elevă. Prinsă că citește pe Darwin (Originea speciilor) și pe Büchner (Forță și materie) a fost acuzată că împărtășește idei socialiste și pedepsită cu o săptămînă de arest la școală. Sesizat de scandalul de la Iași, însuși ministrul instrucțiunii publice de atunci, V.A. Urechia, a sosit să ancheteze cazul. Vorbind între patru ochi cu eleva, ministrul i-a încuviințat dreptul să citească cărțile care îi plac, dar a sfătuit-o să nu

* *Elena Sevastos este autoarea studiului etnografic «Nunta la români», carte distinsă de Academia Română cu premiul «Heliade Rădulescu».*

1. Ana Filip din Abrud, una din numeroasele femei ce colectau ofrande în folosul ostaşilor români din timpul războiului pentru independenţă. 2. Comitetul domnişoarelor române din Sibiu, care în 1894 a solidarizat cu cei implicaţi în procesul Memorandului. 3. Sabina Borza, preşedinta Reuniunii femeilor române din Abrud. 4. Cornelia Morţun. 5. Tinere citind gazeta „Lupta" (1915).

mai discute despre ele cu profesoarele şi colegele, pentru a nu mai avea neplăceri la şcoală.

● «Buletinul Ligii femeilor» conţine o seamă de informaţii cu privire la organizaţiile feministe de la sfîrşitul veacului trecut. La Bucureşti s-a format societatea «Cultura profesională a femeii», avînd ca preşedintă pe Elena Găvănescu. Cei trei bărbaţi aleşi membri onorifici erau: G.A. Scorţescu, directorul ziarului «Evenimentul», profesorul universitar Ion Găvănescu şi Nicolae Ionescu, fost profesor la universitate (ultimul admitea ca femeia să capete instrucţiune, dar cerea s-o folosească numai în cercul familiei). Societatea avea ca deviză: «Cultivaţi femeia şi veţi fi cultă».

Facsimile după documente inedite din istoria mişcării feministe.

SUPLIMENT LA BULETINUL

NICOLAE IORGA DESPRE FEMEILE ÎN TRECUTUL ROMÂNESC

Se poate spune că tot ce este legat de istoria românilor a făcut obiectul investigațiilor lui Nicolae Iorga. Eruditului savant îi datorăm și existența unui studiu istoric despre femei. Din cronici și letopisețe, din acte și scrisori, el a adunat și dat la iveală chipuri, obiceiuri, fapte, mărturii. Reproducem cîteva fragmente din cartea «Femeia în viața neamului nostru» (subtitlurile aparțin redacției).

ÎNVĂȚĂMÎNTUL FETELOR LA NOI

„De fapt învățămîntul fetelor a început la noi numai odată cu modele nouă de petrecere, numai odată cu ivirea liberă a femeilor în societate, cu îngăduirea convorbirii lor cu bărbații, cu primirea lor la dansurile nouă, cu împodobirea seratelor prin cîntecul lor din gură, harpă, din clavir — pianul de pe atunci.

Acest învățămînt a început numai după înlăturarea peților prin mijlocitoare și logodnelor după poruncă părintească între doi tineri care-și erau pînă atunci cu totul necunoscuți. Cînd a apărut ca o necesitate «l'usage du monde», atunci s-a simțit nevoia ca fetele să învețe și firește numai ce era în legătură cu această nouă cerință: grecește, franțuzește, cadriluri și valsuri, piano...".

„Încă de la 1830, cumințele, patriotul și cetitul mare boier Dinicu Golescu (...) se gîndise a deschide în casa lui de la Belvedere, în marginea Bucureștiului, o școală de fete pentru 20 de eleve, care în șase ani ar fi învățat, cu «moral» românește, franțuzește, italienește, nemțește, precum și aritmetică, geografie, istorie sfîntă ca și istorie a lumii, retorică și poezie, cu ajutătoarea lor mitologia; se prevedeau, pe lîngă arte «de agrement» ca muzica, pictura, dansul, învățături practice de croitorie, cusătorie și economia casnică.

Dar Golescu nu trăi să vadă această minunată alcătuire, al cărui gînd singur îi face cea mai mare cinste.

Cea dintîi școală pentru fete în Țara Românească fu înființată de francezul J.A. Vaillant, de pe urma căruia au folosit și învățămîntul și literatura noastră. O conducea soția lui Vaillant, care a scris prin 1850 și niște principii asupra educației, ce au rămas netipărite."

DIN VREMEA CÎND MARIȚA DEVENEA MIMI

„La școala Ursulinelor din Sibiu începeau să vie, pe la 1800, fete de boieri munteni în rochii de «tulpan» și în «gevrele», împodobite cu șaluri, «chismerii» din care se făceau daruri și vreunei maici catolice, vreunei «mater» care se îngrijea îndeosebi de progresele școlarității din «Valahia». Mariția se prefăcea repede în Mimi, urmînd însă și mai departe — face mutre, a pîri și a mîn, a se murdări și strica hainele, a da cu picioarele și coatele, a bățocori, a țipa ca la țigance și chiar a se tăvăli pe jos. Călugărițele-i puneau corset, căci avea altfel, după părerea lor, «un pîntece enorm», o învățau franțuzește și nemțește (...) și-i dădeau lecțiile de clavir și jocuri pe care trebuia să le «metahariească» neapărat."

PRIMELE TRADUCĂTOARE

„Ruxanda, fiica doctorului Samurcaș, traducea la 1819, la 13 ani, din nemțește în grecește Erastul lui Gersner. În 1821, din grecește îl prefăcea în românește, Zoița, fiica lui Adamachi Ioanu și soția boerinașului Costache Grigoriu, pe cînd se afla în carantină la Sculeni. Ruxanda Samurcaș a avut o înaintașă în chiar domnița Ralu (fiica lui Vodă Caragea — *n.r.*) care tradusese cartea de educație a doamnei Lambert și în Ecaterina Rasti, care încă de la 1816 dădea la Viena traducerea unui «joc de cărți geografic» pentru învățătura copiilor."

Situația femeii muncitoare

Un articol despre situația femeii muncitoare semnat de Alexandru Sahia.

1 Mai 1935 la Reșița

ASCENSIUNEA SOCIALĂ A FEMEILOR VĂ NELINIȘTEȘTE?

Sigur, nimeni nu și-ar mai putea îngădui astăzi să afirme sus și tare (neavînd nici temeiul și poate nici curajul de a înfrunta opinia generală și oficială) că ascensiunea socială a femeii ar fi un gest riscat al istoriei. L-ar potopi ridicolul. L-ar sufoca realitățile. L-ar contrazice istoria însăși. Evident, afirmarea femeii intră în mersul cel mai firesc al actualei existențe umane. Că pașii acestui mers nu sînt chiar întotdeauna fermi și apăsați, că în fața acestui urcuș mai stă riscul a tot felul de poticneli — venile cel mai adesea din prejudecățile omenești — nu o contestă nimeni. Că însăși această de tot mai multă recunoscută utilitate istorică a afirmării femeii poate stîrni tot soiul de reacții (printre care și cea a neliniștii bărbaților în fața posibilelor rivalități sociale și profesionale cu femeile) iată iarăși un adevăr greu de contestat. Au cerut cele trei interlocutori — toți trei scriitori de prestigiu, dar aflați fiecare pe altă treaptă a vîrstelor și deci cu posibile concepții diferite — să accepte «provocarea» noastră: credeți totuși că ascensiunea socială a femeii îl neliniștește pe bărbat? Ce gîndiți despre acest «coif la coif» prin care femeia urcă, alături de bărbat, pe treptele promovării sociale?

Să fie! Dar nu de formă...

— Așadar, înțeleg că ne «provocați» să mărturisim dacă ascensiunea socială a femeii ar putea să ne neliniștească pe noi, bărbații? Nu, absolut deloc, sau, mă rog, măcar în ce mă privește, pot să vă asigur de contrariul! Așa cum nu mă deranjează ascensiunea socială a oricărui om, realizată prin muncă tenace și cinstită, prin talent, prin seriozitate și efort de fiecare clipă, prin inteligență creatoare pusă în slujba lui, dar și a semenilor. Acceptînd ideea de egalitate în drepturi între femeie și bărbat, nu facem altceva decît să acceptăm firescul lucrurilor. Nu este o

concasie pe care trebuie s-o facem... Dar tocmai acest firesc al lucrurilor este greu de realizat de multe ori. Important este, desigur, *ce faci* pentru ca femeia să fie egală cu bărbatul, dar tot atît de important este și *cum faci* ca această realitate să trăiască, într-adevăr. Am văzut bărbați care, acceptînd ideea că femeile trebuie să fie egale cu ei, și dînd curs aplicării practice a acesteia, o făceau în așa fel încît rămîneau la fel ca și mai înainte, totul postura lor de «nababi» ai drepturilor: «Ți-am dat dreptul la un post mai bun în instituție, în întreprinderea în care lucrezi, vezi ce generos sînt?».

Nu știu, dar eu chiar cred că în echilibrarea lucrurilor privind relațiile de egalitate între femeie și bărbat nu se pot da rețete. Este nevoie însă de o educație făcută în acest sens, cu profunzime și grijă deosebită asupra nuanțelor. O educație care pornește din familie și școală și ajunge în mediul social la toate treptele de virstă și despre care niciodată nu putem spune că s-a făcut prea mult.

Lăsînd porțile deschise ascensiunii sociale a femeii nu facem altceva decît să lăsăm porțile deschise afirmării a cel puțin jumătate din puterea de muncă, de creație, din talentul și inteligența poporului nostru, ale întregii omeniri. Și, cred că între atîtea crize cu care omenirea se confruntă la acest sfîrșit de secol — criza de energie, criza monetară, criza de materii prime etc. — trebuie evitată mai ales una: criza de inteligență, de talent, de materie cenușie! Să nu uităm că, în această privință, pe întregul glob sînt rezerve uriașe, fiindcă nu peste tot în lume talentul și inteligența egalelor noastre, femeile, sînt puse în valoare la adevărata lor dimensiune.

Revenind la întrebarea dumneavoastră, răspund încă o dată: nu! Așa cum nu mă deranjează ascensiunea socială a fiecărui om, realizată pe măsura muncii sale, și a capacității sale de creație. M-ar deranja ascensiunea socială a femeii, după cum mă deranjează și ascensiunea socială a bărbatului, atunci cînd aceasta se face pe căi necinstite, pe căi ocolite, fără o confruntare directă cu exigențele valorice. De formă adică. Să fie, cum se mai spune uneori. Promovarea unei femei, fără a se avea în vedere puterea ei reală de muncă, inteligență, pregătirea și vocația sa, mi s-ar părea nu o atitudine de egalitate, ci, din contră, o atitudine de toleranță, de condescendență, după cum nepromovarea unei femei capabile, dotate cu talent și inteligență, întreprinzătoare, mi-s-ar părea nu numai un act de inegalitate față de ea, dar un act de injustiție față de societate, de valorile sale, de care nu se poate lipsi.

PETRE GHELMEZ

...Iar noi să ne retragem la rubricile de umor

Stimate coleg, ar răspunde «Bărbatul întrebat», ce reacție să am atunci cînd văd că o femeie se afirmă? Foarte frumos, bravo ei, să se afirme dacă merită, așa e bine, pe mine nu poate decît să mă bucure, ar zice în continuare imaginarul meu interlocutor. E cît se poate de clar pentru toată lumea că afirmarea femeii este astăzi un lucru necesar, cît se poate de firesc, încît am putea spune că o asemenea problemă nici nu mai există. Nu cred că sînt bărbați care să strîmbe din nas atunci cînd văd că o femeie se afirmă, și-ar continua el, Bărbatul, perorația.

Frumoasă teorie, dar vorba cîntecului, practica ne omoară. Cunosc la Universitate sau la Politehnică studente excepționale, șefe de promoție, cu rezultate confirmate într-un șir lung de examene, în practică și în activitatea de cercetare. «Niște tocilare, șoptesc băieții, n-or să facă nimic în producție, acolo tot noi vom fi baza». Iat-o acum pe studenta excepțională la catedră, în atelierul de proiectare sau în laboratorul de cercetări, profesoară, ingineră sau doctoriță, confirmînd strălucit ceea ce anunțase pe băncile amfiteatrului sau în sala de seminar, și din nou acea voce din off (evident bărbătească): «Rău am ajuns dacă ne conduc femeile». Sau acea voce falș compătimitoare: «Săraca, ce necaz pe capul ei, cineva i-a dorit răul, munca de conducere nu e pentru femei».

Și uite-așa apare distanța dintre frumoasele teorii și micile prejudecăți atunci cînd un reporter ne întreabă ce părere avem despre afirmarea femeii. Sîntem de acord întru totul cu afirmarea femeilor, putem ține o dizertație superbă în chestiune, dar ne mai irită încă afirmarea femeilor de lîngă noi, a colegelor, a femeilor pe care le cunoaștem. Trebuie să mai avem răbdare, eu zic că e o chestiune de timp...

Dar pentru că mă număr printre acei foarte mulți care dimineața își cumpără ziare înainte să-și cumpere pîine, pentru că știu pe propria-mi piele ce înseamnă viața de gazetar trăită între două trenuri, între două avioane, între două evenimente, între două ediții, să vă spun o frază măcar despre afirmarea femeii în gazetărie. Mai ales că ne-am afla, cum se spune, chiar pe terenul dumneavoastră de joc. Răsfoiți paginile marilor cotidiene, ale revistelor de tot felul și citiți semnăturile: femei, femei, femei. Multe, iar destule scriu chiar foarte bine.

Iată o situație care pe noi, bărbații, generoși și înțelegători, ar trebui să ne bucure. În urmă cu niște decenii, cetățeanul respectabil arunca cît colo ziarul în care zărea un articol semnat de o femeie. Azi un ziar fără semnături feminine ni s-ar părea ciudat. Sărac. Nesărat. În fața unei afirmări atît de puternice, nouă, bărbaților-gazetari, nu ne mai rămîne decît să ne retragem la... rubricile de umor.

MIRCEA FLORIN ȘANDRU

Egală ori... superioară

Oamenii au prostul obicei de a pune prefixul *anti* în capul cîte unei întregi categorii omenești; cum ar fi, să zicem, categoria (ce e drept, nu foarte onorabilă) a anti-

feminiștilor. În toate grupele de oameni există buni și răi: zidari buni, zidari răi; poeți buni, poeți proști; tinichigii buni, tinichigii proști. Cînd însă e vorba de «*anti*», asta înseamnă că toți cei vizați sînt vrednici de o egală opinie din partea noastră. Iar femeile — sau, mai curînd, feministele — au fost și ele victimele unei asemenea dezaprobări. Faptul că există o mișcare *feministă* înseamnă că există oameni care luptă împotriva acelora care nu vor să recunoască că și femeile sînt, ca toată lumea, și bune și rele. Dar mai ales egale cu semenii lor.

Lucrul e cu atît mai ciudat și mai nedrept cu cît, dacă e să spunem adevărul pînă la capăt, ginta feminină nu este egală, ci *superioară* celei masculine. Superioară din multe puncte de vedere (cu excepția mușchilor de la brațe, a mușchilor care trag palme și cară pumni). În specia umană, s-a hotărît pe vremuri că bărbatul poruncește iar femeia ascultă. Filozofui Henri Bergson, care nu poate fi acuzat de lipsă de simț psihologic, consideră că superioritatea femeii asupra bărbatului e așa de evidentă încît nici nu comportă discuții. Iată, textual, cuvintele lui Bergson: «Nu o să transăm aici, pe loc, problema diferenței între bărbat și femeie. Să ne fie de-ajuns a spune că, în general, femeia e mai deșteaptă decît bărbatul, iar acesta mai pasionat decît femeia» (pasionat, probabil, în sensul că mult mai des și mult mai lesne ei «o cam ia la raznă» pe drumurile pleziște ale vieții).

Spuneam, adineaori, că bărbații au hotărît că ei sînt cei ce poruncesc. Atunci femeile au hotărît să se poarte cu bărbații în așa fel ca, proști cum îi știți, să creadă că ei poruncesc ceea ce în realitate femeia îi *face să poruncească*. Și ăsta este desigur un subtil fel de a practica inteligența!

Nimeni, azi, nu mai îndrăznește a vorbi de «*slăbiciunea sexului slab*», iar în multe cercuri femeia e socotită, cum ați văzut, nu egală, ci superioară bărbatului.

Dealtfel, biologic vorbind, organismul femeii e superior, are funcții mai multe, începînd cu marele miracol al nașterii. Lumea a început să-și dea seama că nu e logic, nici științific, nici cuminte să mai facem diferențe între bărbat și femeie.

I.D. SUCHIANU

DOSAR ALMANAH femeia 1982 ȘTIINȚIFIC

MĂRTURII ALE UNEI STRĂLUCITE CULTURI A STRĂBUNILOR POPORULUI ROMÂN

Modul de viață al geto-dacilor i se înfățișează cercetătorului de astăzi în ipostaze inedite. El poate reconstitui cu multă fidelitate scenariul acelor îndepărtate vremuri, bazîndu-se pe impresionantul inventar arheologic adunat cu grijă, de-a lungul anilor, în cursul săpăturilor desfășurate pe întreg cuprinsul

țării. Documentele literare, ca și basoreliefurile antice concură la modelarea tabloului societății strămoșilor poporului român.

Cunoscutul cercetător Hadrian Daicoviciu, dealtfel, a creat un sugestiv scenariu al vieții cotidiene geto-dacice. Îl arată pe agricultor plecînd la cîmp cu plugul tras de boi, pe dulgher mergînd la pădure spre a tăia bîrne cu toporul (dulgheritul era foarte dezvoltat, ținînd seama de mulțimea uneltelor necesare acestei profesiuni găsite pretutindeni pe șantierele arheologice). Femeile rămîneau acasă, spre a pregăti mîncarea în vase de lut ars, adesea modelate tot de ele, sau pentru a confecționa pînzeturi, împletituri și postavuri. Copiii primeau o educație severă, iar jocurile lor imitau activitățile obișnuite ale părinților. Oamenii erau bine legați, sănătoși (pentru menținerea sănătății, geto-dacii practicau o metodică populară eficientă, bazată pe utilizarea plantelor și... presopunctură!). Bărbații de rînd aveau piele, barbă și mustăți, pe care le potriveau cu foarfeca. Femeile erau de o frumusețe aspră, dar expresivă, zvelte, înalte, puternice, cu părul pieptănat cu cărare la mijloc și strîns la spate într-un coc, ceea ce le conferea o rară distincție. Îmbrăcămintea era, de asemenea, simplă, dar perfect adecvată climatului, activităților cotidiene. În general, portul obișnuit al geto-dacilor se aseamănă în mod izbitor cu cel al țăranilor zilelor noastre. Se încălțau iarna cu căciuli de pîslă sau opinci din blană, pe talpa cărora prindeau «mîțe» (crampoane) din fier, care-i fereau de alunecuș pe zăpadă și gheață.

Uneori, bărbații — dar și femeile lor — își găseau timp pentru petreceri. Atunci nevestele și fetele se împodobeau cu mărgele de pastă vitrinasă, inele și brățări de aur, argint sau bronz. Alteori se strîngeau între întăriturile cetăților, unde schimbau între ei, sau cu negustorii, produsele care le prisoseau.

Acest sumar scenariu a început în ultimul timp să capete contururi mai precise, fapt datorat cercetărilor arheologice desfășurate în toată țara în perioada 1977-1980, pe baza unui plan unic de investigare, tintind cunoașterea în amănuntime a istoriei poporului român, unitatea acestuia, continuitatea de locuire pe același teritoriu, contribuția lui materială și spirituală la evoluția civilizației universale. Arheologii din întreaga țară au scos la iveală, în această perioadă, piese de mare valoare istorică, adesea de excepție, care vin să modifice concepții, să confirme sau să infirme ipoteze, determinînd reconsiderări de maximă importanță. Toate aceste descoperiri, unele cu caracter de-a dreptul senzațional, ilustrează un salt calitativ înregistrat de arheologia românească, de istorici în general.

Astfel, coroborînd noile descoperiri arheologice cu cercetări lingvistice și etnografice, cu studii antropologice, viața omenească (și în special a femeii în antichitatea carpato-dunubiano-pontică) apare acum mai limpede. Rolul femeii în familie

era bine precizat. Ea era stăpîna casei, pe care o conducea cu fermitate și abnegație. Morala era păzită cu strășnicie, dovezi existînd că încălcarea gravă a acesteia putea duce pînă la pedeapsa capitală. Femeile erau gospodine desăvîrșite. Se pricepeau de minune să gătească fierturi din zarzavaturi și rădăcini aromate și hrănitoare, ca și carnea de vînat și peștele. Făceau turte de mei și fiertură de grîu măcinat. Puneau chiar și murături. Potrivit unor studii comparative, cercetătorul Gheorghe Gabriel a ajuns la concluzia că traco-geții sînt inventatorii multor alimente fermentate, printre care brînzeturile și borșul, iar un alt cercetător, D. Slusanski, a constatat că și braga — pînă acum considerată o băutură orientală — are în realitate o origine antică carpato-danubiano-pontică. Berea, vinul, ca și coniacul (revendicat de francezi ca produs național) erau preparate de traco-geți cu mult înainte ca Europa să le cunoască savoarea. Inventarul gospodăriilor antice din spațiul carpato-danubiano-pontic este foarte complex, demonstrînd imaginația constructivă a geto-dacilor, nivelul înalt de civilizație al acestora.

Alimentația geto-dacă era pe cît de simplă și de sobră pe atît de bine armonizată sub raport nutritiv. Este uimitor să constați astăzi cît de mult se aseamănă alcătuirea unui meniu geto-dac cu principiile alimentației moderne, recomandate de specialiști în toată lumea, medicina actuală regăsind ceea ce descoperiseră strămoșii noștri cu mii de ani în urmă. Femeile geto-dace, de pildă, nu prăjeau grăsimi, nu foloseau carnea în mod exagerat, nici sarea în exces. Preferau să fiarbă alimentele, sau să le servească la masă în stare crudă. Sînt descrise ospețe geto-dacice, în literatura antică, din care afli că baza alimentației o constituiau zarzavaturile, rădăcinoasele, fructele, lactatele. Păstrarea peste iarnă în stare proaspătă a vegetalelor nu era un secret pentru femeile geto-dace. Și nici stupăritul; albina autohtonă fiind una dintre cele mai bine adaptate și mai productive de pe continent.

Scenariul vieții cotidiene traco-geto-dacice a fost completat, de asemenea, în ultimul timp și cu alte aspecte de o mare importanță istorică. Iată, de pildă, descoperirea făcută la Hinova de către o echipă de specialiști condusă de către arheologul dr. M. Davidescu, directorul Muzeului regiunii Porțile de Fier. Aici a fost găsit un tezaur care conține peste o mie de piese de aur, considerat a fi unul dintre cele mai mari din țară și de peste hotare. Piesele, în general obiecte de podoabă, lingouri și sîrmă, în greutate totală de 4,995 kg, datează din secolul 12 î.e.n. Tezaurul confirmă o ipoteză mai veche, în virtutea căreia autorii diferitelor piese de podoabă, găsite în diverse puncte ale țării, au fost localnici; că toate obiectele de artă, atît de migălos lucrate și atît de frumoase, nu au fost aduse la nordul Dunării din alte părți. Meșterii traco-geți și-au luat ca motiv de inspirație ornamentația autohtonă a ceramicii (ea însăși foarte veche în spațiul carpato-danubiano-pontic), perpetuată pînă în zilele noastre la meșterii noștri olari. Descoperirea de la Hinova dovedește cunoștințe în domeniul prelucrării metalelor, gustul rafinat al meșteșugarilor, dar și al celor care foloseau obiectele realizate de aceștia. În plus, este atestată direct o civilizație puternică traco-getică (cu mult înaintea apariției pe scena istoriei a romanilor) cu nimic mai prejos decît cea miceniană. Acum se poate spune cu deplină certitudine că grecii aduceau traco-geților diferite obiecte și, în același timp, își procurau de la aceștia mărfuri meșteșugărești, nu numai produse agricole, cum se credea pînă nu de mult.

Un alt tezaur descoperit la Bunești-Averești, în Moldova, arată, de asemenea, continuitatea neîntreruptă a civilizației traco-getice. Arheologul Violeta Veturia Bazarciuc, directoarea Muzeului orășenesc Huși, împreună cu colectivul său, a scos aici la iveală o mulțime de piese de mare valoare științifică, care arată atît progresul meșteșugarilor locali în materie de prelucrare a metalelor prețioase, cît și evoluția gustului în domeniul obiectelor de podoabă. Și aici se confirmă faptul că zona carpato-danubiano-pontică nu constituia neapărat numai un rezervor de produse agricole, ci și un important centru continental de prelucrare a metalelor, confecționare a diferitelor unelte și a obiectelor de podoabă.

Noi confirmări ne aduc și descoperirile făcute la Tibiscum, în Banat. Arheologul dr. Doina Benea ne arată aici ateliere de olărie, de prelucrare a fierului, bronzului și aurului, de pietrărie și sticlă. Este pentru prima oară cînd se cunosc direct produse realizate în Dacia care erau exportate în întreaga lume romană. Se dovedește că daco-romanii făceau o gamă extrem de largă de obiecte de uz gospodăresc, ca și diferite obiecte de podoabă, pe baza unor tehnici superioare apusului imperiului roman. Mărgelele din sticlă și imitațiile de pietre semiprețioase erau atît de frumoase, de inegalabile, încît ele erau căutate în întreaga Europă antică. Secole de-a rîndul, meșterii de la Tibiscum au aprovizionat cu produsele lor lumea romană, dar și pe locuitorii Daciei romane. Mărgelele erau cusute de daco-romani pe veșminte, tot așa precum le găsim astăzi prinse pe ilice, fote și alte obiecte populare românești.

Descoperirile arheologice aduc mereu noi dovezi, de mare valoare științifică, privind emoționanta continuitate a culturii și civilizației autohtone din antichitatea îndepărtată pînă în zilele noastre.

GH. BRĂTESCU

Despre fetișuri

Totemuri (sus — ale unor triburi din sec. XX; jos — din paleolitic) cu valoare de fetișuri.

Primitivul remarcă, în primul rînd, mișcarea ființelor și lucrurilor ca mișcare intrinsecă, fără să deosebească mișcarea autonomă (animalul care aleargă) de mișcarea mecanică (piatra care se rostogolește la vale). El nu știe că piatra e neînsufletită; dacă ea îl strivește, el crede că piatra are ceva împotriva lui, ca și animalul care îl atacă.

Dealtfel, vom observa însă că la orice om primitiv din orice epocă, întocmai ca la orice copil din orice mediu, există înclinația netă spre animism (adică spre însuflețirea întregului mediu înconjurător), în sensul că primitivul adult sau copilul epocii moderne socotesc deopotrivă însuflețite obiectele înconjurătoare. Și abia cunoașterea precisă a mecanismelor naturii îl poate scăpa pe om de înclinația de animare a obiectelor amorfe și irresponsabile.

O formă prereligioasă primitivă, pendentă de animism, dar de o lungă respirație în istoria omenirii, este fetișismul, întemeiat pe credința rudimentară într-o anumită forță magică autonomă inclusă în diverse obiecte fie amorfe, naturale, fie lucrate de mîna omului. Fetișul nu e decît un obiect adorat, aproape ca o divinitate, căruia primitivul îi atribuie însușiri și forțe supranaturale. Aici trebuie subliniată o particularitate ciudată: deși acceptat de omul primitiv ca dominant asupra sa, fetișul devine totodată și stăpînit de credinciosul său; fetișul e o proprietate a credinciosului, iar ca atare omul proprietar își însărcinează fetișul cu anumite obligații, îl pune la lucru, îl amenință dacă nu e mulțumit, îl pedepsește, ba chiar poate să-l vîndă: în vremurile noastre, etnografii au întîlnit, la eschimoși, fetișuri vîndute, de exemplu, cu 2 000 de dolari bucata. Mai mult însă decît atît, dacă nu e mulțumit de exercitarea atribuțiilor, proprietarul își poate distruge fetișul și își poate confecționa în loc altul: este prima formă de răzbunare, prima formă de emancipare de fapt a omului față de obiectul adorației.

Dar orice obiect poate deveni, în definitiv, fetiș, de pildă prin sistemul simplu de ornamente aplicate pe locuințe, veșminte, arme, unelte, și o formă de fetiș e adesea tatuajul.

Ca să înțelegem mai bine fenomenul vom aminti că, de pildă, la pescarii eschimoși, pe cel mai simplu harpon cu care se vînează animalele marine mari, doi ochi scrijelați pe mîner se crede că dau viață spontan harponului însuși, care de aici înainte nu mai are nevoie să fie călăuzit de om, ci vînează singur prada; purtătorul unui harpon cu fetiș devine astfel anexa fetișului său, dar bineînțeles și beneficiarul puterii acestuia. Dacă totuși harponul cu fetiș nu nimerește prada cu precizie, primitivul crede numai că ritualul de vînătoare nu a fost bine îndeplinit, că omul are erori sau păcate care neutralizează forța aceasta a fetișului.

Dar ne amăgim dacă credem că fetișismul este o formă de credințe — în ultimă analiză, de superstiții primare — doar ale populațiilor primitive. Urme destul de sensibile de fetișism, chiar dacă inexplicite, chiar dacă nu neapărat solicitînd credința totală ca la primitivi, există pe tot parcursul formelor religioase și parareligioase. Unul din exemplele cele mai persistente sînt icoanele și, în genere, simbolurile sacre, care au și rol discret de fetișuri.

Mai mult, chiar în mediile nereligioase, există uneori un comportament ciudat față de niște obiecte care au aparținut unui răposat drag: ochelarii bunicului, stiloul tatei. Nu cumva sînt și acestea un fel de fetișuri? Fetișuri propriu-zise firește că nu mai sînt, dar aceasta nu împiedică pe oameni să le considere și din altă perspectivă decît din aceea a simplei pietăți față de memoria defunctului. Asemenea pseudo-fetișuri există încă destul de frecvent în mediile superstițioase: amuletele și podoabele funcționale, pentru oamenii superstițioși, joacă un rol parțial de fetișuri. Nimeni dintre aceștia nu le mai judecă prin optica sălbaticului fetișist, dar fetișismul intră în conștiința unor oameni din epoca civilizației prin canalele absorbante ale superstițiilor. Totuși o conștiință cultivată, repliată în aria civilizației, antrenată curent în exercițiul rațiunii, bineînțeles, se descotorosește ușor de asemenea fiare.

VICTOR KERNBACH

ALINIEREA PLANETELOR

● *Nebănuitele consecințe ale «Efectului Jupiter»* ● *Șapte fenomene naturale în focul criticii specialiștilor* ● *Doi fizicieni contestați se retrag dintr-o dispută științifică* ● *Sfîrșitul lumii nu va avea loc* ● *Alinierea planetelor, o sperietoare* ● *Calculele astronomilor* ● *Opiniile meteorologilor și geofizicienilor* ● *«Triunghiul de aur».*

În anul 1974 a apărut în S.U.A. o broșură intitulată «The Jupiter Effect» (Efectul Jupiter), scrisă de doi fizicieni — John Gribbin, colaborator al revistei britanice «Nature», și Stephen Pladgeman, de la Centrul spațial «Goddard» al NASA. În lucrare, care a stîrnit un considerabil răsunet, se făcea calculul efectelor unei așa-zise alinieri catastrofale a planetelor sistemului nostru solar, care ar surveni în anul 1982. Potrivit lui Gribbin și Pladgeman, în urma alinierii planetelor din anul 1982 ar trebui să se producă șapte fenomene: creșterea activității magnetice la suprafața Soarelui, perturbarea imobilității Terrei, întreruperea comunicațiilor RTV, apariția de aurore boreale de intensități neobișnuite, apoi alterarea puternică a regimurilor de ploi și temperaturi terestre, schimbarea direcției normale a principalilor curenți atmosferici (cu consecințe catastrofale) și — în fine — modificări nefaste ale rotației planetei noastre.

Bineînțeles, asemenea pronosticuri făcute în «Efectul Jupiter» au declanșat de la început reacții diferite. Primii care au luat atitudine au fost astrofizicienii și astronomii, care au demonstrat matematic și statistic concluzia aberantă a autorilor cărții. În cursul polemicii care a urmat s-a văzut că nici Gribbin și nici Pladgeman nu aveau competența științifică pe care și-o atribuiau. Ba, mai mult, că nu posedau nici măcar elementare informații de statistică în domeniul astronomiei, fiind tentați în primul rînd pu de evidențierea adevărului științific, cît de reclama pe care le-o aducea senzaționalul stîrnit de broșura lor. Gribbin și Pladgeman,

zdrobiți sub raport științific, au renunțat la disputa cu specialiștii încă din 1975. Dar «Efectul Jupiter», ieșind din sfera cunoașterii științifice autêntice, a intrat ca piesă de propagandă în arsenalul unor grupuri excentrice și al sectelor care, profitînd de afirmațiile necontrolate ale lui Gribbin și Pladgeman, au lărgit aria catastrofelor eronat prezise cu noi și înfricoșătoare cataclisme care ar aștepta omenirea în 1982, an ce ar fi, în viziunea acestora, «sfîrșitul Pămîntului». Drept urmare, profitînd de cărțulia «Efectul Jupiter», diferitele secte religioase au inaugurat chiar din 1975 o susținută campanie de «mîntuire a sufletelor», în vederea finalului vieții pe Terra, care ar urma să se producă în 1982.

Sigur, sfîrșitul lumii a mai fost propovăduit de mai multe ori, în decursul istoriei, de către unele sau altele dintre grupările religioase. În general, fiecare sfîrșit de secol s-a bucurat de previziuni ale acestui «iminent» eveniment. Ca și cum natura în general și sistemul nostru solar, în special, s-ar ghida după notațiile calendaristice calculate de matematicieni, încheind cicluri sau evoluții de date fixe, or stabilite de gîndirea omenească. Bineînțeles, fiecare minte limpede poate judeca ridicolul unor asemenea propovăduiri, în care — dealtfel — s-au și înecat, la vremea lor.

Dar să analizăm așa-zisa aliniere a planetelor din anul 1982 în lumina datelor științei. În primul rînd fenomenul alinierii, preconizat de Gribbin și Pladgeman, adică o înșirare a planetelor pe o dreaptă în spațiu, urmat de o intensificare formidabilă a mareii terestre nu-și are un fundament științific. Trebuie stabilit de la început că, în 1982, planetele se vor regrupa de aceeași parte a Soarelui, fiind departe de a fi aliniate. Fenomenul regrupării se va petrece în lunile aprilie-mai, apoi în octombrie-noiembrie, în funcție de poziția Pămîntului în spațiul sideral. Este un fenomen astronomic cunoscut, care se repetă la fiecare 179 de ani. Perioada este însă aproximativă, ea variind cu 5 ani în plus sau în minus, deoarece orbitele planetelor nu sînt circulare, ci excentrice.

Regruparea planetelor poate fi calculată cu exactitate pe intervale nedefinite, mergînd pînă la miliarde de ani, pe baza unor operații simple. Pozițiile planetelor în jurul Soarelui se măsoară de-a lungul eclipticei, care prelungește planul orbitei terestre. Ele ocupă pozițiile cele mai variate, deplasîndu-se de-a lungul eclipticei — Mercur și Venus mai repede (avînd perioade de revoluție măsurate în zeci de zile), Neptun și Pluton foarte încet (cu perioade de revoluție măsurate în secole). Prin combinarea perioadelor de revoluție se ajunge la o dispunere a tuturor planetelor aparent aliniate la un moment dat.

Dar, aceleași calcule arată că planetele nu se regrupează ca mărgelele pe ață, pe același plan. În raport cu planul orbitei terestre (luat ca referință), orbitele celorlalte planete au o anumită înclinație: foarte mică pentru Uranus (0,8 grade) și foarte mare pentru Mercur (7 grade) și Pluton (17,1 grade). O planetă oarecare a Sistemului solar se află în planul orbitei terestre (eclipticei) de două ori în cursul periplului său în jurul Soarelui, acest punct de intretăiere fiind denumit în termeni astronomici nodul orbitei. O aliniere perfectă presupune deci ca planetele să aibă nu numai o longitudine heliocentrică identică, ci și ca ele să treacă în același moment prin unul din noduri, ascendent sau descendent, al orbitei lor. Cum aceste noduri se deplasează ele însele în mod lent de-a lungul eclipticei, urmînd cicluri cuprinse între 30 000 de ani (Mercur) și 72 000 de ani (Uranus), combinarea tuturor acestor mișcări face ca o aliniere riguroasă să fie imposibilă într-un interval mai mic decît cîteva zeci de miliarde de ani. Socotind că Sistemul nostru solar s-a format în urmă cu 4,650 miliarde de ani, rezultă că o aliniere riguroasă, reală a planetelor nu a avut loc niciodată și nici nu se va produce, practic, din punct de vedere al interesului uman actual.

Ce mai arată calculele astronomice? În cursul anului 1982, timp de cîteva săptămîni, majoritatea planetelor se vor regăsi grupate într-un anumit sector al Sistemului solar, dar nu pe același plan, longitudinile lor plasîndu-se pe un unghi de minimum 72 de grade. Fenomenul prezintă un interes pur astronomic, fără a avea nici o influență asupra Terrei. Într-o măsură el a și început a se manifesta încă din iarna 1979—1980, cu acea apropiere convenită de astronomi a se numi «Triunghiul de aur». Atunci Marte, Jupiter și Saturn au evoluat la cîteva grade unele de altele timp de cîteva săptămîni, poziție determinată din poziții geocentrice (de pe Pămînt) nu spațiale. Spectacolul ceresc a fost excepțional, fiind păstrat pe fotografii spectaculoase. De atunci, Jupiter și Saturn au continuat să fie apropiate la mai puțin de 2 grade una de alta, în timp ce Marte s-a îndepărtat pe o rută solitară, urmînd a re-

veni în «Triunghiul de aur» în cursul iernii 1981–1982. Mai tîrziu, la «triunghi» se vor asocia Mercur, apoi și Venus. În timp ce Marte se va îndepărta din nou. Uranus și Neptun, invizibile cu ochiul liber, vor veni și ele în aceeași regiune a cerului, ca — dealtfel — și Pluton. Dar vor fi etalate în trei constelații: Fecioara, Cumpăna și Săgetătorul. Doar Venus, Marte, Jupiter și Saturn se vor oferi în toată splendoarea curiozității astronomilor amatori, pe cerul nocturn din octombrie și în cel din zori din noiembrie 1982.

Ce efecte ar putea avea acest fenomen natural pentru planeta Pămînt? Să le examinăm rînd pe rînd, în mod lucid, pe baze științifice, luînd în considerație «previziunile» lui Gribbin și Plageman.

Activitatea magnetică la suprafața Soarelui nu va putea fi influențată niciodată de mișcările planetelor, petele, exploziile, valurile de particule avînd origini interne astrului, ținînd de un ciclu solar bine determinat, care oscilează între 7–17 ani. În ce privește ionosfera terestră, perturbările ce ar putea avea loc nu vor avea efecte de natură să împiedice mecanismul comunicațiilor în special și cu atît mai puțin civilizația. Din punctul de vedere al meteorologilor, «alinierea» nu va avea nici un efect asupra climei planetare sau regularității curenților de aer. Nu se vor putea produce vînturi violente, deoarece mișcarea maselor de aer nu rezultă din influențele gravitaționale externe, ci din diferențele de presiune specifice Terrei. Nici efectul de maree preconizat de autorii «Efectului Jupiter» nu poate fi luat în considerație, calculîndu-se că «alinierea» ar putea provoca o perturbare gravitațională de 2 200 de ori mai mică decît a celeia normale produse de interacțiunea Lună-Soare, la care planeta noastră este supusă în mod normal, zilnic.

Să analizăm fenomenul și sub aspect statistic.

Fenomenul regrupării planetelor, așa cum s-a văzut, se reînnoiește la circa 179 de ani. De acest început de fenomen a profitat NASA spre a lansa cele patru sonde «Voyager» spre marginile Sistemului nostru solar. A provocat vreodată acest fenomen catastrofe pe Terra? Răspunsul astronomilor, bazat pe date statistice, este absolut negativ. Nici în 1803, nici în 1624, nici în 1445 nu s-a semnalat nimic în arhivele istorice sau în literatura de specialitate.

Dar ce reprezintă matematic mase planetelor față de cea a Soarelui? Exact 1/740. Prin urmare, din totalul de 100 la sută al Sistemului solar, 99,87 la sută aparține astrului. În această ipostază, ne putem întreba, cum ar putea ca procentul de 0,13 la sută al planetelor, chiar acționînd în bloc (ceea ce nu este cazul), să aibă un efect dăunător asupra Soarelui? Și cu atît mai puțin asupra Pămîntului, ale cărui mișcări sînt guvernate în cea mai mare măsură nu de celelalte planete, ci de Soare. În fine, nimic nu poate explica logic de ce «alinierea» ar focaliza o forță colosală asupra unei singure planete, iar aceasta să fie tocmai Pămîntul, așa cum au încercat să sugereze autorii «Efectului Jupiter».

Indiferent de comentarii, fenomenul regrupării planetelor se va petrece în anul 1982. Corpurile astrale se vor întîlni într-un balet sideral, evoluînd nepericulos pentru frumoasa noastră planetă. Ele vor oferi o splendidă lecție de mecanică cerească pentru iubitorii astronomiei, care le vor observa fără teama sfîrșitului lumii.

ANA MARIA VRANCEA

AU DEVENIT CERTITUDINI ÎN 1981

O serie de progrese științifice și tehnologice au marcat anul 1981. Ele se înscriu pe direcții de cercetare amorsate cu cîtva timp în urmă, dar ceea ce acum 4–5 ani părea un orizont, uneori încă neclar, a devenit certitudine în '81, permițînd astfel clarificarea unor promițătoare perspective pentru următorii 4–5 ani. Iată cîteva dintre ele:

VIAȚA CARE SE NAȘTE ÎN EPRUBETĂ

În 1980 a făcut vîlvă nașterea în Anglia a unei fetițe a cărei concepție a avut loc în afara organismului matern, în eprubetă. Operația menită să rezolve anumite cazuri de sterilitate nu a stîrnit cotuși un mare entuziasm în lumea medicală. Dealtfel e și foarte dificilă. O excepție o face Australia, unde s-au născut pînă la ora cînd trimiteam aceste rînduri la tipar 7 «copii-eprubetă», dintre care o pereche de gemeni — Stephen și Arabella. Stephen este singurul băiat din această serie. Încă 10 copii concepuți în acest mod erau așteptați cu o curiozitate crescîndă: vor continua să predomine fetele? Pentru opinia publică aceste nașteri reprezintă aspectul cel mai evident, mai spectaculos al efortului cercetătorilor pentru a stăpîni fenomenele reproducerii la nivel celular. În realitate, progresele cele mai importante s-au realizat în altă parte — în ingineria genetică. Mecanismele eredității au început să fie tot mai bine controlate. Și dacă posibilitatea de a reproduce oameni identici, absolut identici cu unul dintre părinți (de al doilea nu ar mai fi nevoie) este aprioric respinsă, posibilitatea de a reproduce animalele și plantele în acest fel, prin clonare, este pe deplin reală. Operația este curentă la flori și a reușit în 1981 la cobai și la broaște. Probabil că nu peste multă vreme va fi posibilă și reproducerea animalelor domestice prin clonare (pornind de la celule comune, nu de la cele sexuale, ale unui singur individ, indiferent de sexul lui). Aceasta ar deschide fantastice perspective pentru multiplicarea rapidă a animalelor de rasă cu productivitate ridicată.

BACTERIILE «DOMESTICITE»

Există însă ființe mult mai productive decît cele mai productive animale domestice, ființe a căror domesticire abia a început: bacteriile. În timp ce un vițel de 450 kg are nevoie de 24 de ore pentru a produce 450 g de proteine, aceeași cantitate de bacterii, adică 450 g de microorganisme, poate produce în același interval de timp 1 800 kg de proteine. În lume a început producerea pe scară largă a proteinelor cu ajutorul proceselor bacteriene, dar aceasta a fost posibil numai după ce geneticienii au creat linii noi de microorganisme capabile să sintetizeze proteinele din petrol sau din reziduuri agricole. În Uniunea Sovietică se produc 1 200 000 t de proteine sintetice anual pe această cale și în 1981 s-a hotărît dublarea capacității de producție. Sensibil la avantajele biotehnologiilor, guvernul canadian a hotărît anul trecut să aloce o jumătate de miliard de dolari, pentru următorii 10 ani, în scopul dezvoltării unei industrii biotehnologice.

Tot în 1981, genetica și biotehnologia au anunțat o altă victorie importantă: apariția primelor șarje de interferon, de hormon de creștere și de insulină produsă de bacterii «domesticite».

EGALÎND DENSITATEA NEURONILOR DIN CREIER...

În 1981 s-au împlinit 35 de ani de la apariția primului calculator electronic: Eniac. El cîntărea 30 de tone și folosea 40 000 de lămpi. Actualele calculatoare de buzunar au aceeași putere de calcul și sînt de cca 20 de ori mai rapide. Pentru a aprecia forța calculatoarelor în lumea modernă iată o cifră, printre altele: în ultimii 10 ani puterea de calcul disponibilă în S.U.A. a crescut de 10 ori; dar ea se va dubla acum în numai doi ani. În 1981, constructorii japonezi au prezentat prototipul unei memorii ce conținea 250 000 de componente pe așchia sa de siliciu nu mai mare decît unghia degetului mic. Se apreciază că la sfîrșitul deceniului vor apărea memorii cu o densitate de un milion de componente, egalînd pe unitatea de suprafață densitatea neuronilor din creierul uman. În același timp a fost anunțată producerea celei mai mici componente electronice: nu mai mare decît o celulă vie, așa-numita joncțiune Josephson lucrează la temperaturi de —199°C. Ea este de 100 de ori mai rapidă decît actualele joncțiuni electronice — în perspectivă devine astfel posibilă dezvoltarea unor uriașe puteri de calcul miniaturizate.

Dar microprocesoarele nu înseamnă numai putere de calcul. Ele constituie creierul roboților — peste 20 000 în lume în 1981, cei din ultima generație fiind capabili să vadă, să recunoască forme și să învețe.

Microprocesoarele au permis și dezvoltarea proiectării cu calculatorul, care înseamnă eliminarea muncii intelectuale de rutină pentru om și importante economii de resurse prin optimizarea construcțiilor — de la cele ale navelor și automobilelor pînă la cele ale hainelor și cămășilor. Pînă la sfîrșitul deceniului se apreciază că pe glob vor funcționa cca 50 000 de instalații de proiectare asistată de calculator.

COMUNICÎND PE UN FIR DE LUMINĂ

Două grupuri de specialiști stau față în față, la cîte un birou, și discută un proiect. Unul dintre ingineri face o modificare a desenului și îl dă celuilalt grup. Se fac și aici modificări și proiectul circulă de la unul la altul. Dar cele două grupuri sînt despărțite de Oceanul Atlantic! Din ce în ce mai mult se dezvoltă sistemul conferințelor electronice. Actualele sisteme de comunicații prin satelit permit stabilirea unui dublu circuit video, plus sunet, care asigură comunicarea instantanee. Aparatele de transmis facsimile pot trimite de la un capăt la celălalt al lumii imaginea unei pagini în 20 de secunde. Dialogul la mii de kilometri are loc la fel ca cel dintr-o cameră. La Salonul aviatic din 1981 companiile aeriene au discutat alarmare despre faptul că acest sistem de conferințe le va diminua în anii următori cu 40—60 la sută numărul pasagerilor care călătoresc în interes de afaceri.

Tot în 1981, lansarea navetei «Columbia» și definitivarea programului francez «Ariane» a permis să se estimeze că în viitorul deceniu cca 200 de sateliți de comunicații vor fi lansați pe orbite geostaționare. Față de actualele cabluri telefonice, care transmit 9 600 de biți pe secundă, sateliții recent lansați transmit 60 000 de biți. Generația aflată acum în construcție va transmite 300 000 de biți pe secundă (n.n. — bitul este unitatea de informație). Capacitatea noastră de a comunica va crește și la sol: a început instalarea primelor cabluri telefonice din fibră de sticlă, prin care convorbirile vor circula purtate de raze de lumină. Ele pot transmite de mii de ori mai multe date decît cablurile de cupru. Comunicăm, comunicăm, comunicăm...

ANDREI BANC

DE CE TRĂIESC FEMEILE MAI MULT DECÎT BĂRBAȚII?

Bărbații sînt mai puternici, dar femeile sînt mai rezistente. Trupul a stat multă vreme la baza «axiomei» socio-culturală (solid ancorată în mentalitatea colectivă), care explica de ce bărbații trăiesc, în medie, mai puțin decît femeile. Bărbații lucrează din greu, se spunea, și obosesc mai repede. Femeile, rămînînd acasă, au o viață mai ordonată. Asta ar fi însemnat (urmînd aceeași logică), ca, pe măsura afirmării sociale a femeilor, vîrsta medie a mortalității celor două sexe să fie din ce în ce mai apropiată.

Or, lucrurile nu stau chiar așa. Dimpotrivă. Diferența s-a accentuat odată cu trecerea anilor. Statisticile înregistrează mai multe bătrîne decît bătrîni. Nepoții au mai curînd **două** bunici, decît **doi** bunici; în fine, în casele de bătrîni, mai numeroase sînt femeile.

Institutul francez de studii demografice a publicat cu cîtva timp în urmă o știre: în Franța femeile trăiesc în medie 77,5 ani, în timp ce bărbații numai 69,7 ani. Peste opt ani, deci, diferența între speranța de viață a unora față de a altora.

LA TOATE VÎRSTELE

Și pentru toate cauzele procentul de mortalitate masculină e mai ridicat, afirmă demografii. La 5, 15 sau 50 de ani. Fie că e vorba de accidente, sinucideri, maladii cardiovasculare sau respiratorii, cancere sau ciroze. E vorba de o fatalitate biologică? Un organism e mai fragil pentru că [illegible] comportă un

cromozom Y? Sau mai rezistent fiindcă conține doi X? Nimeni, pentru moment, nu se poate hazarda să răspundă sigur cu un da. S-a crezut, un timp, că procentul superior de mortalitate masculină ar exista încă înainte de naștere, că numărul avorturilor spontane de embrioni masculini e mai mare. Fete. Se nasc, dimpotrivă, un număr mai mare de băieți decît fete, dar din primii ani de viață mortalitatea e mai mare printre băieți. În 1977, în Franța, se socoteau 1 350 de decese de bebeluși la 100 000 de nașteri masculine, față de 992 de decese la 100 000 de nașteri feminine. Aceeași constatare și pentru alte categorii de vîrstă: între 1–4 ani, riscul de deces e de 68,3 pentru 100 000 de băieți și de 56,2 pentru fete; între 5–14 ani, 38,9 pentru băieți și 25,9 pentru fete. Și astfel în continuare pînă la 85 de ani și peste.

Mai mult, statisticienii constată, cu uimire, că **diferența între speranța de viață a femeilor și cea a bărbaților nu încetează să crească în ultimii ani.** Desigur, longevitatea a crescut pentru toată lumea în ultimele decenii. Dar pentru femei acest recul al morții a fost mai important (2,3 ani), față de cel al bărbaților (1,8 ani).

„Surprinzător — scrie Michel Louis Lévy într-o carte intitulată «Populația și societățile» —, speranța de viață masculină a depășit nivelul de «65 de ani» cu 9 ani mai tîrziu decît cea a femeilor (1954 față de 1946), nivelul de «68 de ani», cu 20 de ani mai tîrziu (1970 față de 1950) și pentru nivelul de «70 de ani» (atins în 1952 de femei, dar nu încă și de bărbați), întîrzierea va fi probabil de aproape 30 de ani...".

Fenomenul e observat nu doar în Franța, ci și în foarte multe alte țări dezvoltate (vezi tabelul alăturat). În schimb, în țările în curs de dezvoltare, lucrurile, se pare, stau invers: mortalitatea feminină e cea care înregistrează un procent mai ridicat. Așa e, de exemplu, în India, Bangladesh, Pakistan. Cu deosebire în perioada maternității, dar și la alte categorii de vîrste. O anchetă demografică realizată în Algeria între 1969–1970 revela că numărul femeilor care decedează (între 6 luni și 35 de ani) e mai ridicat decît al bărbaților. Se citează mai des riscul bolilor infecțioase. Or, infecția lovește (pînă la proba contrarie) în aceeași măsură fetele ca și băieții. «Ca și cum, remarca Jacques Vallin, cercetător la Institutul francez de studii demografice, îngrijirile și atenția acordate, nu numai de societate, ci și de părinți fetițelor, fetelor și tinerelor, în caz de boală, ar fi mai puțin importante decît cele acordate băieților, în aceleași circumstanțe». La categoriile de vîrstă ce depășesc perioadele amintite reapare plusul de mortalitate masculină. Normal, femeia maturizîndu-se, dispune de posibilități sporite de a se îngriji singură, fiind mai puțin expusă îmbolnăvirilor.

Procentul mai ridicat de mortalitate feminină apare în acest caz mai curînd ca un fapt social, conchide demograful, dictat de o mentalitate tradițională. În ierarhia de prestigiu a societății fetele au valoare mai mică (pînă la ancheta amintită, decesele feminine, în unele sate algeriene, nici nu erau înregistrate).

Dealtfel, aceeași situație se putea întîlni și în Europa medievală. «În a doua jumătate a secolului 18, speranța de viață a femeilor nu avea decît o ușoară superioritate (1–2 ani) pentru o medie de vîrstă de 27,5 ani», arată Dominique Tabutin de la o universitate din Louvain.

Și în Europa femeile mureau mai mult decît bărbații, mai ales la vîrsta maternității. Iar fetițele mureau probabil și ele mai mult decît băieții. Acest fenomen, numeric mai puțin important decît primul, s-a prelungit chiar pînă în anii 1935–1939 pentru fetele între 12–16 ani.

CAUZELE DECESELOR ALTĂDATĂ

Se datorau mai ales maladiilor infecțioase. Acestora le sînt imputate o treime din decesele intervenite între anii 1848–1872 în Anglia și Țara Galilor (mai mult chiar la categorii de vîrste tinere: jumătate pentru 25–44 de ani și două treimi pentru 5–24 de ani).

Și bineînțeles femeile mureau mai multe (decît bărbații) din cauza maladiilor infecțioase. De diminuarea progresivă a acestor boli (ele nu mai reprezentau decît 9 la sută în 1939) au beneficiat însă mai mult femeile decît bărbații. Pentru că bărbații decedau mai mult datorită

Diferențe (pe ani) între speranța de viață, de la naștere, a sexului masculin de cea a sexului feminin (în diferite țări)

Țări	Data	Speranța de viață		Diferență
		Bărbați	Femei	
U.R.S.S.	1971–72	64,0	74,0	10,0
Finlanda	1972	66,6	74,9	8,3
Franța	1974	69,0	76,9	7,9
Statele Unite	1974	68,2	75,9	7,7
Portugalia	1974	65,3	72,0	6,7
R.F. Germania	1971–73	67,6	74,1	6,5
Norvegia	1972–73	71,3	77,6	6,3
Anglia	1970–72	68,9	75,1	6,2
Argentina	1970–75	65,2	71,4	6,2
Țările de Jos	1973	71,2	77,2	6,0
Elveția	1968–73	70,3	76,2	5,9
Danemarca	1972–73	70,8	76,3	5,5
Suedia	1970–74	72,1	77,5	5,4

cauzelor violente (războaie), or acestea au crescut vertiginos datorită ultimei conflagrații mondiale.

Să ne reîntoarcem însă la femei. E clar că și în Europa secolelor trecute procentul mai ridicat al mortalității femeilor e dependent direct de condiția feminină a acelor vremuri. Situația mizeră a europencelor din secolul 19, și chiar începutul secolului 20 (condiții de locuit, de muncă, de igienă, prostituție), e considerată, în adevăr, nu doar de feministe, ci și de demografi, unul din principalele motive ale surplusului de mortalitate feminină.

DE CE SE MOARE AZI?

Cauzele de deces frecvente azi în țări dezvoltate, ca S.U.A., Anglia, Norvegia, Suedia, Elveția, sînt mai defavorabile bărbaților. În cursul secolului nostru, curba procentului de mortalitate masculină a crescut progresiv pînă la a desemna două puncte de vîrf, din ce în ce mai accentuate. Primul culminează între 20—25 de ani, al doilea între 55—70 de ani. Cei dintîi se referă la mortalitatea prin accidente (cu deosebire de circulație), accentuată după 1970, cu toate măsurile de securitate (centuri de siguranță, limitare de viteză etc.), mai frecvente printre tinerii între 15—24 de ani. Mortalitatea prin accidente de motocicletă, specifică acestei vîrste, a crescut rapid (1 005 uciși în 1979 față de 306 în 1970). Așadar, deși progresele medicinii au dus pe de o parte la scăderea generală a mortalității (pentru ambele sexe, la toate categoriile de vîrstă), această nouă cauză face ravagii. În ultimii ani ea se poate aplica la două treimi din mortalitatea masculină și la o jumătate din cea feminină.

Al doilea punct de vîrf valabil mai ales pentru categoriile de vîrstă între 55 și 70 de ani sînt: maladiile cardiovasculare și cancerele (ponderea lor crește pe măsură ce sporește speranța de viață). Iar procentul de mortalitate datorat maladiilor cardiace e mai ridicat la bărbați decît la femei. Rămîne de aflat: de ce femeile sînt, relativ, mai protejate contra maladiilor coronariene mai mult decît contra accidentelor vasculare cerebrale? Și de ce sînt mai puțin protejate după menopauză? Ipoteza hormonală — rolul protector al estrogenilor — a fost avansată pentru a răspunde la cele două întrebări. Rămîne totuși numai o ipoteză...

O anchetă epidemiologică întreprinsă timp de 20 de ani în S.U.A., într-un mic orășel-laborator, Framingham, și condusă de prof. M.T. Gordon, a stîrnit o oarecare senzație, prin comunicările făcute cu privire la riscul cardiovascular la femei. Și anume: că incidența maladiilor coronariene crește odată cu vîrsta și cu menopauza și că un eventual rol protector al hormonilor nu ar fi suficient pentru a explica fenomenul. Dealtfel, sub aceeași infirmare au fost puși și alți factori de risc: presiunea arterială, colesterolul etc. Diabetul este, însă, după opinia unora, un alt factor de risc, mai grav la femei decît la bărbați, adică riscul cardiovascular e dublat la femeile diabetice.

Cert, mai sînt multe lucruri de descoperit pentru a înțelege cauzele unui procent de mortalitate mai ridicat la bărbați decît la femei, în țările dezvoltate. În orice caz, argumentul unei anume «fatalități biologice» e destul de anemic pentru a elucida și înțelege mai bine diferența (în continuu decalaj) între speranța de viață a femeilor (circa șase-opt ani mai mare) și cea a bărbaților!

NICOLETA DAN

CE SE ȘTIE DESPRE EXPERIENȚA PATERNITĂȚII

Ce se știe despre sentimentul de a fi tată; ce se știe despre ce gîndește un bărbat care va deveni tată? Să recunoaștem că aproape nimic.

Se studiază de mult procesele fiziologice și psihologice care fac dintr-o femeie o «mamă». Există o întreagă literatură nu doar de specialitate, ci și beletristică despre rolul dur sau sublim al mamei, dar despre tată...

Adevărat e că puțini cercetători din și mai puține țări s-au interesat anume despre experiența paternității. Este ceea ce încearcă în ultimii ani să abordeze, într-o formă sau alta, unele reviste de femei din lume. S-au făcut anchete printre «bărbații-ce-vor-deveni tați», printre bărbații care la divorț au refuzat să se despartă de copiii lor. Un film, «Kramer contra Kramer», care a rulat și la noi, în vară, la retrospectiva de la cinematograful «Eforie», și avea drept protagonist un tată care (abandonat de soție) renunță la carieră pentru a avea singur grijă de copil, a stîrnit foarte multe controverse. E sau nu o excepție socială un asemenea tată? Într-o carte intitulată «Partea tatălui», apărută în cunoscuta editură pariziană «du Seuil», autoarea Geneviève de Parseval lansează această nouă «privire» asupra nu doar a datoriei de a fi tată, ci, mai ales, asupra SENTIMENTULUI DE A FI TATĂ, acest rol fundamental, dar totuși uitat în și de familie. Într-un cuvînt, după ce au încercat să instaureze «un nou tip de soț», se încearcă acum impunerea unui «nou tip de tată».

Într-adevăr se vorbește, în ultima vreme, despre importanța «noilor tați», dar mai curînd pentru că ei își asumă sarcini în «noile familii», unde mama lucrează și ea, unde nu există nici mamă, nici soacră, cu atît mai puțin doică care să aibă o grijă anume pentru copil. Dar dincolo de asta, tatăl rămîne imaginea rigidă a unui bărbat, purtător simbolic al autorității familiale (și de multe ori sociale), «furnizorul» principal al veniturilor, dar și al principiilor (dogmelor) pedagogice. Tatăl joacă, dacă vreți, un rol fundamental în toate moștenirile: al numelui, al averii. Și cam atît.

Or, paternitatea înseamnă mult mai mult! G.P. a intervievat pentru cartea sa zeci și zeci de bărbați — tați pentru prima oară — «primipères», cum i-a denumit ea în glumă, creînd astfel un termen simetric față de expresia medicală de «primipare», destinată femeilor ce au devenit mame pentru întîia oară. Și a descoperit, uimită, bărbați avizi să fie ascultați, să se confeseze.

Nefiind «însărcinați», societatea îi obligă să joace rolul de protector al femeii. Care ea, în

schimb, are voie să fie bizară, plină de capricii, nervoasă, nevricoasă. Opinia îl exclude, pur și simplu, pe el, tatăl, de la actul (ideologic) al nașterii. Deși el, din punct de vedere EMOȚIONAL, e pe aceeași treaptă de egalitate cu femeia, afirmă răspicat G.P.

Se pare că anchete anglo-saxone au constatat chiar că 7 bărbați din 10 ar încerca simptome în timpul gravidiei soțiilor, și mai ales în timpul nașterii. Sînt simptome banale, ca migrene, dureri de pîntec, grețuri, diaree, care nu reclamă neapărat un consult, dar oricum; alții slăbesc sau iau în greutate. Au fost cazuri cînd au trebuit să fie spitalizați. În timpul nașterii soției, cu hernie de disc (provocată, probabil inconștient, de transportarea unor greutăți prea mari, zicem noi).

Lăsînd gluma, se pare că nu doar rolurile, dar și sentimentele paterne sînt mult mai bogate, mult mai complexe decît se închipuie. Să folosim argumentele lui G.P.

În timpul primei sarcini, multe femei nu au nici o idee despre mișcările copilului, confundîndu-le adesea cu mișcările intestinale. E mai curînd mintea viitoarei mame care crede că simte mișcarea. Tot așa, de ce nu, și tatăl își poate imagina... Și s-a constatat că, de cele mai multe ori, imaginea viitorului tată e mai optimistă decît a viitoarei mama. În timp ce femeia își duce sarcina uneori ca pe o povară, viitorul tată își vede băiatul sau fetița, le dă chiar și o înfățișare, se gîndește cum va juca fotbal cu băiețelul, cum va ieși la plimbare cu fetița, chit că după aceea realitatea, realitățile, îl fac să uite aceste sentimente atît de intense.

Cert e că și pentru bărbați, nu doar pentru femei, copilul, mai ales primul, joacă un rol foarte important, care modifică personalitatea și a tatălui, nu doar a mamei. G.P. afirmă chiar că pentru foarte mulți bărbați dorința de a fi tată e chiar mai intensă decît apetitul sexual. Poate și de aceea, explică G.P., contrar așteptărilor, tot mai mulți bărbați acceptă să fie tați ai unor copii I.A.D. (inseminat artificial cu donator). G.P. e de părere că dacă bărbații ar reuși să depășească o falsă ecuație între «virilitate» și «sterilitate» mulți bărbați, azi handicapați, ar putea să trăiască visul dorit al paternității lor. «Fiindcă copilul se naște mai întîi în cap, încă înaintea întîlnirii celor două celule...»

S-ar putea ca aceste îndrăznețe idei, avansate de psihologul Geneviève de Parseval, să schimbe ceva în imaginea socială tradițională a tatălui? Mai știi...

NIKI GEORGESCU

DOSAR ȘTIINȚIFIC

MAGDALENA RĂDULESCU — «Horă»

FESTIVALUL CÎNTAREA ROMÂNIEI NAȚIONAL

Cronici și reportaje de
SANDA FAUR

La începutul acestei toamne, am adunat din nou — așa cum se întîmplă, de la o vreme, la fiecare doi ani ai vieții noastre — roadele bogate ale «Cîntării României». Ale celei de a treia ediții a acestui mare și atotcuprinzător festival, manifestare de sinteză a spiritualității și originalității creatoare a poporului nostru, anotimp continuu al setei de cultură, al nevoii de a consuma, dar și de a face știință, tehnică, artă, de a-și îmbogăți acel orizont din perspectiva căruia conștiința umană se înnoiește fără răgaz. Mai mult ca în ceilalți ani, festivalul acestei etape a însemnat o școală fierbinte și eficientă de pregătire politică, de impulsionare a creativității economice, profesionale, științifice a maselor, fapt demonstrat concret — de pildă — prin generalizarea activității universităților cultural-științifice în toate orașele și comunele țării, ajungîndu-se la 3 000 de asemenea instituții, cu 20 800 de cursuri, frecventate de circa 750 000 de cursanți. Dacă am ajuns la argumentele statistice, să mai spunem că: în etapa de masă a actualei ediții au participat circa 175 000 de formații și cercuri artistice de amatori, cuprinzînd 3 800 000 de membri. Sporul este — să recunoaștem — impresionant: 25 000 de colective artistice cu 800 000 de interpreți și creatori în plus față de precedenta ediție. Și să notăm doar două exemple specifice ediției a III-a: au luat ființă, în acești ultimi doi ani, un număr de 43 noi teatre populare și muncitorești, pe marile platforme industriale din București, Valea Jiului, Pitești, Săvinești, teatrul emanînd o forță de mobilizare a conștiințelor, de educare umanist-revoluționară cu totul deosebită. Să pomenim și de cele peste 370 de acțiuni de amploare, pregătite și organizate în întreaga țară, cu participarea unitară a tuturor factorilor artistici — amatori sau profesioniști — și avînd un puternic caracter militant, patriotic.

Ecourile marelui festival sînt dintre acelea care nu se sting niciodată ele prelungindu-și viața și continuîndu-se în această permanentă efervescență creatoare ce caracterizează viața spirituală a țării noastre.

CĂTĂLINA...

Regizoarea Cătălina Buzoianu, personalitate de prim plan a scenei românești.

...Și iată că a venit, cred, momentul în care o putem spune cu liniște și certitudine, fără ezitări și zgîrcenii de cronicari năzuroși, fără rezerve de conjunctură și amînări precaute: scena bucureșteană este dominată, la ora de față (iar prim-planul acesta se anunța în zarea teatrală, pentru cine avea ochi să vadă, încă din urmă cu vreo trei-patru stagiuni), de spectacolele Cătălinei Buzoianu. Montate la Teatrul Mic sau în alte teatre. Regizoarea aceasta (căreia îți vine în continuare să-i spui «tînăra regizoare», deși a rotunjit de-acum 10 ani de activitate scenică) a semnat în ultima vreme spectacolele la care se stă răbdător — și uneori inutil —, cu ceasurile, la coadă la casa de bilete și fac impracticabile trotuarele din fața Teatrului Mic în seara cînd se joacă «Maestrul și Margareta», după romanul lui M. Bulgakov, «Niște țărani», după romanul lui Dinu Săraru, ori «Nu sînt Turnul Eiffel», de Ecaterina Oproiu: ea a descoperit tinerețea fără de bătrînețe a spectacolelor sale, care rezistă — la fel de asaltate de public — stagiuni întregi, precum «interviul» Ecaterinei Oproiu. «Să îmbrăcăm pe cei goi», de Pirandello, ori «Efectul razelor gama asupra anemonelor».

Ceea ce se întîmplă destul de rar în lumea spectacolului s-a săvîrșit sub bagheta magică a acestei fete timide și, de fapt, de o mare îndrăzneală, modestă, dar cumplit de tenace, mereu neliniștită și cu figura ca a măștii triste a artei scenice: spectatorii au întins mîna specialiștilor, opiniile s-au întîlnit într-un consens total, coloanele din presă au revărsat elogii și omagii și nimeni nu a mai contestat adevărul că spectacolele Cătălinei Buzoianu sînt adevărate evenimente teatrale, acte de cultură de excepție, ce marchează memorabil existența spirituală a cetății. Ce cucerește, ce atrage atît de irezistibil la montările ei? În primul rînd, șocul ideii, al meditației profunde și cutezătoare despre viață și natura umană, despre curgerea învălmășită, crudă, singerîndă, dar mereu aspirînd spre lumină și adevăr a istoriei, pe care le regăsești în fiecare din spectacolele ale căror scenarii și le scrie, dealtfel, uneori, singură, extrăgîndu-le forța dramatică din substanța epică a unor romane. Pe această tramă a glosărilor filozofice despre existența omenească dintotdeauna, dar mai ales de azi, de aici, de la noi, Cătălina Buzoianu revarsă potopul fanteziei ei scenice, al inventivității ei continue, neobosită, fantastă, copleșitoare (uneori chiar abuzînd de puterea de recepție a spectatorului, care o poate urma cu greu în «expedițiile» ei imaginative!). Mai avem mari regizori «de idee». Nu ne lipsesc nici cei ce debordează de fantezie. Ceea ce aduce specific și aproape unic Cătălina Buzoianu este puterea ei de a trudi, răbdător, sîrguincios, migălos, pe ideile și fantezia ei, forța ei de a duce la capăt centimetru cu centimetru de gîndire, fărîmă cu fărîmă de intenție, mari, impresionante construcții regizorale. De a duce cu ea, după ea, împreună cu ea, o întreagă echipă de teatru, de a dinamiza și a oferi fiecăruia din actorii (mari, ce e drept!) cu care are șansa de a lucra, șansa maximă de a lucra ei cu ea și de a se pune reciproc în valoare. Și iar nu te poți opri să nu remarci din nou ce se poate face dintr-o scenă — nu numai cea mai mică, dar ci și cea foarte mică din București — și dintr-o trupă de actori, atunci cînd un director le prilejuiește aceste întîlniri de zile mari — text-regizor-actori — și le oferă posibilitatea de a scoate din ei valențe absolut uimitoare. Dați-i voie acestei pagini de «Almanah» feminin să consemneze, cu neascunsă satisfacție, că și în această aleasă, superioară zonă a creației de artă — regia —, în care i s-a dat femeii cu mare greutate bilet de liberă trecere, creatoarele noastre și-au trecut examenele de maturitate cu o strălucire rar egalabilă. Îți mulțumim, Cătălina.

CEI DE SUS, DE LA OBÎRȘIA CLOȘANILOR

Da, cred că acolo, la Ponoarele, în amfiteatrul natural din inima acelui codru de liliac, ce înflorește, sălbatic, în fiecare început de mai, au putut fi cunoscuți cei mai bine: dumnealor, Maria și Gheorghe Iacobescu. Deși cei doi soți, trecuți de mult și de prima și de cea de a doua tinerețe și socotindu-și vîrsta cu jumătatea, ba chiar cu trei sferturi de veac, și-au purtat cîntecul și jocul pe multe din marile scene ale țării și ale «Cîntării României». Deși s-au întors de multe ori acasă cu trena aplauzelor specialiștilor și cu laurii concursurilor. Dar acolo, în mijlocul poienii cu iarba smăltuită de costumele milor de țărani veniți din toi Mehedințiul la Sărbătoarea liliacului, acolo, pe estrada înconjurată de vîlvătăile violete ale buchetelor de liliac bătut, cei doi artiști populari, «de obîrșie din Obîrșia Cloșani», cum îi place să zică lui badea Gheorghe Iacobescu — acuși, acuși septuagenar — șuguind și cu păiăria trasă tinerește peste ochiul drept, acolo și-au simțit ei arta lor oițenească aflată cel mai la ea acasă. Cîntaseră, mai întîi, în grupul vocal al obîrșenilor, acele cîntece ciudate aspre, tînguitoare, care nu se doreau neapărat melodioase, ci doar autentice, țîșnind direct din simțirea, din dure-

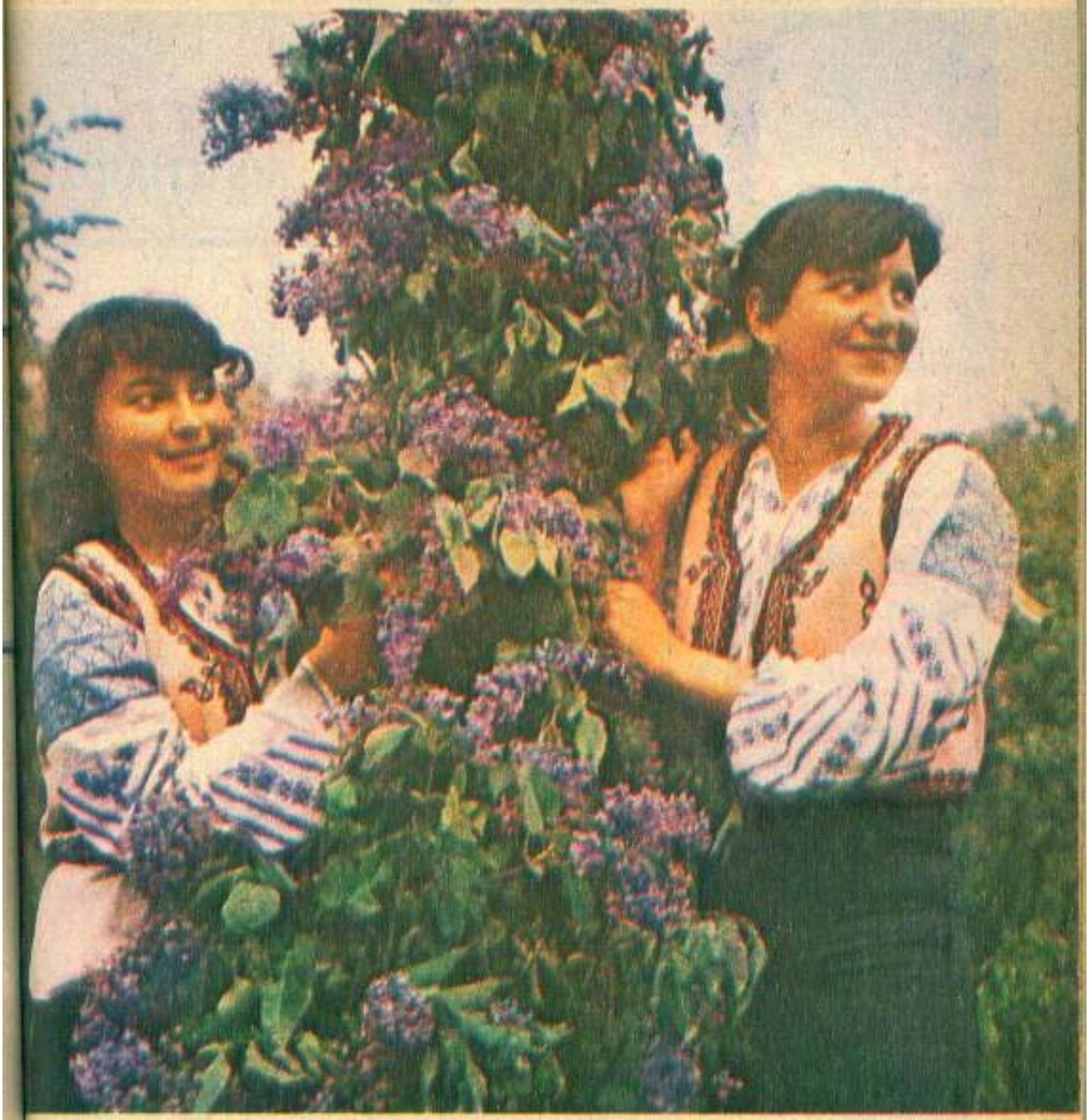

rea sau bucuria lor de țărani din acea Obîrșie aflată tocmai sus, departe, la capăt de Mehedinți și de Oltenie. Mama Maria se afla în rîndul din față, bărbatul ei, badea Gheorghe, îi ținea, în spatele dumneaei, isonul, în dreapta i se afla feciorul — om cu muncă importantă în sat, secretar cu propaganda —, iar în stînga, Elena, nora, țesătoare la «Arta casnică», și tot pe lîngă ei cîntau și de-alde Lupulescu, Nicolae și Anica lui, care-și aduseseră la dans și cei trei copii, iar mai încolo, Pantilie Popescu cu nevasta Lenuța, și cu Daniela, copila lor, ba chiar și profesorul de biologie Ion Teghiu, directorul căminului cultural. Erau ca acasă, în sat, erau în familie. Cîntau ce învățaseră acasă, de la bătrîni. Vorbele cîntecelor le știa mama Maria de la mama dumisale, Marina lui Dunărințiu, sau de la soacra ei, și ea Maria Iacobescu pe nume, care, fie-i iertate păcatele, a trăit și a cîntat pînă la 95 de ani. Specialiștii notau formele arhaice, structurile lingvistice rar întîlnite, versurile străbătute de flor poetic: *«Lumea toată se petrecea / numai eu pe drum aș merge / și-am să tai pădurea îndată / să pun la căruț-o roată / cai-n hamuri am să-i bag / tot mă duc unde mi-i drag»*.

Badea Gheorghe ține însă să te lămurească că dumnealui nici măcar de roată la căruță n-a avut nevoie ca să se-ntoarcă acasă, unde-i fu și lui, ca tot omului, drag: «Am făcut armată și război și m-am întors acasă mai mult cu piciorul decît cu roțile. Pe jos m-am întors. Dar pe nevastă n-am mai găsit-o: mă crezuse mort, plecase cu altul. M-am dus pe urmă să mă mai iau cu oamenii: la cămin, nu la crîșmă. Acolo am cunoscut-o pe Măria mea de-acum: cînta mai cu tril ca privighetoarea. Sălta în joc mai sus ca ieduța. Așa ne-am luat noi de la activitățile culturale».

„NAȚIONALA“ REȘIȚEANĂ, ÎN CÎNT ȘI VERS JUSTIȚIAR...

Anica Ganțu-Taloi, o voce tînără și frumoasă a plaiurilor mehedințene.

«Vedetele» cîntului și jocului din Obîrșia-Cloșani: Maria și Gheorghe Iacobescu.

Badea Gheorghe Iacobescu și cu Măria dumnealui țîșnesc și acum în scenă, și încep să mărunțească cu foc pămîntul, iute, tot mai iute, sus, tot mai sus, iar badea Gheorghe țipurește printre dinți de răsună valea: *«Uite-așa, uite-așa! ca la noi, la Obîrșia, uite-așa, uite-așa! joacă moșul cu baba»*. Joacă «Floricica»: dans vechi, pe care și l-a adus aminte bătrînul, l-a prezentat într-un concurs, și a luat cu el Premiul II pe țară. Joacă apoi, cu grupul său, «Șchioapa». Joacă «Rastăul», joacă și «Tîrcolul». De ani și ani — mulți de le-a și pierdut socoteala —, badea Gheorghe Iacobescu, fost cioban la oi și casier comunal, țăran întotdeauna credincios Obîrșiei sale și artei din bătrîni, este instructorul de cînt și joc al acestor uimitori și autentici artiști populari dintr-un sat aflat undeva, departe, la capătul de sus al Mehedințiului și al Olteniei...

— Brigada artistică pe care o vedeți acum e «Națională» noastră, cum îi spunem noi. E Divizia noastră A, cu jucători selecționați din toate celelalte șaisprezece brigăzi ale Combinatului siderurgic Reșița; cu stagiune permanentă «Pe scenă și la locul de muncă» — acesta și este, dealtfel, titlul generic al stagiunii; cu premiere împrospătate la fiecare trei luni, pe texte de fiecare dată noi, și cu spectacole plimbate și prin țară; ea e moștenitoarea tradițiilor celor 30 de ani de muncă artistică și de zîmbet caustic, de care se bucură și se tem toți (cei vizați de vehemența ei satirică) de pe teritoriile vaste ale «imperiului» nostru siderurgic.

Prezentarea ne-o face — în termeni metaforico-sportivi, cum ați văzut — un poet. Un poet-muncitor, care e de două ori laureat — pentru publicistică și versuri — în finalele «Cîntării României». Care se ocupă în cursul dimineții de cîntărirea exactă a minereului și după-amiază de cîntărirea poetică a «cuvintelor potrivite»: metrologul Nicolae Irimia, instructorul și textierul brigăzii centrale a C.S.R., creatorul acestor «Șarje... speciale», care se prăvălesc, fierbinte lavă a ironiei, peste tot ce le stă la inimă, și-i amărăsc, și le mai poate risipi efortul și eficiența muncii, peste tot ce mai e păcat omenesc și raciă socială în viața siderurgiștilor reșițeni; lenea din firea unora și «pila» din deprinderile altora; practica ciubucului și boala cronică a nepunctualității și aminărilor la nesfîrșit; superficialitatea ignorantă a unor cursuri de calificare și risipa nepăsătoare a energiei, a unor bunuri comune etc., etc. *«Gata-i șarja, să-i dăm drumul să îl ardem pe-încă unuh»* sună, șuguind amenințător, refrenul programului «Șarje... speciale» și tinerii intră și ies în scenă, și cîntă, și rîd, și biciuiesc lipsuri, iar în atelier, unii muncitori se bucură și aplaudă din toată inima, în timp ce alții privesc jenați în jur de parcă ar vrea să se facă nevăzuți și într-o gaură de șarpe dacă s-ar putea. Și semnatara acestor rînduri se gîndește că, pentru o asemenea trudă artistică, harul, hazul, pasiunea nu sînt suficiente; cei ce o practică trebuie, neapărat trebuie să aibă autoritatea morală de a săvîrși această muncă justițiară, să fie în măsură de a-i «mustruluí» pe cei ce greșesc, să fie, într-un fel, ei înșiși valori, modele umane.

Cine sînt deci acești tineri frumoși și plini de vervă, pe care fotoreporterul reșițean Ion Galeancu îi fotografiază pentru «Almanahul» nostru, înconjurînd — simbolic — cele două zeități din bronz întruchipînd muzele artei dramatice și muzicii? Dar instructorul brigăzii ține să-mi prezinte mai întîi, fie și în absența lor, pe cîțiva din «veteranii» artistici ai C.S.R.-ului, cei care au adunat ani de cînd, și lunea, și miercurea, și vinerea, au venit la club, au învățat texte, le-au repetat și le-au spus în fața tovarășilor lor: unul este electricianul Marin Pavel, altul — lăcătușul Mihai Lupu, a treia este funcționara Mariana Gorghiu, recitatoare bine cunoscută, care și-a adus de la o vreme în brigadă și pe fiica dumneaei, elevă încă, creatoare și interpretă de muzică folk, și care, împreună, mama și fiica, realizează momente de artă de mare sensibilitate.

— Eu sînt Dorina, iar el e Victor, da, Teodorescu amîndoi, născuți în același an, în aceeași lună, lucrînd de opt ani în aceeași secție, eu rectificatoare, el electrician, de cinci ani căsătoriți, tot de cinci ani împreună în brigada artistică și amîndoi în anul 5 ai liceului seral...

Sînt plini de farmec acești doi tineri, care mi se prezintă singuri, ea, Dorina, muncitoare vrednică și totodată vedetă a brigăzii, mică, rotunjoară, cu ochii albaștri.

rotunzi, cu părul creț-creț, plină de drăgălășenie și umor; ei, Victor, «replicantul» grav și solemn al soției sale, slalindu-și replica cu un amuzant defect de dicție și alcătuind împreună sufletul brigăzii. Dar care laminatoarea Margareta Ivănuș sau sudorița Elena Botșăneanu, electricianа Norica Săsăran sau lăcătușul Sanda Basarab, strungarul Doru Trăilă sau laborantul Pavel Volanek nu sînt, fiecare dintre ei, cîte o părticică esențială din această mare și fierbinte inimă artistică a C.S.R.-ului, fiecare pe rînd vedetă a brigăzii artistice centrale, dar și instructor al cîte uneia din brigăzile secțiilor? Pentru că acesta e adevărul: doar toți împreună reușesc să întrețină acest suflu înviorător al unei arte revoluționare, menite să stimuleze spiritul, gestul, munca celor din vatra reșițeană mereu clocotitoare, să scuture amorțirile de cuget, să spulbere inerțiile de gîndire. Care dau deci brigăzii justificarea sa artistică și umană, și nobil educativă...

«Națională» reșițeană în ale sortei satirice: brigada artistică centrală a Combinatului siderurgic Reșița.

Foto: ION GALEANCU

„VALOAREA NU AȘTEAPTĂ CA ANII S-O MĂSOARE“

Există la noi cîteva fete și cîțiva băieți (dar iată, termenii mi se par oarecum ireverențioși și-i retrag, deși e vorba, totuși, mai ales de studenți și elevi), există deci la noi un număr de tineri și tinere ale căror nume au răsunat, cu sonorități speciale, pe scenele finalei «Cîntării României». Care au făcut ca numele României însăși să vibreze cu strălucit și prelung ecou pe multe din meridianele Terrei. E vorba de tineri care, patru, cinci, șase ore pe zi, în fiecare zi, o întreagă copilărie și o întreagă adolescență, și chiar și acum, în proaspăta și irepetabila lor tinerețe, își dau energia, și patima, și odihna pentru a face ca glasul să le sune ca o muzică celestă. Pentru a putea scoate din corzile viorii și clapele pianului sunete capabile să răscolească trăirile cele mai adînci ale sufletului omenesc. Sînt tinerii care fac muzica cea mai înaltă a țării și cărora nu le cunoaștem poate atît de bine numele și chipurile cum le știm pe ale cine știe cărui încropit peste noapte cîntăreț de folk sau șlagăre ușurele (și vina e a noastră, să recunoaștem), dar despre care se spune, atunci cînd se prezintă la prestigioase concursuri și festivaluri internaționale, că sînt dintre cei mai de temut concurenți din lume.

Să amintim, de pildă, pe violonista Mihaela Martin, care debuta pe scenele lumii cu un premiu I la concursul de vioară din Glasgow în 1975 și încheia anul 1981 cu un prestigios premiu la foarte importantul concurs «Regina Elisabeta» din Bruxelles. Sau pe violonista Liliana Ciulei-Atanasiu, premiată la concursul «Sibelius» de la Helsinki și laureată cu premiul I la concursul «Paganini»... Aceste două fete — care abia acum, în vară, și-au terminat anii de conservator — erau încă eleve atunci cînd obțineau primele mari distincții internaționale, două copile care uitaseră de mult ce e joaca, pentru că viața lor fusese hărăzită muzicii și dăruită viorii lor, pe care învățau să o stăpînească înainte de a ști să-și scrie numele. Și cum istoria acceptă, uneori, de bună voie să se repete, iată că acum o altă copilă, elevă în clasa a X-a, Ioana-Maria Craițer, lua anul acesta la concursul internațional «Franco Vergantin», din Stressa — Italia, Premiul I absolut și datorită faptului că multe din orele ei de studiu au fost îndrumate de chiar Mihaela Martin. Drumul Mihaelei Martin, drumul ei parcurs în timpul și spațiile muzicii, a fost strălucit, fata aceasta tînără și temperamentală, care face corp unic parcă cu vioara ei, întorcîndu-se de fiecare dată, de la fiecare concurs, cu o distincție însemnată. Să mai reamintim cîteva din ele: Medalia de aur la festivalul pentru tineret de la Bordeaux, premiul II la prestigiosul concurs «Ceaikovski», premiul I la Sion — Elveția, premiul II la Montreal.

Ar fi nedrept să ne oprim aici cu recomandarea — și omagierea — noilor apariții feminine din muzica țării noastre. Ultimii ani, ultimele concursuri din «Cîntarea României» au făcut cunoscute nume strălucite: mezzosoprana Mariana Cioromila s-a întors și ea de la Barcelona și Moscova, de la Atena și Rio de Janeiro cu premii importante, așa cum în muzica vocală a lumii au răsunat, de doi ani încoace, încă două nume românești promițătoare: cel al excepționalei mezzosoprane de la Opera din Cluj-Napoca, Liliana Bizineche, solicitată la ora aceasta pe multe scene ale lumii, și cea a foarte tinerei mezzosoprane Iuliana Ciurcă (care, printr-o ciudățenie a repartizărilor, nu e angajată pe nici o scenă românească, ea fiind profesoară la Școala populară de artă din Craiova).

În fața talentului, dar și a muncii nesfîrșite a acestor tinere, ca și ale altora asemenea lor, îngăduiți-ne să înclinăm fruntea, a cinstire și recunoștință, pentru tot ceea ce oferă ele sufletului și spiritului omenesc, pentru tot ce aduc ca glorie țării noastre. Și să le mulțumim încă o dată, prelungindu-ne pînă în prezent aplauzele, acestor fete care, în zilele festivalului închinat celebrării operei marelui nostru George Enescu, au reînviat impresionantele sale monumente sonore, scoțînd din instrumentele și din vocile lor ceasuri de neuitate desfătări artistice...

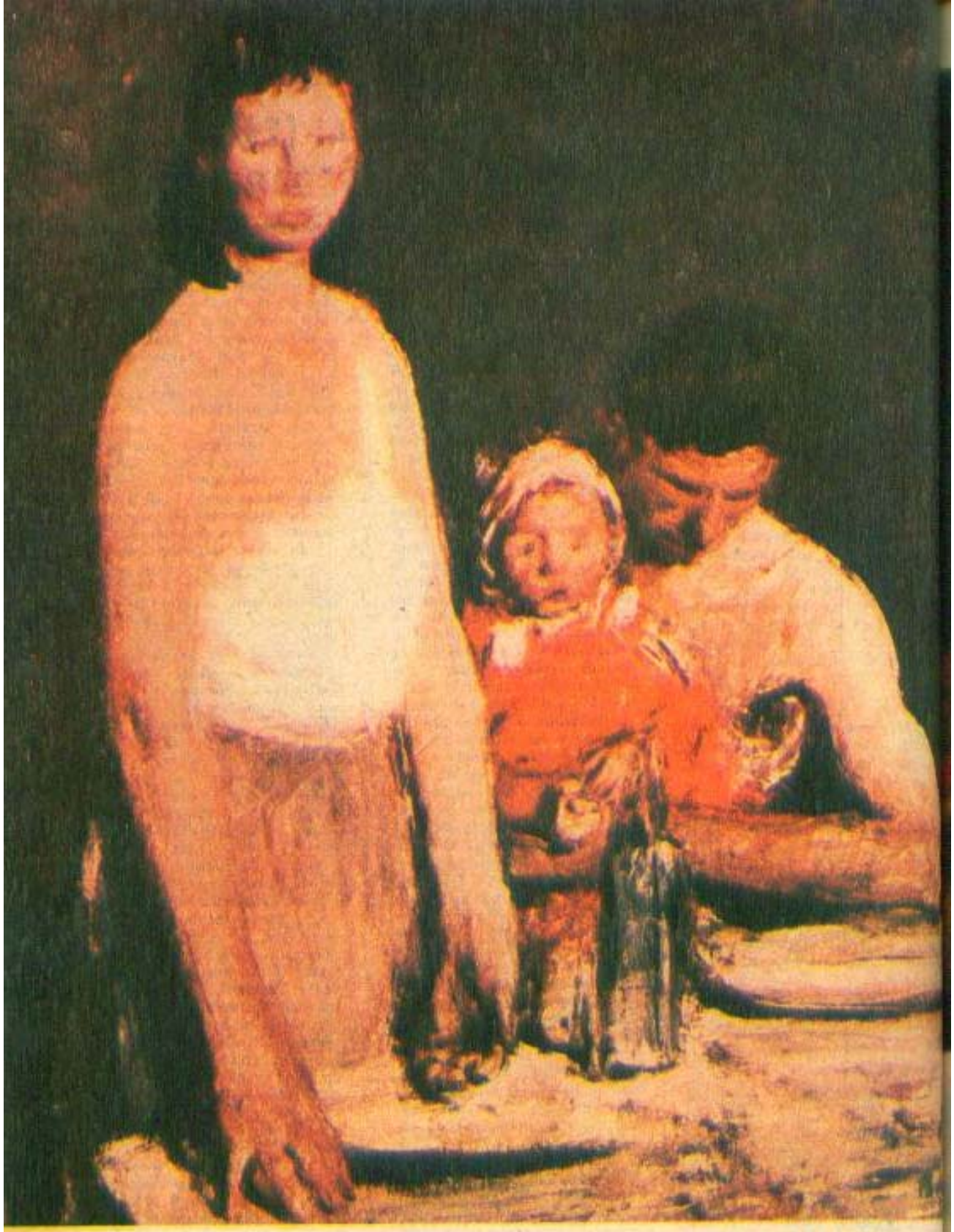

CORNELIU BABA — «Cina».

PINACOTECA

CTITORIE

Noi, Ion și Ioana,
Cu puterile noastre
Am durat acest sfînt
Copil
Întru veșnica pomenire
A acestui soare
Și-a acestui pămînt.

MARIN SORESCU

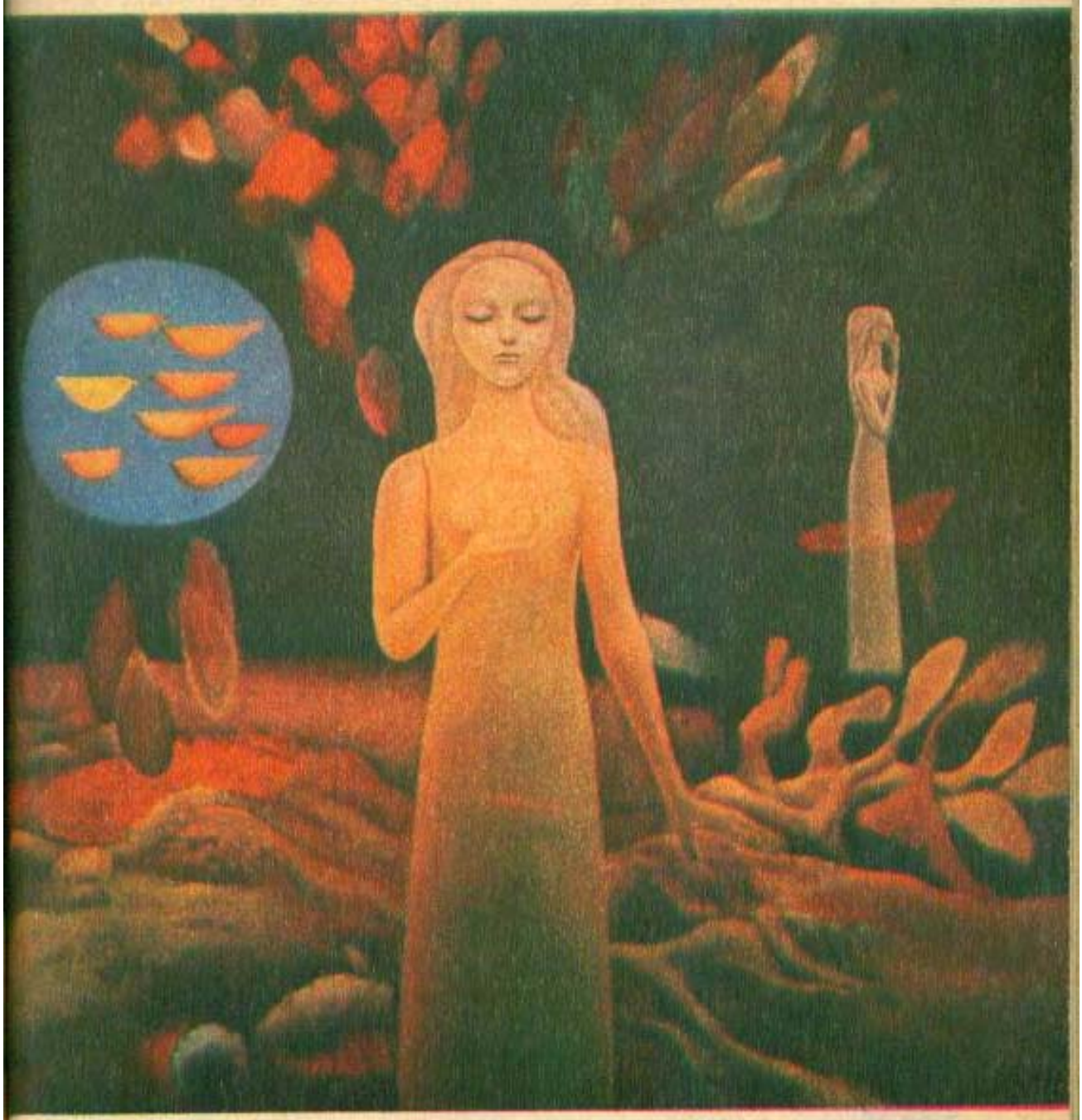

SABIN BĂLAȘA — «Maternitate».

ELOGIU

Viața pare nemuritoare, geamănă cu uriașul timp ce îl străbatem. Cu fiecare clipă, am bucuria conștiinței că eternitatea locuiește în noi. Pe orizontul albastru al sufletului meu bărbătesc, chipul fascinant al femeii se proiectează în veșnic răsărit. Lumina se ivește în pîntecul ei cum steaua de foc se oglindește în apa limpede și adîncă — puiul de om înfioară necuprinsul cu țipătul tainic la vederea luminii. Galaxii și rețele geometrice infinite s-au țesut în căpșorul lui de rouă.

Cine este acest mesager de atomice forțe peste spațiu și timp?!

Materia colorată ia forma gîndului și simțirii mele; mă poartă în imperiul acelei emoții, puternice, din care creez elogiul femeii mele visate în ascendentul fluviu albastru.

SABIN BĂLAȘA

PABLO PICASSO — «Mamă cu copil».

MAMA

Cît e de drag cuvîntul sacru «mamă»!
Un gingurit cînd pruncul vrea s-o cheme.
E lîngă noi, în clipele supreme,
Din leagăn pîn' la cea din urmă vamă.

VICTOR EFTIMIU

ACEL CÎNTEC POPULAR INTITULAT MARIA TĂNASE

Cînd versurile înginate sau doinite de cei ce şi le rupea din sufletul său plin de alean, cînd asemenea nestemate ascunse şi răspîndite în popor au întîlnit inima şi inteligenţa unei artiste, a scăpărat minunea, căreia poetul Tudor Arghezi îi zice «ghirlanda în relief a unui cîntec de opincă». Pentru că fata lui Ion al Ilincăi din Amaradia Doljului — devenit apoi Ion Tănase din uliţa Livada cu Duzi, din mahalaua cărămidarilor din Bucureşti, pentru că fiica acestui ţăran ce cultiva legume şi flori în Capitală nu se sfieşte să fie ţărancă în lumina reflectoarelor de pe marile scene de teatru şi nu se intimidează, nu se lasă descurajată sau păcălită de aparenţe, fiind una dintre acele fiinţe sănătoase şi puternice, stăpînită de acel sentiment de demnitate şi mîndrie pentru poporul din care făcea parte şi care-i oferea o atît de bogată zestre spirituală. „În ţară la noi, situaţia cîntecului românesc, urmînd un destin egal cu al costumului românesc, era deplorabilă, scria Geo Bogza, în anul 1938, în ziarul «Dimineaţa». Glasul Mariei Tănase nu e format şi nu e prin urmare deformat de nici un fel de şcoală. E pur şi simplu un glas omenesc, ţărănesc, românesc, înţelegînd prin aceasta calitatea lui proaspătă, sănătoasă, reavănă. Ea cutreieră fără oboseală prin mahalale, prin sate, pe la lăutari bătrîni, pe la ţărani şi ţărance, culegînd şi alegînd cele mai curate şi mai autentice creaţii populare. Maria «spune» apoi cuvintele acestor cîntece cu toată culoarea, cu toată ardoarea, cu toată tînguirea pe care ele o comportă. E o interpretă autentică a cîntecului popular românesc şi o izbîndă a inteligenţei româneşti într-un domeniu care fusese banalizat şi pe care ea îl salvează, redîndu-i toată prospeţimea".

Impresionaţi şi tulburaţi adînc de vocea gravă, încărcată de o suferinţă convertită în artă, purtînd ecouri străvechi de dureri şi de bucurii, de doruri şi vise, avem deodată lîngă noi, şi în sufletul nostru, măreţia munţilor şi farmecul idilic al colinelor şi cîmpiilor, murmurul izvoarelor, dragostea şi dorul, toate temele simple şi mari ale vieţii puse în vorbele şi melodiile infinit de bogate ale cîntecului popular.

S-a vorbit şi s-a pledat pe drept despre ineditul, despre autenticitatea, despre simplitatea şi farmecul artistei, s-a vorbit despre inteligenţa şi harul Mariei Tănase: toate acestea la un loc au însemnat de fapt o muncă titanică, despre care avem puţine mărturii, «laboratorul» şi «atelierul» de lucru, cu toată încărcătura respectivă de trudă, suferinţă, izbînzi şi eşecuri ale unei mari personalităţi, fiind practic imposibil de întrezărit din afară. Munca şi căutarea neobosită, disperată adesea, întru luminarea frumuseţii şi adevărului sînt întotdeauna ascunse, orice operă de artă păstrînd doar bucuria şi simplitatea, în cazul Mariei Tănase fiind vorba de acea simplitate ce are în ea toată cuviinţa neamului, gustul armoniei, al măsurii, al firescului, al graţiei naturale.

Este, de aceea, drept şi frumos ca ceea ce ne-a redat această mare cîntăreaţă, ceea ce a dăruit ea cîntecului popular românesc să ne fie mereu bunul cel mai de preţ al sufletului şi al memoriei. Fiindcă am putea spune şi azi şi mereu ceea ce spunea, în 1938, marele cărturar Nicolae Iorga: „Eşti o adevărată «pasăre măiastră», care ştie să «zică» cîntecele noastre cum pînă la vîrsta mea de 70 de ani n-am mai auzit pe nimeni. Trebuie să biruieşti, pentru că dumneata ai o mare şi nobilă misiune de îndeplinit: să readuci cîntecul românesc, cîntecul poporului nostru, pe făgaşul lui autentic, unde, îmi dau seama acum, după ce te-am auzit, că te poartă fără sfîrşeală paşii siguri şi sprinteni ai tinereţii dumitale. Misiunea aceasta, pe care dumneata n-o ştii încă în toate rosturile ei, dar o ştim noi, trebuie să fie îndemnul cel mai puternic în osteneala dumitale".

Ascultînd azi înregistrat «glasul» unic şi îndurerat al Mariei Tănase, ascultînd cutremurătoarele înţelesuri pe care ea le pune în cuvinte, amestecînd bucuria şi tristeţea adînc omenească, ascultînd cu suflarea oprită pateticul «Cine iubeşte şi lasă» ori minunatul şi înfocatul «Mi-am pus busuioc în păr, măi», vom fi din nou pătrunşi de farmecul sfînt al vieţii, de fiorul curat al artei, de tinereţe: dar şi de o operă de însemnată valoare culturală naţională datorată artistei ce s-a ivit dintr-o fătucă a unui grădinar al mahalalei de odinioară a Capitalei.

CONSTANTINA CARANFIL

Maria Tănase la New York, împreună cu sculptorul Constantin Brâncuşi (1937).

«L'Humanité Dimanche» din 31.1.1965 despre Maria Tănase:

«Rînd pe rînd galeşă sau pătimaşă, învolburată sau tragică, ea ne dă în limba franceză versiuni ale cîntecelor sale. Poate pentru că limba română este sora limbii noastre, versiunea franceză ni se pare spontană. Apoi cîntecul românesc curge ca un fluviu sau vijelia torentului...»

VAN EYCK — «Arnolfini și soția sa» (detaliu).

OPERE ALE ARTEI POPULARE DESTINATE COPIILOR

„... LA STÎLPUL HORNULUI, UNDE LEGA MAMA O ȘFARĂ CU MOTOCEI..."

Acolo unde se află mereu viu, mereu nou și curat tot farmecul copilăriei, în casa părintească din Humulești, dar și în orice casă românească, unde copiii cresc frumos, vegheați cu ochi atent și inimă caldă de cei adulți, acolo unde în lunile de iarnă vuiau vatalele războaielor de țesut, în satele noastre deci, unde visul și încrederea în viitor s-au întruchipat în atîtea și atîtea frumuseți nepieritoare, semne și însemne ale existenței și ale unei spiritualități vechi, tot acolo, așadar, vom afla uimitoare opere de artă dăruite copilăriei, celei din scutece și pînă la vîrsta majoratului. De la cîntecul de leagăn, înginat dulce și armonios, precum murmurul izvoarelor și al frunzelor în codru, de la primele versuri dăruite pruncilor spre a le silabisi întru deprinderea graiului, pentru a învăța «limba dulce și-nțeleaptă», de la cîntecele anotimpurilor și colindele pentru copii, spre a păși către «ale lumii înțelesuri», pînă la frumoasele basme, ghicitori, proverbe și povești cu tîlc ce călăuzesc pe căile vieții, iată dar numai în acest domeniu al liricii și epicii populare un tezaur de cultură și educație creat și șlefuit de secole, încercat la bine și la rău, comoară nesecată de frumuseți nepieritoare și de învățăminte mereu actuale.

Femeile, și cele tinere, în așteptarea pruncilor ce va să vină, dar și cele ce-și așteptau nepoții și strănepoții, au înflorit cu arnici și au țesut cu fir de lînă sau de borangic cele dintîi straie ale nou-născutului, scutecul de sărbătoare și scufițele cu broderii, batistuțe și botoșei cu ciucuri, scoarțe și țoluri în culori armonioase, care să învăluie leagănul și să lumineze încăperea în care cel mic va deschide prima oară ochii. Și s-au mai creat pentru ei, pentru copii, toate acele costume populare pe potriva lor, trăistuțe și coșulețe adecvate, ciorapi, băsmăluțe, zgărdane, păpuși și cîte altele (din cîrpe, din foi de porumb, din lemn, din cocă, din zahăr etc.). Meșterii populari le-au încrustat cu gingășie leagănele, scăunelele în trei picioare sau cele elegante, cu spătar și pictate (Sibiu), le-au cioplit fluiere, tobe, buciume, și cîte altele. Olarii au modelat figurine de tot felul și, spre bucuria lor, le-au făcut și să fluiere frumos, căci copilul, spun cei înțelepți și cei ce l-au înțeles cu inima și cu mintea, țăranii ca și savanții, copilul, spun ei, nu acceptă decît perfecțiunea, ei intuiesc adevărul și frumusețea artei și, pe deasupra, ei cer și un strop de haz în toate, și musai să-i afli și să-i pui acolo unde trebuie și cît trebuie, ca sarea în bucate. Și astfel ca și jocul caprei, ca și colindul caprei, ca și improvizațiile cu măști, ca și teatrul de păpuși sau acele jucării din lemn, răchită, papură, ceramică, paie etc., unele dintre ele necesitînd tehnici populare ingenioase și instructive — sbîrnelul, morișca, leagănul, zmeul etc. —, toate au fost gîndite și create pentru copii, pentru viața ce începea prin ei, din nou și din nou: «Culcă-mi-te mititel/ Și te scoală măricel/ Să te duci cu oile/ Pă cîmpu cu florile/ Să te duci cu mielușei/ Pă cîmpu cu brebenei». Pe plaiurile mîndre ale Maramureșului sînt și azi sărbători ale copilăriei, unde pruncul, coconul cum i se zice, este înconjurat de dragostea și grija celor ce l-au adus pe lume și chiar ale întregii colectivități a satului, ce participă la ceremonia și petrecerea de bun venit, numită Botegiunea; aici se aud și azi frumoasele ziceri din grai și din tot felul de instrumente populare, precum și acele urări ce se fac odată cu înmînarea darurilor. «Eu ți-am adus un covor înflorat/ De mîinile fetelor lucrat» sau «Eu ți-am adus un fluier să horești/ Să nu uiți horile noastre strămoșești» sau «Moșicu îți trimite un arc cu săgeți/ În pruncie cu ei să te joci și să te desfeți/ Iar cînd vei crește mîndru și mare/ Să fii țării de-apărare».

TANȚA DUMITRESCU

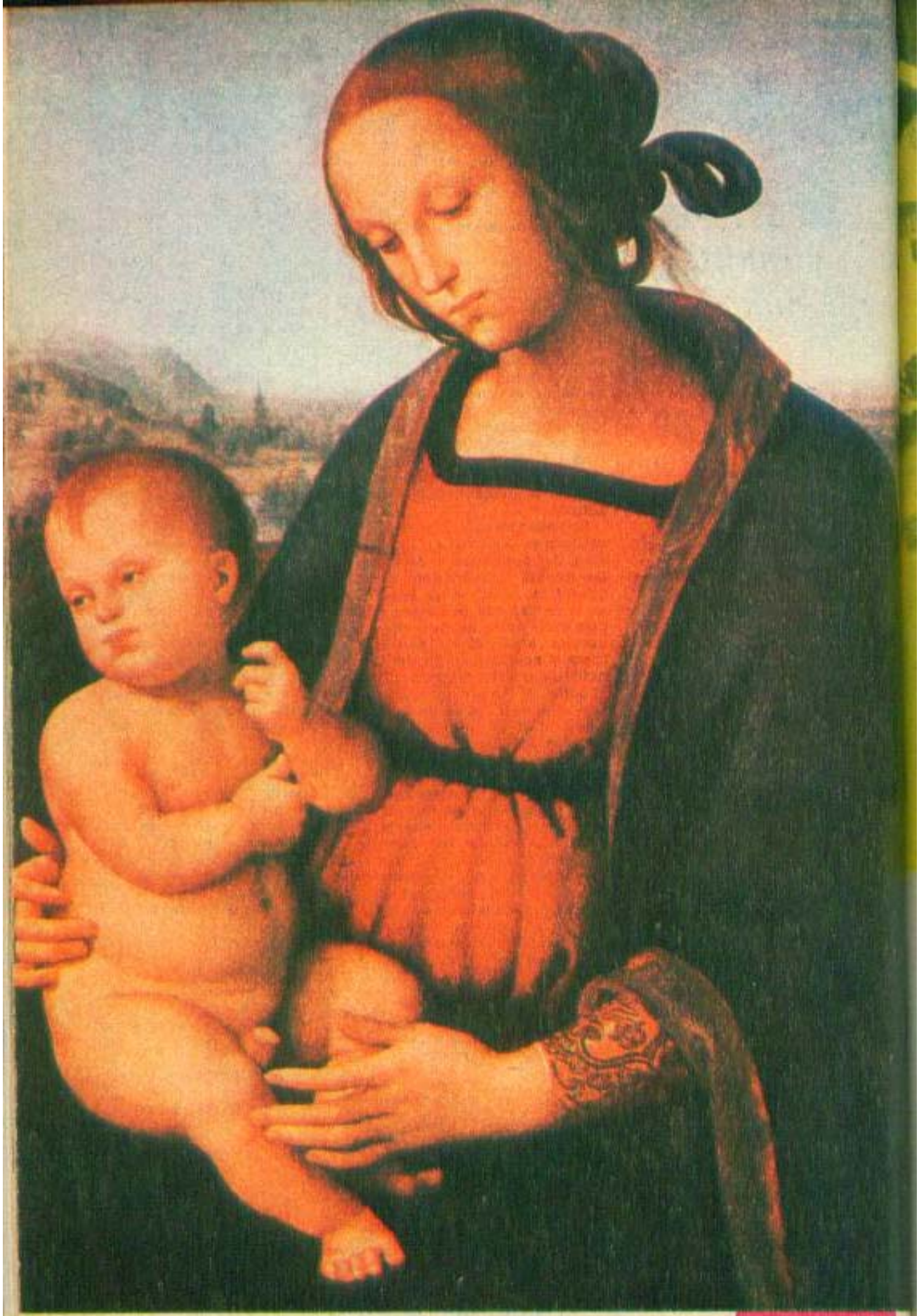

PERUGINO — «Madonă cu copil».

PRUNCUL

Priveste-l! El e universul mic:
Planeta-ntreagă pentru el roteşte.

MIRON RADU PARASCHIVESCU

PINACOTECA

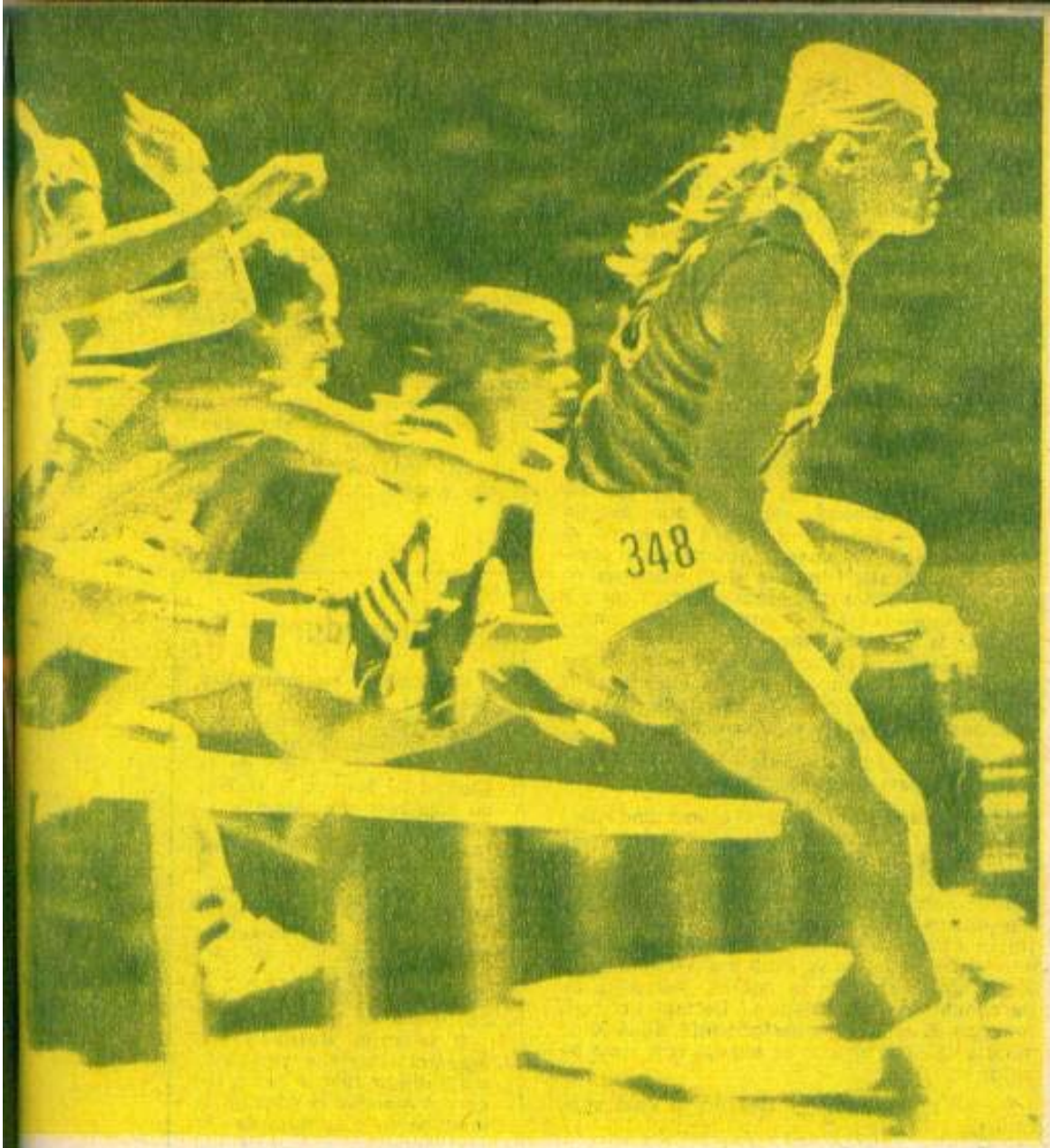

PLEDOARIE PENTRU O VIAȚĂ MAI SPORTIVĂ

Convorbire cu antrenoarea federală, profesor MARIA SIMIONESCU, vicepreședinta Comisiei tehnice feminine a Federației Internaționale de Gimnastică

Se susținea că femeile nu pot face sport deoarece:
- au talie mică
- capacitate respiratorie redusă
- mult țesut adipos
- mușchi mai puțin dezvoltați
- un ritm cardiac mai rapid.

Inexact, deoarece femeile:
- au mai mare suplețe în mișcări
- o reacție mai rapidă a centrilor motorii
- o rezistență mai mare
- sînt mai laborioase și mai selective.

Reporter: Toată lumea e de acord că sport înseamnă sănătate. Cu toate acestea, procentul de femei și fete care practică o disciplină sportivă este încă mic. Ce credeți că le-am putea spune tinerelor, ca și celor mai în vîrstă, pentru a le convinge de utilitatea unui trai mai sportiv?

Maria Simionescu: Haideți să vorbim despre ce le doare pe cele mai multe. Să le vorbim despre surplusul de greutate, de surescitarea și oboseala pe care, în mod normal, mai fiecare o resimte după orele petrecute la serviciu sau după cele petrecute în fața mașinii de gătit. Sînt convinsă că nu există femeie care să nu dorească să arate bine, care să nu vrea să fie stăpînă pe gîndurile și nervii ei.

R.: Și-atunci?

M.S.: Să devină clar pentru toată lumea că un corp suplu și sănătos nu este, în mod obligatoriu, urmarea practicării unui sport de performanță. Gimnastica de înviorare la domiciliu, făcută cu consecvență, mersul pe jos cu încălțăminte comodă, alergatul prin parcuri sau păduri — jogging-ul, cum i se spune — sînt cîteva activități absolut abordabile și eficiente. Din păcate, ritmurile vieții moderne ne cam fac să uităm de corpul nostru, care are niște cerințe pe care nu e normal, nu e recomandabil să le ignorăm. Măcar la sfîrșit de săptămînă — dacă n-avem voința s-o facem în fiecare zi — să oferim corpului nostru o altă cadență, să-l obligăm să gîndească prin alte mișcări, prin gesturi ordonate, mai dinamice.

R.: Să înțeleg că se poate vorbi de o dimensiune spirituală, o inteligență a actului sportiv?

M.S.: În mod sigur. Chiar și atunci cînd acest act sportiv nu-i altceva decît o jumătate de oră de mers pe jos. Sportul te eliberează de o sumedenie de inhibiții, de apăsări, îți limpezește mintea. Femeia «evadată» într-o bună dimineață din mașina 305, de pildă, își poate redescoperi trupul ca orice sportivă de performanță. Din acel moment, ea se va simți mai stăpînă pe ea însăși, mai capabilă de decizii, mai plină de personalitate vreau să spun... De fapt, pot confirma că, în sportul de performanță, după 30 de minute de efort intens, se ajunge la o stare de euforie...

R.: Le propuneți deci femeilor o cale spre zîmbet...

M.S.: Asta ca să pot sublinia că sportul nu trebuie privit ca un burete pe tabla feminității în condițiile în care imaginea femeii handicapate se estompează... Obstacolele — cel cultural, tradițional și cel social, ca sumă de obligații — pot fi depășite cu puțină voință. Adevărat că începutul va fi timid, dar reacomodarea cu aerul curat, cu soarele, lumina și cu apa le va face pe femei să treacă mai ușor peste momentul psihologic, mai dificil, al primelor febre musculare, cînd ești tentat să renunți. Primul asalt împotriva sedentarismului poate începe printr-o serie de mișcări executate în timpul cît s-ar croșeta trei rînduri.

R.: Dar e nevoie și de altceva...

M.S.: Da, dacă vă referiți la faptul că educația fizică poate fi organizată optim la locurile de muncă cu mare pondere feminină, cum se și face deja în unele unități industriale. La urma urmei, este vorba despre o gimnastică de întreținere a corpului, a stării de sănătate și nu despre probe de maraton. Singura performanță a femeilor ar fi în cazul acesta asumarea cotidiană a actului sportiv.

R.: Cred că sînteți de acord să subliniem, mai ales pentru tinerele interesate de sportul de performanță, că a te dărui sportului nu e un act sinonim cu abdicarea de la împlinirea destinului de femeie, înțelegînd prin aceasta maternitatea și căsnicia cu numeroasele ei obligații.

M.S.: Aș zice să evidențiem această realitate mai ales pentru părinții unora dintre ele, cei care acceptă tacit retragerea fetelor din fața actului sportiv, care sînt indiferenți la absența lor de pe terenurile de sport ale școlilor, care privesc cu înțelegere teama fiicelor de a nu se «masculiniza» prin sport sau jena acestora, poate justificată, de a nu-și scoate în evidență unele defecte fizice. Ar fi mult mai util pentru tinere, pentru femei în general, să înceapă să ducă o viață mai sportivă înainte de a intra în perioada de maternitate și nu după ce ies din ea și-și dau seama că sînt nevoite să lupte cu trupul lor, cu mușchii care nu mai ascultă, cu încăpățînarea cutelor de grăsime. Viața de familie a unor mari sportive, azi arbitre sau antrenoare, cum ar fi Teodora Ungureanu-Cepoi, apoi Sonia Iovan, Emilia Liță, Elena Ceampelea și multe altele, poate fi un exemplu ilustrativ pentru armonia dintre sport și obligațiile casnice.

Recorduri

● Sportiva română **Lia Manoliu** a intrat în istoria sporturilor prin participarea la 5 olimpiade consecutive. În 1968, la Olimpiada de la Ciudad de Mexico, a stabilit un nou record olimpic la aruncarea discului, 56,28 m, rezultat care i-a adus, dealtfel, și medalia de aur.

● La vîrsta de numai 15 ani, australianca **Deborah Meyer**, în 1967, doboară recordul olimpic stabilit de bărbați în 1952 la înot, în proba de 1 500 m liber, de 18'30", cu timpul de 17'50"2.

● **Iolanda Balaș-Söter**, maestră emerită a sportului, a stabilit în 1961 la Sofia recordul mondial la săritura în înălțime cu o săritură de 191 cm, record cu 15 la sută mai bun decît recordurile naționale masculine din cei puțin 15 țări, printre care și România. Acest record feminin a «rezistat» sportivelor timp de nu mai puțin de 12 ani.

R.: Ca bună cunoscătoare a mișcării sportive din țara noastră, ați accentuat în discuție cîteva argumente psiho-fiziologice esențiale în favoarea practicării pe scară largă de către femei a actului sportiv, de întreținere sau de performanță. Vă propun ca discuția să rămînă deschisă și să continuăm dialogul cu cititoarele, pe această temă, în paginile revistei noastre.

M.S.: De ce nu? Aștept întrebări.

Convorbire consemnată de AURORA INOAN

SUPLIMENT ALMANAH '82

femeia și CĂMINUL

● modă ● accesorii ● tricotaje ● croșetături ● broderii ● cusături

● bricolaje ● idei noi de refolosire a unor obiecte vechi ● micile secrete ale marilor gospodine.

● noutăți cosmetice românești ● recomandări ale specialiștilor de la «Miraj», «Farmec», «Nivea».

● fața ascunsă a alimentelor ● redescoperirea sucurilor de legume și fructe crude și proaspete.

CE PREDOMINĂ ÎN MODA ANULUI 1982?

Moda, de ce ne-am sfii s-o repetăm, ne apare mereu încîntătoare prin prospeţimea noutăţii ce-o poartă cu sine. Structura modei — a modelor de fapt — are acelaşi nucleu germinativ: lumea în care trăim, valorile şi idealurile ei! Şi pentru a nu ştiu cîta oară, în aceste decenii din urmă, moda se vede somată să respire în ritmul epocii, în atmosfera ei. Devenind maleabilă, ocolind cu inteligenţă dictatele ei tiranice, uitînd interdicţiile feroce pe care cu numai cîţiva ani în urmă le răspîndeau, din templele ei, marile case de modă din 2—3 metropole ale lumii, moda ce se anunţă încearcă şi reuşeşte o metamorfoză admirabilă.

Deşi frapantă, *moda actuală încearcă să transmită echilibru şi stabilitate, prin toate ideile lansate, dar mai ales prin readucerea în chiar epicentrul modei a stilului clasic*, în jurul căruia gravitează, pentru coloratură, stilurile «western», «marinar» şi mai ales «*folcloric*». Urmărind-o, cu toate elementele sale, nu se poate să nu ne uimească încercarea de esenţializare a formelor — paradoxal — într-o diversitate fără seamăn!

Ne îndreptăm oare, acum, la sfîrşit de secol, spre o modă care să rupă cu vechile ei tipare, o modă care asemeni celei a anilor '20 punea în sfîrşit punct întregului cortegiu al sfîrşitului de secol XIX, inaugurînd în fapt pe cea a veacului XX? Căci cum altfel ne apare «băietana» acum, privind în urmă, naiva aceea cu părul tuns şi cu fustă scandalos de scurtă, decît precursoarea unui prototip, al femeii practice, care nu mai vrea să se încurce în fuste lungi şi grele şi să-şi strîngă ca în chingi picioarele în botine?

Se întrevăd, aşadar, în moda anului zori noi? Nu tocmai! Reală este însă tentativa asiduă de a căuta căi pentru obţinerea de materii prime ieftine pentru hainele noastre, căci, să nu uităm, ne apropiem de fantastica cifră de 6 miliarde de pămînteni, căutarea de noi tehnici, cu adevărat productive, sau mai exact productive la nivelul epocii. Cercetarea în aceste domenii a condus de pe acum la elaborarea de soluţii noi: termocolare, termolipire şi chiar înlocuirea maşinilor de cusut. A apărut ideea producerii de îmbrăcăminte pentru exterior, izolantă, compactă, «antifrig, antivînt, antiploaie» şi pentru interior, suplă, lejeră, călduroasă. Se experimentează primele posibilităţi de producere programată a hainelor, se experimentează tehnica obţinerii cibernetizate a încălţămintei. Şi nu se poate să nu ne întrebăm: cu ce fel de materii prime? Naturale, cu bumbac, cu lînă, cu mătase sau cu fibre chimice? De fapt criza care a început să se facă simţită pretutindeni, încă înainte ca ea să-şi fi permis s-o recunoască, a determinat în unele cazuri renunţarea la fibrele sintetice, pentru că sînt din petrol şi mai scumpe chiar decît inul şi cînepa, decît lîna şi gogoaşa din care, de milenii, se deapănă diafana mătase. Pe de altă parte s-au găsit soluţii pentru ca fibrele chimice să capete toate însuşirile fibrelor naturale, ba chiar altele şi mai valoroase!

«Clasic» în ediţie 1982

De fapt, cum se vrea «clasicul» în 1982, căci stilul acesta a fost adesea prezent în modă, fiind o permanenţă chiar.

Cu o linie structurată care remodelează volumele, reechilibrează rotunjimile, soluţiile găsite fiind, dacă nu pentru a efila, măcar pentru a exprima şi sublinia zvelteţea. Apoi elegant, foarte elegant chiar, dar cu discreţie, cu un colorit modern, cu o croială simplă şi mai ales cu combinări de detalii şi accesorii, prin care se individualizează ţinuta şi prin care putem fi divers şi corespunzător îmbrăcate la orice oră a zilei, cu puţine haine, ba uneori cu o singură rochie.

Este interesant să observăm din suita modelelor anului abundenţa celor pentru hainele de *dimineaţă*, pentru cele în stil sport, pe care le purtăm în timpul ce ni-l petrecem în natură, ca şi pentru *orele în care stăm în casă*. Este uimitoare alinierea opiniilor creatorilor de modă, fie ei de la Paris sau Roma, Londra sau New York, unanimitatea de păreri a celebrilor Yves Saint-Laurent, Guy Laroche sau a lui Pierre Cardin şi florentinului Giovanozzi sau a lui Per Spook, ca să nu mai pomenim pe urmaşii doamnei Chanel, a cărei linie inaugurată cu atîtea decenii în urmă este din nou în mare vogă.

Croiala anului: mai ales dreaptă, tubulară

Croielile sînt, în moda anului 1982, mai ales drepte, tubulare, pentru mantouri şi pardesie, pentru fuste şi taioare, pentru rochii şi fuste. Iar linia care prin forma sa amintea prima literă a alfabetului latin, «A»-ul, se transformă în «X». Cum? Linia dreaptă, printr-o lejeră culisare în talie, seamănă dacă vreţi cu X. Iar *lungimea, pînă la genunchi, sau chiar deasupra*, completează această linie compusă cu economie şi, de ce nu, cu o eleganţă foarte la locul ei.

Dispariția din modă a umerilor cu forme exagerate, cu perniță, a amplorii de prisos, ca și a lungimii fără măsură sînt argumente pentru a demonstra că, în hainele imaginate pentru 1982, se investesc multă, multă chibzuință și cumpătare.

Se poate ca în 1982 să apărem ca după ultimul jurnal, dacă am rezistat de-a lungul ultimilor 2—3 ani tentațiilor excentrice ale modei, dacă mantoul ni l-am croit lejer, cu forma mînecilor neexagerate, cu lărgimea aceea care nu împlinește. Căci nimeni nu-și mai permite, urmărind și cele mai ademenitoare jurnale de modă, să renunțe la o haină bună numai pentru că nu mai intră în «recomandările» modei. Și, imaginați-vă, prin aceasta vă reproducem chiar o... recomandare a modei!

Căci în 1982, MANTOUL se poartă drept, semănînd teribil cu vechiul nostru loden. Doar culorile sînt cu mult mai luminoase, cu predilecție spre bejul albicios al «părului de cămilă», cu guler rever și eventual cu talia strînsă în cordon. Sînt însă și numeroase modele de mantouri evazate, moderat, sigur, cu gulere «officier» înalte, cu mînecile lărguțe, cu umărul ușor căzut.

Dar predilectă în moda 1982 rămîne JACHETA din stofă sau blană artificială, jacheta lungă, semilungă sau scurtă, călduroasă și foarte confortabilă, asociată unei fuste groase, drepte sau unui pantalon.

În privința ansamblului FUSTĂ-TAIOR din nou unanimitate: fusta dreaptă, mai ales dreaptă. Uneori fustei drepte i se adaugă, lateral, un grup de pliseuri, care aduc o notă de comoditate pe care în anii trecuți o dădea șlițul. Doar taiorul își schimbă forma, bascul fiind aproape de nelipsit. Se propun în locul gulerelor șal altele pătrate, marinărești, sau cele late și rotunjite. În stilul «western», taiorul în carouri ne apare complet drept, asemănător unei cămăși, cu guler «officier», mai mic de această dată, cu platcă subliniată prin volane mici, din același material. Nelipsită pare în cazul taiorului pasmanteria, liziera mai ales, latâ, într-o culoare contrastantă, dar de cele mai multe ori aurie, strălucitoare, chiar și în cazul taiorului obișnuit și nu numai al celui special, de ocazie.

Readucerea în modă a BLEZERULUI și a CARDIGANULUI ne întărește părerea că moda a devenit o chestiune de interpretare personală, că poți să te îmbraci cu ceea ce îți stă bine, cu hainele în care te simți în largul tău.

Și ne întrebăm, care să fi fost momentul de inteligență și inspirație cînd un creator de modă, trăgînd cu ochiul în garderoba masculină, a imaginat femininul «chemisier»! Căci în secolul nostru nici un stil și mai ales nici o rochie n-a fost atît de întîlnită, purtată și apreciată pentru eleganța liniei sale, care pare a aminti profesioniștilor cămașa masculină. Dar din nou rochii în stilul amintit, doar cu detalii nu atît noi, cît numai altfel alăturate, cu decolteuri în V, pătrate sau «barcă», cu mîneci scurte, prinse pe umăr la locul lor sau croite chimonou, cu talia marcată printr-un cordon. Dar rochia poate avea și talia «sub bust» sau mai «coborîtă», amintindu-ne în acest din urmă caz de rochia anilor '20.

Mai recente sînt fustele «clopot» sau în godeuri, dar majoritatea sînt cu linie dreaptă.

Roșul, o culoare care a inspirat întotdeauna optimism

Formele relativ simple, care au revenit și de fapt se constituie în ceea ce numim «ultima modă», aduc cu ele o lume de culori bine cunoscute, alb și negru, albastru, dar mai ales roșu. Rețineți însă, sîntem departe de a cădea în monotonie, dacă de pildă preferăm roșu. Căci iată cîteva din nuanțele din paletă: roșu venețian, de carmin sau roșu indian, iar albastru are tonuri de indigo sau de mangan. Sînt moderne, de asemenea, galbenul puternic, amintind penajul papagalului, și verdele tropical, vegetal. Aceste din urmă, culori fierbinți, sînt din cele ale modei folclorice, amintind de fapt că se poartă modele de inspirație haitiană, japoneză, chineză, indiană, românească, norvegiană.

Cît despre țesături, între cele preferate se află «părul de cămilă», postavul, șantungul, buretul cu efecte satinate, lucioase, țesături aerate, dantelate. Dungile late, ca și cele extrem de înguste, carourile mari, mijlocii, dar și «prince de Galles», ca și «piciorul de cocoș», bulinele de toate dimensiunile se circumscriu stilului, care domină moda.

Accesoriile, poșetele de dimensiuni mijlocii, ca și încălțămintea comodă, în mare parte cu tocuri aproape plate, închelе această suită de elemente ce compun moda anului 1982, modă prin care încercăm să întrevedem, esențializată, moda viitorului.

ANETA POPESCU

● **Două mantouri, două stiluri, două posibilități de alegere. Unul cu o linie dreaptă și croială masculină, într-un strict stil sport, un altul, mai feminin, fără guler, cu mineci chimono, cu o linie lejeră, purtat peste o rochie cu o croială confortabilă.**

● O ținută de dimineață în stil sport. Fustă dreaptă și un bluzon din tricot și piele, combinație curentă în îmbrăcămintea sport.

● Rochie elegantă de după-amiază, în stil «chemisier», dintr-un material satinat, în... carouri. Un paradox al modei actuale, carouri pentru rochii de ocazie. Remarcați jaboul, foarte des folosit în moda anului.

Modelele din aceste pagini aparțin Casei de modă a M.I.U., Centrului de creație al UCECOM, Cooperativei «Arta textilă», precum și unor firme străine.

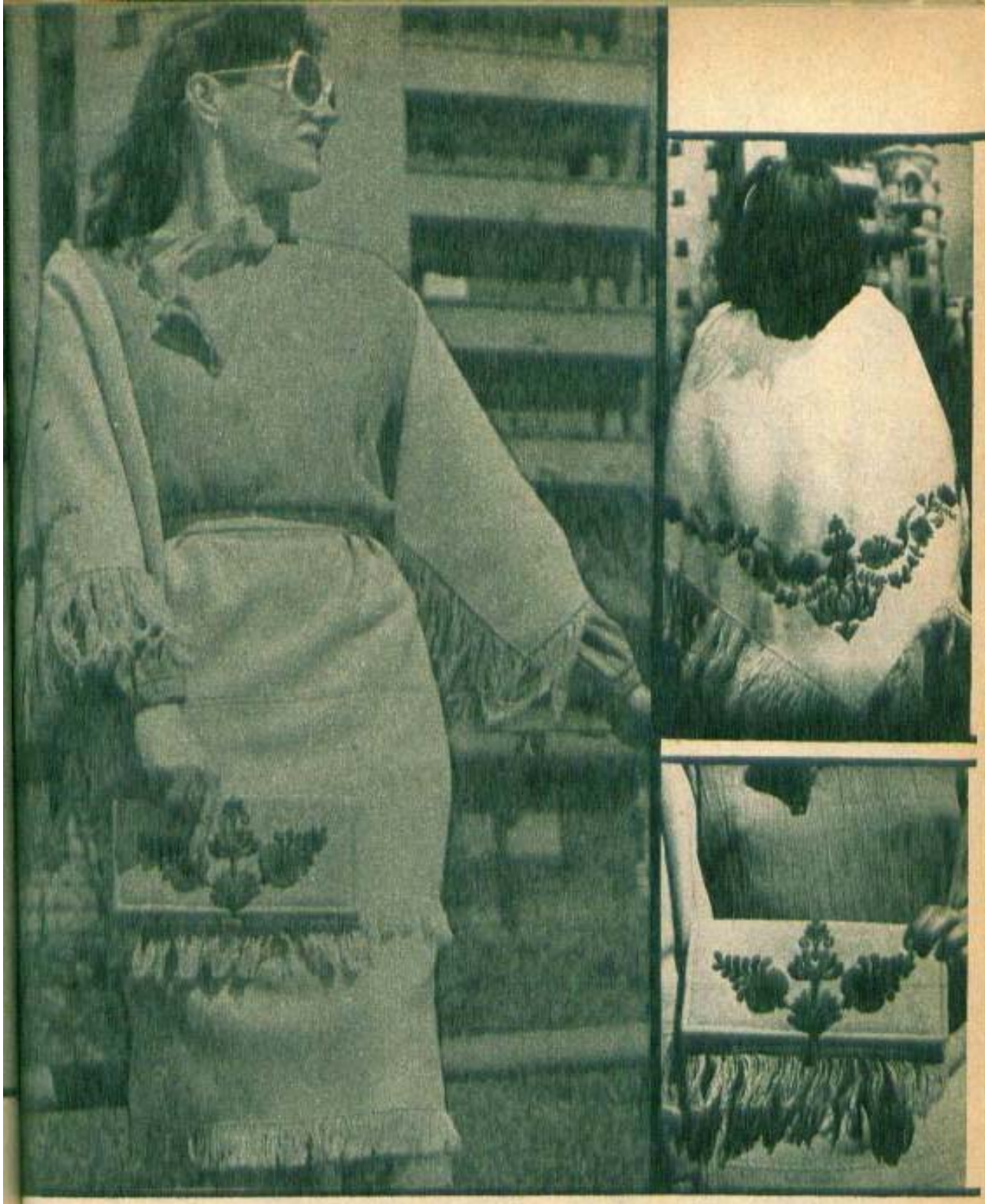

● Se poartă din nou, pentru toate anotimpurile, stilul care prin linia de croială, paleta cromatică și contexturile folosite este inspirat din arta populară, stilul folcloric. Am ales cîteva modele din colecția Cooperativei «Arta textilă» în care este folosită abaua, fie pentru pardesiu, fie pentru șal, fustă și... poșetă. Motivul floral care se repetă la șai și pentru decorarea poșetei aduce nota aceea de îndrăzneală, de noutate care face atît de bine într-o linie de modă.

Dealtfel, readucerea modei folclorice din nou în atenție, a unei mode folclorice de nuanță exotică, cu colorit cald, inspirat din folclorul românesc, norvegian, slav, chinezesc sau japonez, ține de intenția creatorilor de modă de a ne oferi diversitate, de a înlătura orice fel de monotonie și posomoreală din modă.

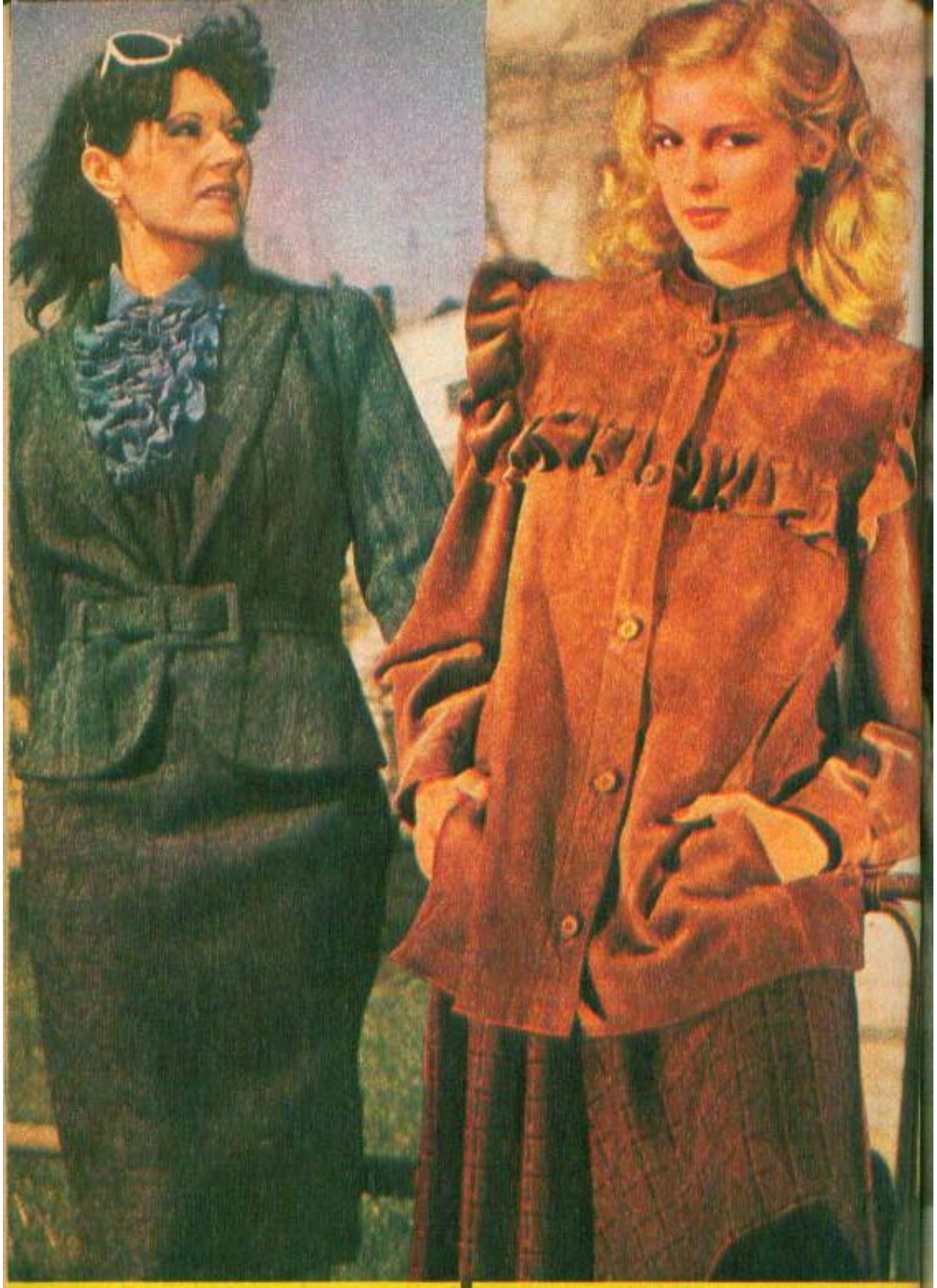

● **Taior cu basc, cu talia subliniată de cordon. Gulerul şal foarte lat continuă să se poarte, deşi moda pare a renunţa în mare parte la el; fustă dreaptă.**

● **Compleu în stil sport, cu fustă largă şi jachetă amintind cămăşierul. Volanul, caracteristică a modei anului, subliniază croiala plătcii şi mînecilor, aducînd, totodată, o notă romantică, feminină.**

● Un balonzaid în stil sport. Observați, pălăria e confecționată din același material.
● Compleu tricotat al cărui model e inspirat din moda folclorică.

● Un mantou în carouri, contextură atît de folosită în moda anului 1982, în stil sport. Volanele îi dau notă de insolită feminitate.

● De această dată, un mantou pe linie clasică, care demonstrează eleganța acestui stil. Gulerul din blană și cordonul îi întregesc frumusețea acestui mantou «fără vîrstă».

● **Un compleu compus din rochie și mantou asortate. Mantou cu linie dreaptă și guler «ofițer», element de ultimă modă, și rochie cu talia joasă (rețineți diversitatea de posibilități oferite în moda anului).**

● **Mantou din material rustic, contextură cu dungi înguste, de inspirație folclorică.**

● Un compleu «în gri», fustă, blezer scurt cu lizieră, iar bluza, în mici pătrățele, se prinde la guler într-o fundă.

● Rochie de inspirație folclorică cu multe volane. Garnitura de volane se repetă la guler, mineci și la terminația fustei.

● **Reţineţi o culoare de căpetenie a modei anului 1982: roşu viu. Aşadar, materialele uni sau cu buline roşii, liziera albă sau garnitura de la guler şi manşete creează o combinaţie veselă şi tinerească.**

Croitorie neconvențională

CROITORIE FĂRĂ FOARFECE ȘI MAI ALES FĂRĂ PIERDERI DE ȚESĂTURĂ

Conferențiar doctor **Adina Nanu**, titulara cursului de istoria și teoria costumului, de la Institutul de arte plastice «Nicolae Grigorescu» din București, ne demonstrează, ca și studenților săi la cursuri, o croitorie dacă nu ciudată, cel puțin insolită: fără foarfece și mai ales fără pierderi de material, pe care o denumește «neconvențională». La originea acestui gen de croitorie se află ideile de croi din costumele noastre populare, în care se utilizează, în cea mai mare parte, panouri dreptunghiulare, iar țesătura este ruptă pe fir. Este și modul de a-și făuri veșmintele (prin drapare) al femeilor din Grecia antică sau din Imperiul roman și, chiar și mai dinainte, a celor din Mesopotamia și din Egipt. Astfel, din materiale necusute, drapate, prinse în cordoane sau agrafe, se pot realiza rochii pentru diferite destinații, în funcție de țesătura folosită. Apoi, prin asamblarea unor panouri simple, prin cusături sau nasturi, se pot confecționa bluze, rochii, pelerine, jachete. Desigur, cu acest sistem de croieli simple și economicoase se poate alcătui o adevărată garderobă pentru tinere, pentru copii și, de ce nu, pentru femeile de orice vîrstă.

● *HALAT DE CASĂ.* Multe dintre cititoarele noastre ne-au cerut tipare pentru halate de casă, așa încît tiparul de față vine în întîmpinarea tuturor celor doritoare de a-și confecționa singure, fie pentru ele, fie pentru soții sau copiii lor, haine de interior. Halatul fiind «unisex», după cum ne-a spus autoarea lui, se potrivește pentru orice siluetă. Firește, tiparul poate fi folosit pentru confecționarea unui halat lung pînă la genunchi sau doar pentru o jachetă. Se lucrează din stofă, molton sau tricot și are o croială simplă. Prin încadrarea panourilor la croit se obține un consum de material redus, iar timpul de execuție este minim. Din lărgimea mînecilor se pot face cute tighelite, marcîndu-se astfel umerii. *(Fig. 1: a și b).*

● *DINTR-UN DREPTUNGHI — O BLUZĂ.* Bluza aceasta se poate purta la orice oră a zilei și în orice sezon, în funcție de materialul pe care ni-l alegem pentru a o confecționa. Este un tipar cu o croială simplă, fără pierderi de material, cu o manoperă redusă. Remarcați, de asemenea, că linia bluzei este foarte modernă, încadrîndu-se în cele mai noi recomandări ale modei. Prin încrețirea sau descrețirea șireturilor din talie sau de la mîneci, de la umeri sau de la platcă, se pot obține efecte de croială diferite. Așadar, cu ajutorul cîtorva șireturi, faceți ca bluza să fie dreaptă, largă sau fronsată. *(Fig. 2: a și b).*

● *VESTĂ NEÎNCHEIATĂ.* Vesta pe care v-o prezentăm este necusută și se fixează pe corp printr-un cordon. Ea se poate adapta foarte ușor atît garderobei feminine, cît și celei masculine. Vesta «neîncheiată», prin linia sa simplă dă oricărei ținute o alură tinerească, sportivă. Culoarea trebuie aleasă cu grijă, pentru a subția sau împlini, pentru a ține cald sau oricum pentru a se armoniza cu celelalte nuanțe ale fustei, bluzei sau pantalonului peste care se poartă. Vesta poate fi executată din jerseu, stofă suplă sau orice alt material care vă convine și este neșifonabil. Prin croială, după cum observați, materialul este folosit în întregime, căci din răscroielile de la gît se confecționează buzunarul. Nefiind încheiată, se potrivește celor mai diferite siluete. *(Fig. 3).*

● *Rochie de plajă cu pelerină:* poate fi croită direct dintr-o bucată, necesitînd o manoperă simplă: decupare, tivire și aplicarea nasturilor. Poate fi îmbrăcată cu pelerină sau peste costum de baie, închizîndu-se în nasturi.

● *Rochie dintr-un cerc, cu tăieturi.* O rochie feminină de zi, scurtă, sau pentru seară, lungă, purtabilă în orice anotimp. Poate fi îmbrăcată în diverse variante. Cu fața și spatele prinse în cordon, cu mînecile prinse bufant în cîteva volane, «încheiată» la spate, sau cu spatele liber ca o pelerină etc. Croiala foarte simplă, dintr-un cerc, măsurile fiind în funcție doar de raza cercului. Se potrivește oricărei siluete și îngăduie completarea cu detalii variate: dantelă, șnururi. Drapajul amplu, pe bie, dă o linie feminină.

● *O mantie de inspirație mesopotamiană.* Un veșmînt necroit, improvizat pe loc, dînd impresia de rochie lungă și mantie. Se confecționează din circa 6 m de material și avantajează orice siluetă, ascunzînd formele pline.

● *Bluză sau rochie dintr-un dreptunghi cu tăieturi.* Este o rochie mai ales de după-amiază. Corsajul poate fi prelungit ca rochie, modelînd o siluetă simplă, sobră, accentul compozițional căzînd pe mînecile învoalte, pe gulerul pe care îl formează. Mînecile se pot prinde în diverse moduri, fie fixîndu-le pe umeri cu agrafe, fie trecîndu-le prin decolteu ca guler. Croiala simplă exclude pierderile de material, reduce manopera și timpul de execuție.

ANETA DUMITRIU

1

a

b

2

a

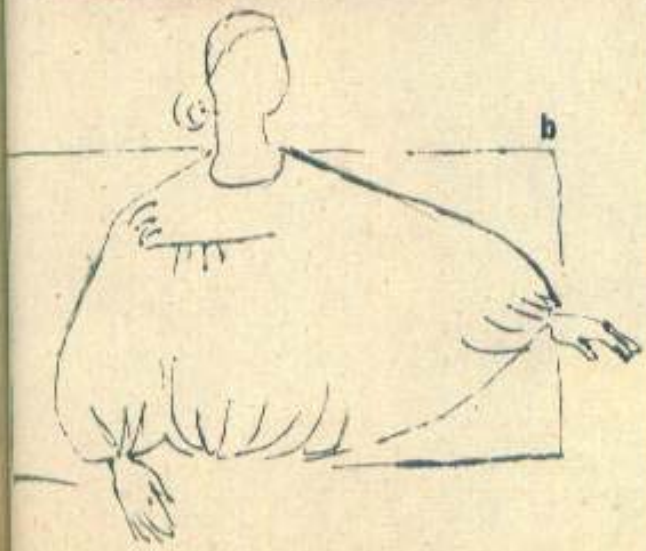

b

3

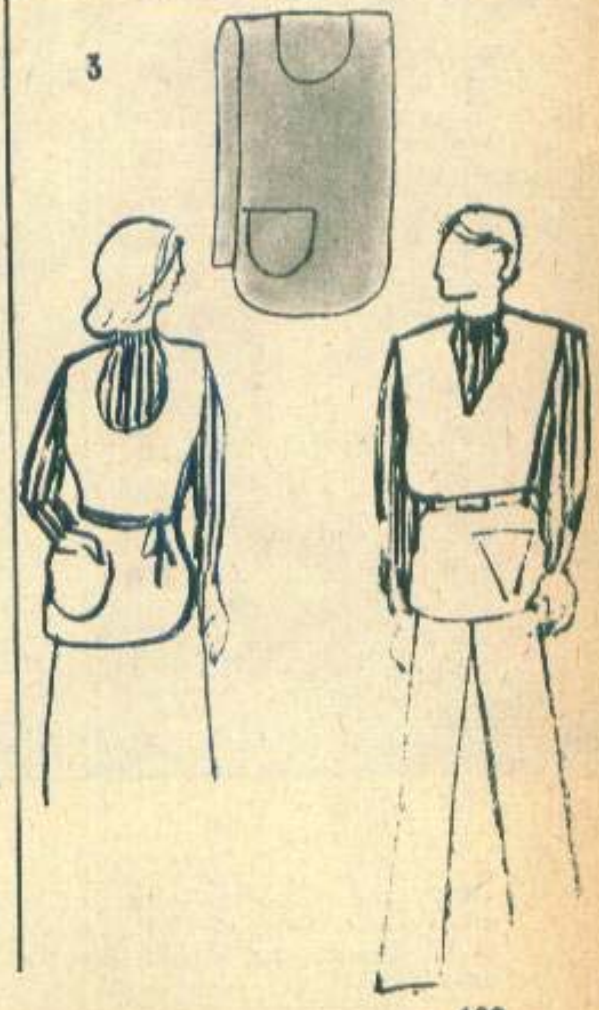

● **Pentru seară, lung sau scurt? Se poate și una și alta! Sînt la fel de elegante taioarele în stil «Chanel» sau rochiile lungi, somptuoase.**

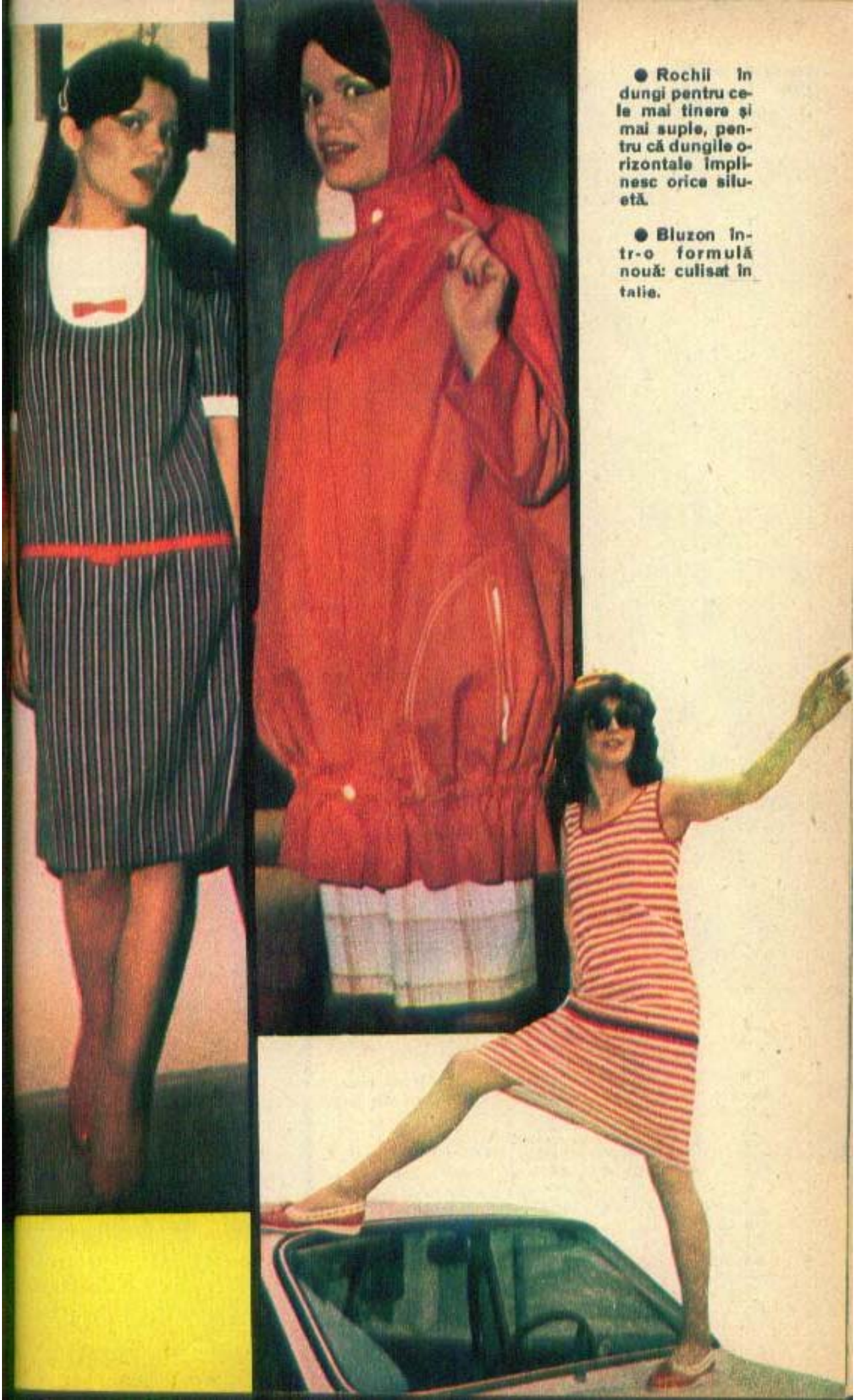

● Rochii în dungi pentru cele mai tinere și mai suple, pentru că dungile orizontale împlinesc orice siluetă.

● Bluzon într-o formulă nouă: culisat în talie.

● **Un costum-taior: fustă dreaptă, o jachetă căreia accesoriul din blană naturală îi dă o notă de deosebită eleganță.**

● **Taior clasic în stil «Chanel».**

● **Fustă și taior asortate. Rețineți materialul fustei, carourile, un accent al modei actuale.**

● **Două compleuri pentru toată ziua: fustă dreaptă, jachetă cu basc, prinsă în cordon lat.**

● **Mantou din balonzaid, căptușit cu blană artificială.**

● **Mantou din blană artificială al cărui accent îl constituie liziera.**

● **Fustă dreaptă și vestă, o ținută practică.**

● Se poartă încă ampioarea, oferind prin acest accent rochiilor o notă aparte.

● Încă o rochie din material în dungi fine. Rețineți «jocul» de dungi prin folosirea volanelor.

● Două rochii plisate pentru orele după-amiezii. Observați, în ambele modele, pliseurile, mari sau mici, sînt un accent de ultimă modă.

● **Un taior tricotat şi plisat. Pliseurile cusute conferă o notă de confort, atît de căutată de moda actuală.**

● **Blezer dintr-un material în... picouri şi fustă dreaptă. Iată o ţinută în care se întîlnesc într-o simbioză perfectă două stiluri: sport şi clasic.**

● **Două rochii de după-amiază, ambele cu o linie simplă, condimentate de două accente, o croială aparte la guler sau o combinaţie pe care moda vrea să o lanseze — liziera albă.**

● Două compleuri «de toată ziua»: fustă dreaptă și bluzon; fustă și jachetă în dungi.

● Rochie dreaptă, plisată, pentru după-amiază.

● Două bluze în stil folcloric purtate cu fustă sau pantaloni.

● Jachetă matlasată, dintr-un material lucios, material pe care moda îl recomandă cu insistență.

COSMETICA

● *Străduiți-vă să «ajutați» cu adevărat tenul dv., aplicîndu-i corect crema pe care o folosiți.*

● *Știți că fața se spală cu apă caldă, călduță sau rece, în funcție de... vîrstă?*

● *Automasaj sau masajul unei cosmeticiene?*

● *Înaintea aplicării unei «măști» cosmetice faceți o baie de abur. Masca pătrunde astfel în profunzimea epidermei.*

● *Fardați-vă, dar faceți-o astfel încît să apăreți lină și, firește, mai frumoasă!*

● *Știți care sînt cele mai noi recomandări pentru machiaj?*

„CEREȚI OGLINZILOR SFAT, CĂCI ÎN OGLINZI SÎNT IDEI..."

● Fiecare dintre noi are în trusa sa cosmetică un lapte demachiant. Chiar dacă ne fardăm foarte discret sau chiar dacă nu ne fardăm, praful și secrețiile pielii — transpirația, grăsimea — trebuie îndepărtate întîi prin demachiere, după care urmează spălarea feței. Laptele demachiant *se aplică pe față uniform și se lasă cîteva minute — 5, 10 sau chiar 15 —, după care se șterge cu șervețele de hîrtie sau vată.* ● Spălarea feței nu se face oricum, și mai ales *nu la fel la toate vîrstele.* Pînă la 25 de ani se recomandă apa caldă, pentru ca, după trecerea acestui prag de vîrstă, să se treacă la apă călduță, dacă pielea feței este normală sau uscată. Apoi, tenul se limpezește cu apă rece și se «usucă» fața și gîtul. Nu vă ștergeți deci tenul, ci «uscați-l» apăsînd ușor prosopul pe obraz cu ambele mîini, ajutînd astfel la pătrunderea apei în piele. ● Fiecare își dă o cremă pe obraz și pe gît. Dar puține dintre noi «ajută» cu adevărat ca acest produs cosmetic să influen-

teze la maximum înfrumusețarea pielii. Așadar, cînd aplicați o cremă, după spălare, înaintea uscării complete a pielii, luați cu degetele mijlocii ale fiecărei mîini puțină cremă și, cu mișcări circulare ale ambelor mîini, întindeți crema începînd cu fruntea, apoi cu obrajii, continuați cu maxilarele și apoi terminați cu pielea gîtului, care se masează de sus în jos, de la maxilarul inferior pînă la claviculă. Pleoapele, ca și întreaga zonă din jurul ochilor, sînt expuse mai repede îmbătrînirii, fiind pielea cu mult mai friabilă. Așadar, dați cremă cu degetul mijlociu al mîinii, forța acestuia fiind mai mică pe pleoapă și în jurul ochilor. Firește, țineți ochii închiși, iar mușchii pleoapelor relaxați. Masați cu ușoare mișcări circulare începînd de la extremitatea ochiului, continuînd cu pleoapa inferioară în direcția nasului, trecînd apoi la cea superioară, revenind în final la punctul de plecare. La extremitățile ochilor, acolo unde se formează «laba gîștii», masajul poate fi mai energic. La sfîrșit se apasă pleoapele cu trei degete, apoi se despart brusc, deci fără a aluneca pe suprafața pielii. ● Nu vi se pare de mirare că de mulți ani în rafturile magazinelor de specialitate pentru un anume tip de ten nu mai apare doar o cremă, ci o «gamă» întreagă, cuprinzînd diferite creme și loțiuni? Cremele nutritive nu trebuie folosite zilnic, fiind necesar ca din cînd în cînd pielea să se odihnească, pentru a respira și a secreta grăsimi naturale. Rețineți însă că nefolosirea cremelor, ca și excesul lor sînt la fel de greșite. Trebuie găsite cremele adecvate în funcție de tipul de ten, dar și de anii acestuia. ● Multe dintre dv. găsesc că este necesar să-și facă singure automasarea pielii feței și a gîtului fie cu ajutorul unor aparate, fie manual. Noi vă sfătuim să apelați doar la serviciile unei cosmeticiene, pentru că diletantismul poate avea consecințe cu totul nefaste. Mulțumiți-vă doar cu circulația sanguină accelerată pe care o obțineți prin aplicarea corectă a cremelor. ● Pentru curățirea tenului, vă reamintim că este extrem de practică gama peeling «Dermin» produsă de «Miraj», despre care v-am vorbit pe larg în almanahul din anul trecut. ● Cînd vreți să aplicați o mască, fie cumpărată din magazinele de specialitate, fie preparată de dv., reamintiți-vă că înaintea aplicării măștii, o baie de aburi este binevenită. Porii deschiși favorizează pătrunderea substanțelor nutritive în straturile profunde ale pielii. ● Mîinile, pielea mîinilor, mai corect, se ridează chiar mai repede decît a feței și a gîtului. De aceea, folosirea unor creme adecvate este absolut necesară nu numai pentru păstrarea frumuseții lor, dar chiar a sănătății lor. Una din cele mai noi creme ale «Farmec»-ului clujean, denumită «Dermin», a fost experimentată de cercetătorii Institutului medico-farmaceutic din Cluj-Napoca, la Întreprinderea de detergenți «Dero» din Ploiești. Crema și-a dovedit calitățile care ne fac să sperăm într-o păstrare intactă a tinereții mîinilor noastre. ● Mai toate ne fardăm! Cu mai multă discreție, sau mai exagerat, după cum credem că ne stă bine. Și mai ales în funcție de recomandările modei. Și înainte de a vă informa cu «ce se poartă», vă amintim doar un vers al atotștiutorului Ovidiu: «Cereți oglinzilor sfat, căci în oglinzi sînt idei». Așadar, moda machiajului este, ca și moda vestimentară, foarte diversă, nemaitiranizîndu-ne cu recomandări stricte de linie, care să ducă la uniformitate. Deci, dacă aveți carnația mai palidă și șterșă, apelați la fardul de obraz care înviorează, mai ales seara. Culoarea acestui fard trebuie să fie în concordanță cu cea a rujului de pe buze. (Pe o față *rotundă*, fardul se aplică pe pomeți imediat sub ochi și aproape de nas, pentru a da feței... lungime. Pe un obraz *oval*, se va aplica sub formă de triunghi, începînd de la tîmple spre nas și apoi spre urechi. Pe o față *prelungă*, se întinde spre tîmple pe o porțiune destul de lată.) ● Se poartă din nou fondul de ten, pentru cele tinere mai închis, amintind bronzul, pentru cele care vor să arate tinere, pudra și nu fondul de ten, la care e bine să se renunțe, trebuie să fie cu o nuanță mai deschisă. Un strat prea gros de pudră imprimă figurii un aer artificial, matu-rizînd-o foarte mult. La scurt timp după aplicarea pudrei încep să iasă în relief ridurile, astfel încît aspectul feței este departe de a aminti de o piersică fragedă. Așadar, să ne pudrăm cu măsură și, dacă se poate, cu ajutorul unei perii moi, care împiedică acoperirea porilor. Pufurile din vată sau material plastic fac ca pudra să se impregneze în piele și, cu timpul, procedeul devine dăunător pielii. ● Pleoapele se fardează, dar nu atît cu nuanțe de verde și bleu, cum ne-am obișnuit, ci mai ales în tonuri de bej și roz, de un verde auriu. Pentru buze, rujurile sînt vii, lucioase, pentru a înviora figura. *Vă reamintim că machiajul trebuie să fie un mijloc de înfrumusețare, așa încît hotărîți singură modul în care îl efectuați!*

● *O noutate absolută: gama «Gerovital» formula II, din produse naturale.*

● *«Acanta», un nou grup de produse, avînd la bază un nou biostimulator, apilarnilul, obținut de prof. dr. Gh. Ilieșu.*

● *«Cleștar» — o pastă de dinți medicinală, care combate gingivita.*

● *«Dermin» — o cremă pentru întreținerea mîinilor, care combate mai ales urmările folosirii îndelungate a detergenților.*

● *«Deo-parfumurile» se fabrică în mai multe nuanțe de... mirosuri. Așadar, alegeți-l pe cel cu parfumul potrivit personalității dv.*

«Cosmetica», realizată de ANETA POPESCU

CARE SÎNT CELE MAI NOI PRODUSE ALE ANULUI

La „Miraj"

● *Gerovitalul*, cu o gamă întreagă de creme, loțiuni și șampoane, se produce într-o formă nouă, *a doua, patent «Miraj»*, după cum ne-a informat ingineră Rozalia Speteanu, directoarea întreprinderii. A doua? Da, procaină într-o nouă variantă, de astă dată fabricată nu pe cale chimică, ci dintr-un complex de extracte naturale, dar cu aceleași substanțe active. Originea naturală a acestora crește compatibilitatea gerovitalului cu pielea. Deci cremă Gerovital *tonică, pentru ten gras*, loțiuni și emulsii cărora li se adaugă cremă de machiaj, cremă pentru ochi, ruj și pudră compactă. Produsul, e de prisos s-o spunem, ajută mult femeilor după o anumită vîrstă.

● O altă noutate absolută o constituie grupul produselor «Acanta», tot patent «Miraj», care folosește extractul apilarnil, un biostimulator obținut de dr. Nicolae Ilieșu. Gama «Acanta» cuprinde produse pentru îngrijirea, hrănirea și hidratarea tenului, loțiune, emulsie, cremă de zi, de noapte și pentru îngrijirea pielii din zona ochilor. Tot la «Miraj» se lucrează la formula a doua a «Pellamar»-ului și «Bellatrix»-ului, adică produse cu o substanță activă, cu eficacitate crescută. Să ne amintim, «Pellamar»-ul are la bază nămolul de la Amara, iar «Bellatrix»-ul pelinzul, plantă care intră și în componența «Boiciluluiș». Așadar, la «Miraj», o adevărată școală a produselor naturale.

În încheiere, o apariție de excepție, parfumul «Miss-Miraj», premiat cu o medalie de aur la Brazislava!

La „Nivea"

O gamă nouă «Cleștar», al cărei prim produs este o pastă de dinți medicinală care combate gingivita. Să nu uităm, «Nivea» este cea mai mare producătoare de pastă de dinți din țară. În gama «Cleștar», vom găsi o cremă hidratantă, cu un conținut bogat în azulenă, portocale și ulei de avocado. Crema tonică este recomandabilă mai ales pentru noapte. Dintre produsele mai vechi, renumitele măști «Marinalga» pentru tenul gras și «Nivea super» din fragi și mușețel pentru tenuri uscate și normale.

La „Farmec"

Deo-parfumurile, care se și vînd în magazine, și nu numai în cele de prezentare, îmbină deodorizarea cu parfumarea! Dar cum să alegem deo-parfumul? În funcție de miros! «Modern»-ul, imitînd celebrul parfum *Charlie*, este recomandabil pentru femei, «Proaspăt» pentru tinere, «Exotic» pentru frumusețile brune, iar «Clasic» pentru bărbați. Un deodorant nou, «Magnolia», se anunță a fi extrem de solicitat, pentru că înlocuiește substanțele dezinfectante chimice cu substanțe din produse vegetale. Și crema «Dermin», cremă cu unguent antidetergent.

SĂ FIM FRUMOASE FOLOSIND PLANTELE ȘI FLORILE LOR

— *Stimate tovarășe doctor* **Ovidiu Bojor**, *în calitatea dv. de cercetător științific principal la Institutul pentru controlul de stat al medicamentelor și pentru cercetări farmaceutice și expert O.N.U.D.A., ați călătorit în multe țări ale lumii, înregistrînd sute de soiuri de noi plante, ați ajuns chiar pe înălțimile Himalaiei, studiindu-i vegetația aparte. Dacă ar fi să coborîm în lumea pămînteană a frumuseții feminine, ce ne-ați spune despre remedii care ne-ar ajuta să fim mai atrăgătoare?*

— După o zi de muncă și alergături, sînteți invitate seara la o petrecere. Preparați o infuzie din petale de trandafiri, de mușețel și levănțică, înmuiați un șifon curat în infuzia călduță și aplicați-l pe față. După mai puțin de un sfert de oră, tenul și-a recăpătat prospețimea, și cutele s-au destins!

— *Sfatul dv. îl găsim foarte binevenit. Așadar, ne îndemnați să ne alcătuim o adevărată rezervă de plante pentru frumusețea noastră?*

— Desigur, este foarte bine să le și culegeți, să le uscați și să le păstrați în casă. Plantele se pot folosi sub formă de infuzii în cele mai «vitregeș» situații. Pentru porii dilatați, spre exemplu, și tenurile grase, predispuse la coșuri, pot fi folosite «coada racului»*, «răchitanul», «crețușca», «cornețelul», care conțin tanini și au proprietăți astringente. Ele pot fi folosite și la demachiere, după o baie de aburi sau după ce ne-am scos o mască cosmetică după față. Și de ce am fi nedrepți? Ele pot fi folositoare și bărbaților, după ras, cînd se produc mici tăieturi sau mici lezări ale epidermei. Căci taninurile din aceste plante exercită o acțiune hemostatică locală și cu efecte ușor antibacteriene.

Alte specii au efecte antiinflamatoare și ajută în același timp la refacerea țesuturilor iritate, înlăturînd apariția iritațiilor, acneei, uscarea excesivă sau chiar a micilor fisuri ale pielii. Dintre aceste plante vom menționa «tătănessa», care conține, printre altele, și o substanță activă, alantoina, «gălbenelele», «pătlagina», ale cărei frunze conțin derivați poliuronici, vitamine și substanțe antibiotice.

Pentru menținerea elasticității pielii se recomandă plante care produc activarea circulației periferice, cum sînt «arnica» și «rosmarinul». Numeroase specii de plante, prin conținutul bogat în vitamine, au efecte nutritive asupra pielii. Dintre acestea menționăm «mărcușul», ale cărui semințe conțin vitamina E, iar pulpa cărnoasă vitaminele C și A. Uleiurile de porumb, de in conțin vitaminele E și F. Uleiurile volatile din levănțică, tei și trandafir, lămîță, coada șoricelului, mușețel etc., pe lîngă efectele sedative, au și remarcabile proprietăți antimicrobiene, fiind foarte utile în îngrijirea unor afecțiuni ale pielii.

* *În interviu, dr. Ovidiu Bojor ne-a indicat denumirile științifice ale plantelor.*

● Precum observați și în imaginea de față, se poartă poșete cu un format asemănător geamantanului. Așadar, între un mic geamantan și o poșetă, diferența este de... dimensiuni.

● Iată o îmbinare inedită de accesorii: perle — cu care ne-am obișnuit mai ales în îmbrăcămintea de după-amiază — și cordoane în stil sport. Încă un argument că moda ne permite orice, cu condiția să ne înfrumusețeze.

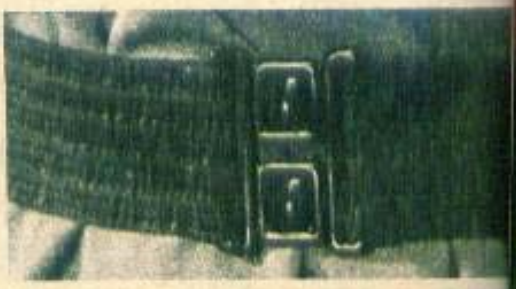

● Cordoanele late, strînse într-o cataramă îmbrăcată în același material, sînt încă moderne, cu o condiție: să purtați aceste accesorii care subliniază talia dacă sînteți așa cum o cere moda, extrem de subțire.

● Dacă sînteți tînără și cu o siluetă fină vă puteți permite să purtați chiar două cordoane. E o toană a modei, un accesoriu pentru hainele stil sport.

● Poșetă cu un model aparte, foarte atrăgător. În fapt, este vorba de folosirea cu artă a rămășițelor din piele.

f

Tricotaje • Broderii
• Croșetături
• Cusături
• Din vechi
izvoade populare

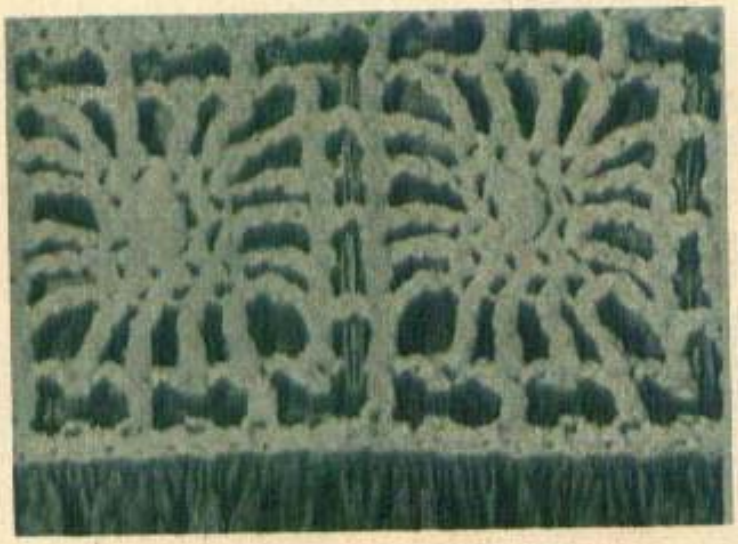

Fără tipar

Dintr-un cupon de cacifea sau din orice alt material uni se lucrează o fustă dreaptă, încreţită în partea de sus, stabilită la nivelul plăcii. I se face o singură cusătură pe spate, lăsîndu-i-se un şliţ de circa 5 cm. După ce a fost tivită şi sus şi jos, i se aplică garnitura din dantelă, croşetată dintr-un bumbac mai gros sau din bumbac mercerizat pus în mai multe fire. Placa se începe pe un lanţ care să cuprindă bustul. **R. 1:** se sare peste primele 4 oc. din lanţul de bază, se face un picioruş în ochiul de lanţ care urmează, * 1 oc. de lanţ, se sare peste 1 oc. de lanţ, 1 picioruş în următorul *. Se repetă de la * pînă la *. **R. 2:** 3 oc. lanţ; se sare peste primul picioruş şi peste primul ochi de lanţ din rîndul anterior şi se croşetează 1 picioruş în următorul picioruş, * 3 oc. de lanţ, 1 picioruş dublu în fiecare picioruş din următoarele 4; 3 oc. de lanţ, 1 picioruş, 1 oc. de lanţ, 1 picioruş *. Se repetă de la * pînă la *. **R. 3:** 3 oc. de lanţ pentru întoarcere, 1 picioruş în al 2-lea picioruş, * 3 oc. de lanţ, 1 picioruş scurt în fiecare dintre cele 4 picioruşe duble, 3 oc. de lanţ, 1 picioruş, 1 oc. de lanţ, 1 picioruş *. Se reia de la * pînă la *. **R. 4:** asemănător cu R. 3. **R. 5:** 3 oc. de lanţ pentru întoarcere, 1 picioruş în al 2-lea picioruş, * 3 oc. de lanţ, 1 picioruş scurt în primul picioruş scurt, 1 punct de ananas în următorul picioruş scurt; se sare peste al 3-lea picioruş scurt şi se croşetează 1 picioruş scurt în următorul; 3 oc. de lanţ, 1 picioruş *. Se reia de la * pînă la *. **R. 6:** asemănător cu R. 3. **R. 7:** 3 oc.

Costumaş „sac"

Sînt necesare circa 400 g de fir potrivit de gros pentru a fi lucrate cu andrele nr. 5 şi 5,5.

Punctele de bază sînt: jerseul; elastic de 1/1 şi punctul de etamină care se realizează astfel: **R. 1:** * 1 oc. d., 1 oc. glisat ca şi cum ar urma să fie lucrat pe dos, lăsînd firul pe faţa lucrului *. Se repetă de la * pînă la *. **R. 2:** — şi toate rîndurile pare — ochiuri pe dos; **R. 3:** 1 oc. glisat, * 1 oc. d. *. Se reia de la * pînă la *. **R. 5:** ca şi R. 1.

Sacul se lucrează drept pînă la înălţimea subraţului, unde se va face răscroiala, de o parte şi alta, după care ochiurile se lasă în aşteptare. Se tricotează mînecile pînă la nivelul subraţului, după care se întregeşte în restul lucrului, tricotîndu-se pe întreaga suprafaţă (circa 155 oc.). 6 rînduri în punct de etamină, apoi în următorul mod: 6 oc. f., * 3 oc. d., 4 oc. f. *, se repetă de la * pînă la * şi se termină rîndul cu 3 oc. d. şi 6 oc. f. Pe rîndul al 7-lea de la începerea acestui motiv şi pe rîndul 11 se vor lucra împreună primele 2 ochiuri din benzile pe dos. La rîndul 15 se vor lucra împreună ultimul ochi din dungile pe faţă cu ochiul pe dos, apoi se continuă în punct de jerseu, pe încă 6-7 rînduri, reducînd în continuare ochiurile necesare, pînă vor rămîne circa 55 şi se va încheia lucrul. Capişonul se lucrează separat şi se ataşează după ce sacul a fost cusut.

de lanț, 1 picioruș în cel de al 2-lea picioruș, * 1 oc. de lanț, 1 picioruș dublu în următorul (se repetă de încă 3 ori), 1 oc. de lanț, 1 picioruș, 1 oc. de lanț, 1 picioruș *. Se repetă de la * pînă la *. **R. 8:** 3 oc. de lanț, 1 picioruș în cel de al 2-lea picioruș, * 1 oc. de lanț, se sare peste 1 oc. din rîndul precedent și se lucrează în următorul 1 picioruș *. Se reia de la * pînă la *. Cu aceste 8 rînduri placa este gata, urmînd a se executa bretelele, care corespund cu înălțimea a 3 motive. După ce placa a fost montată se poate trasa cu fir gros de bumbac sau cu un șnur în tonul fustei. Este o terminație frumoasă. Placa va fi întărită pe margini cu o cusătură rară de feston.

Din inele de plastic

Inelele din plastic, folosite pentru suspendarea perdelelor, pot fi utilizate pentru realizarea milieurilor, șervețelelor decorative, genților, sacoșelor și chiar pentru un bolerou fantezi. Se stabilește numărul de inele care intră pe dimensiunea necesară, apoi se acoperă jumătate din suprafața inelului cu piciorușe scurte, se leagă următorul inel de primul tot printr-un picioruș și se continuă în același mod pe toată lungimea, după care se crosetează și a doua jumătate. Rîndul următor se crosetează la fel, cu singura deosebire că din mijlocul fiecărei jumătăți de inel pe care se crosetează se prinde inelul din rîndul terminat. Încă o idee: inelele pot fi crosetate jumătate cu o culoare, iar cealaltă jumătate cu o altă culoare, sau fiecare rînd cu o altă culoare.

Punctul tunisian

În tricotajul modern, punctul tunisian este unul dintre cele mai apreciate, mai cu seamă pentru confecționarea costumelor taioare, hainelor bărbătești, costumelor pentru copii, pardesiurilor etc.

Punctul se tricotează cu o croșetă de lungimea unei andrele obișnuite și de grosimea corespunzătoare firului utilizat. Lucrul se poate începe în două feluri: a) **R.1:** se face un lanț de lungimea necesară. **R.2:** se trage pe andrea, prin fiecare ochi de lanț, cîte o buclă. **R.3:** se dă firul pe andrea, se trece prin prima buclă, se dă din nou firul pe andrea și se trece prin bucla nouă și prin următoarea de pe rîndul anterior. **R.4:** ca și R.2, cu deosebirea că bucla se va ridica, introducînd andreaua pe sub firul vertical din rîndul anterior. Dacă punctul a fost bine lucrat pe față trebuie să aibă aspect aproape asemănător unei țesături, iar pe spate ca și cînd ar fi fost lucrat în ochiuri pe dos. b) Se începe lucrul tricotînd cîteva rînduri în punct de jerseu, care vor fi întoarse ulterior pentru tiv sau dacă obiectul ce urmează să fie lucrat se dorește cu bordura în elastic, atunci se realizează această bordură, pe înălțimea necesară, după care se trece direct la punctul tunisian. Scăderile pentru răscroieli se obțin fără a ridica bucle noi de pe numărul de ochiuri ce urmează a fi scăzute. Creșterile de pe marginile lucrului se fac adăugînd numărul corespunzător de ochiuri de lanț din care se vor ridica ulterior bucle noi. Dacă este vorba de o scădere în mijlocul lucrului, atunci la închiderea buclelor se va trece andreaua prin două bucle și nu numai prin una. În cazul cînd e vorba de o creștere, se vor ridica două bucle în loc de una în locul respectiv. În acest mod se pot obține cu ușurință și modele ajurate simplu. Calitatea acestui punct constă în faptul că dă lucrului un aspect de stofă și își menține forma.

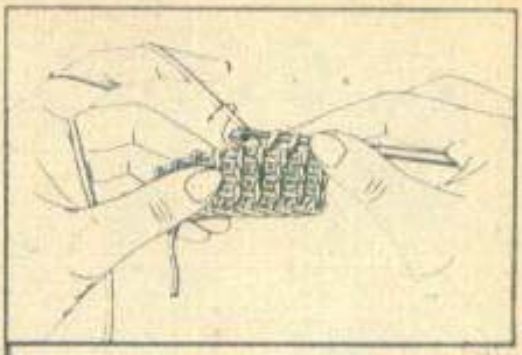
4

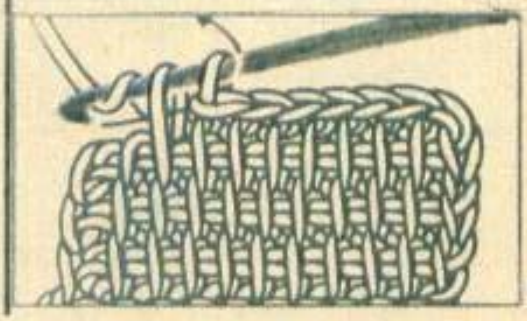
5

6

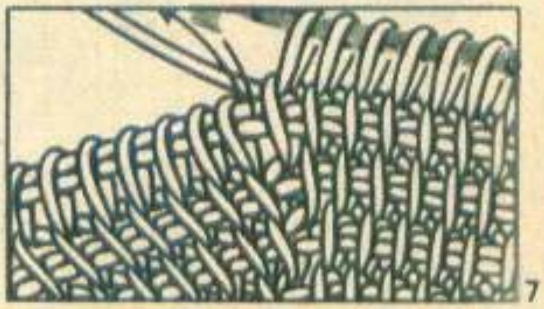
7

8

9

1

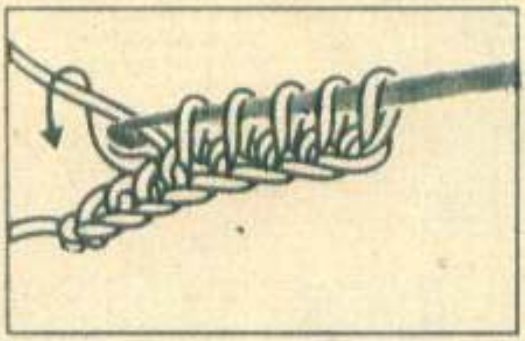

2

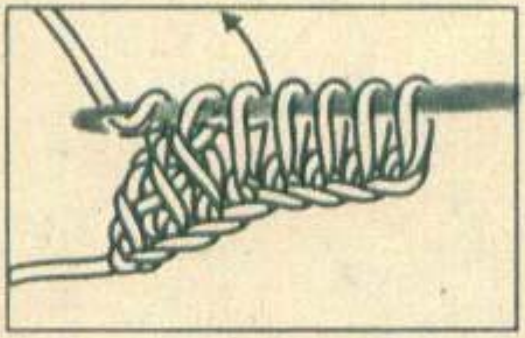

3

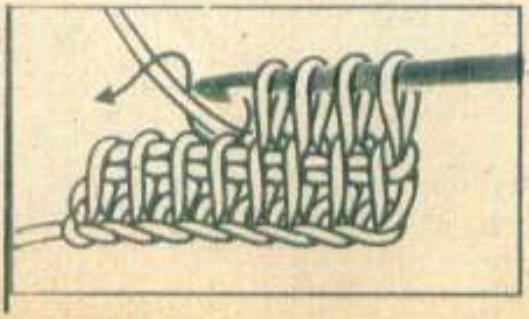

DIN VECHI IZVOADE POPULARE

Cusături în punct de cruciuliță, cu motive florale și geometrice din diverse zone ale țării.

Întîlnirea torsadelor

Are loc pe acest costum de baie. Verticalitatea modelului vine să contureze și mai mult suplețea corpului.

ȘI ACUM, PUNCTELE DE BAZĂ

Ochi de față răsucit. **R. 1:** se introduce andreaua dreaptă din stînga spre dreapta și se lucrează pe față. **R 2:** se lucrează pe dos, introducîndu-se andreaua sub ochiul ce urmează a fi răsucit, dînd o dată firul pe andrea și apoi trăgînd înapoi.

Torsada de 2/2 (T 2/2). **R. 1:** se iau 2 ochiuri pe o andrea suplimentară și se trec în spatele lucrului: se lucrează următoarele 2 ochiuri, apoi, tot pe față, cele de pe andreaua suplimentară. **R. 2:** așa cum arată lucrul. **R. 3:** se reia R. 1.

Torsada de 3/3 (T 3/3). Se tricotează din 6 ochiuri pe față. Torsada se face trecînd 3 oc. pe o andrea suplimentară, plasînd-o în spatele lucrului; se tricotează pe față următoarele 3 oc., apoi cele de pe andreaua suplimentară. La modelul de față, răsucirea se va face la al 6-lea rînd de la începutul modelului, iar următoarele la fiecare al 12-lea rînd.

EXECUTAREA COSTUMULUI

36 oc., care se repartizează astfel pentru începerea modelului: 1 d., 1 f. r., 2 d., 4 f. (pentru T 2/2 se va lucra așa cum s-a indicat la «Punctele de bază»), 2 d., 1 f.r., 1 d., 1 f.r., 2 d., 6 f. (pentru T 3/3 — nu uitați, încrucișarea se face pe față și prima oară numai la al 6-lea rînd). 2 d., 1 f.r., 1 d., 1 f.r., 2 d., 4 f. (T 2/2), 1 d., 1 f.r., 2 d., 4 f. (T 2/2), 2 d., 1 f.r., 1 d.

Din 6 în 6 R., se scad de o parte și de alta de 2×1 oc. Apoi, din 4 în 4 R., se vor adăuga de 3×1 oc. tot din 2 în 2 R.: de 2×1; de 2×2 oc. și 1×3 oc. Apoi, treptat, treptat, încă 37 de ochiuri, urmărindu-se și aplicarea modelului. La fiecare margine se vor lucra cîte 2 ochiuri lenețe. La 59 cm înălțime totală se răscroiește subrațul, închizînd de fiecare parte, din 2 în 2 R., 1×6 oc.; 1×4 oc.; 4×2 oc.; 2×1 oc., iar din 4 în 4 R. de 2×2 oc. Se continuă drept pe o înălțime de 10 cm, iar de aici se vor adăuga de fiecare parte a lucrului, din 6 în 6 R., de 2×1 oc. La 73 cm se închid în mijlocul lucrului 10 oc., după care se va tricota fiecare parte separat. Scăderile spre interior se fac din 2 în 2 R., astfel: 1×3 oc.; 1×2 oc.; 2×1 oc., apoi din 4 în 4 R., de 3×1 oc. La 17 cm înălțime de la răscroială se închid pentru umăr de 5×5 oc. din 2 în 2 R.

SPATELE: Se montează 36 de oc. la fel ca la partea din față, iar creșterea se va face din 4 în 4 R. de 3×1 oc., iar din 2 în 2 R. de 2×1 oc.; de 2×2 oc.; de 2×3 oc.; de 2×4 oc.; de 2×6 oc și 1×7 oc., încadrîndu-le în modelul de bază. La 31 cm înălțime totală, se desparte lucrul în două, împărțind torsada din mijlocul spatelui. Se continuă separat în partea interioară, se vor lucra 4 oc. în punct leneș pentru fanta fermoarului. La 59 cm înălțime totală, se răscroiește subrațul. La 16 cm de la răscroială, se dă linia umărului, reducînd, din 2 în 2 R., de 8×3 oc.; cînd s-a ajuns la cea de a 5-a scădere pentru umăr, se începe și reducerea în partea interioară, din 2 în 2 R., de 3×6 oc; 1×2 oc.; 1×1 oc. După ansamblare, se tricotează gulerul în punct lenes

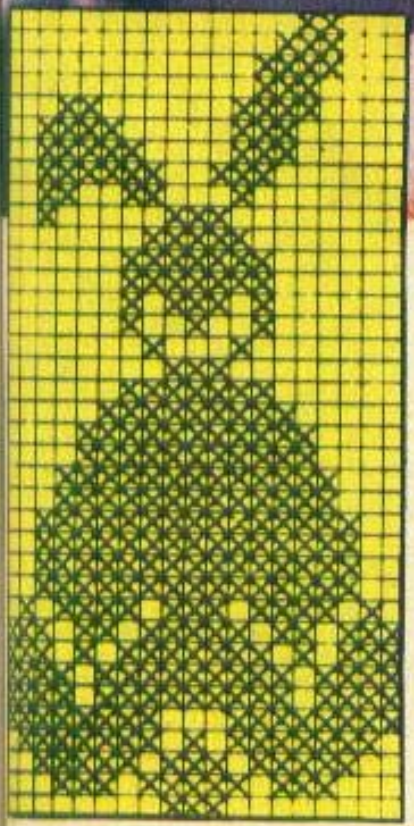

Bărbițe amuzante

Din bumbac sau P.N.A. se pot croșeta sau tricota asemenea bărbițe amuzante. Dimensiunile de bază sînt 21×31 cm. Și în confecționarea lor se pot folosi fire rămase de la alte lucruri sau chiar recuperate. Figurile ornamentale pot fi lucrate de la bun început, dar tot atît de reușite sînt și aplicate ulterior, cosîndu-se pe suprafața respectivă în punct de cruciuliță. În cazul cînd bărbițele se doresc tricotate, atunci vor fi lucrate în punct de jerseu și aplicat ulterior motivul ornamental.

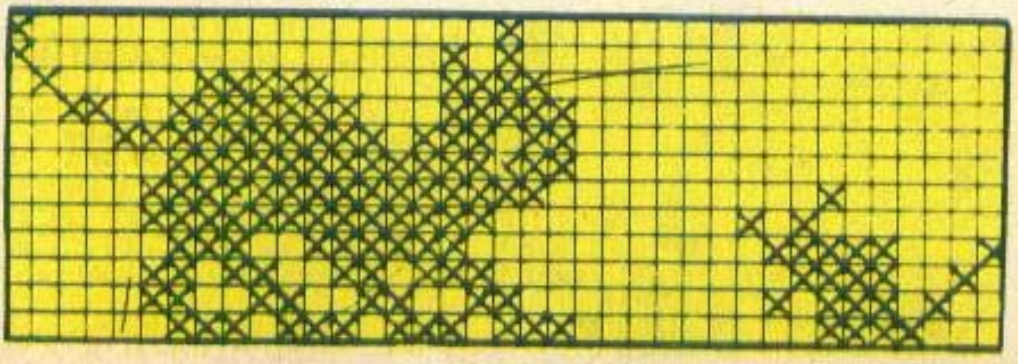

La mare

Un maiou și o vestă croșetate din bumbac alb sau colorat reprezintă o toaletă confortabilă și elegantă. Un mic amănunt: cele 3—4 rînduri de picioruşe scurte pentru terminații trebuie croșetate strîns și egal. Este singurul procedeu care împiedică «lăsarea» dantelei.

Guler capișon

Se poartă în continuare, la echipamentul pentru munte, gulere largi și înalte, care pot fi ușor transformate în capișon. Se pot tricota în două feluri: a) pe fața lucrului 5 ochiuri f. 1 oc. d. pe toată înălțimea dorită; b) se poate schimba de la jumătatea gulerului sistemul de tricotare, adică pe dosul lucrului 5 oc. d. 1 oc. f.

Pentru adolescente

Un pantalon lucrat în punct de jerseu. Noutatea constă în faptul că partea de jos este lucrată în punct de elastic de 1/1, iar pentru amploare se pun circa 10—12 ochiuri mai mult decît sînt necesare pentru lărgimea dorită. După primii 5 centimetri, în partea exterioară piciorului se vor reduce din 4 în 4 cm de 3×3 ochiuri o dată, mereu în același loc.

O sugestie

Un pulover lucrat în cel mai obișnuit punct de jerseu poate căpăta o notă veselă, tinerească, utilizînd cîteva zeci de grame de fire rămase prin casă.

Din loc în loc, culoarea de fond va fi spartă cu 2—3 rînduri tricotate în altă culoare. Puloverul va fi completat cu o plasă în pătrățele, continuată și pe mîneci, realizată din aceleași resturi de fire. Banda decorativă va fi despărțită prin cîte un rînd lucrat în ochiuri pe dos.

Pentru vîrsta de 1 — 2 ani

Prezentăm un pulover clasic, care are ca motiv de bază torsadele de 4/4. Prin aceasta se înțelege că se tricotează benzi de cîte 8 ochiuri pe față, despărțite de benzi de cîte 4 ochiuri pe dos. Pe fiecare al 8-lea rînd se răsucesc între ele 4 cîte 4 ochiuri din banda tricotată în ochiuri pe față. Elasticul se lucrează cu andrele nr. 2 1/2, iar restul puloverului cu andre-

(Continuare în pag. 136)

Un costum pentru băieți

(Vezi pag. 136)

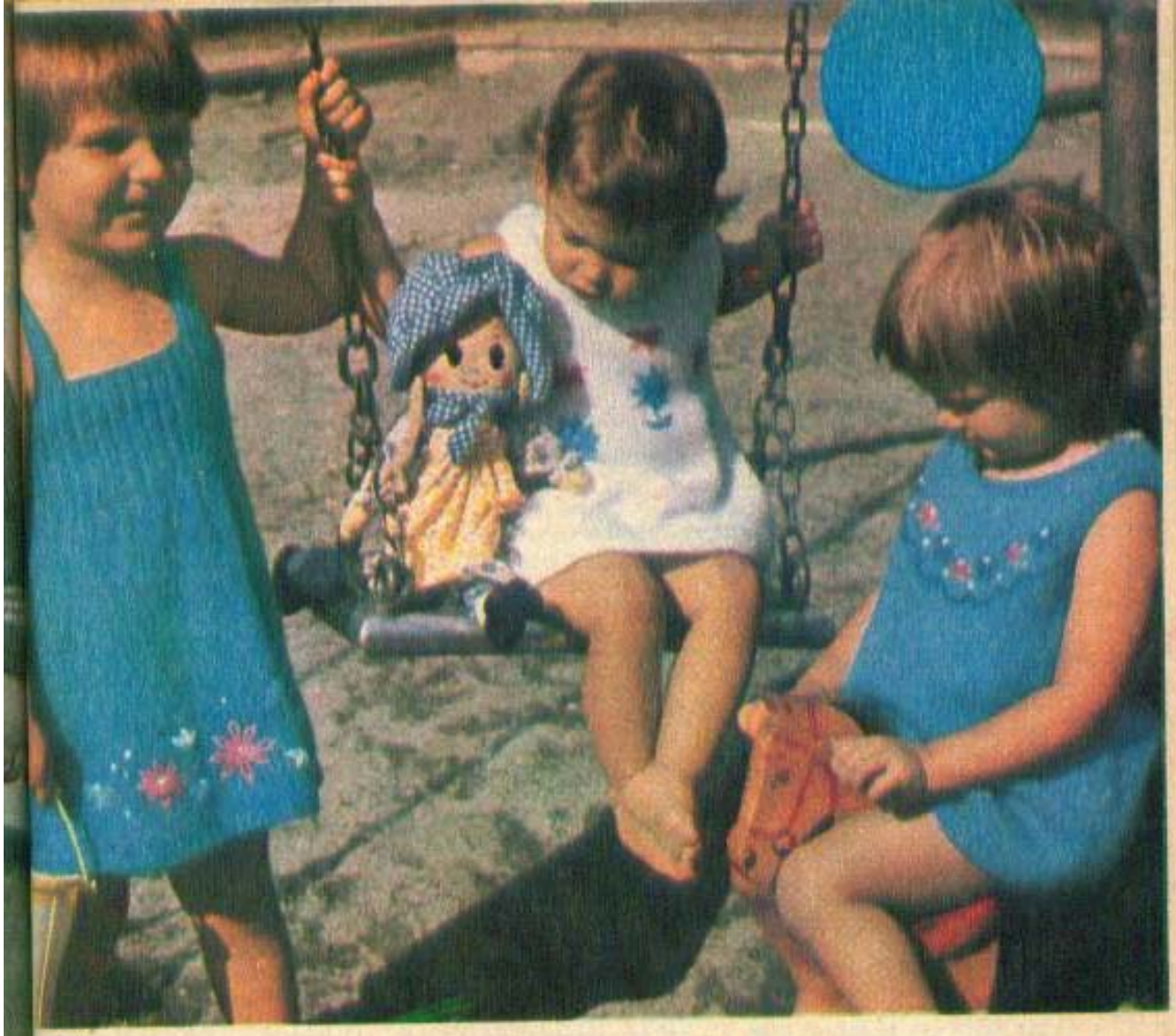

Rochițe de vară

Rochiță cu bretele

FAȚA. Se începe pe 73 de ochiuri, cu andrele nr. 4 1/2, și se lucrează în punct de jerseu pe o înălțime totală de 25 cm, de unde se trece la punctul de elastic de 1/1, reducîndu-se pe primul rînd 24 de ochiuri, din loc în loc. La 35 cm, se închid primele 9 ochiuri, se lasă 7 ochiuri pentru bretea, se închid următoarele 17 ochiuri, se lasă 7 ochiuri pentru bretea și se închid următoarele 9. Fiecare bretea se tricotează pînă la nivelul umărului. *SPATELE.* Se procedează ca și la față. După ce rochița este

(Continuare în pag. 136)

Poncho stil norvegian

Originalitatea acestui model constă în mîneca tricotată în stil raglan și în motivele ornamentale. Atenție deosebită trebuie acordată tocmai realizării acestor motive. Să nu se uite că firele, schimbîndu-se mereu, în funcție de culoare, există și tendința de a fi lăsate prea lejere sau, invers, de a fi prea întinse. Deci atenție, firul să fie egal. Firul cu care nu se lucrează să nu fie lăsat liber pe o distanță prea mare, de aceea să fie susținut mereu, trecîndu-l pe sub firul cu care se lucrează. Dacă aceste mici amănunte vor fi respectate, reușita este asigurată.

Un costum pentru băieți

(Urmare din pag. 134)

Cu o croială foarte simplă, realizat din melană pe andrele nr. 5—6, devine extrem de util în zilele răcoroase de primăvară și toamnă. Pentru reușita pantalonului, la partea din spate trebuie să se realizeze profunzimea procedînd astfel: cu 1 cm înainte de a trece la punctul de elastic pentru marginea de sus se vor lăsa, din 2 în 2 rînduri, în așteptare circa 10—12 ochiuri de fiecare parte, pînă cînd pe andrea mai rămîn, în mijlocul lucrului, cam a treia parte din totalul ochiurilor. Din acest moment se repun în lucru toate ochiurile și se lucrează terminația, în punct de elastic, pe 2—3 cm. La partea din față, cînd s-a ajuns la înălțimea taliei, se tricotează în punct de elastic ochiurile de pe laterale, care se închid după 2—3 cm, iar pe cele din centru se va tricota platca pantalonului și apoi, pe lungimea necesară, bretelele.

Rochițe de vară

(Urmare din pag. 135)

gata, se calcă și se coase. Se aplică broderia, iar pe poale se crosetează un rînd de picioruțe scurte. Modelul este pentru fetițe între 3 și 4 ani.

Rochiță albă

FAȚA. Se începe pe 64 de ochiuri ca și prima, dar bordura se face din 6 rînduri în punct leneș, după care se continuă în punct de jerseu. După primii 17 cm, se reduc pe un singur rînd 18 ochiuri plasate din loc în loc. La 26 cm, se începe răscroiala subrațului, din 2 în 2 rînduri: 1 × 3 oc.; 1 × 2 oc. și 2 × 1 oc. După cea de a patra scădere, se vor închide în mijlocul lucrului 14 oc. pe un singur rînd, apoi, de-o parte și de alta a decolteului, se lucrează drept. Linia umărului se realizează în 3 reprize. În același mod se lucrează și SPATELE, cu singura diferență că cele 14 oc. din mijlocul lucrului se închid pe ultimul rînd. Modelul este pentru vîrsta cuprinsă între 1 și 2 ani.

Rochiță albastră

FAȚA SAU SPATELE. Se începe pe 83 de ochiuri și se lucrează 5 cm în punct leneș. În rest se aplică același procedeu ca și la rochița albă, cu singura deosebire că decolteul trebuie să fie ceva mai adînc. Pentru aceasta, după ce se vor închide în mijlocul lucrului 16 oc. pe un singur rînd, se vor continua scăderile, din 2 în 2 rînduri, de o parte și alta, pînă vor rămîne pe andrea cîte 8—10 ochiuri, care vor fi închise pe un singur rînd. Modelul este pentru fetițe între 2 și 3 ani.

Primul ajutor în accidentele casnice

Factorii de risc ai accidentelor casnice sînt: neatenția, graba, oboseala, necunoașterea modului de funcționare a aparaturii casnice, întreținerea defectuoasă a acesteia, subestimarea cunoștințelor tehnice etc. *Primul ajutor în arsuri, prin flacără:* se stinge focul. Dacă s-a aprins și îmbrăcămintea victimei, aceasta se înfășoară cu o pătură (dar nu sintetică). Pînă la sosirea medicului, hainele carbonizate nu vor fi îndepărtate de pe corpul victimei. Dacă pielea s-a înroșit dureros, locurile descoperite se vor badijona cu alcool. Dacă au apărut bule cu lichid sau le-

Pentru vîrsta de 1 — 2 ani

(Urmare din pag. 134)

le nr. 3. Răscroielile de sub braț se fac la înălțimea de circa 19—20 cm, reducînd din 2 în 2 rînduri: 1×4 oc.; 2×2 oc. Pentru decolteu se reduc de fiecare parte de 17×1 oc. o dată la 4 rînduri și o dată la 2 rînduri. Răscroiala gîtului se realizează la circa 32—34 cm, închizînd în mijlocul lucrului 24 de ochiuri pe un singur rînd. Mîneca se rotunjește la circa 19—21 cm, reducînd, de ambele părți, din 2 în 2 rînduri: 2×3 oc.; 12×2 oc. și restul pe un singur rînd.

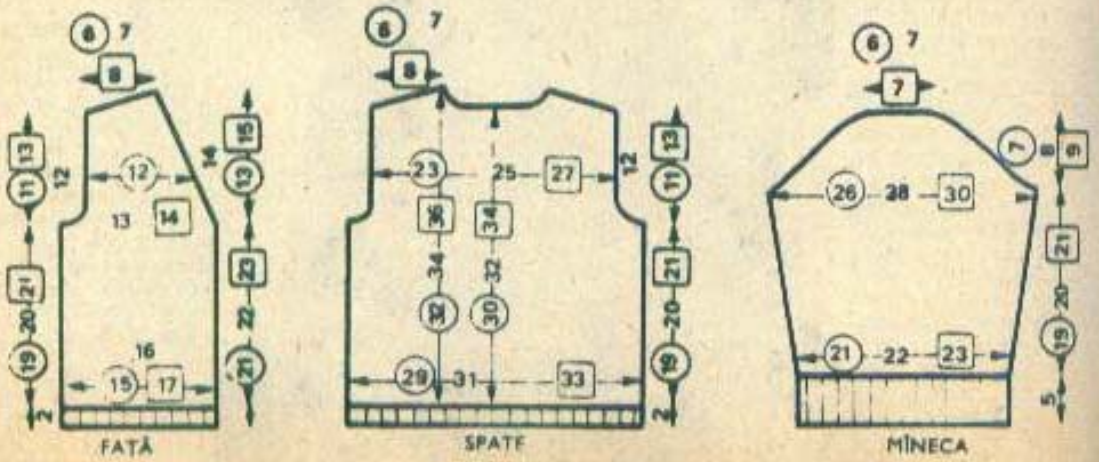

ziuni profunde, bolnavul se acoperă cu un cearșaf curat, nu se sparg băşicile; victima se transportă urgent la spital. *In arsurile prin substanțe chimice:* locul afectat se spală cu multă apă, de preferință un duș căldut. În cazul arsurilor cu acizi (sulfuric, clorhidric, azotic), se toarnă o soluție de bicarbonat de sodiu sau apă cu săpun; în arsurile provocate de sodă caustică se va spăla cu soluție de apă cu oțet sau lămîie.

Primul ajutor în plăgi și hemoragii. Se va opri sîngerarea, se va calma durerea, apoi se va curăți și pansa rana. 1. Se comprimă, apăsînd cu degetele vasul lezat, într-un punct situat între inimă și rana care sîngerează. 2. Se aplică un *garou* (fașă, cauciuc elastic, cordon, curea etc.), care se leagă și se strînge la baza membrului rănit. Atenție, aplicarea garoului se face numai în hemoragiile externe mari, iar strînsoarea trebuie slăbită din 30 în 30 de minute. 3. Îndoirea strînsă din articulație a membrului rănit. 4. Aplicarea unui *pansament compresiv* cu comprese sterile sau bucăți de pînză foarte curate. Se dă victimei un antinevralgic, algocalmin sau piramidon. Rana se spală cu acid boric, apă oxigenată, rivanol. Nu atingeți rana cu tinctură de iod sau alcool.

Primul ajutor în: fracturi, luxații și entorse. Trebuie în primul rînd combătute *durerea* și *spaima*, prin administrarea de algocalmin și sedative (extraveral sau diazepam). În *fracturi deschise*, se oprește sîngerarea, apoi se aplică pansamentul. Accidentatul va fi așezat într-o poziție comodă, chiar pe locul accidentului, și *nu va fi transportat pînă la imobilizarea membrului fracturat;* se va încerca, pe cît posibil, *reducerea fracturii* (redarea formei membrului) prin tracționarea în sens opus de rădăcină și de extremitatea membrului, operațiune ce trebuie executată de două persoane; se vor fixa prin *atele rigide* regiunea fracturată și articulațiile situate deasupra și dedesubtul acesteia; de menționat că membrul inferior se imobilizează întotdeauna cu genunchiul întins, iar membrul superior se imobilizează cu cotul îndoit; proeminențele osoase (genunchi, cot, călcîi etc.) se vor proteja cu materiale moi (vată, batiste, pulovere etc.); se vor supraveghea extremitățile pentru a se vedea dacă circulația sîngelui nu este împiedicată. Mijloacele de imobilizare: atele din trusă, scînduri, umbrele, bețe etc. În luxații, mîna sau piciorul lezat se fixează în poziția în care victima prezintă cele mai puține dureri spontane. Entorsa se produce în cazul unei mișcări bruște și forțate, avînd drept consecință întinderea și chiar ruperea ligamentelor și a capsulei articulare. Primul ajutor: imobilizarea articulației respective și aplicarea unor pansamente reci, umede, compresive.

Primul ajutor în intoxicațiile casnice accidentale cu substanțe caustice, acizi sau baze. În general, ingestia acestor substanțe provoacă arsuri grave ale mucoaselor organelor prin care trec: gură, esofag, stomac. Acordarea primului ajutor în primele *două ore* de la înghițirea acestor substanțe constă în a se administra victimei — în cazul ingerării de baze (sodă caustică, amoniac): zeamă de lămîie sau oțet diluat (100 ml oțet în 500 ml apă) și lapte dulce amestecat cu 3—4 ouă; în cazul ingerării de acizi se va administra lapte amestecat cu 3—4 ouă și 1—3 linguri de magnezie calcinată.

Primul ajutor în stopul respirator și stopul cardiac. Cele mai frecvente accidente casnice care provoacă stopul cardiorespirator (oprirea respirației și a inimii) sînt *electrocutarea* și *intoxicația cu oxid de carbon* (arderi incomplete date de sobe defecte, pierderi de gaze la aragaz etc.). În cazul unei electrocutări, nu ne vom atinge de victimă pînă nu s-a întrerupt curentul electric; de asemenea, nu ne vom atinge de victimă cu obiecte metalice sau ude. Curentul electric va fi întrerupt la nivelul siguranțelor, sau utilizînd mănuși și scule speciale cauciucate, care să ne permită secționarea firelor. Putem folosi și un topor cu mîner de lemn sau să deviem curentul electric aruncînd peste fire o bară de lemn. Odată victima eliberată și curentul electric întrerupt, vom începe imediat *respirația artificială*, pe care o continuăm, dacă este nevoie, ore întregi, pînă la îmbunătățirea stării accidentatului. Apoi vom trata arsurile de electrocutare după tehnica descrisă la arsuri. În cazul intoxicației cu oxid de carbon, vom scoate imediat victima din zona poluată sau vom deschide imediat ferestrele pentru aerisire; ne vom feri să aprindem chibrituri, lumînări etc., care ar putea aprinde gazul răspîndit în camere. Apoi vom face respirația artificială.

Tehnica respirației artificiale constă în mărirea și micșorarea dimensiunilor cutiei toracice a victimei, care se face prin mișcări ce se apropie ca frecvență de ritmul propriei noastre respirații. Înainte de începerea respirației artificiale, vom elibera gîtul și mijlocul bolnavului, desfăcînd nasturii, cureaua, corsetul etc. Se va curăți cavitatea bucală de secreții, corpuri străine și se va avea grijă ca limba să nu cadă în fundul gîtului, pentru a opri pătrunderea aerului. Se cunosc mai multe metode de respirație artificială: a) *Metoda Sylvester:* victima este așezată pe spate, avînd sub umeri un sul făcut dintr-o pătură îndoită; cel care dă primul ajutor se așază în genunchi, la capul victimei, îi prinde antebrațele, pe care le mobilizează astfel: spre capul bolnavului, la nivelul solului, apoi le aduce deasupra pieptului bolnavului, le încrucișează și comprimă toracele; ciclurile se repetă de 12—16 ori pe minut. b) *Metoda Schäffer:* accidentatul este culcat pe abdomen, pe o suprafață orizontală și dură, cu brațele îndoite și capul întors într-o parte. Cel care dă primul ajutor se așază pe coapsele victimei și aplică palmele pe baza toracelui ei, comprimîndu-i ritmic; ciclul se execută de 12—16 ori pe minut. *Masajul cardiac extern* constă în suplinirea activității inimii; se începe o dată cu respirația artificială și se continuă pînă la sosirea Salvării. Tehnica: bolnavul se așază pe spate și cu capul pregătit ca pentru respirația gură la gură; salvatorul, așezat în genunchi pe partea laterală dreaptă a toracelui victimei, pune palmele una peste alta pe treimea inferioară a osului stern și apasă de cca. 80 de ori pe minut, înfundînd toracele cu 4—6 cm; după 5—6 comprimări, se efectuează o respirație prin insuflare; este preferabil să fie două persoane: una pentru masaj și alta pentru insuflări.

Prevenirea accidentelor casnice rămîne datoria noastră a tuturor, acordînd victimelor un prim ajutor prompt, corect, în condiții de calm absolut, pînă la sosirea Salvării.

Dr. AURELIAN CIURDEA

Joc de culori

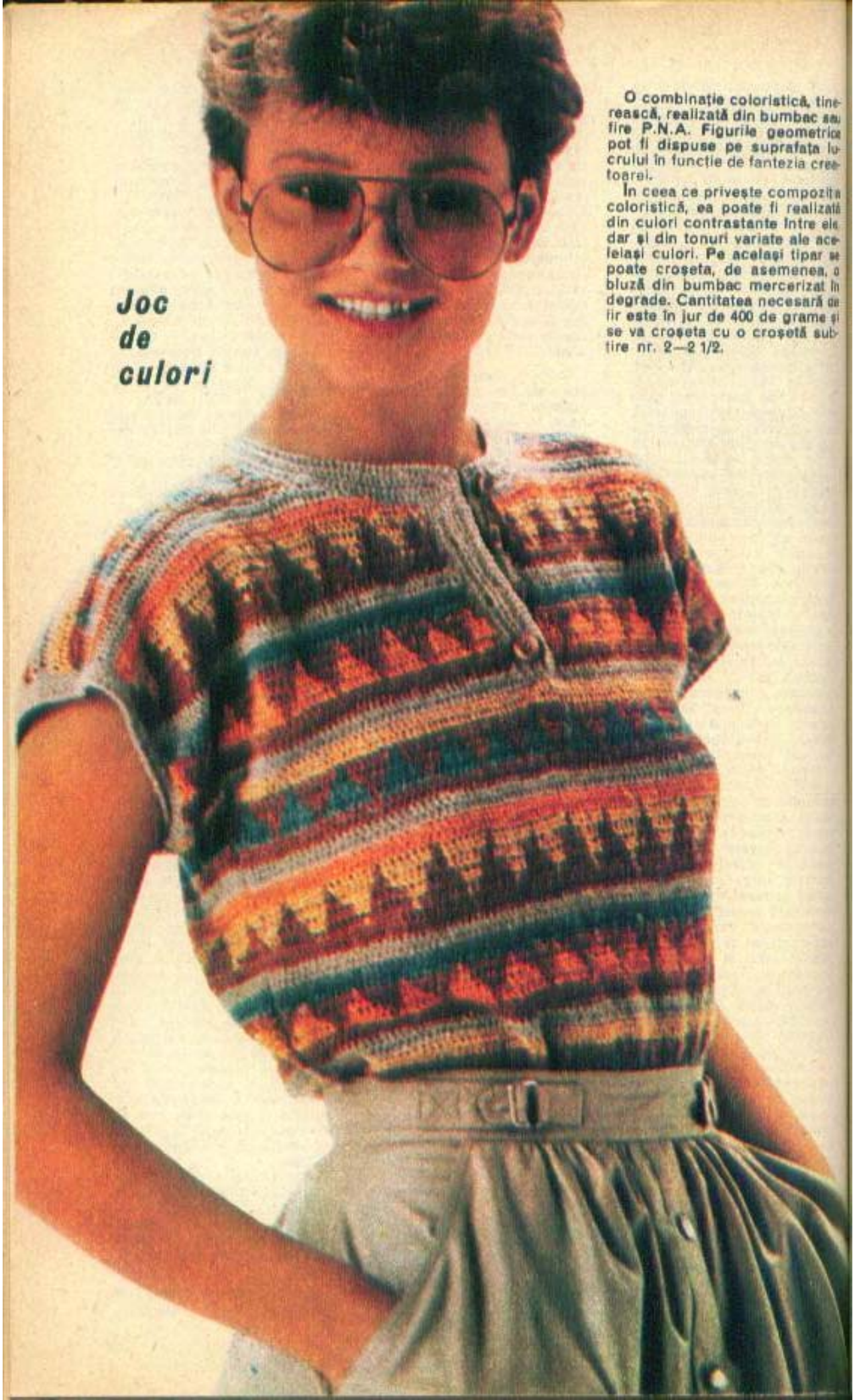

O combinație coloristică, tinerească, realizată din bumbac sau fire P.N.A. Figurile geometrice pot fi dispuse pe suprafața lucrului în funcție de fantezia creatoarei.

În ceea ce privește compoziția coloristică, ea poate fi realizată din culori contrastante între ele, dar și din tonuri variate ale aceleiași culori. Pe același tipar se poate croșeta, de asemenea, o bluză din bumbac mercerizat în degrade. Cantitatea necesară de fir este în jur de 400 de grame și se va croșeta cu o croșetă subțire nr. 2—2 1/2.

Pentru serile de vară

Două jachete ușoare, petrecute și strînse în talie cu un cordon.

Jacheta cu mînecă este croșetată în rînduri alternative de piciorușe scurte, în culoarea de bază, cu rînduri bicolore. Garnitura se tricotează în culoarea de contrast tot în piciorușe, și se termină cu un rînd de picouri mici. Mîneca este croșetată pe tipar clasic, ușor rotunjită la umăr.

Jachetă tricotată — se realizează într-un motiv perforat cu andrele nr. 3 1/2.

Bordurile se realizează astfel: pentru partea de jos a jachetei se tricotează cu andrele nr. 3 circa 3 cm, în punct de jerseu, apoi pe fața lucrului un rînd de ochiuri pe dos, după care se reia punctul de jerseu pe încă 3 cm, după care se trece la motivul perforat. După ce jacheta este gata, partea inferioară, pînă la rîndul lucrat în ochiuri pe dos, se întoarce în interior și se coase. Așa se va realiza un tiv cu o cădere perfectă. Cu același procedeu se va tricota și terminația din jurul decolteului și mînecuțelor, după ce jacheta a fost asamblată.

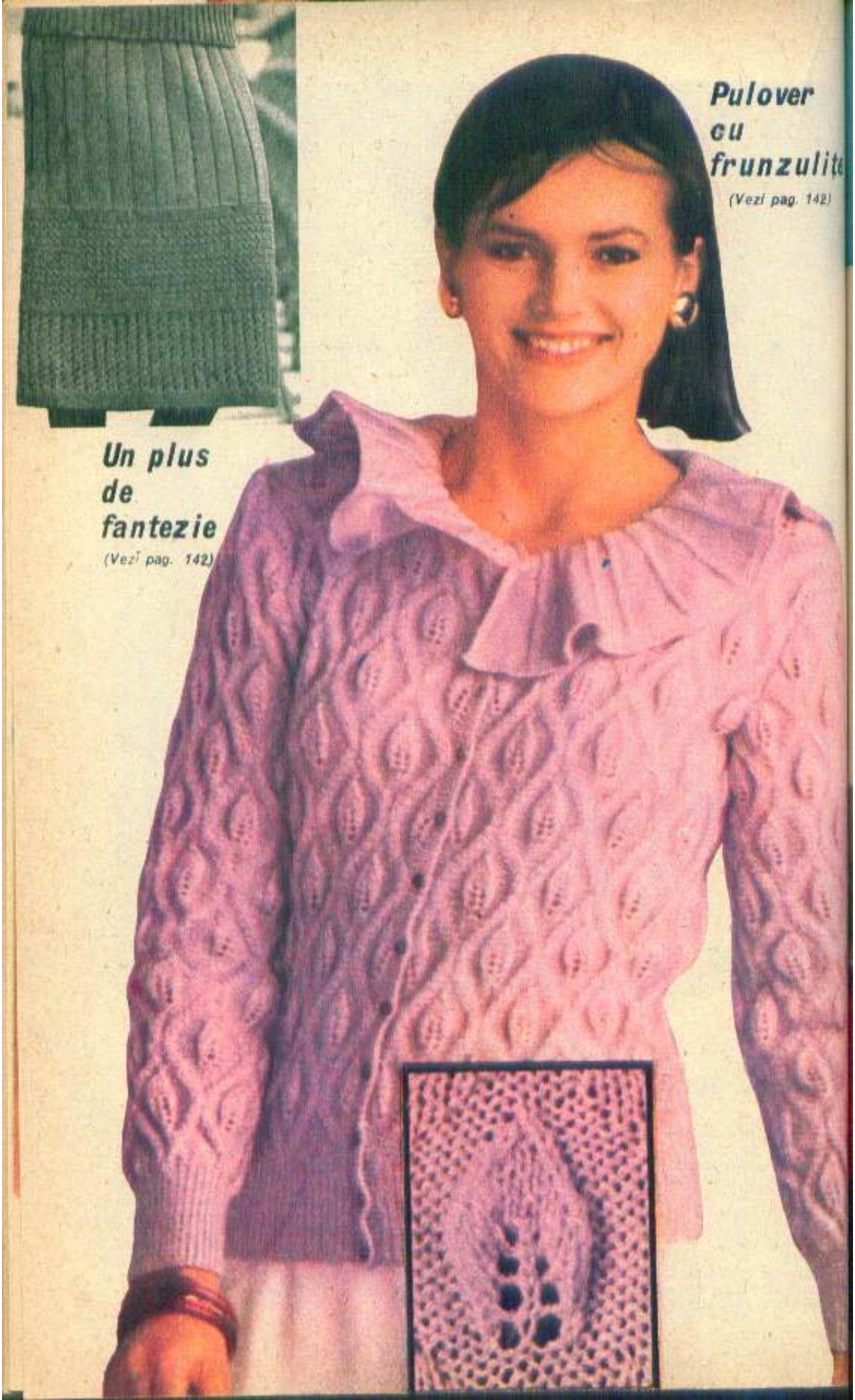

Pulover cu frunzulite

(Vezi pag. 142)

Un plus de fantezie

(Vezi pag. 142)

Pentru sezonul estival

Se poartă tot mai mult bluzele cu mîneci scurte și croială clasică, bluze lejere, cu mînecă «fluturaș» sau bluze pentru seară, cu mînecă lungă. Iată două sugestii.

Bluza gălbenă, lucrată în cel mai simplu punct posibil, găurele, în rînduri paralele, cu deschiderea de 1 ochi de lanț între ele. Originalitatea i-o conferă mîneca lucrată în colțuri ample, cu un motiv ornamental realizat din grupe de cîte 4 picioruşe.

Bluza roşie abordează ajurul crosetat. Ca fir poate fi utilizat atît bumbacul mai gros, cît și firul din P.N.A.

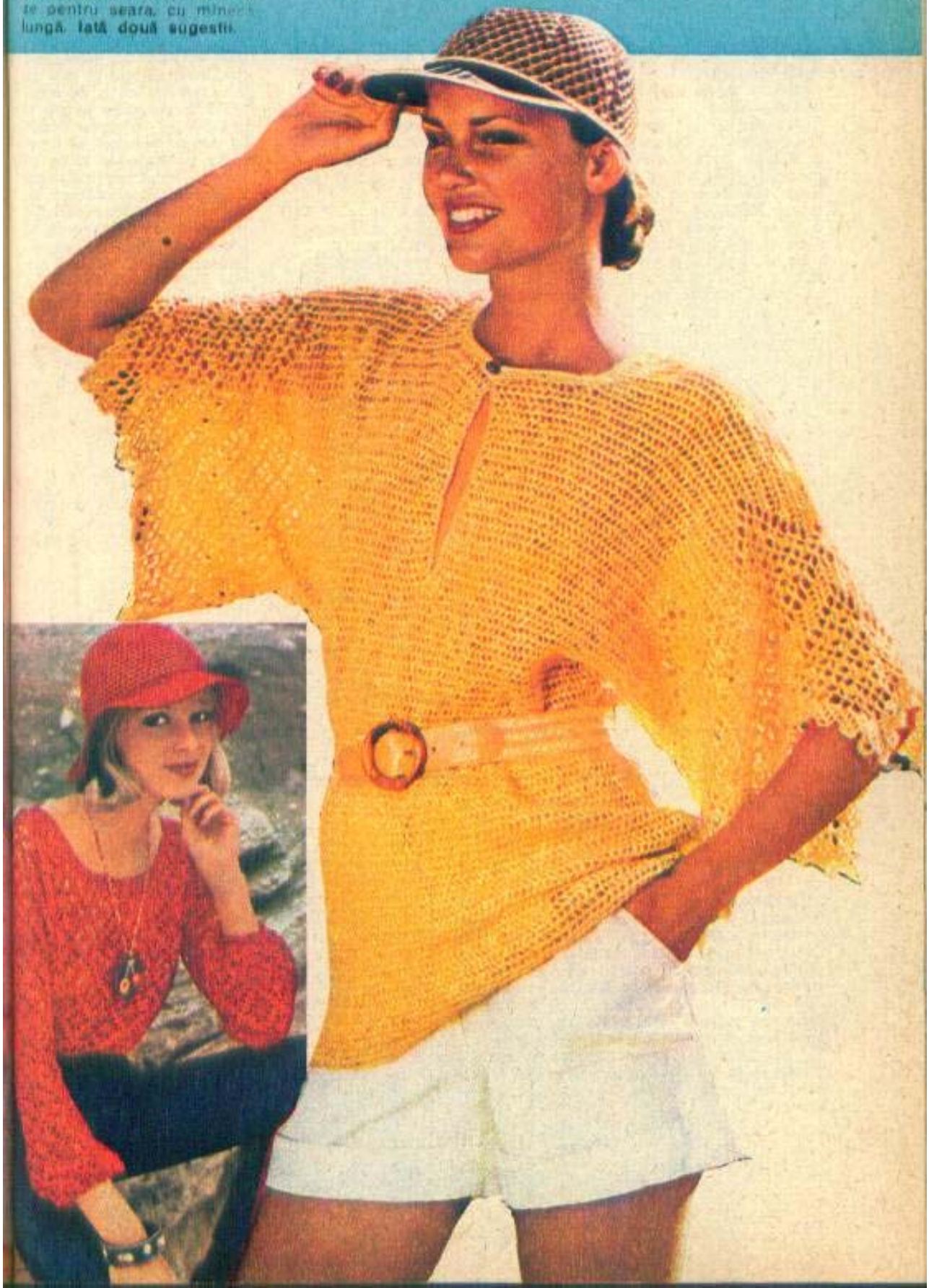

Pulover cu frunzulițe

(Urmare din pag. 140)

Croiala este clasică, dar elementele care îi dau o notă aparte sînt: motivul cu frunzulițe și gulerul.

Punctul fantezi. **R.1:** 2 oc. d. *, 8 oc. d., 3 oc. f., 7 oc. d. * Se reia de la * pînă la * și se termină rîndul cu 3 oc. d. **R.2:** (și toate rîndurile de pe dosul lucrului) se tricotează așa cum se prezintă lucrul. **R.3:** 2 oc. d., * 7 oc. d., 5 oc. f., 6 oc. d. * **R.5:** 2 oc. d., * 6 oc. d., 3 oc. f., 1 oc. d., 3 oc. f., 5 oc. d. * **R.7:** 2 oc. d., * 5 oc. d., 3 oc. f., 3 oc. d., 3 oc. f., 4 oc. d. * **R.9:** 2 oc. d., * 4 oc. d., 3 oc. f., 5 oc. d., 3 oc. f., 3 oc. d.* **R.11:** 2 oc. d., * 3 oc. d., 3 oc. f., 7 oc. d., 3 oc. f., 2 oc. d. * **R.13:** 2 oc. d., * 2 oc. d., 3 oc. f., 4 oc. d., 1 j., 1 oc. f., 1 j., 4 oc. d., 3 oc. f., 1 oc. d. * **R.15:** 2 oc. d., * 1 oc. d., 3 oc. f., 5 oc. d., 1 oc. f., 1 j., 1 oc. f., 1 j., 1 oc. f., 5 oc. d., 3 oc. f. * **R.17:** 2 oc. d., * 3 oc. f., 6 oc. d., 2 oc. f., 1 j., 1 oc. f., 1 j., 2 oc. f., 6 oc. d., 2 oc. f. * **R.19:** 2 oc. d., * 7 oc. d., 3 oc. f., 1 j., 1 oc. f., 1 j., 3 oc. f., 7 oc. d., 1 oc. f. * **R.21:** 2 oc. d., * 3 oc. f., 6 oc. d., 1 scădere de stînga, 5 oc. f., 1 scădere de dreapta, 6 oc. f., 2 oc. f. * **R.23:** 2 oc. d., * 1 oc. d., 3 oc. f., 5 oc. d., 1 scădere de stînga, 3 oc. f., 1 scădere de dreapta, 5 oc. d., 3 oc. f. * **R.25:** 2 oc. d., * 3 oc. f., 4 oc. d., 1 scădere de stînga, 1 oc. f., 1 scădere de dreapta, 4 oc. d., 3 oc. f., 1 oc. d. * **R.27:** 2 oc. d., * 3 oc. d., 3 oc. f., 3 oc. d., 3 oc. f., luate împreună, 3 oc. d., 3 oc. f., 2 oc. d. * **R.29:** 2 oc. d., * 4 oc. d., 3 oc. f., 5 oc. d., 3 oc. f., 3 oc. d. * **R.31:** se reia explicația de la rîndul 13.

GULERUL: Se începe pe 32 de ochiuri, cu andrele nr. 3. Se lucrează primele 4 rînduri pe dos, apoi, în continuare, în punct de jerseu, astfel: * se tricotează, pe fața lucrului, 26 de ochiuri, se întoarce rîndul, se lasă nelucrat primul ochi, se lucrează următoarele 25, se tricotează 20 de ochiuri, se întoarce rîndul, se lasă nelucrat primul ochi, se lucrează următoarele 19; se tricotează 10 ochiuri, se întoarce rîndul, se lasă nelucrat primul ochi, se tricotează următoarele 9 ochiuri, apoi se lucrează 2 rînduri în ochiuri pe dos pe întreaga suprafață. Se tricotează în punct de jerseu 10 ochiuri, se întoarce rîndul, se lasă primul ochi, se tricotează următoarele 9, se întoarce rîndul, se tricotează 20 de ochiuri, se întoarce rîndul, se lasă primul ochi, se tricotează următoarele 19; se tricotează 26 de ochiuri, se întoarce rîndul, se lasă primul ochi, se tricotează următoarele 25 de ochiuri, apoi 2 rînduri în ochiuri pe dos, pe întreaga suprafață *, se repetă acest procedeu de la * pînă la * de circa 33 de ori. Se termină gulerul cu 2 rînduri pe dos.

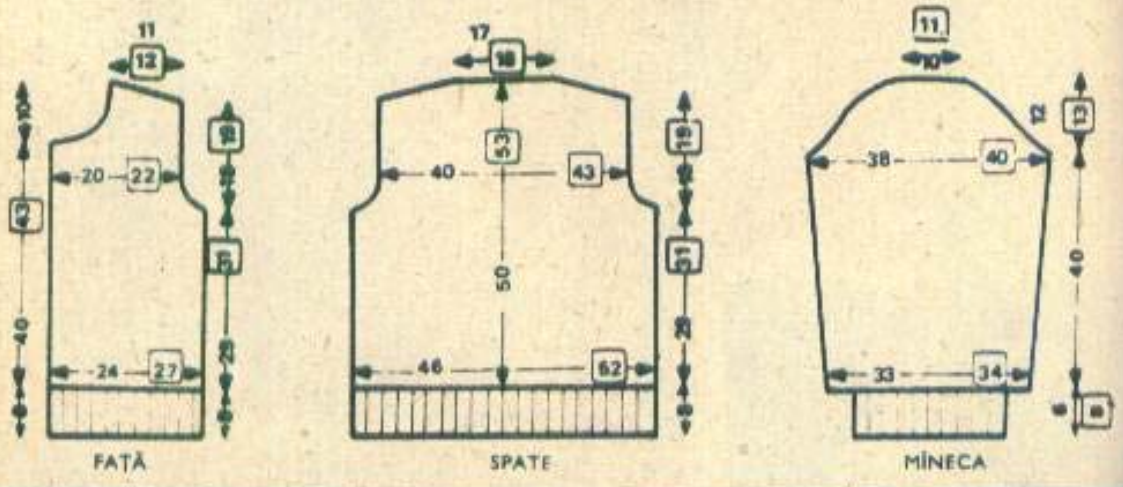

FAȚĂ SPATE MÎNECA

Un plus de fantezie

(Urmare din pag. 140)

Modelul prezentat este de fapt o fustă dreaptă, lucrată în benzi late, de circa 8—10 ochiuri pe față, despărțite de cîte 2 sau 3 ochiuri pe dos. Frumusețea și originalitatea îi sînt conferite de terminația din poale, care este realizată cu croșeta. După cum se vede, alternează rînduri de piciorușe și găurele cu rînduri de piciorușe lucrate încrucișat. Dar gama unor asemenea terminații poate fi mult mai variată. Se pot utiliza piciorușe dispuse în evantai, piciorușe în V. De asemenea, se pot realiza benzi din motive florale, care dau un plus de tinerețe.

O vestă ușoară

Care, de asemenea, se poate realiza din fire recondiționate. Elementele care merită să fie subliniate sînt ale croielii. *Piepții* și *spatele* se termină închizînd ochiurile pe un singur rînd. Răscroielile de la subraț pentru partea din față sînt puțin mai profunde, din 2 în 2 rînduri: 1×5 oc., 1×3 oc., 1×2 oc. iar la spate se scad: 1×4 oc., 1×2 oc. și 1×1 oc. Răscroiala de la gît — pe o jumătate din față — se realizează scăzînd, din 2 în 2 rînduri: 1×3 oc., 2×2 oc. și 1×1 oc. Dacă talia este a II-a sau a III-a, la prima scădere se mai reduce 1 și respectiv 2 ochiuri în plus. *MÎNECA* se rotunjește reducînd, cînd s-a ajuns la lungimea necesară, din 2 în 2 rînduri: 1×3 oc., 2×2 oc. 2×1 oc., 1×2 oc. și 2×3 oc. Ultimele ochiuri se închid pe un singur rînd. *GULERUL* se tricotează de la început, ridicînd numărul de ochiuri necesar. El nu va acoperi bentițele.

(Vezi tiparul la pag. 144)

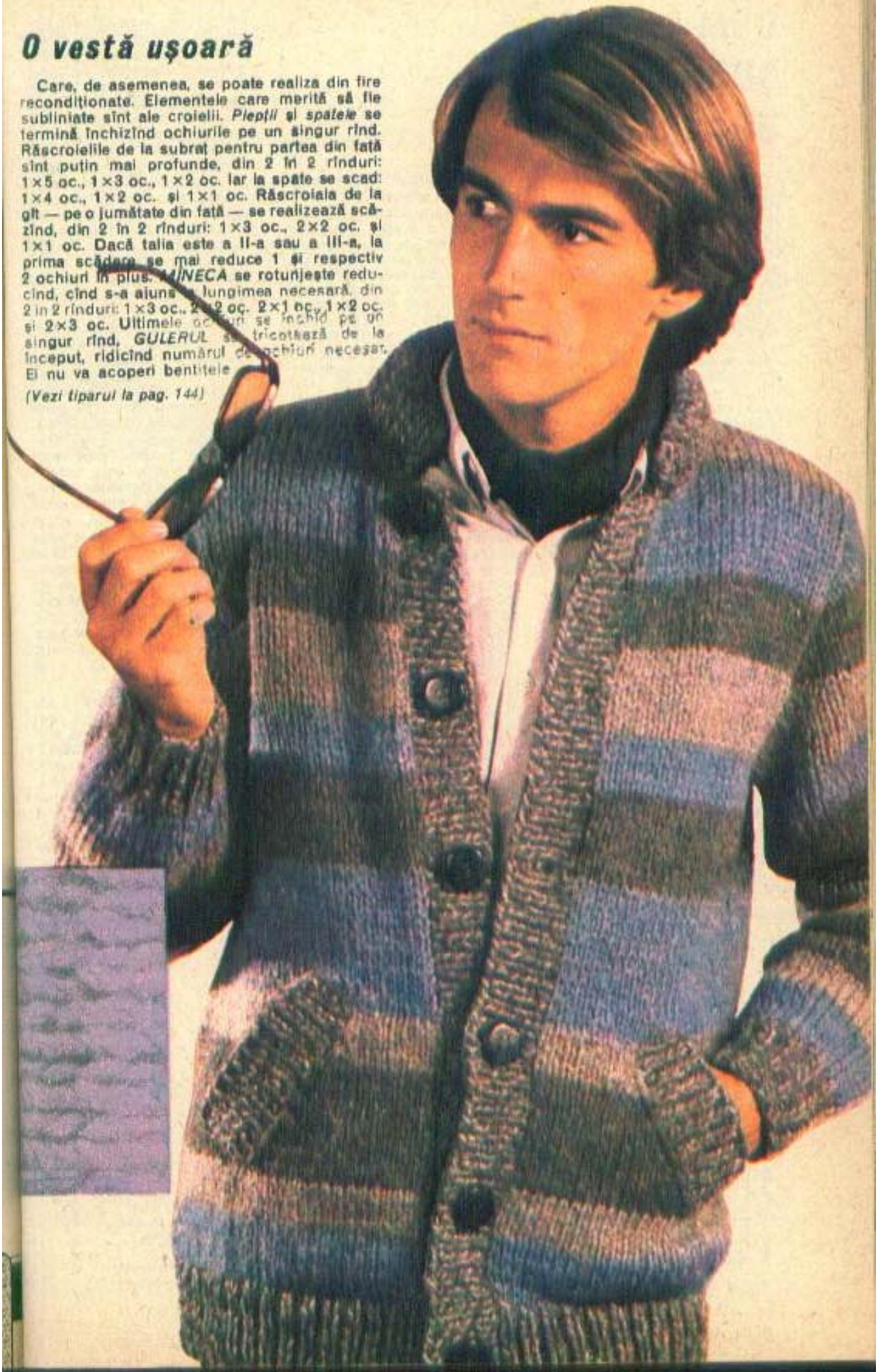

CUM A DEVENIT BUCĂTĂRIA EI BUCĂTĂRIA LUI

Firește, nu te îndrăgostești ușor de o bucătărie. Mai ales că pe acolo, pînă nu de mult, nu treceam decît pasager. (Și făceam ravagii). Era epoca cînd, pentru mine (ca și pentru alți soți), bucătăria era un cuvînt *feminin*. De același gen ca și spălatul rufelor sau ștersul prafului, sau călcatul, sau...

Pe atunci însă soția mea nu avea de ce să se teamă. Bucătăria era a ei. Iar al meu, fotoliul de lîngă televizor și cuvintele încrucișate. Fiecare la locul lui și un loc pentru fiecare. Atunci, pentru că astăzi bucătăria EI a devenit bucătăria MEA. Să vă povestesc.

Într-o zi, firește, silit de împrejurări (soția era plecată în delegație), am pătruns acolo. Am fost pus față în față cu un morman de vase murdare, de oale ce trebuiau curățate, de sticle goale. (Nu era chiar iadul, dar nici paradisul). Totul într-un spațiu strîmt și de neatins pentru mintea, ochii și mîinile mele de bărbat: dulapurile suspendate și produsele din ele, cu tot felul de cutii, păreau de neînțeles, mașina de gătit de neatins, dubla chiuvetă, impracticabilă, toate mi se înfățișau într-un univers al întîmplării și necesității față de care nu încercam nici un sentiment, dar a căror nevoie de utilizare mi se dezvăluia treptat, acum, în lipsa stăpînei acestui loc. Dar ceea ce m-a speriat cel mai rău era ceea ce se numește în termeni militari «revederea detaliilor», privirea «celuilalt». Mi-am adus aminte din perioada cînd mi-am făcut armata: corvoada odată terminată, ofițerul de serviciu vine să inspecteze rezultatul celor cîteva ore de spălat, șters, frecat, lustruit. Și brusc misterul acestui univers încurcat și amalgamat al bucătăriei mi s-a dezvăluit. Am rememorat unul din preceptele mamei mele: FIECARE LUCRU LA LOCUL SĂU, UN LOC PENTRU FIECARE LUCRU. Transmis din mamă în fiică, ca un precept dominator al conditei gospodinei, pare simplu, poate, pentru o femeie, dar pentru un bărbat ca mine, care s-a limitat pînă acum să facă doar anumite lucruri, nu prea. Chiar dacă altădată mă lăudam prietenelor soției că «escalop» ca al meu nu îi reușește ei. A înfrunta bucătăria, indiferent de starea sa, era cu totul altceva!

Intrasem în bucătăria dezordonată, cu mormane de vase în chiuvetă, cu oale murdare, sub mașina de gătit, cu starea sufletească aceea tipic masculină, care îmi șoptea perfid «nu e pentru tine să faci asemenea lucruri», dar împrejurarea și (necesitatea) m-a făcut să-mi amintesc preceptul mamei. Și atunci s-a produs miracolul. Mai întîi, mi-am dat seama că toate acele obiecte neanimate au totuși un «suflet» și că din ostile devin puțin cîte puțin binevoitoare, aproape fraterne. Apa caldă, dacă o potrivesc, nu-mi mai opărește degetele, farfuriile nu-mi mai alunecă printre degete, își găsesc în mod firesc un loc în suportul lor, oalele își regăsesc drumul unele în altele. Deja, «mecanismul» mergea mai ușor. Și ce e mai principal, sentimentul de ridicol în fața condiției masculine dispare. Am început chiar să folosesc și șorțul pentru a evita petele pe pantaloni, îmi suflec mînecile pentru a nu-mi murdări manșetele cămășii... Gesturile devin mai sigure, mai ordonate, adaptate la dimensiunile locului. Știu să nu mai spăl paharele în apa grasă de la vase, nu mai lovesc emailul oalelor. Mi-am regăsit în mișcări chiar ceva din gesturile mamei mele, ceva din cortegiul de mirosuri ale familiei părintești.

Azi lucrurile s-au schimbat. Nu eu o deranjez pe nevastă-mea. Ea e cea care mă deranjează. Mă enervează cînd lasă să se adune vase nespălate, am căpătat chiar un tic, string mereu firimituri, chiar închipuite, de pe fața de masă. N-o să mă credeți, dar aici vin acum cînd vreau să iau decizii serioase și în unele momente sumbre, tot aici îmi place să vin să mă reculeg.

Ceva mă neliniștește. De cîteva zile simt că soția caută să se reintroducă ca stăpînă a bucătăriei MELE. O aud noaptea cum se scoală și, sub un pretext sau altul, se duce pînă acolo. Știu că mîine sau poimîine va trebui să i-o recedez. Mă întreb va dori s-o mai împartă cu mine?

Un soț model 1982(?)

O vestă ușoară *(Vezi pag. 143)*

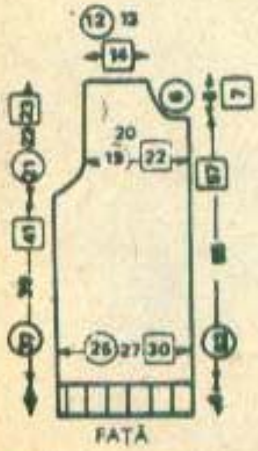

FAȚĂ

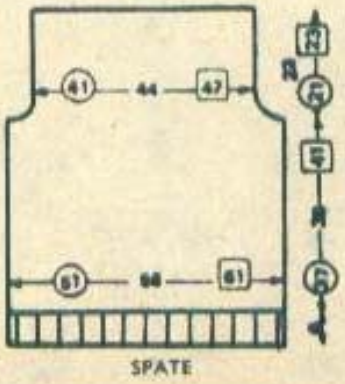

SPATE

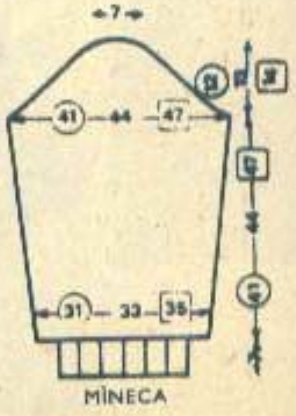

MÎNECA

BUNELE INTENȚII CONTEAZĂ...

Să mai lăsăm ziarul...

...și să trecem la treabă...

...punem mănușile de cauciuc...

...și să spălăm farfuriile...

...băgăm farfuria în apă fiartă...

...o frecăm bine...

...o limpezim...

...o ștergem...

...parcă era mai bine să citesc ziarul...

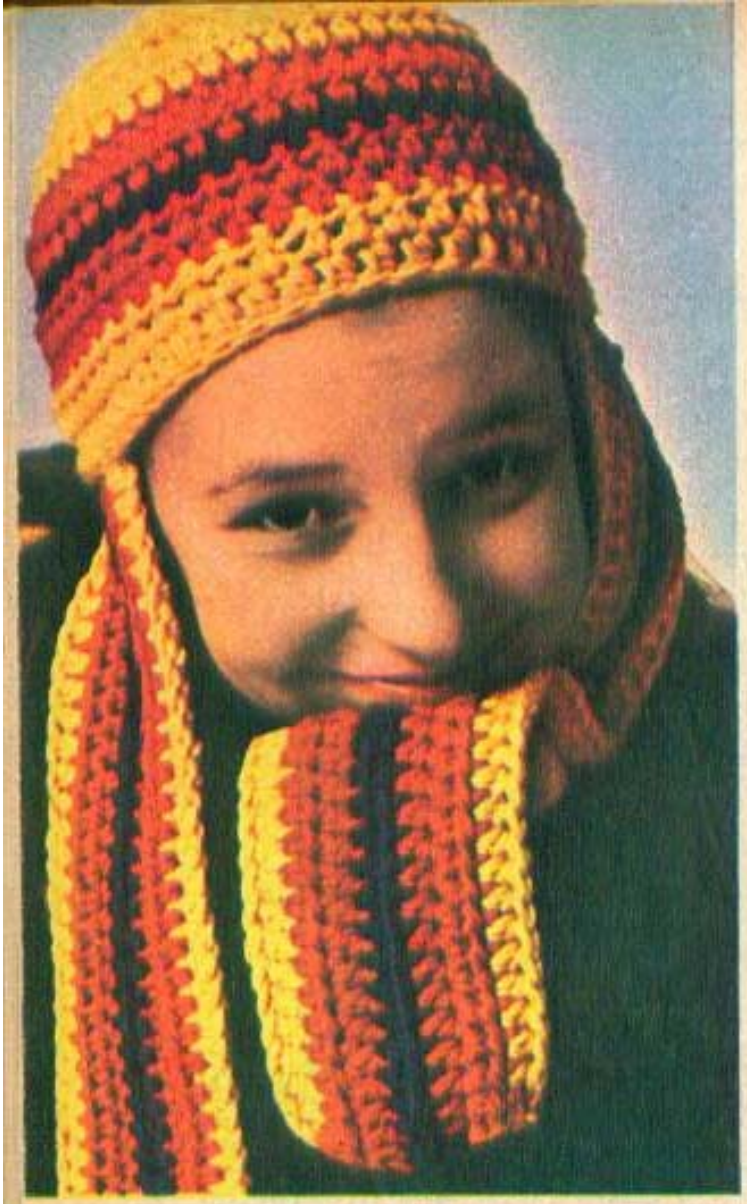

Accesorii fantezii

Se poartă, în continuare, căciulițele cu o croială mai simplă, tricotate în punct de jerseu, în punct lenes și mai puțin cele în elastic. Calota este tricotată strîns pe dimensiunile capului și foarte ușor lărgită marginea de jos, care se rulează.

Pentru copii sînt la modă atît căciulițele tricotate, cît și cele croșetate. De asemenea, șepcile croșetate în clini din 2 culori. Cozorocul este bine să fie montat pe un cozoroc din material plastic.

Ciorapii tricotați, scurți și trei sferturi, aduc o notă de veselie și frumusețe.

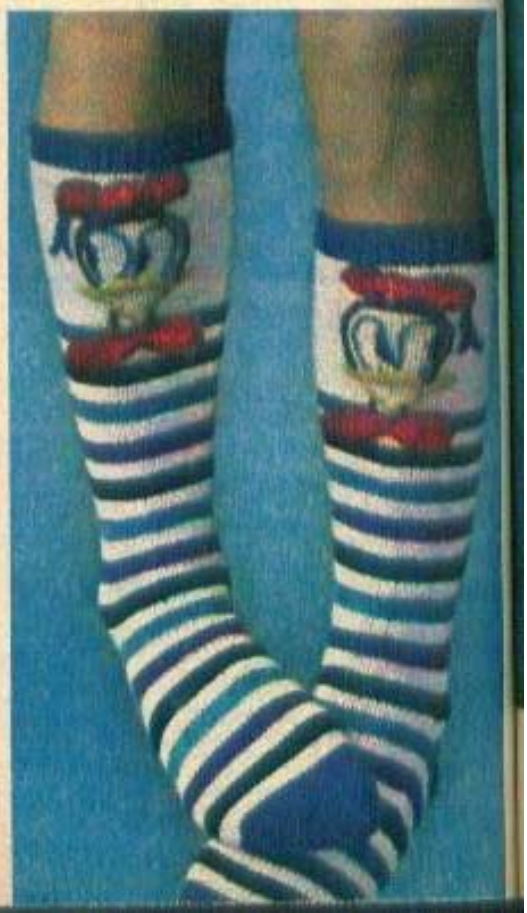

O jachetă croșetată

Realizată dintr-o combinație de trei culori, jacheta este deosebit de elegantă și comodă, prin croiala ei lejeră. Pentru reușită se recomandă a scoate un tipar pe dimensiunile necesare. Cele indicate de noi corespund taliei 50–52.

FAȚA — partea dreaptă. Se începe de la partea unde se va coase către față, pe un lanț de circa 40 cm, și se lucrează tot timpul în piciorușe scurte, alternînd culorile. După primii 6 cm, se croșetează, în partea superioară, 18 cm lanț și se continuă lucrul pe întreaga suprafață, drept, circa 3,5 cm, după care pentru linia umărului se crește cîte un picioruș pînă se obține o lungime totală de circa 63 cm. Din acest punct începe scăderea pentru a se forma decolteul. La fel se lucrează partea stîngă.

SPATELE se lucrează în același mod, ținînd cont doar de faptul că în mijlocul lucrului se realizează răscroiala gîtului.

MÎNECILE vor urma linia tiparului. După ce toate piesele sînt gata, se tricotează manșetele, apoi se încheie jachetă și se ridică ochiurile necesare pentru bordura de jos, după care se tricotează banda din față.

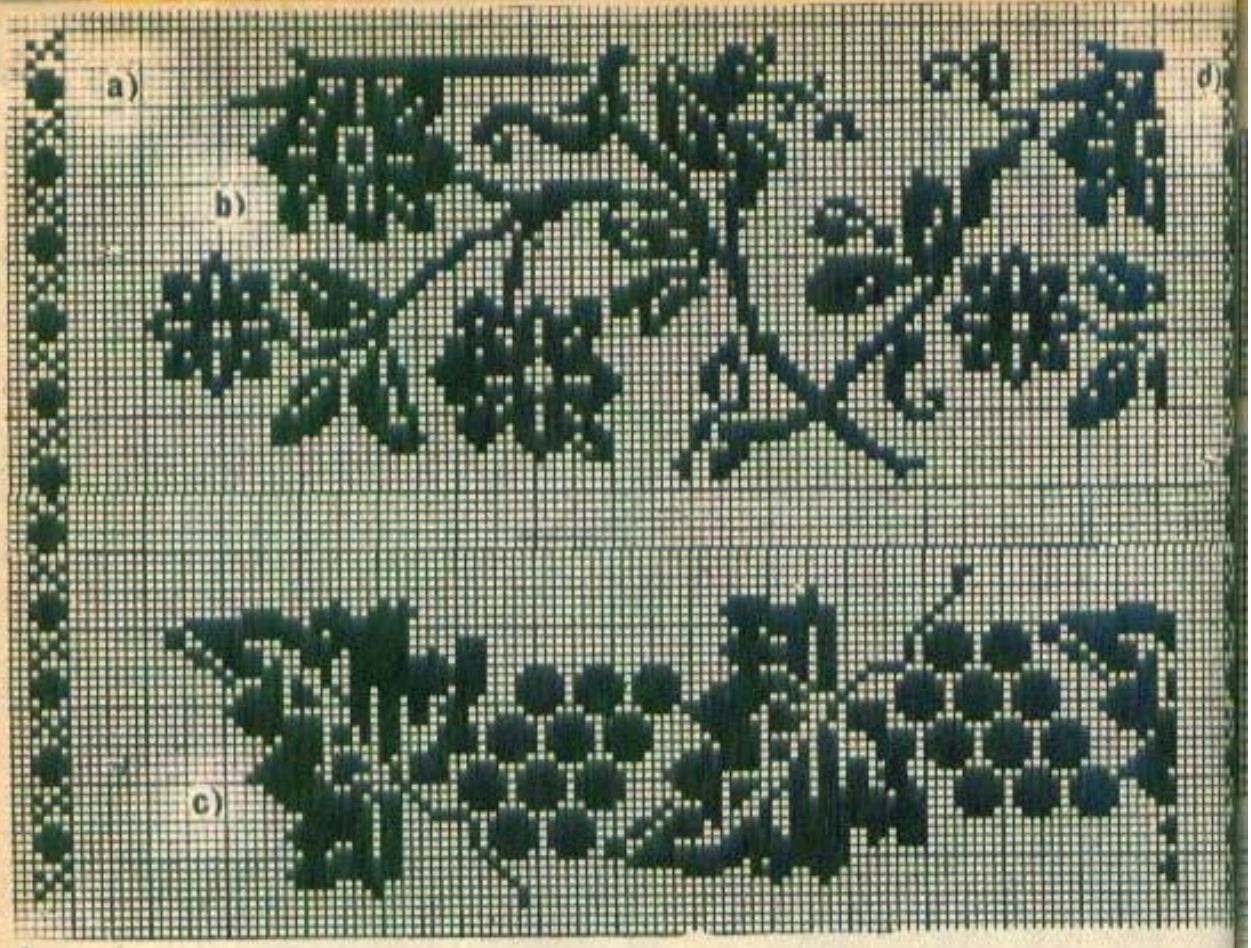

1

DIN VECHI IZVOADE POPULARE

1. a) Cusătură pe ie cu ciupag din satul Boju — zona Cluj; a) și d) Motive ornamentale pe guleraș și mînecă; b) Modelul central; c) De o parte și alta a modelului central cîte un rînd de frunze și struguri. 2. Ornamente din Dorohoi; 3. Desen decorativ găsit pe o casă din Rădăuți; 4. Decorație cu trandafiri; 5. Motiv pentru cămăși bărbătești — Rm. Sărat; 6. Model pe o cămașă din zona Tîrnave; 7. Alt motiv, tot pe o cămașă, zona Făgăraș; 8 și 9. Cusături de pe o cămășuță de copil, zona Vaslui.

2

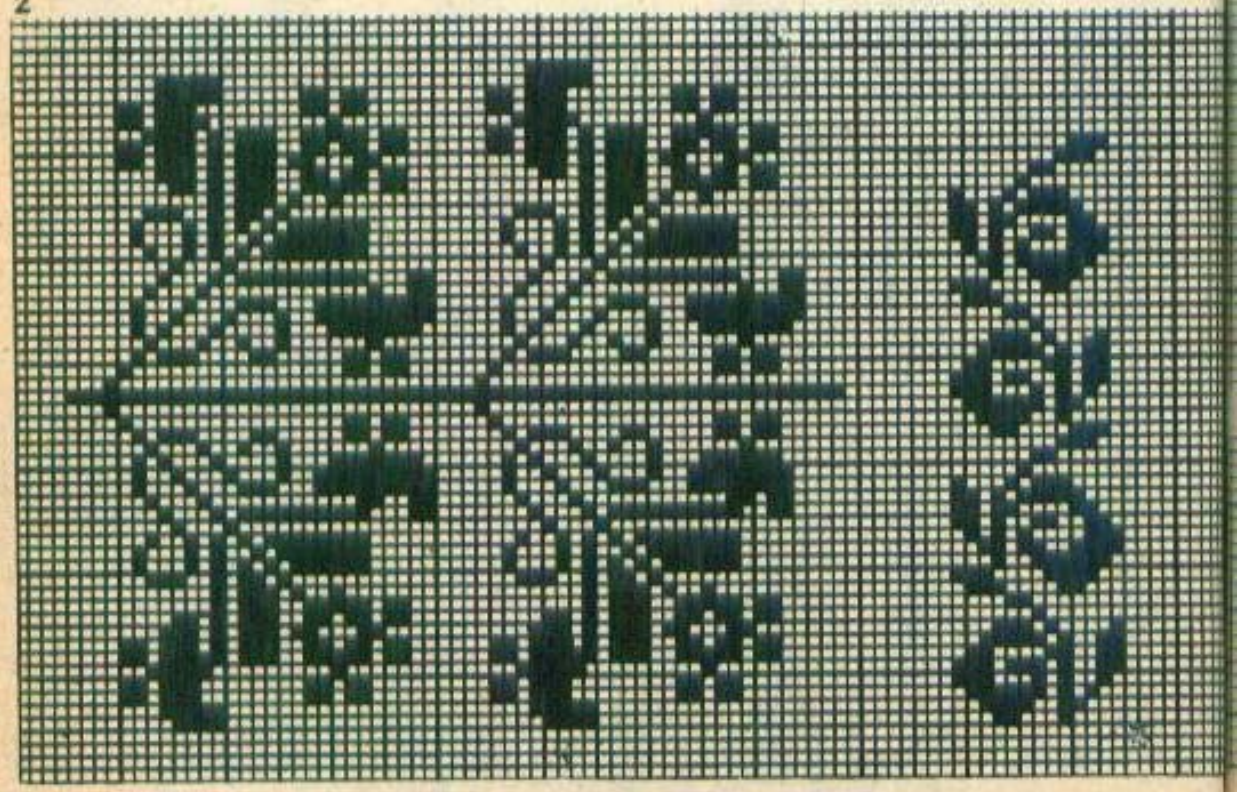

3

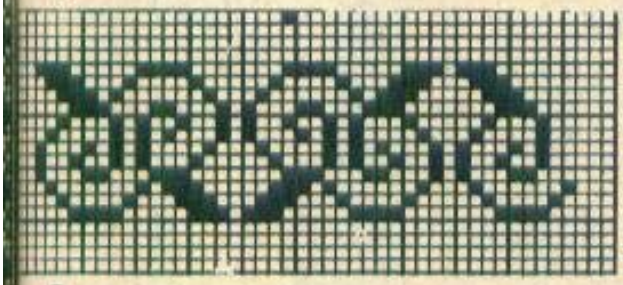

4

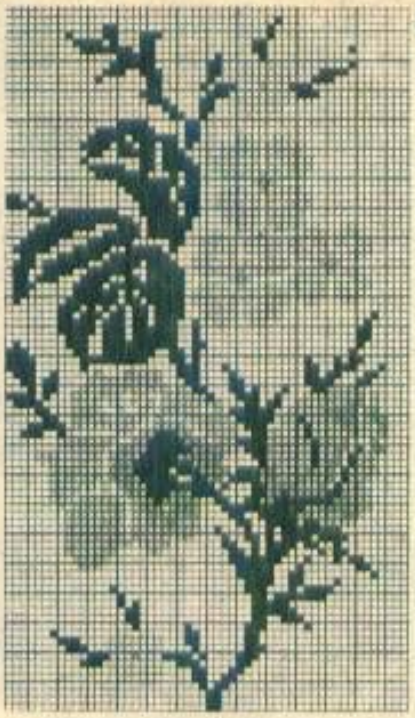

5

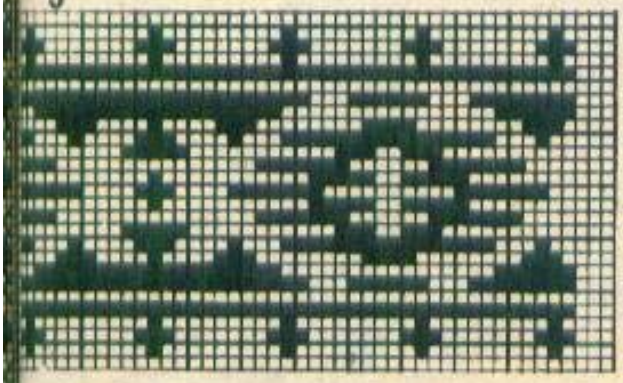

6

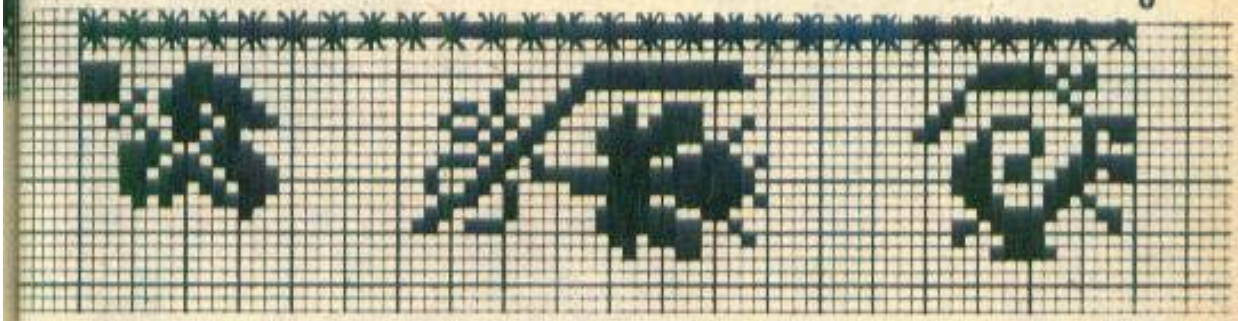

7

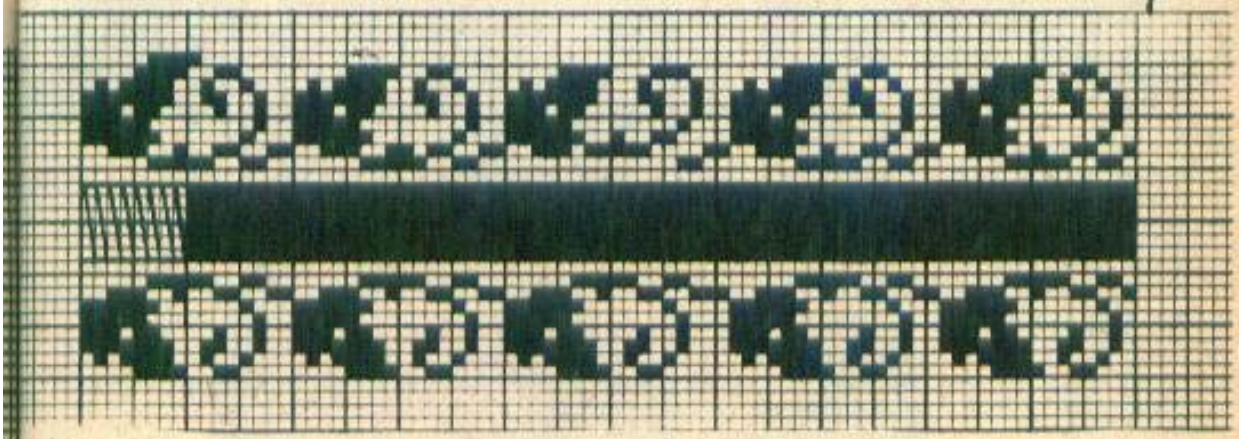

8

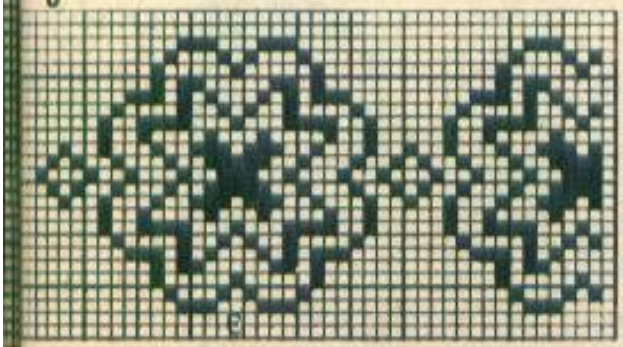

9

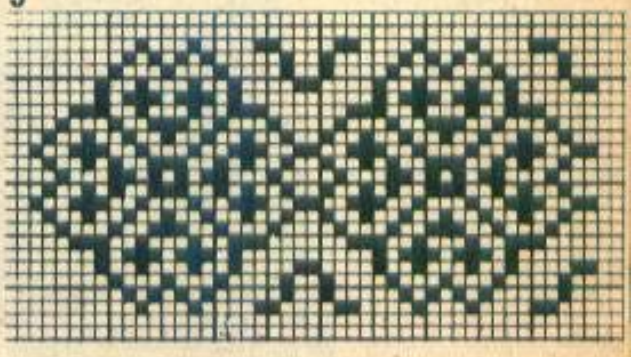

Vesel și tineresc

(Vezi tiparul la pag. 151)

Un pulover pentru adolescente, lucrat în romburi mari, armonizate coloristic, mergînd pe tonuri pastel. Elasticul din talie, de la mînecuțe și guler se lucrează pe andrele nr. 2 1/2, în punct de elastic de 2/2. Restul se tricotează cu andrele nr. 3.

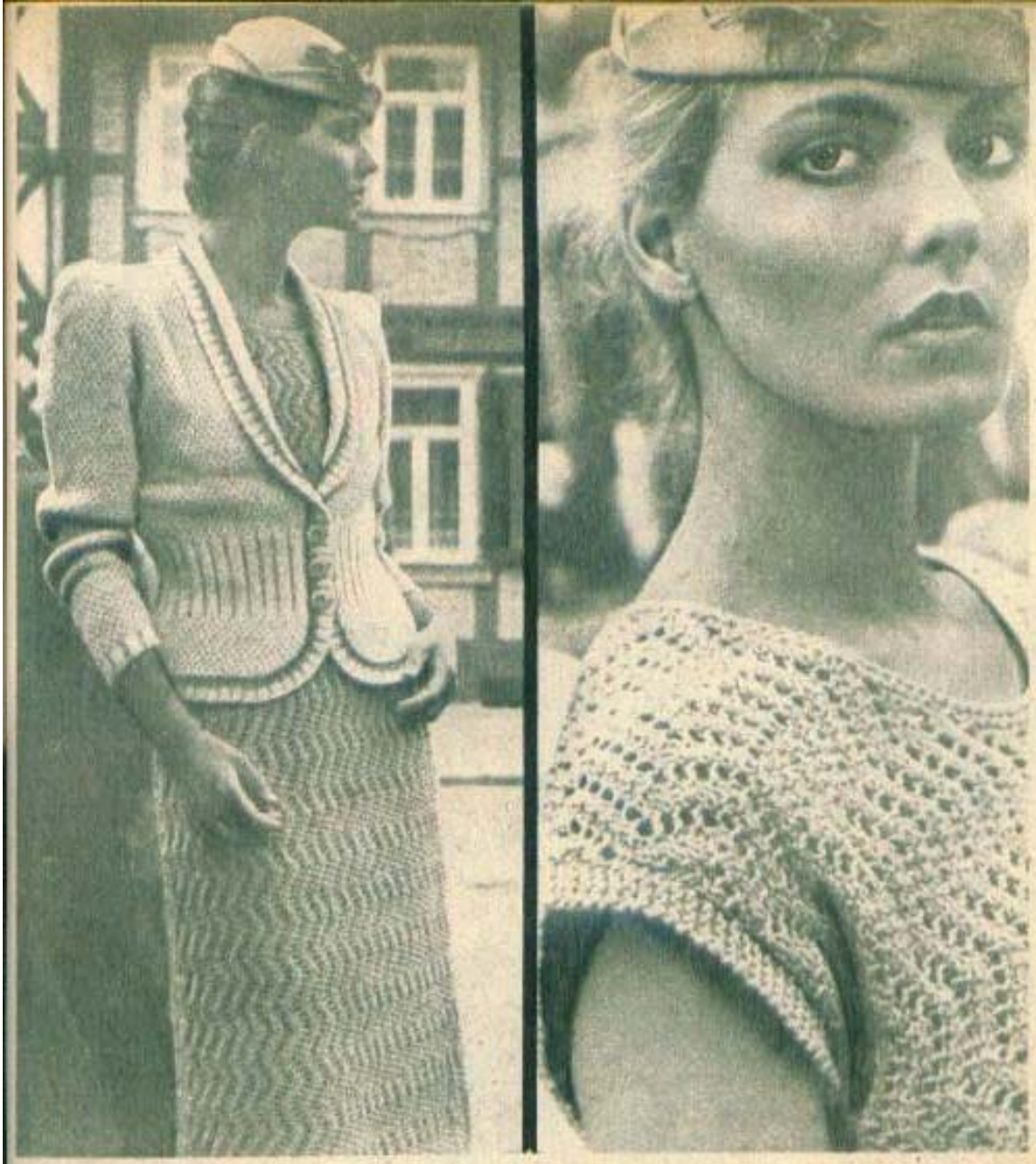

O toaletă elegantă

Rochia, cu un decolteu larg, este realizată într-un motiv perforat. Se începe din partea de jos și se lucrează drept până la nivelul subrațului, unde se face răscroiala necesară, după care se continuă, în partea exterioară, drept, iar spre interior se dă rotunjime decolteului. *Jacheta* este tricotată în bob de orez. Originalitatea constă în elasticul din talie, care dă o linie cambrată, în rotunjimea părților din față și gulerul său.

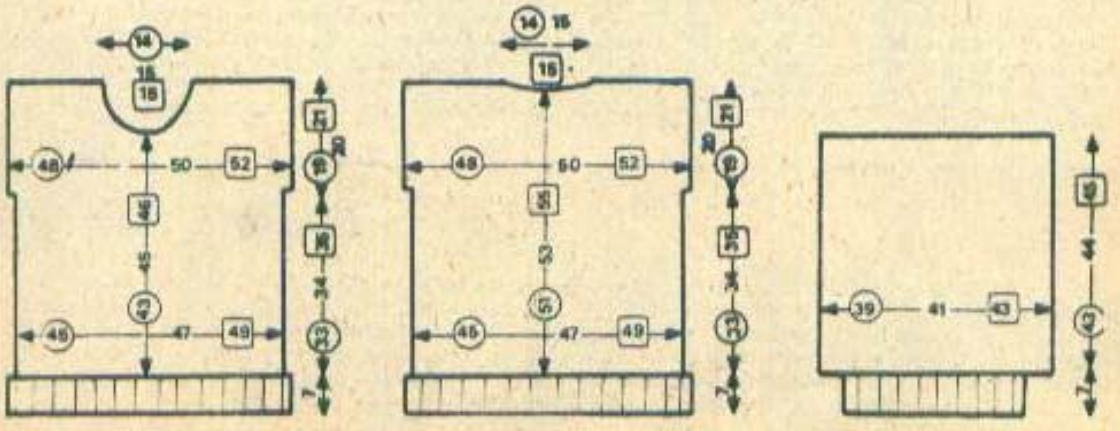

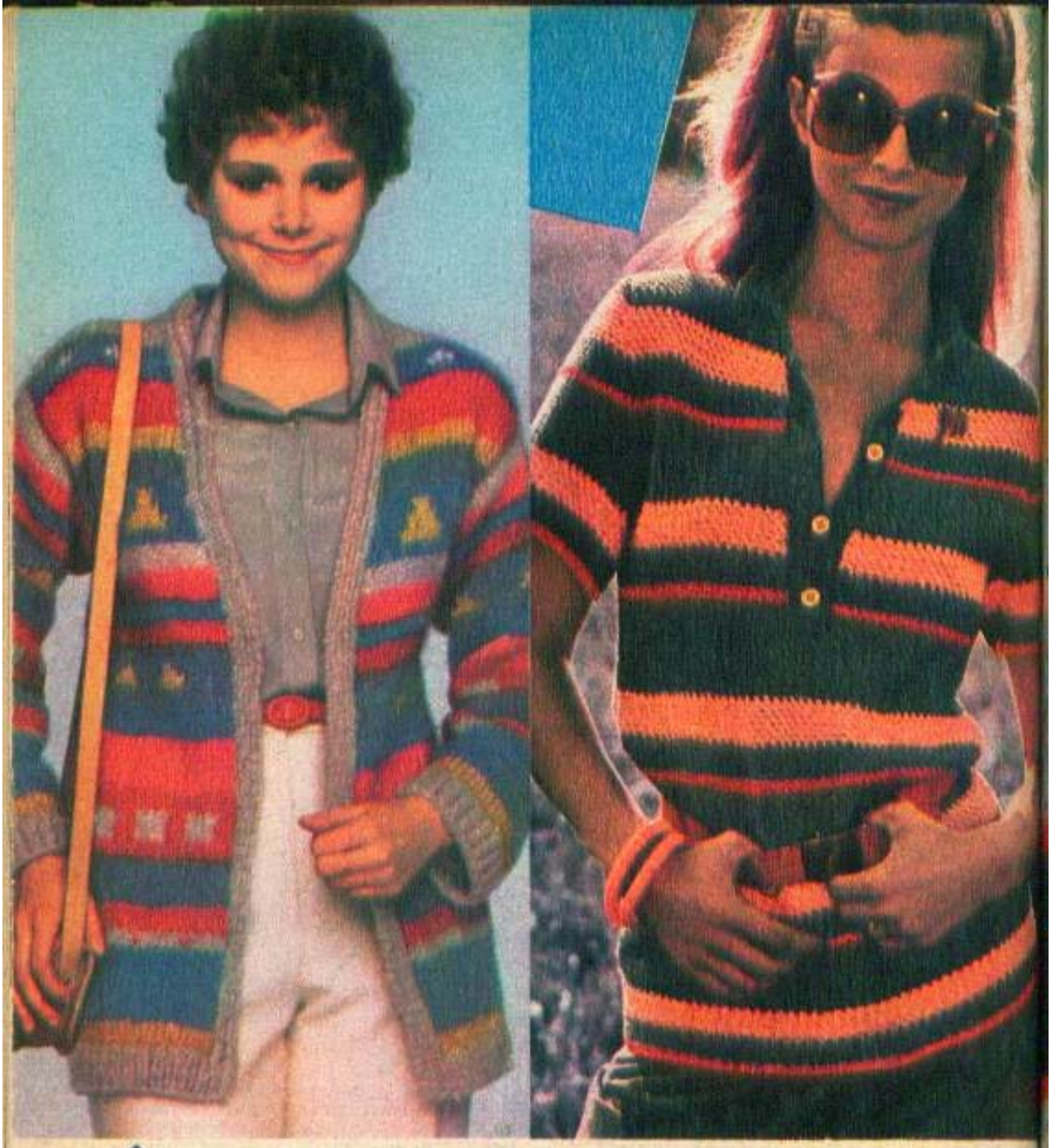

Recondiționări

Din pulovere uzate, desfăcîndu-le și spălînd firele bine, se poate realiza această jachetă tinerească, lucrată în întregime în punct de jerseu. Tiparul este cît se poate de simplu. Răscroiala de subraț se obține reducînd pe un singur rînd 5—6 ochiuri atît la spate, cît și la cele două părți din față. Pentru linia umărului se scad, în trei reprize, ochiurile rămase. Mîneca se încheie în linie dreaptă, scăzînd ochiurile pe un singur rînd. Banda de garnitură se poate lucra fie separat, pe lungimea necesară, fie ridicînd ochiuri direct pe marginea lucrului și tricotîndu-le în același punct de elastic de 1/1 ca și bordura din talie și de la mînecă.

Croială raglan

Un pulover din 3 culori, lucrat în punct de elastic de 1/1 și în punct de jerseu. Aspectul ușor bufant este realizat din diferența dintre fir. Firul roșu este simplu, iar cel negru și gri sînt buclate. În lipsa firului buclat se poate obține bufantul tricotînd benzile negre și gri cu andrele cu un număr mai mare. De exemplu: rîndurile roșii cu andrele nr. 3, iar cele negre și gri cu andrele nr. 4. Același efect se mai obține și prin diferența de grosime a firelor. Firele roșii mai subțiri, iar cele negre și gri mai groase. Fiecare dintre ele va trebui tricotat pe andrelele ce i se potrivește.

Pentru o ocazie deosebită

O bluză lucrată în întregime pe orizontală. Pentru aceasta este necesar în primul rînd să se scoată pe hîrtie un tipar perfect, după linia căruia se va realiza lucrul. Tricotajul se începe de la dreapta spre stînga. După ce se tricotează pe numărul de centimetri corespunzător lungimii pînă la subraț, se adaugă numărul de ochiuri necesar pînă la nivelul umărului. Se lucrează 1-2 cm drept, după care se mai adaugă un ochi. Se repetă acest procedeu pînă se obține lățimea necesară umărului, pe diagonala corespunzătoare. Deoarece decolteul este fronsat, se va lucra în continuare drept pînă la nivelul celuilalt umăr, de unde de data aceasta se vor începe scăderile necesare liniei umărului și apoi a subrațului. Dacă decolteul se dorește mai amplu, atunci se va răscroi ușor, reducînd și scăzînd numărul de ochiuri dorit. Mînecile se lucrează și ele tot pe orizontal. Pentru a obține un fronseu stabil, după ce a fost încrețit, pe dos va fi dublat cu un șiret extrafor.

Vestă în diagonale

Cu o linie lejeră și cu un tipar foarte simplu, se recomandă ca o vestă comodă și elegantă. Diagonalele se realizează pe un multiplu de 10 ochiuri, lucrate 5 pe față, 5 pe dos, deplasîndu-le mișcarea spre stînga și dreapta pentru piepți. Spatele se lucrează plasînd diagonalele în formă de V. Scăderile pentru decolteu se vor realiza astfel: după primele 10 ochiuri de margine, lucrate în elastic de 1/1, se face o scădere de stînga sau de dreapta. Se va repeta această operație de circa 16-17 ori, din 4 în 4 rînduri. Pentru terminația de la mînecă, după ce s-au făcut scăderile necesare, 12 ochiuri din margine vor fi tricotate în elastic de 1/1. De asemenea, în mijlocul spatelui, pentru terminația de la gît, se vor tricota cîțiva centimetri în punct de elastic. Acest elastic reprezintă de fapt elementul de garnitură al vestei.

Capitolul «Tricotaje, broderii, cusături, motive populare» este realizat de TANIA TUDOSE

LOCUINȚA ANULUI 2000

De cînd omul își imaginează cum vor sta lucrurile în anul 2000, veacul a îmbătrînit atît, iar termenul s-a apropiat în așa măsură încît scrutarea viitorului a devenit aproape o privire peste gard.

Cel ce și-a imaginat locuința anului 2000 — și cînd vorbim despre aceasta ne gîndim, desigur, la locuința standard — ca pe un decor de *science-fiction* știe azi că, în ciuda numeroaselor experiențe și exemple unicat, aceasta nu va fi nici subacvatică, nici gonflabilă, nici mobilă etc. Orașele acoperite cu uriașe cupole geodezice, sub care se creează un microclimat ideal, ca și conglomeratele urbane cocoțate la zeci sau chiar sute de metri înălțime, pe piloni uriași, au rămas frumoase și îndrăznețe proiecte ale unor vizionari ce vor trebui să amîne scadența realizării lor.

În consecință, după toate probabilitățile, locuința anului 2000 va fi una foarte pămînteană. Principala caracteristică va fi flexibilitatea funcțională, bazată pe un plan liber, modificabil — în anumite limite — conform necesităților și dorințelor unei familii în continuă schimbare. Între camere vor fi panouri despărțitoare ușoare, bune izolatoare fonice, ușor de mutat, pivotante, glisante, pliabile, ca o armonică, în vederea modificării compartimentării în încăperi. Panourile vor fi prevăzute cu posibilități de montare a elementelor de depozitare și ședere, ceea ce va elimina multe din piesele de mobilier tradiționale, aducînd un plus de confort.

Alcătuirea locuinței se va modifica și datorită faptului că spațiul de preparare a hranei va fi integrat organic spațiului locuibil, nemaiexistînd actuala separare dintre bucătărie și camera de zi. Acest lucru va deveni posibil prin perfecționarea echipamentului electromenajer, de eliminare a mirosurilor rezultate în timpul gătitului, ca și a schimbării într-o anumită măsură a modului de

pregătire a alimentelor, precumpănitoare fiind semipreparatele industrializate. Astfel, locul de luat masa va deveni o «tejghea» între locul de gătit și încăperea principală.

Locuința anului 2000 va trebui să țină însă seama în mai mare măsură de faptul că sursele convenționale de energie sînt limitate. Din această cauză, pe de o parte va fi concepută astfel încît pierderile de căldură din interior spre exterior să fie reduse la minimum, prin materiale de construcție mai bune izolatoare termice, ca și prin folosirea tîmplăriei exterioare cu trei rînduri de geamuri, iar pe de altă parte prin folosirea surselor de energie neconvenționale, și în primul rînd a energiei solare. Instalațiile unei astfel de locuințe vor fi probabil mai funcționale decît astăzi. Vor fi, de exemplu, folosite sisteme de încălzire cu plafoane radiante, ce vor asigura o reglare mai uniformă a temperaturii, eliminînd caloriferele, iar plintele și șinele electrice vor permite racordarea la rețea a consumatorilor în orice punct al locuinței, nu ca astăzi în puncte fixe (prize și locurile de lampă). Și prin aceasta, apartamentul anului 2000 va fi mai funcțional, mai confortabil și, de ce nu, mai intim.

Transformările cele mai mari se vor petrece în domeniul echipării locuinței. Într-adevăr, de la videotelefon la cuptorul de gătit cu microunde și de la consola informațională la jocurile electronice complexe, universul casnic va deveni supersofisticat.

Ca o reacție de apărare și de bun simț, omul se va înconjura din ce în ce mai mult de obiecte naturale sau manufacturate, va colecționa și va produce singur obiecte din piatră, lemn sau textile. Din această cauză, va apărea în cadrul locuinței un spațiu cu o destinație nouă: locul de bricolaj, în care locatarul va crea cu mîinile lui unele din lucrurile cu care își va mobila cadrul de viață: obiecte decorative, păpuși, obiecte utilitare etc.

Nu numai echipamentul electrocasnic, dar, așa cum spuneam, și mobilierul își va schimba înfățișarea. În locul actualelor piese monofuncționale, ce ocupă un spațiu relativ mare, vor exista mobile polifuncționale și intersanjabile, care se vor transforma, în funcție de ora din zi, ca și de schimbările survenite în structura familiei. Vor exista, de exemplu, elemente de mobilier modulate, care se vor cupla cu piese de depozitare sau cu piese de ședere, paturi și canapele escamotabile, mobilier alonjabil pentru copii și altele.

Desigur, toate cele arătate aici există de pe acum într-o formă sau alta. Cu anii, acestea se vor generaliza, vor deveni larg răspîndite și vor caracteriza locuința obișnuită a oamenilor mileniului trei.

Arh. V. KROCHMALNIK

TEST
Mai poți fi azi autodidact în organizarea și conducerea gospodăriei?

Pentru cele mai multe femei a devenit astăzi conștientă, obsedant de conștientă, ideea că, în 1982, o gospodărie nu se mai poate organiza și conduce așa cum o făcea mama, nu mai vorbim de bunica, adică așa cum se făcea înainte cu 50, 40, 30, 20 și chiar 10 ani în urmă. Bine, bine, dar atunci cum? Întrebare la fel de obsedantă ca și ideea. Soluții general valabile nu se pot da. Dar ceea ce e sigur, e că CEVA trebuie să schimbăm, să revizuim în vechile noastre obiceiuri și mai ales orgolii casnice. Și vă propunem să începem, de exemplu, cu cele culinare. Cum? Răspunzîndu-vă, mai în glumă, mai în serios, la testul de mai jos. Și poate, cine știe, cu ajutorul lui să vă fie mai clare propriile dv. tendințe: faceți oare parte dintre cele care se simt complexate, rușinate, nefeminine dacă nu sînt cotate, în special de soții lor, dar și de prietene, drept bucătărese de excepție sau dintre cele care se «bucură» de timpul cîștigat mîncînd la cantina-restaurant? Sînteți jignită dacă soțul se amestecă în «oalele» dv. sau dimpotrivă? Sînteți convinsă, realmente, de nevoia unei alimentații stabilite științific sau ați rămas o autodidactă în materie de cunoștințe culinare, socotind suficient ceea ce ați reținut de la mama sau chiar numai din propria experiență (vorba proverbului, «eu cum sînt om cult, doar cu mine mă consult»).

Fiți liniștită, răspunsurile nu le va afla decît conștiința dv. Dar, mai știi, s-ar putea ca interpretate, sau reinterpretate (cu ajutorul «procentajului» comentat de la urmă), filtrate și desconspirate de întrebări, să vă REGÎNDIȚI singure unele judecăți (și mai ales prejudecăți) legate de subiectul în discuție.

1) Aveți reputația de a fi

— o bucătăreasă excepțională 1
— o bună bucătăreasă . 2
— o bucătăreasă medie 3
— fără vocație 4

2) Ce anume vă face să afirmați cele de mai sus?

— aceasta îmi dă un sens vieții 1
— îmi face plăcere . . 2
— îmi dă un complex de inferioritate 3
— îmi e indiferent . . 4

3) În raport cu mama dv. sînteți?

— o bucătăreasă mai pricepută 1
— la fel de bună . . . 2
— mai puțin pricepută 3
— nu se poate compara 4

4) Cum apreciați faptul că soțul dv. vă cere să excelați în treburile culinare?
— foarte normal . . . 1
— mai curînd normal . 2
— mai curînd depășit . 3
— foarte depășit . . . 4

5) Iar faptul că soțul știe și el să gătească, îl socotiți:
— mai curînd anormal 1
— mai curînd normal . 2
— destul de normal . 3
— foarte normal . . . 4

6) Ce reprezintă pentru dv. însevă gătitul?
— dorința de a crea ceva 1
— îmi fac datoria . . . 2
— dorința de a face plăcere celorlalți . . . 3
— împlinesc o corvoadă 4

7) Care au fost (sînt) sursele după care ați învățat să gătiți?
— de la mama 1
— de la bunica 2
— experiență proprie . 3
— după cărți, reviste specializate sau cercuri gospodărești 4

8) În raport cu mama dv., aveți impresia că petreceți în bucătărie?
— mult mai mult timp 1
— un pic mai mult timp 2
— la fel de mult timp . 3
— mult mai puțin timp 4

9) Cît timp din zi petreceți în bucătărie?
— trei ore și jumătate-patru ore 1
— două ore jumătate-trei ore 2
— o oră jumătate-două ore 3
— o jumătate de oră sau mai puțin 4

10) Pentru fiecare din felurile care au compus, de exemplu, prînzul de ieri, ați:
— preparat în întregime ceva care cere timp . 1
— preparat în întregime, dar simplu. . . 2
— cumpărat doar aperitivul și desertul . . 3
— cumpărat în întregime din oraș 4

11) De cîte ori preparați singură masa în casă?
— în toate zilele săptămînii 1
— de mai multe ori pe săptămînă 2
— o dată pe săptămînă 3
— niciodată 4

12) Și, în sfîrșit, o întrebare referitoare la bucătăria... industrializată. De cîte ori recurgeți, pentru alcătuirea prînzurilor, la alimentele semipreparate și preparate, congelate și conservate?
— o dată pe lună . . . 1
— o dată pe săptămînă 2
— de mai multe ori pe săptămînă 3
— în toate zilele săptămînii 4

COMENTARIU

Încercuiți cifra pusă în dreptul unuia din cele patru răspunsuri posibile (al aceluia care se potrivește cel mai bine cu părerea absolut personală) și pe urmă totalizați. Dacă suma se încadrează:

A. Între 12-20 de puncte înseamnă că e încă dificil pentru noi să vă convingem de contrariu. Și anume că nu e un păcat chiar atît de grav dacă nu sînteți o gospodină perfectă, că nu e deloc o dovadă de «nebărbăție» dacă și soțul dv. știe să gătească etc.

B. Între 20-35 de puncte înseamnă că primează încă și la dv. vechile obiceiuri și păreri; și dv. credeți că mîncarea nu e nicăieri atît de bună «ca la mama acasă». Dar o îndoială își face totuși loc. Ceva în propria ierarhie de orgolii casnice s-a schimbat (parcă nu vi se mai par chiar atît de drastice, mai ales puse în cumpănă cu alte satisfacții, cu deosebire cele sociale, profesionale).

C. Între 35-40 de puncte înseamnă că îndoiala a făcut loc unor noi convingeri. Tradiționalele datorii ale soției față de soțul și «stăpînul» ei cedează terenul altora noi. E normal. Cînd în venitul total al familiei e inclus și propriul dv. cîștig, cînd timpul dv. destinat treburilor gospodărești s-a înjumătățit, e normal, credem noi, ca obligațiile și datoriile casnice să fie și ele redistribuite. Sîntem convinse nu numai că nu aveți nimic împotrivă ca soțul să știe să gătească și el, dar că vrea și el!

D. Peste 40 de puncte înseamnă că faceți, categoric, parte dintre femeile cu o concepție modernă despre gospodărie, că v-ați adaptat flexibil la ritmurile și obligațiile nou create de multiplele roluri încredințate de societate femeii. Cu o condiție: nu treceți în cealaltă extremă! Nu le socotiți acum pe toate chiar corvezi (vezi întrebările 6 și 11). Îmbinați utilul cu plăcutul.

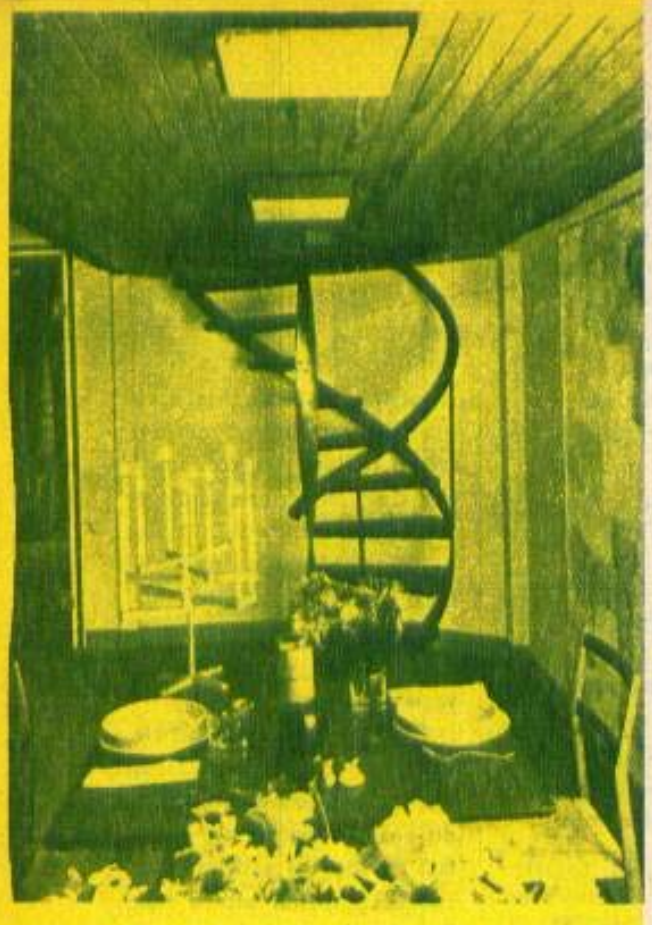

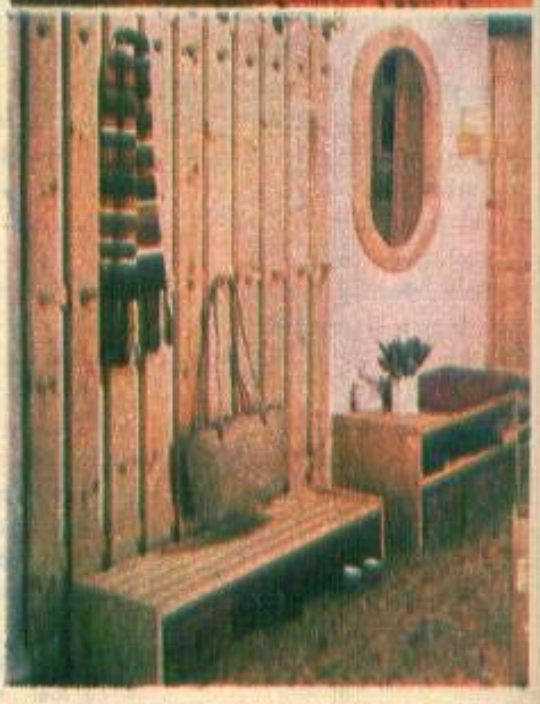

DECORAȚIUNI INTERIOARE

Într-un apartament vechi, cu camere înalte, se poate amenaja o încăpere la partea superioară, accesibilă pe o scară ușoară din lemn, ce ocupă un spațiu minim.

Locul de luat masa poate fi amenajac și sub forma unui blat amplasat între bucătărie și camera de zi. Servirea, ca și debarasarea, este extrem de lesnicioasă.

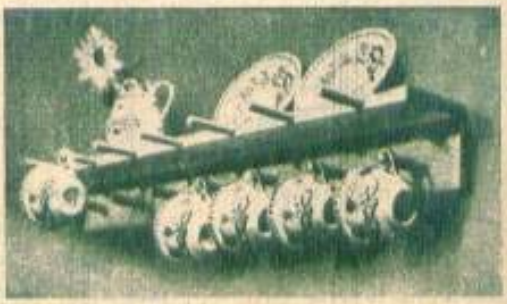

Un blidar în frumoasa tradiție a caselor țărănești, ce se poate confecționa dintr-un cuier obișnuit.

Un dulăpior ocupă minimum de spațiu atunci cînd se mulează perfect formelor conținute: în cazul de față, un original dulăpior rotund pentru farfuriile și castronul de supă.

O masă cu blat rabatabil, care își găsește locul în diferite puncte ale locuinței: fixată de un perete al bucătăriei, poate servi ca loc de luat masa în camera de zi; amplasată cu blatul întins, de formă ovală, folosește ca masă de primit musafiri.

Mobilier simplu, din panouri, pentru camera copiilor. Se poate demonta și reasambla în conformitate cu necesitățile mereu diferite ale copilului în creștere.

O mobilă cu funcționalitate complexă pentru vestibul: un cuier din scînduri geluite, pentru haine și sacoșe, o banchetă pentru încălțat, avînd dedesubt loc de depozitat pantofi, o mică comodă, cu sau fără sertare, pentru obiecte mărunte și un panou cu oglindă.

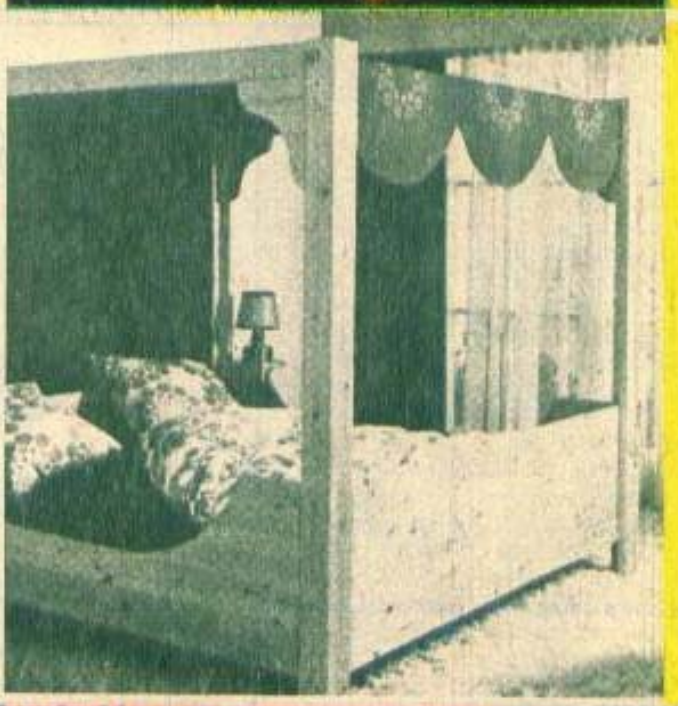

Un pat rustic, cu stîlpi laterali și acoperiș din lemn: oferă o senzație de confort deosebit.

În loc de noptieră, o mică bibliotecă cu «cărțile de căpătîi». Între cele două biblioteci, peretele este tapetat diferit de restul încăperii sau este acoperit cu o pocladă.

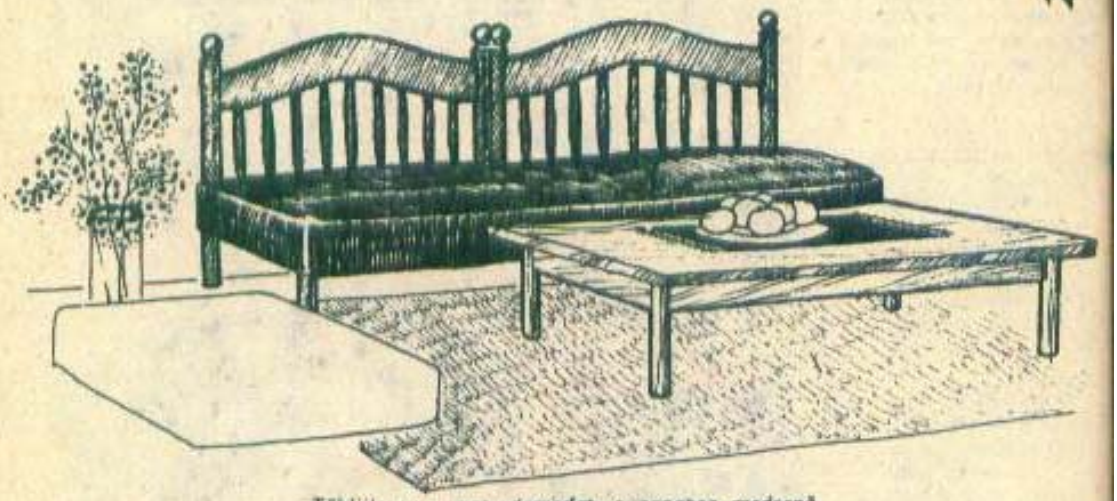

Tăbliile unui pat, demodat, o canapea modernă.

Partea cu gratii a pătuțului de copil devine masă de calorifer.

Partea de sus a cuierului-pom, un lampodar mic.

Cutia unui aparat de radio se transformă în noptieră.

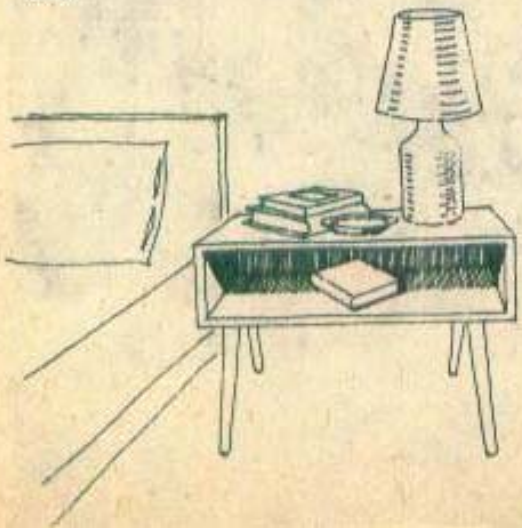

Rama unei măsuțe, un suport pentru reviste.

IDEI NOI DE REFOLOSIRE A OBIECTELOR VECHI

Sînt în orice gospodărie obiecte și mobile învechite, degradate sau scoase din uz, cu un cuvînt, nefolositoare, care pot fi transformate în lucruri noi, utile, și poate chiar interesante. Desigur nu este cazul a privi problema în cadrul unei rubrici de tipul «Idei utile», ci sub aspectul reciclării produselor în general, ca tendință caracteristică a ultimelor decenii, și sub acela al necesității, aproape fiziologice, a omului modern, din ce în ce mai solicitat sub raport intelectual, de a produce cu mîinile proprii.

Să luăm deci cîteva astfel de obiecte casnice uzuale și să vedem în ce mod ar putea fi folosite altfel, în urma unor transformări simple, efectuate cu ajutorul unor ustensile de tîmplărie obișnuite și cu puține materiale auxiliare, dar cu o mare investiție de interes și fantezie.

Iată, de exemplu, cuierul pom, demodat și anacronic, aflat poate în podul locuinței dumneavoastră, ar putea fi valorificat în felul următor: partea superioară, pe o înălțime de 30—40 cm, poate fi tăiată și transformată într-o lampă de masă. Pentru aceasta este necesar un abajur tronconic de hîrtie, fasung și conductor electric. Vopsirea lemnului, în urma curățirii cu glaspapir a vechiului lac, cu o culoare vie de duco sau email alhidal o face mai atrăgătoare. Dacă veți alămi capetele șuruburilor, noua lampă va căpăta un aspect foarte îngrijit.

Partea de jos a cuierului poate fi transformată, de asemenea, pe o înălțime de cca 30—40 cm, într-o măsuță pentru colțul de odihnă. Este necesar pentru aceasta un cristal de 10—12 milimetri grosime, avînd diametrul de vreo 75 cm. Lemnul noii măsuțe va fi curățat și vopsit cum s-a văzut mai sus.

Cadrul unei mici măsuțe al cărui blat s-a degradat poate servi drept suport pentru o mică mobilă al cărei rost este de a păstra reviste, ziare, o agendă sau cartea de telefon. Astfel de mobilă se amplasează în colțul de conversație, în apropierea telefonului. În interiorul cadrului se întinde o pînză tare sau mătase, iar lemnul se lustruiește.

Tot dintr-o măsuță degradată, de data aceasta însă cu un singur picior, central, se poate face un lampadar în preajma unei canapele. În capătul piciorului mesei, în locul blatului, se fixează abajurul înalt de cca 40 cm, ceea ce conduce la o înălțime totală a lampadarului de circa un metru.

Ușile cu rame și tăbliile ale unei servante sau ale unui bufet vechi pot fi transformate într-o pereche de oglinzi de perete prin înlocuirea tăblițelor. Cu cît ramele sînt mai lucrate, cu atît efectul decorativ al acestor neobișnuite oglinzi este mai mare.

Tot din ușă de bufet se poate confecționa un cache-radiator, prin înlocuirea tăblițelor acestora cu plasă de sîrmă (de preferință alămită). Totul se așază pe un cadru din lemn sau metalic, astfel încît să rămînă 5—10 cm liberi de la pardoseală și tot vreo 5 cm la partea superioară, pînă la glaful ferestrei, pentru circulația aerului cald.

Un alt tip de cache-radiator se poate face prin folosirea lateralelor unui pătuț de copil sau ale unui țarc. Cadrul cu bare convine de minune acestui scop. Pentru a masca în măsură mai mare caloriferul, acesta va fi vopsit în culoarea peretelui, în timp ce cache-radiatorul va fi de culoare închisă.

Dacă aveți un pat vechi, degradat, cu somiera stricată, îl puteți refolosi tăblițele de la cap și picioare, ca spătar pentru o banchetă sau canapea.

Carcasa unui aparat de radio scos din uz poate deveni noptieră prin adăugarea unor picioare de taburet. Desigur, totul se va băițui sau vopsi la culoarea lemnului patului, pentru a face ca cele două mobile să «rîmeze» cît mai mult.

Se poate întîmpla ca într-o gospodărie să existe o pendulă fără mecanism sau cu mecanismul irecuperabil. Ea se poate transforma într-un bar de efect. Fundalul compartimentului de bar se tapetează cu atlaz și se luminează cu un bec de 40 W, mascat la partea superioară.

Tot un mic bar se poate amenaja în cutia unui vechi televizor, căruia în acest scop i se montează două ușițe de sticlă. Iluminatul interior este, și în acest caz, aproape obligatoriu. Cutia de lemn se vopsește într-o culoare vie, în scopul de a o face cît mai de nerecunoscut.

Casele vechi au deseori obloane rabatabile. Două-trei astfel de obloane, nefolosite sau desperecheate, pot fi folosite pentru confecționarea unui paravan de interior, mobilă puțin demodată, dar cu un efect decorativ deosebit tocmai din acest motiv. În spatele paravanului se poate afla locul de luat masa, chicineta sau chiar un loc de dormit pentru oaspeți.

Un cîntar vechi de bucătărie cu soclu de bronz sau fontă și platane de alamă poate fi amplasat în camera de zi, ca un obiect de marcă, dacă pe talgerele sale, umplute cu pămînt, pietricele, nisip sau mușchi, se fac aranjamente florale de tip «ikebana».

În cele de mai sus au fost arătate, bineînțeles, doar cîteva din numeroasele posibilități de exploatare funcțională sau decorativă a multor lucruri ce par irecuperabile în gospodăria dumneavoastră. Rolul exemplelor de mai sus este în primul rînd acela de a vă stîrni interesul pentru o astfel de activitate.

Fantezia și bunul dumneavoastră gust vor face restul.

Text și desene
Arh. V. KROCHMALNIK

MICILE SECRETE ALE MARILOR GOSPODINE

a) PENTRU LOCUINȚĂ

● Transformați debaraua din apartament în șifonier. Fixați-i două bare la partea de sus, la 20 cm distanță una de alta. Răsuciți cîrligul suport al umerașelor și veți putea așeza două rînduri de haine. ● Obișnuiți-vă să păstrați lenjeria dv., puloverele și cămășile bărbătești îndoite ca la magazin. Vor ocupa mai puțin loc.

● Petele de cerneală de pe mobilă se spală cu lapte, apoi cu zeamă de lămîie. Locul pătat se lustruiește cu ceară (mobilux). ● De pe fața de masă petele de cerneală se scot cu lapte dulce, după care se limpezește bine.

● Pe partea interioară a măștii de chiuvetă, a ușii de la debara și chiar a ușii din baie fixați un «șorț» cu multe buzunare, în care depozitați mărunțișuri. ● Cîștigați spațiu în bucătărie instalînd de o parte și de alta a ferestrei, începînd de la podea, cîte un rînd de rafturi. Croiți perdelele mai largi, astfel ca acestea să le mascheze. ● Impermeabilizați masa veche (din lemn) folosită în bucătărie astfel: bine curățată, dați-i un strat subțire de ulei de in fiert. Lăsați 2 zile, repetați operația și după 24 de ore lustruiți-o cu o ceară pe bază de siliconi. Astfel «tratată», masa va putea fi spălată fără grijă. ● În punga de cauciuc în care puneți gheață sau apă fierbinte, adăugați o lingură de sare grunjoasă. Starea de rece sau de cald va fi mai prelungită. ● Așezați în spatele sobei, al caloriferului, o foaie de aluminiu de dimensiuni egale. Căldura se va reflecta mai intens spre încăpere. ● Protejați mobila așezată prea aproape de o sursă de căldură cu o foaie de azbest. ● Pe timpul verii, badijonați cazanul de presiune cu următorul amestec: 3 părți ulei și 1 parte petrol. Îl veți apăra de rugină. ● Obiectele din fier forjat care au ruginit se țin într-o baie de petrol. După cîteva ore se freacă bine cu o flanelă. Pentru a le proteja, acoperiți-le cu lac incolor. ● Înainte de a face primul foc de lemne în sobă, aprindeți un ziar și vedeți dacă fumurile nu sînt obturate. Aerul cald va asigura și aprinderea imediată a lemnelor. ● Pe ultimii cărbuni de jeratic din sobă aruncați o lingură de sare grunjoasă, apoi puneți lemnele. Acestea se vor aprinde viu. Stropiți cărbunii de lemne cu apă sărată, lăsați-i să se zvînte și vor degaja mai multă căldură. ● Pe vreme de ploaie torențială și furtună demontați toate aparatele electrice, întrerupeți televizorul, fierul de călcat. ● Dacă firul de la stîlpul rețelei s-a rupt, ridicați-l de jos cu un lemn fără să-l atingeți cu mîna. Nu vă apropiați de firele căzute de la rețeaua de înaltă tensiune. ● Nu improvizați instalații sau prelungiri ale instalațiilor electrice în încăperi neizolate.

b) PENTRU BAIE

● Urmele de rugină de pe cadă se spală cu un tampon îmbibat în oțet de vin fierbinte ● Puneți la bateria căzii un furtun de cauciuc, prin care să curgă apa în cadă fără să facă zgomot. Nu lăsați să curgă apă fierbinte prin duș, deoarece deteriorează cauciucul ● Ascuțiți foarfecele, tăind o foaie de metal sau frecînd printre tăișuri un ac ● Puneți în ultima apă de limpezit a unei dantele fine, de culoare neagră, o linguriță de zahăr ● Limpeziți confecțiile din bumbac negru în multă apă rece și în ultima adăugați un pahar cu bere. Culoarea se reîmprospătează ● Pregătiți o soluție din o treime oțet și două treimi apă. Mulați un ziar și ștergeți oglinda. ● Tăiați un cartof în două, ștergeți oglinda și îndepărtați partea murdară a cartofului ori de cîte ori este nevoie. Folosiți apoi un tampon muiat în alcool și apă (în proporție de 1/6) și lustruiți-o cu piele de căprioară ● Oglinda din baie nu se va mai aburi dacă o veți șterge din cînd în cînd cu un tifon muiat în glicerină și spirt. ● Puneți o lingură de amoniac în jumătate litru de apă. Ștergeți oglinda, apoi lustruiți-o și va avea un luciu deosebit. ● Ștergeți chiuveta cu apă oxigenată sau lăsați-o cu această apă cîteva ore. Își va recăpăta luciul și se va dezinfecta automat. ● În același scop ștergeți chiuveta cu o felie de lămîie. Dacă s-a depozitat tartru, spălați-o cu oțet cald sau cu apă în care ați dizolvat sare grunjoasă ● Încălțămintea cu talpă din plută se curăță cu o infuzie rece din tărîțe de grîu (200 g la un litru de apă clocotită). Limpeziți și lustruiți. ● Ochelarii nu se vor mai aburi dacă îi veți șterge cu o soluție realizată din 100 ml spirt denaturat și 10 ml glicerină. ● Petele de pix se curăță cu acetonă, cu spirt medicinal sau cu alcool de 90 de grade. Atenție, aceste produse nu se utilizează pe materialele din fibre sintetice. ● De pe țesăturile de nailon aceleași pete dispar cu apă rece. ● Lenjerie spălată și pusă la uscat afară, în gerul iernii, nu va îngheța dacă în ultima apă de limpezit veți pune o lingură de sare grunjoasă sau sare de masă. ● Din resturi de lînă frumos colorate croșetați mici «buzunărele» în formă de fructe sau flori, închise cu nasturi, așezați-le pe șnur și oferiți-le copiilor. Vor fi bucuroși să le poarte la gît ori să-și păstreze aici banii mărunți.

c) PENTRU BUCĂTĂRIE

● Punctul de topire al grăsimilor este 10 grade C pentru ulei, 20 grade C pentru unt, 40 grade C pentru untură. Temperatura critică a grăsimilor (după care se descompun transformîndu-se în acroleină — un produs foarte toxic) este: untul la 120 grade C (caseina accelerează descompunerea), 120—150 grade C pentru margarină, 190—220 grade C pentru ulei. Pentru aceasta evitați excesul de grăsimi pentru frigerea cărnii: încălziți treptat grăsimile care conțin apă (unt și margarină). ● Aveți grijă ca în timpul preparării să nu ajungă stropi de apă în grăsimea încinsă (se accelerează transformarea în produsul toxic). ● Nu puneți ceapă sau usturoi în grăsime, pentru pregătirea unui sos. Aceste legume tocate puneți-le în foarte puțină apă să fiarbă pînă cînd aceasta scade și spre sfîrșit adăugați grăsimea nenesară. În continuarea fierberii, ceapa și usturoiul se vor auri puțin. Puneți făina dezlegată cu apă și pasta de roșii, lăsați să fiarbă, apoi treceți sosul prin strecurătoare pentru a îndepărta partea care este iritantă pentru intestine. ● Nu aruncați apa în care au fost conservate ciupercile. ● Beți apa de fierbere a urzicilor, spanacului, șteviei. ● Reduceți cantitatea de sare în timpul preparării. ● Spălați fructele înainte de a le curăța, altfel își pierd sărurile minerale prin dializă. ● Untul necesar unui preparat topiți-l numai pe baie de aburi. Răciți imediat preparatele într-un vas cu apă și lăsați-le mereu acoperite (pierderile vitaminice prin oxidare vor fi mai mici). ● Pentru a conserva calitățile nutritive și savoarea fructelor și legumelor, acestea se pun în vas cînd apa clocotește. ● Cînd pregătiți ochiuri în apă, adăugați cînd aceasta clocotește o linguriță de oțet. Dacă sărați apa, albușul nu se va aduna frumos în jurul gălbenușului. ● Fiecare constituent al cărnii se transformă diferit în timpul fierberii; vitaminele B și sărurile minerale trec în apa de fierbere. În mare procent proteinele se coagulează. O supă bună presupune deci punerea cărnii și legumelor în apă rece, la foc mic. Un rasol bun se obține așezîndu-l la fiert cînd apa clocotește. ● Cartofii conțin mult amidon și-și conservă calitățile nutritive dacă sînt fierți în coajă. Pentru copt se ung în prealabil cu ulei. Pentru fiert se așază în apă cît să-i acopere, la foc mic. Adăugat în aluaturi, piureul de cartofi trebuie combinat cu albuș proaspăt, bătut spumă. ● Cînd puneți carnea pe grătar nu o sărați la început. Sarea îi absoarbe sucul și friptura rămîne fadă. Din același motiv nu înțepați carnea. După frigere lăsați 5 minute, timp în care își retrage sucul spre interior, apoi sărați-o și ornați-o cu sosuri și legume fierte. ● Nu fierbeți niciodată un sos legat cu gălbenuș. Reîncălziți preparatul numai pe baie de abur. ● Cînd refolosiți un rest de sos maioneză, adăugați o linguriță de apă caldă și bateți bine cu telul. ● Imediat ce ați luat spuma unei supe, puneți sare. ● Nu păstrați albușul de ou (nici în frigider) mai mult de două ore. Este un mediu bun pentru dezvoltarea microbilor. ● Într-un preparat, cașcavalul ras se adaugă în ultimele 5 minute ale pregătirii. ● Dați un morcov, din specia carote, pe răzătoarea mică, puneți două linguri de ulei în tigaie și căliți puțin. Adăugați aceasta în supele creme, cărora le dă aspect și aromă. ● Mîncărurile rămase pentru a doua zi prezentați-le la masă cu alte garnituri și salate. ● Coagularea proteinelor de la suprafața unei bucăți de carne se face rapid în apa clocotită. Carnea se acoperă cu o peliculă de coagulare care oprește dializa elementelor nutritive în lichid. În apa rece, carnea se albește, lichidul este ușor roșietic. Proteinele trec în acest caz în zeamă. ● În primele minute măriți focul unui grătar. Căldura face o crustă în jurul elementelor de la suprafață, dar reține elementele nutritive din interior. Restul timpului de frigere necesită un foc potrivit. ● Albușul de ou bătut pus într-o supă fierbinte o limpezește, antrenînd în timpul coagulării sale elementele de suspensie. ● O prăjitură care trebuie să crească se așază în primele 10 minute la partea de jos a cuptorului, apoi se ridică pentru o coacere completă lentă. ● Amidonul este insolubil în apa rece. Încălzit, crește în volum și devine translucid. ● Tartele coapte în forme speciale își vor păstra forma dacă înainte de a le pune la copt le veți pune cîte 4—5 boabe de fasole. ● Dacă tartele cu fructe sau cu piureu de fructe absorb prea mult sirop din umplutură, procedați astfel: bateți spumă un albuș, ungeți tartele coapte, puneți-le 5 minute la cuptor și numai după aceea umpleți-le.

d) PENTRU AUTOMOBILISTE

● La începutul iernii puneți cîteva picături de ulei antigel la fiecare șurub. ● Pudrați cu talc garniturile cauciucate din jurul portierelor și acestea, pe vreme de ger, nu se vor lipi. ● Încălziți cheia la flacăra brichetei, apoi puneți-o în încuietoarea mașinii. Veți deschide mai ușor. ● Într-un litru de apă puneți cinci linguri de sare și o lingură de alaun. Amestecați foarte bine și spălați parbrizul cu tifon. ● Pentru a îndepărta picăturile de grăsime ce se depun în mers pe parbriz, destaceți 2—3 țigări, puneți tutunul într-un tifon și frecați bine parbrizul. În același scop, ștergeți cu ceapă crudă și lustruiți. ● Nu supraîncărcați automobilul. Nu mergeți permanent cu căldura deschisă, dar nici nu faceți curent continuu. ● Dacă sînteți îmbrăcată cu haină din blană și dv. conduceți automobilul, înainte de a vă așeza la volan scoateți-o.

SMARANDA SBURLAN

Pe etamină

Dintr-o etamină cu țesătură în două ițe sau dintr-o pînză tare se pot realiza — cu broderie în punct de cruciuliță — diverse obiecte utile, cum ar fi: copertine pentru agenda de telefoane, etui pentru ochelari, gentuțe pentru fard sau genți. Vă prezentăm o geantă lucrată în motiv floral. Cu puțină fantezie, se poate realiza o geantă în motive geometrice. Se pot utiliza, pentru broderie, atît fire de bumbac cît și de P.N.A.

Broderie cu P.N.A.

Un set care poate fi realizat pe orice țesătură, inclusiv pe o stofă subțire tip «fresco». Firul de bumbac mercerizat poate fi înlocuit cu succes de firul din P.N.A., mai ales în broderia plină. Și încă un amănunt: pot fi utilizate resturi rămase de la diferite tricotaje.

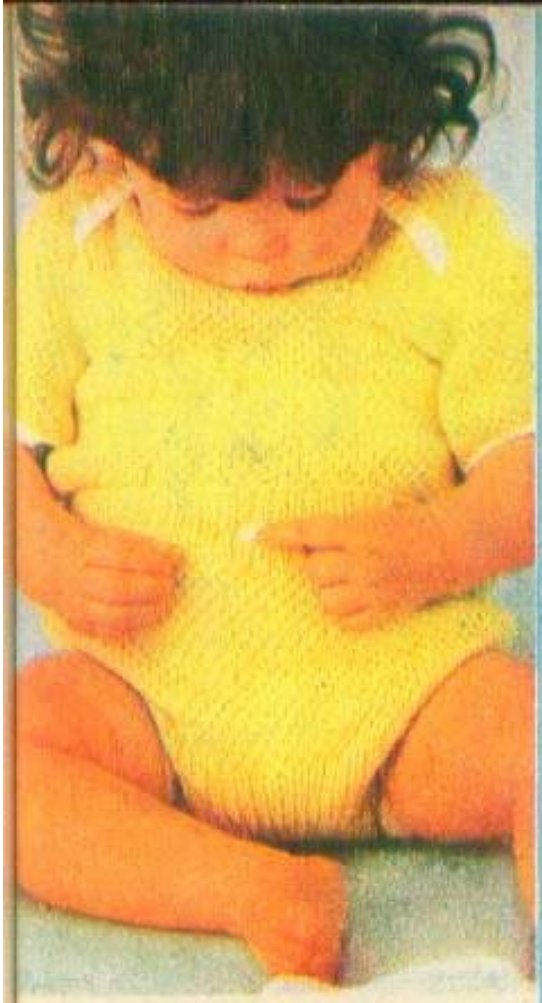

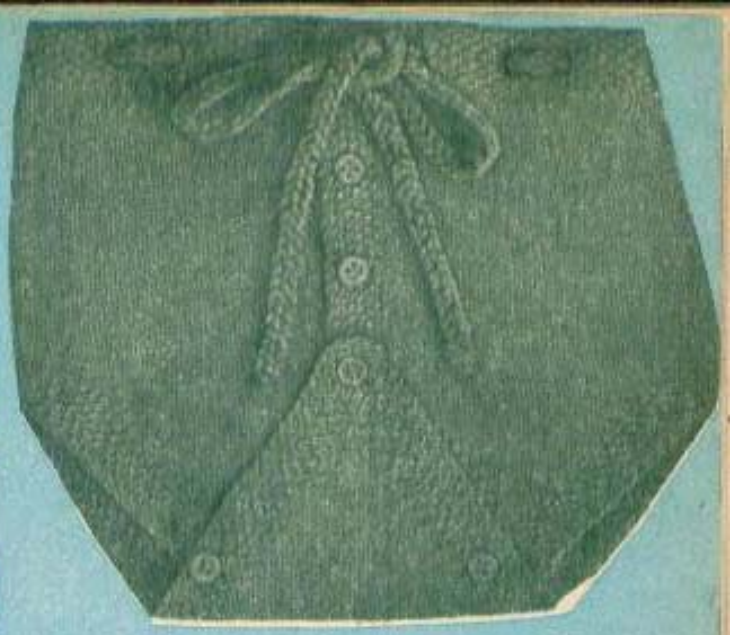

Bluză si chilot

Ansamblul este executat într-un punct fantezi, care se realizează astfel: **R. 1:** * 1 oc. t., 1 oc. glisat, ca pentru a fi lucrat pe dos *. Se reia de la * pînă la *. **R.2** şi toate rîndurile pare, ochiuri pe dos. **R.3:** * 1 oc. glisat, 1 oc. t. * *FAŢA* se începe pe 92 de ochiuri şi se tricotează 2,5 cm în punct de elastic, după care se trece la punctul fantezi. La 18 cm înălţime totală, se

(Continuare în pag. 168)

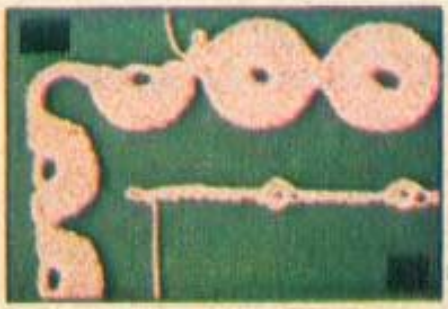

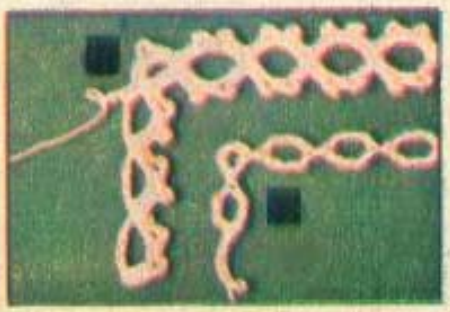

Se poartă dantela

Dantela a revenit atît în lenjeria de pat, pentru obiecte decorative, cît şi în unele piese de îmbrăcăminte. Pentru reuşită, primul lucru de care trebuie să se ţină seama este grosimea croşetei. Ea trebuie să corespundă perfect firului cu care se lucrează pentru ca dantela să fie egală. În ceea ce priveşte motivele decorative, dăm numai cîteva sugestii, dar amintim că orice motiv de broderie în cruciuliţe poate fi transpus în dantelă. De regulă, o cruciuliţă este egală cu un grup de 4 picioruşe, iar spaţiul liber, cu o «găurică» din 2 ochiuri de lanţ.

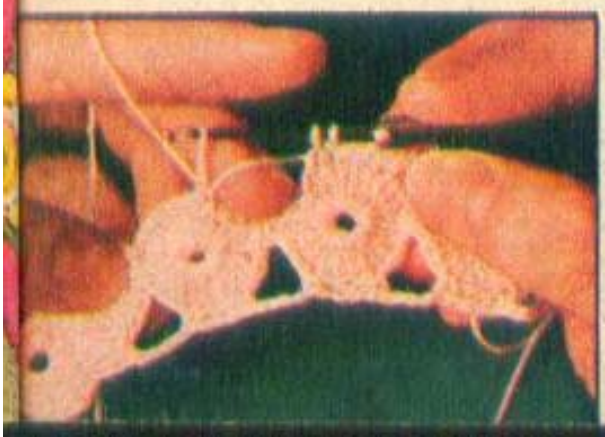

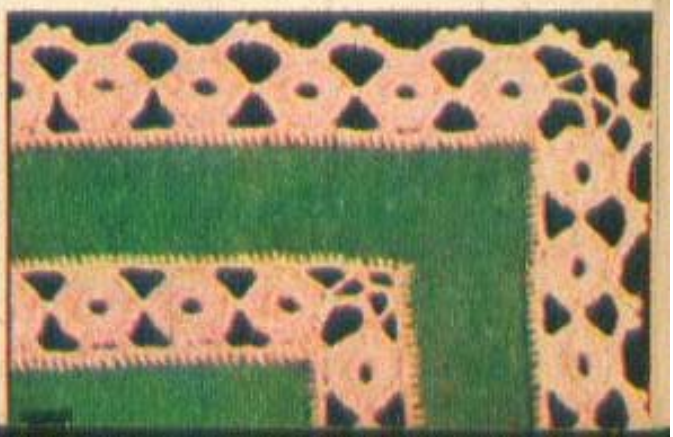

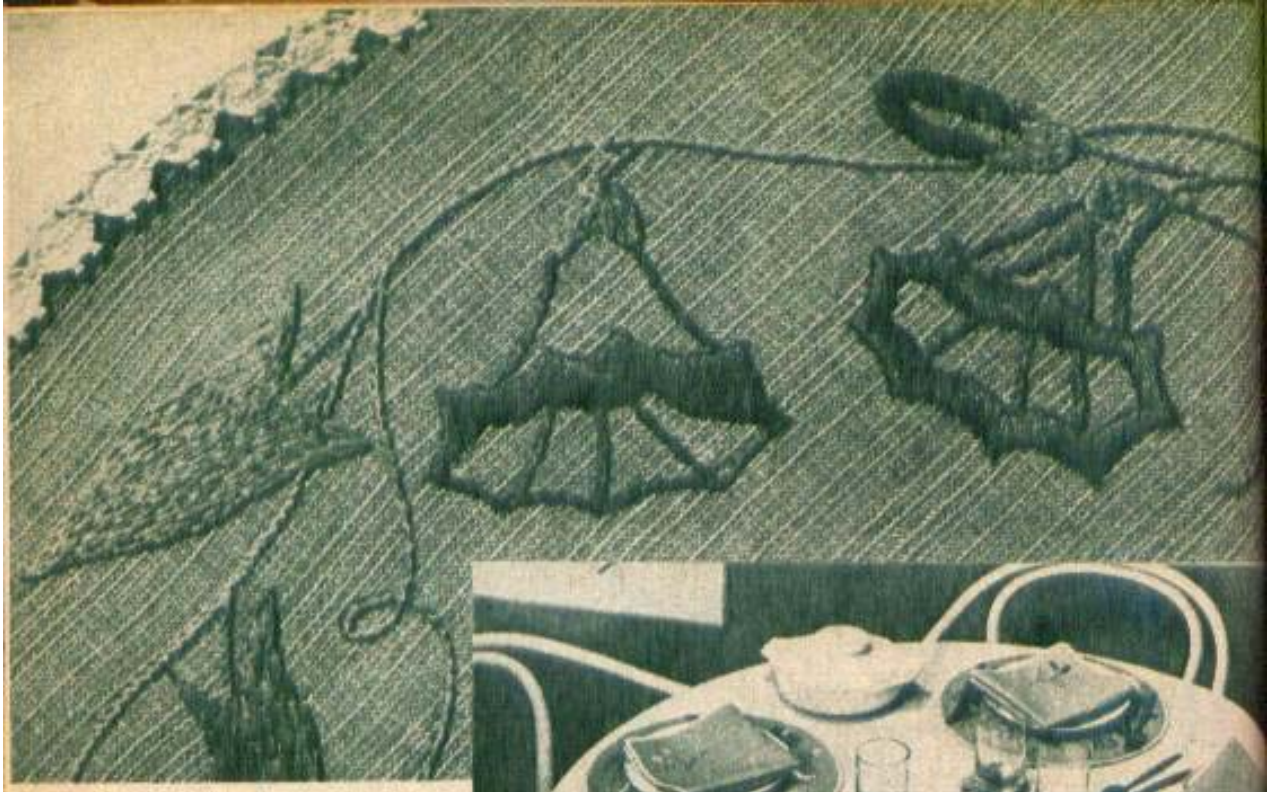

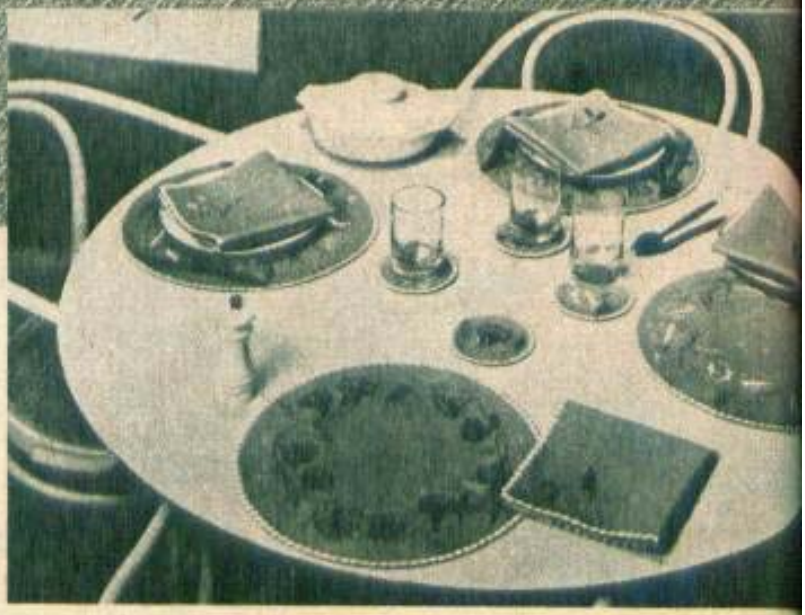

Set cu zorele

Pe orice țesătură se poate realiza în punct de coadă și umplutură plină acest set cu zorele. Marginile pot fi finisate în feston croșetat sau cusut. De asemenea, se pot finisa și cu o dantelută, fie croșetată direct, fie aplicată.

Antredeuri și margini

Milieurile, fețele de masă, seturile din țesături de in, cînepă sau bumbac pot fi completate și îmbogățite estetic cu dantelute pentru antredeuri și margini. În ilustrații, cîteva sugestii. Elementul de bază de care trebuie să se țină seama este ca firul de ață să se potrivească în grosime cu firul țesăturii; de asemenea, croșeta se impune să fie potrivită, mai ales pentru firul țesăturii, pentru a nu lăsa în urmă perforații. Punctele de bază cu care se realizează motivele prezentate sînt: **lănțișorul, piciorușul scurt** (se dă firul o dată pe croșetă, se trage o buclă nouă și se trece firul dintr-o dată prin cele trei bucle de pe croșetă), **piciorușul simplu** (se dă firul o dată pe croșetă, se trage o buclă nouă și se descarcă croșeta în două reprize).

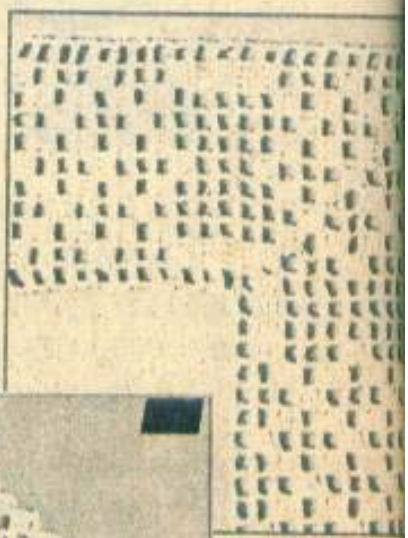

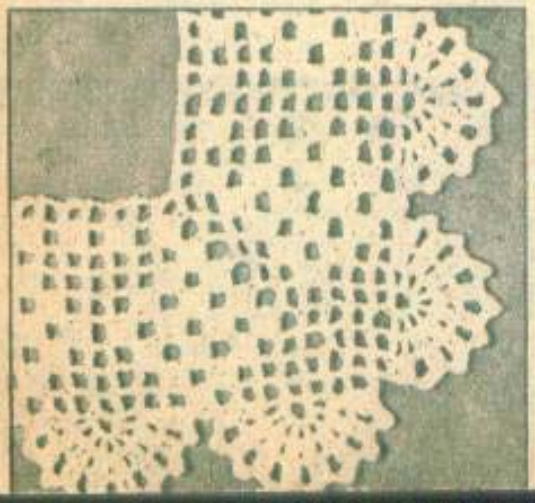

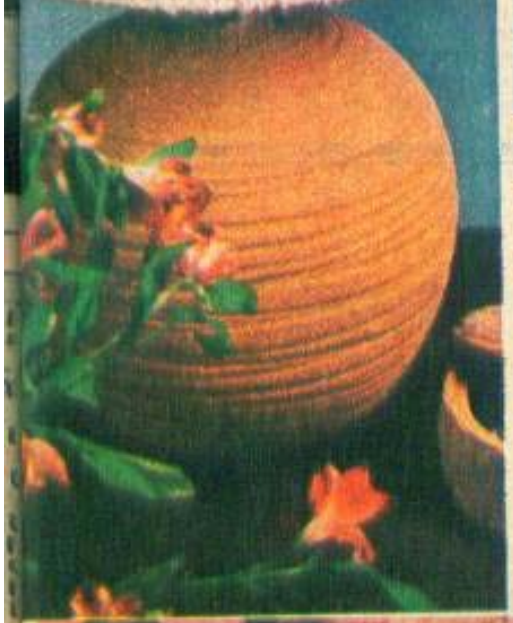

Dantelă înnodată

Multe obiecte pentru înfrumusețarea locuinței, ca și unele accesorii, cum ar fi cordoane, centuri, mici poșete, se pot realiza din dantelă înnodată. Vă prezentăm în aceste imagini un motiv pentru colier din fire și trei motive cu care se poate realiza un frumos abajur. De regulă, la dantela înnodată se folosește firul de macrame, dar el poate fi înlocuit cu fir de bumbac gros, colorat, cu fir de P.N.A. sau chiar cu melană. În reușită, un rol important îl are întinderea egală a firului, iar nodurile să fie cît mai bine strînse.

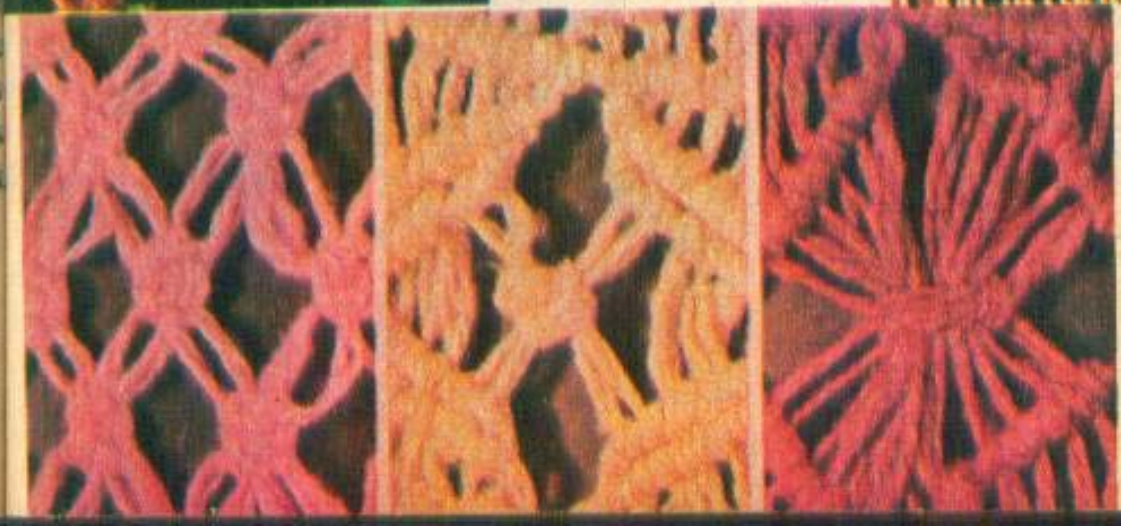

Bluză și chilot

(Urmare din pag. 165)

închid, pe ambele laturi, 1 × 10 oc., pentru răscroiala mînecii. La 28 cm, se închid în mijlocul lucrului 18 ochiuri și se tricotează separat fiecare parte, scăzînd în interior, din 2 în 2 rînduri, de 5×1 oc. și de 8×2 oc. *SPATELE* se începe pe 76 de ochiuri și se lucrează la fel cu fața pînă la 18 cm, unde se scad pe fiecare latură 1×6 oc. La 28 cm, se închid în mijlocul lucrului 20 de ochiuri, iar în rest se procedează ca și la față. *MÎNECILE*. Fiecare dintre ele se începe pe 56 de ochiuri, iar după 1 cm lucrat în elastic, pe primul rînd se reduc, plasate din loc în loc, 13 oc. Se lucrează în continuare în punct fantezi. La 7 cm înălțime totală, începe rotunjirea mînecii, reducînd, din 2 în 2 rînduri: 1×5 oc.; 8×2 oc.; 4×4 oc. și ultimele 11 oc. pe un singur rînd.

După ce toate piesele sînt gata, se ridică, atît la față cît și la spate, în jurul decolteului cîte 74 de oc. și se tricotează în punct de elastic de 1/1 cîte 4 rînduri. Se cos cele două piese. Se aduce partea din spate peste cea din față și se coase pe o lungime de circa 4 cm. Se montează mînecile.

CHILOTUL

Se lucrează dintr-o singură bucată, începîndu-l pe 80 de ochiuri cu andrele nr. 2 1/2, în punct de elastic de 1/1. La 3 cm înălțime totală, se fac 3 butoniere, la interval de circa 13 oc. După primii 4 cm, se trece la punctul fantezi, tricotînd pe andrele nr. 3. La 15 cm, se trece la punctul de elastic și se tricotează astfel: 4,5 cm cu andrele nr. 3; 7 cm cu andrele nr. 2 1/2 și 4; 5 cu andrele nr. 3, apoi 11 cm în punct fantezi, după care se repun ochiurile pe andrele nr. 2 1/2 și se procedează ca și la începutul lucrului.

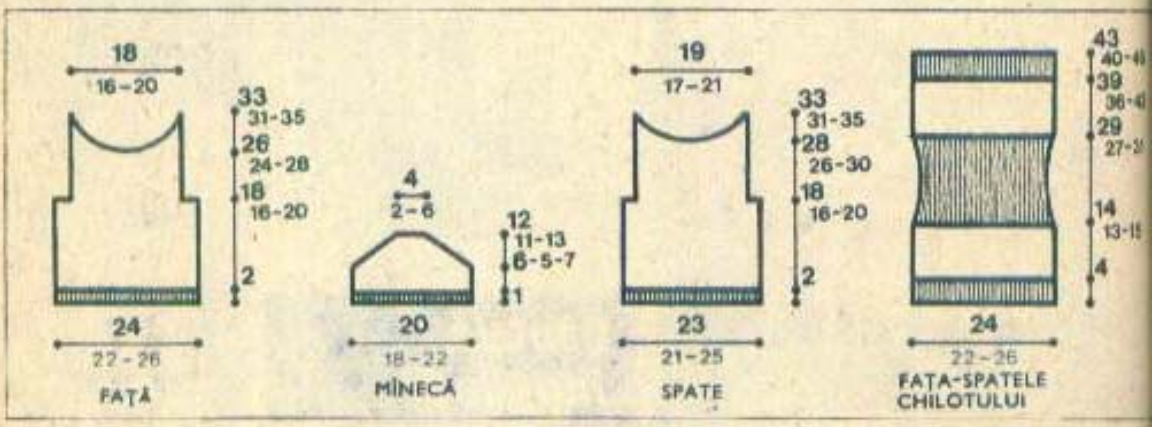

MINIGRĂDINĂ ÎN BALCON

și minimul necesar de verdețuri

Pentru un fir de pătrunjel sau de mărar, pentru o frunză de leuștean sau de țelină, sau pentru un ardei iute sîntem cîteodată nevoite să coborîm de la etajul opt sau nouă, să mergem la piață, să ne pierdem minute prețioase din timpul nostru. Veți spune că nu avem unde să le cultivăm, că nu avem o grădină cît de mică. Dar majoritatea locuințelor din blocuri au balcoane. Mai mici sau mai mari. În aceste balcoane putem cultiva verdețurile necesare. Firește, nu este vorba să excludem florile, care dau atîta culoare și aduc buna dispoziție vara și chiar iarna. Vom încerca să vă dăm cîteva su-

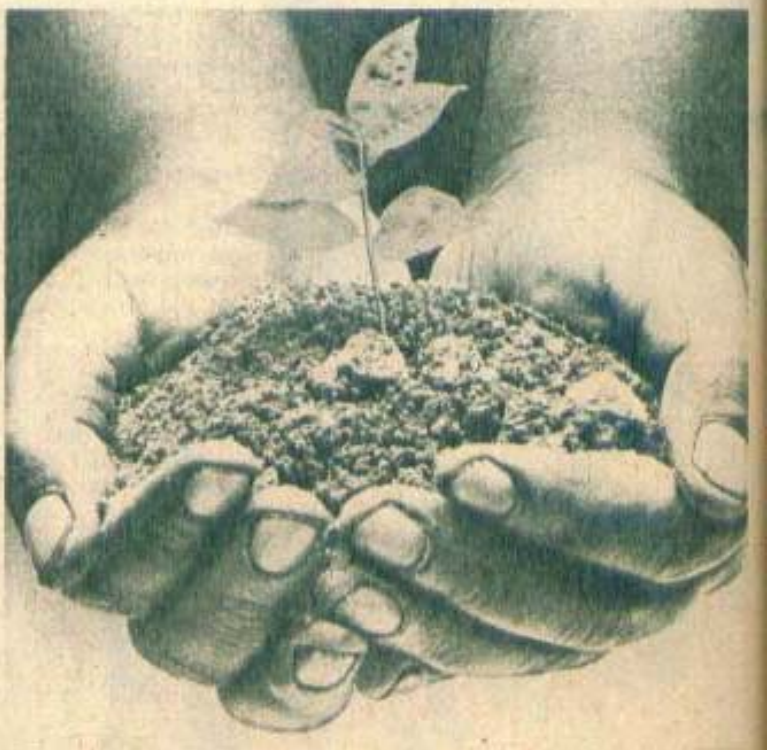

CUM FOLOSIM PRODUSELE CONGELATE

Nici un produs nu va fi complet decongelat: dacă va fi parțial decongelat, sub nici o formă el nu trebuie recongelat. ● Carnea și peștele se dezgheață parțial în frigider, nu la temperatura camerei, pînă cînd se poate tăia felii sau bucăți. Se pune apoi direct la prăjit sau la fiert. ● Doar carnea tocată se dezgheață complet pentru a putea fi lucrată. Legumele congelate simple sau cu carne nu se decongelează. Se pun direct în apă fierbinte la fiert. ● Fructele congelate pe care le luăm pentru compot — prune, piersici, vișine — le punem, la fel, în apă fierbinte. Cele pe care vrem să le consumăm în stare proaspătă — zmeură, căpșuni, de exemplu — le presărăm cu zahăr și așa le decongelăm, deoarece își păstrează mai bine aroma și forma ● Aluaturile pentru prăjituri, rulade, pentru găluști cu prune congelate se decongelează în ambalaj închis tot în frigider. Nu se deschide ambalajul pînă în clipa folosirii, deoarece umiditatea pe care poate s-o primească din frigider le poate strica compoziția.

Produsele congelate pot să fie folosite cu bune rezultate, dar nu trebuie să se uite regulile de pregătire a lor.

ALEGEREA CULORILOR

A decora un interior înseamnă a da viață unei case. Alegerea culorilor, a desenelor, a țesăturilor, îmbinarea stilurilor mobilierului au un mare rol în transformarea locuințelor anonime în apartamente personalizate.

● În stabilirea culorilor trebuie ținut seama de orientarea și luminozitatea camerelor. În odăile aflate la sud, albastrul, verdele, movul vor atenua lumina. În cele expuse la nord sau răsărit sînt indicate culorile calde: roșul, galbenul, oranjul, combinate cu alb. În camerele îndreptate spre apus, folosiți culorile propuse pentru sud, dar agrementate de culori calde.

● Gama de roșu trece drept stimulatoare a activității: albastrul, culorile pastelate favorizează destinderea și odihna; verdele te îmbie la calm și armonie; galbenul stimulează relațiile de prietenie, pe cele sociale, dialogul, digestia. Albastrul și verdele se potrivesc camerelor de odihnă, iar galbenul și oranjul camerelor de zi și sufrageriilor.

● Armonizarea culorilor nu este deloc ușoară. Multe persoane de teamă să nu greșească se opresc la o singură culoare, exploatîndu-i la maximum efectele, soluție care însă dă naștere la monotonie. Iată cîteva sugestii de culori pe care le puteți combina între ele. Roșul se asortează cu galben viu, alb sau violet. Galbenul se potrivește cu roșu, oranj, brun, albastru marin, violet. Albastru se acordă cu alb, anumite nuanțe de verde, roșu, gri, brun, galben și oranj. Verdele se armonizează cu albastru, albastru marin, roșu. Albul, cu toate culorile, cărora le scoate în evidență întreaga gamă de nuanțe. Negrul mărește strălucirea culorilor.

● Nu combinați două desene diferite. La pereții zugrăviți cu rol sau tapetați, optați pentru tapițeria scaunelor și a mochetei într-o singură culoare, în tonul dominant al peretelui. Pereții uni se asortează cu draperii imprimate cu condiția ca între ele să existe o armonie sau un contrast de tonuri. Dacă perdelele sînt mult brodate, preferați draperii uni sau cu imprimeul în tente. Nu folosiți o tapiserie panoramică sau imprimeuri cu motive uriașe într-o încăpere mică.

● Tapetele cu grafism încărcat «omoară» tablourile; numai uni-urile le pun în valoare. Această regulă este categorică pentru orice decor mural compus din mai multe tablouri. Ea poate fi încălcată doar atunci cînd e vorba de un singur sau un număr foarte mic de tablouri. În acest caz, rama trebuie să fie lată. Pastelurile sau acuarelele fără paspartu sau în culori foarte deschise vor fi puse în valoare de un perete închis la culoare. Dimpotrivă, acva forte, litografiile, reproducerile în alb-negru necesită un perete foarte deschis.

E. MIHĂILESCU

---

gestii ca, alături de flori, fără să stricăm compoziția floricolă, să avem oricînd la îndemînă verdețurile necesare. Într-o cutie din lemn, dreptunghiulară, de tipul jardinierelor, puneți pămînt de flori procurat de la florării sau pămînt de pădure sau grădină. Mărunțiți-l bine, semănați pătrunjel sau mărar. Udați din două în două zile pînă răsare și apoi ori de cîte ori este nevoie. Lădița o așezați lîngă un perete al balconului. Dacă nu aveți o lădiță, folosiți un ghiveci mai mare. În loc de sămînță puteți planta cîteva rădăcini de pătrunjel, care vor face frunze. Pentru leuștean și țelină puneți din toamnă cîte o rădăcină. Veți avea în tot cursul primăverii și vara verdeață. Dacă balconul este închis, verdețurile rezistă și în cursul iernii. Numai că trebuie să aveți grijă să le udați mai rar și să plasați lădița sau ghivecele lîngă peretele dinspre cameră. Pentru condimentarea unor mîncăruri folosim des ardeii iuți. Vara se găsesc din abundență în piețe. Iar dacă balcoanele sînt închise cu geamuri, putem avea ardei iuți și iarna. Cum procedăm? În februarie, în 3-4 ghivece mici, într-un pămînt de flori sau de grădină, bine udat în prealabil, semănăm în fiecare cîte 3-4 semințe de ardei iute. Cînd au răsărit, vedem care fir este mai bine dezvoltat, pe acela îl păstrăm și restul le smulgem. Aceste ghivece le putem plasa printre cele cu flori, sînt decorative, sau le punem alături lîngă un perete însorit. Fiecare fir face cîte 15-25 de ardei. Rezistă și în cursul iernii, continuîndu-și înflorirea, dacă în balcon este cald și multă lumină, sau își reia cursul vegetației în primăvară.

Cîteva sfaturi, cîteva sugestii, fără investiții deosebite, care, urmate, ne vor asigura minimum necesar de verdețuri.

INA STRĂUȚ

documentar

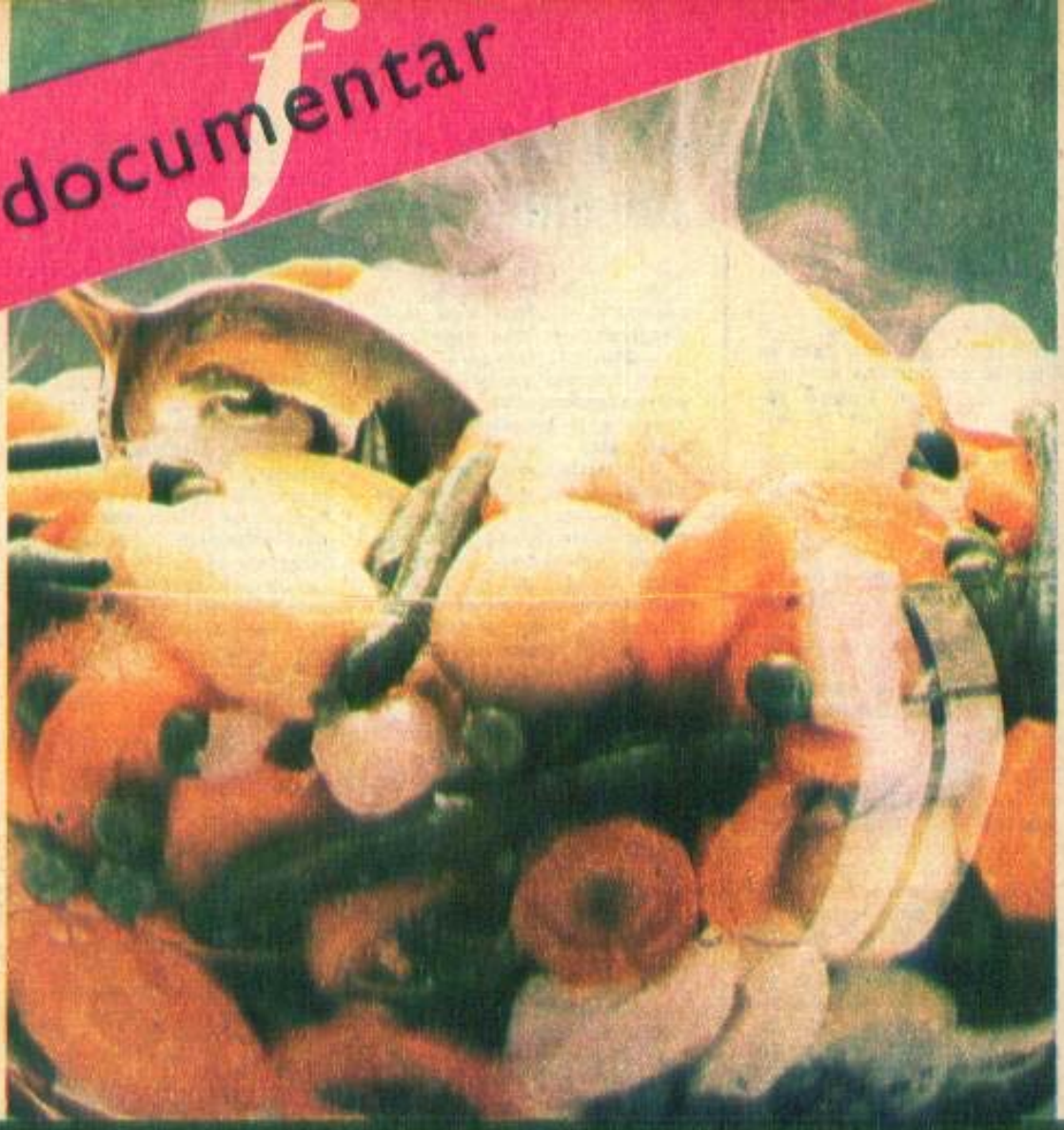

ALIMENTAȚIA ÎN SECOLUL NOSTRU

FAȚA ASCUNSĂ A ALIMENTELOR

Materia organică din care este alcătuit corpul uman nu este altceva decît un anume mod de organizare al celor 19 elemente chimice esențiale pentru viață. Energia necesară organizării în molecule, în compuși mai complecși, în țesuturi și organe, are o origine exclusiv extraterestră. Întreaga viață ce pulsează în ape sau pe uscat, în plante sau în animale se datorește eternei relntoarceri a Soarelui, care de milioane de ani nu a încetat să-și reverse razele peste Terra. Dar energia marelui astru nu s-a consumat nici pe jumătate. Este uluitor că fiecare mișcare, fiecare bătaie de inimă sau fiecare gînd ce se naște în creierul nostru sînt datorate, în ultimă analiză, misterioasei și inepuizabilei energii a razei de Soare. Tulburătoarea relație, greu de imaginat la o privire neavizată, este fundamentată științific.

Omul și animalele nu pot folosi *direct* energia trimisă de Soare pe Pămînt. Convertizorii și acumulatorii acesteia sub infinita formă a compușilor organici sînt plantele.

Chimia analitică a înregistrat abia o mică parte a compușilor chimici prezenți în cele peste 500 000 de specii vegetale ale Terrei. Procentul de calorii este adus în principal de produsele vegetale (2/3) și numai 1/3 de cele de origine animală. Starea de sănătate a individului depinde de acest echilibru. Do-

uă tendințe însă ale modului «modern» de alimentație riscă să submineze sănătatea omului, și anume: tendința continuă de creștere a consumului de produse animale în dauna produselor de origine vegetală; creșterea consumului de produse vegetale «rafinate» în dauna consumului de produse vegetale *integrale*. Brеșa care a permis mutațiile alimentare menționate a fost posibilă datorită înclinației omului de a transforma *necesitatea hranei* în *plăcerea de a mînca*. Întrucît atît produsele animale cît și cele vegetale rafinate au calități gustative deosebit de plăcute, consumul lor nu a încetat să crească.

Prin produsele alimentare industriale, omul s-a depărtat din ce în ce mai mult de alimentul natural, de multe ori renunțînd la produsul vegetal în favoarea unui aliment de origine animală.

De ce această pledoarie pentru produsele vegetale? În primul rînd pentru complexitatea compoziției lor chimice, pentru această față ascunsă a lor, constituită din mii de compuși, «meșteriți» de Soare, a căror semnificație este departe de a fi elucidată. Pînă nu de mult, nutriționiștii au luat în considerație numai prezența principiilor nutritive incluse în categoria proteinelor, glucidelor, lipidelor, vitaminelor, mineralelor și a fibrelor alimentare. Evident, toate acestea au o importanță extraordinară pentru procesele fiziologice care au loc în organism. În concentrații mai mari sau mai mici, ele sînt prezente în aproape toți compușii vegetali folosiți de om ca alimente. Nebănuită importanță au însă sute de compuși chimici pe care i-am inclus în categoria *substanțelor alimentare bioactive* și a căror semnificație fiziologică a trecut multă vreme neobservată. În concluzie, cu cît alimentația vegetală este mai variată, cu atît sînt mai mari șansele de a realiza un aport optim din toate clasele de substanțe bioactive menționate, aceste energii solare convertite în formele asimilabile.

Analiza atentă a efectelor substanțelor alimentare bioactive evidențiază influențe precise asupra funcției organelor interne, pe care le «modulează» și le «optimizează». Aici intervine noțiunea de *calitate* a proceselor fiziologice. Inima poate funcționa 50—60 de ani fără dificultate, dacă îi sînt asigurați «carburanții» săi obișnuiți. Prezența substanțelor bioactive specific stimulatorii poate să însemne însă o activitate mai eficientă (performanțe fizice mai mari) și o durată de activitate mai mare (80 și chiar 90 de ani). Este posibil ca printre clasele de substanțe bioactive să existe factori stimulatori specifici fiecărui organ în parte, prezența lor avînd semnificația asigurării unei «calități superioare» a activității acestora.

Fiecare aliment vegetal reprezintă o mină încă numai superficial explorată, în care zace ascuns «mineralul» sănătății noastre. Miile de compuși sintetizați de plante din elementele chimice ale mediului, sub influența directă și de neînlocuit a energiei Soarelui, reprezintă tot atîția compuși — fața ascunsă a alimentelor — care, de-a lungul sutelor de mii de ani, și-au imprimat în biologia omului punctele de acțiune în numeroasele căi metabolice care definesc complexul proceselor biologice ce stau la baza vieții. Este foarte probabil că fiecare compus existent în planta-aliment să-și aibă importanța sa definită. Iată de ce alimentația omului trebuie să se reîntoarcă la produsul integral, cît mai puțin prelucrat și cît mai puțin poluat. O paletă largă de produse vegetale, consumate în cantități mici, este capabilă să asigure toate elementele necesare proceselor biologice. Evident, produsele animale vor rămîne elemente importante ale alimentației.

Dr. C. IONESCU-TÎRGOVIȘTE,
șef de lucrări, Clinica de nutriție și boli metabolice București

REDESCOPERIREA SUCURILOR

Toată lumea, sau aproape, a ajuns, azi, în fine, la concluzia că cele mai gustoase și rafinate mîncăruri nu sînt și cele mai sănătoase. Cercetări îndelungate, întreprinse în mai multe țări, au adus pe banca acuzaților mai întîi făina, măcinată industrial, pîinea, apoi zahărul rafinat, dulciurile și, în fine, băuturile sintetice. S-a constatat și verificat științific că un consum exagerat și îndelungat, încă din copilărie, al acestor alimente «civilizate», adică concentrate, superrafinate, exces de hidrați de carbon (zaharuri, amidon) au determinat în numeroase cazuri degenerarea prematură.

Întrebarea care ne frămîntă, deci, cel mai mult ar fi: care e acea ALIMENTAȚIE ce poate furniza, cotidian, corpului și creierului nostru elementele de care au nevoie?

Fără să trecem în cealaltă extremă, păstrîndu-ne rezerva față de unele exagerări, exclusivisme inverse, pe care le fac unii nutriționiști americani, ca de exemplu cei de la Norwalk Laboratory of Nutritional Chemistry and Scientific Research, am reținut, ca un posibil răspuns, pledoaria lor pentru redescoperirea (și, normal, reincluderea în hrana zilnică) a *sucurilor din vegetale, legume și fructe, proaspete și crude*. Iată, după ei, și în ordinea aceasta de idei, principalele «legi» ale unei alimentații raționale:

1. Marea lege a vieții ar fi ÎMPROSPĂTAREA. Asta înseamnă că stocul de elemente conținut de fiecare organism uman (oxigen, carbon, hidrogen, azot, calciu, fosfor, potasiu, sulf, sodiu, magneziu, fier, iod, clor, fluor etc.) trebuie înlocuit zilnic sau aproape. Pentru ca să poată fi asimilate și deci să ajute eficient la regenerarea numărului imens de celule ce alcătuiesc țesuturile, organele, sîngele, în fine, tot ce formează complicata mașină «cibernetică» a ființei umane, toate aceste substanțe nutritive trebuie să fie ORGANICE, adică VITALE. Cînd balanța lor în organism se dezechilibrează, mai devreme sau mai tîrziu apare toxemia, manifestată într-o formă sau alta, îmbolnăvind un organ sau altul, dereglînd

o funcție fiziologică sau alta. Cu alte cuvinte, CHEIA unei ALIMENTAȚII RAȚIONALE ar fi VIAȚA, prezența ei în hrana noastră. Iar ceea ce o menține și susține, în principal, sînt ENZIMELE, acele particule intim implicate în acțiunea fiecărui atom nu doar din corpul omenesc (și are miliarde), ci și din vegetale, din semințe, din orice formă de viață de pe pămînt. Or, enzimele sînt foarte sensibile la temperaturile — de fierbere, coacere, rafinare și prelucrare — la care au loc toate procesele de preparare a hranei (fie industriale, fie casnice). S-a constatat că la 118 —120° F (cca 38—40° C), enzimele devin trîndave, molatice, relaxate, exact ca și noi după o baie fierbinte. La 130° F viața enzimelor s-a stins. La fel și OXIGENUL, e un element esențial în procesele vitale din organism. Or, de îndată ce alimentele crude sînt gătite, prelucrate, atît oxigenul cît și enzimele mor, iar forța vitală necesară regenerării miliardelor de celule din corpul și creierul nostru e risipită, pierdută fără rost. Faptul că generații întregi de oameni au trăit și trăiesc în continuare hrănindu-se exclusiv cu mîncare gătită nu e un argument că ființa lor vie e rezultatul hrănirii cu acest fel de hrană. Condiția toxică în care-și duc existența un număr în creștere de oameni, mărirea exagerată a consumului de medicamente, aglomerările din spitale, ratele înalte ale deceselor din cauza infarctului, accidentelor vasculare, emfizemului, senilității pretimpurii etc. pot fi aduse drept contraargumente la fel, ba mai puternice decît primul.

2. Altă lege pe care o propun nutriționiștii americani ar putea suna cam așa: orice reparație și regenerare a organismului (cu excepția, firește, a accidentelor) ar trebui să vină dinăuntrul nostru. Pentru că ceea ce a uitat sau nu mai știe omul secolului nostru e că NATURA ne oferă alimentele și ca hrană, dar și ca medicament. E firesc deci să nu le folosim în scopuri contrarii, ci într-unul comun.

Iar hrana care ne oferă posibilitatea respectării acestor legi ale unei alimentații organice ar fi SUCURILE: din vegetale, legume și fructe, CRUDE și PROASPETE. De ce sucul și nu și pulpa lor? Fiindcă hrana solidă cere aparatului digestiv (și implicit circulației sanguine) mai mult timp și efort pînă cînd partea lor nutritivă devine disponibilă celulelor. Asta nu înseamnă că fibrele celulozice nu își au și ele valoarea lor. Cu deosebire aceea de curățire, de «mătură» intestinală a resturilor alimentare ce se depun și se acumulează pe pereții vaselor și canalelor de irigare, care resturi, intrînd în putrefacție, cauzează acea stare de toxicitate. Colonul devine trîndav, molatic și deformat (de aici și constipațiile frecvente la un număr tot mai mare de oameni, ca și tulburările de ordin digestiv). În timp ce sucurile sînt foarte repede digerate și asimilate, irigînd totodată colonul și celelalte canale prin care trece hrana; producînd pe de o parte ceea ce s-ar putea numi o «curățire», iar pe de alta, o regenerare a organismului.

Argumentele cu care se pledează pentru reincluderea sucurilor în mesele zilnice (și cu care încercăm să vă convingem și noi) ar suna cam așa: sucurile de fructe pot furniza aproape toate hidrocarbonatele și zaharurile de care are nevoie organismul, în plus, ele sînt și purificatoare; sucurile de vegetale sînt constructive și regeneratoare, conținînd componente proteice, aminoacizi, minerale, săruri, enzime și vitamine. Cu condiția ca: a) să fie făcute din vegetale, legume și fructe, proaspete și crude; să fie cît mai complet extrase, astfel vitaminele, enzimele și celelalte elemente vitale nu vor trece în suc. S-a demonstrat că aceste substanțe nutritive sînt ascunse — ca dealtfel orice lucru valoros la care nu se ajunge ușor — în interstițiile dintre fibrele celulozice. Așa că abia despicînd și triturînd (sfărîmînd) celula fibrelor celulozice se eliberează și elementele suspomenite; b) să fie băute zilnic (și imediat după preparare) cantități la început mici (pentru a observa reacțiile organismului), dar ajungînd și pînă la 500 ml; e bine să nu fie amestecate, la aceeași masă, sucurile cu alimente concentrate din amidoane, zaharuri, pentru a evita procesele fermentative și, în fine, c) e bine de precizat că sucurile nu sînt o hrană concentrată, ci pur și simplu o apă, dar o apă organică, cu mare putere hrănitoare, în comparație cu volumul mic consumat. Un exemplu: zahărul alb e de 4 200 la sută mai concentrat decît sucul de morcovi și de 4 600 la sută decît sucul de telină. Realizînd această colosală diferență, vom înțelege poate mai bine și cauza hiperaciditații, rezultat al consumului exclusiv, excesiv și îndelungat al unor alimente concentrate. Și mai ales vom înțelege de ce o alimentație care constă, în principal, dintr-o hrană devitalizată, nu e ceea ce poate reface, regenera și mai ales «repara» un organism a cărui balanță de elemente nutritive s-a dezechilibrat.

Sucul de morcov

● Sucurile din morcovi sînt compuse dintr-o combinație de elemente ce hrănesc întregul sistem, ajutînd la normalizarea greutății, precum și a balanței chimice a corpului. ● Este cea mai bogată sursă de vitamina A, conținînd însă și un amplu stoc din vitaminele B, C, D, E, G și K. ● O jumătate de litru de suc de morcovi (zilnic) are mai multă valoare constructivă pentru organism decît 25 de tablete de calciu. ● Stimulează apetitul, fiind și de ajutor în digestie. ● Menține sănătatea dinților. ● Femeile care alăptează ar trebui să bea cantități mari din asemenea suc, pentru a spori calitatea laptelui. ● În ultimele luni de graviditate, sucul de morcovi, luat în cantități suficiente, reduce posibilitatea eventualelor riscuri la naștere. ● Sterilitatea este uneori înlăturată prin folosirea lui; cauza ei a fost uneori descoperită în folosirea excesivă a alimentelor văduvite (prin fierbere și pasteurizare) de enzime și vitamine. ● Ajută la prevenirea infecțiilor la ochi, gît, amigdale, sinusuri și în general la organele respiratorii. ● Uneori, după ce se bea o cantitate mai mare de suc de morcovi, pielea se pigmentează portocaliu sau galben. E un semn că ficatul, căile intestinale și urinare trebuie «curățate», deoarece canalele intestinale și urinare sînt «blocate» de resturi alimentare, astfel că sucul trece în limfă pentru a fi eliminat prin porii pielii. ● Pielea uscată, dermatitele sînt uneori datorate deficienței unor elemente

conținute în sucul de morcovi. ● Unele persoane încearcă, după primele cantități băute, o reacție de respingere a sucului. E semn că a început curățirea generală a corpului, iar sucul de morcovi, care nu e altceva decît o apă ORGANICĂ, îi furnizează elementele pe care, înfometate, celulele și țesuturile le solicită.

Sucul de țelină

Fiecare celulă din organism e îmbăiată într-o soluție de apă sărată și dacă nu se menține nivelul corespunzător, începe procesul de deshidratare. ● Cea mai mare valoare a țelinei crude e aceea că ea conține un procent înalt de sodiu organic și una din proprietățile chimice ale sodiului e de a menține calciul în soluție. Sucul de țelină crudă conține de 4 ori mai mult sodiu decît calciu. ● Calciul e unul din cele mai esențiale elemente în regimul alimentar. Prin fierbere sau prelucrare, el nu mai e însă solubil în apă și nu mai poate fi socotit drept hrană pentru celulele care-l solicită în vederea refacerii. În plus, e o materie moartă, care blochează sistemul de vase al organismului, creînd condiții pentru arterite, diabet, boli coronariene, varice, hemoroizi, pietre la rinichi sau ficat etc. Aceste depozite sporesc mereu, dacă nu se întreprinde nimic pentru a le înlătura din cînd în cînd. ● În prezența și cu ajutorul sodiului organic, aceste depozite pot fi totuși dislocate și menținute în soluție alcalină, pînă la eliminarea din corp. Dealtfel, sodiul joacă un rol foarte important în procesele fiziologice ale organismului, unul din cele mai importante fiind acela de menținere a fluidității sîngelui și a limfei, prevenind să nu devină prea dense, îngroșate. Numai sodiul are această calitate. Cu o condiție: să fie ORGANIC. Și acesta poate fi procurat organismului din sucurile de vegetale proaspete și crude, în speță de țelină. ● Sarea obișnuită de masă e compusă din cristale anorganice, care, cum se știe, după o perioadă mai îndelungată de întrebuințare, duce, cîteodată, la varicoza venelor, întărirea arterelor etc. Dar fără sare, o bună digestie e virtual imposibilă. Cu o condiție, ea trebuie să fie solubilă. Or, sarea de masă, pentru a cărei prelucrare se folosesc temperaturi foarte mari care s-o cristalizeze, nu e complet solubilă. ● Sucul de țelină e foarte bun cînd ne e cald, ne dă, nu după mult timp, o alinare a senzației de zăpușeală, deoarece normalizează rapid temperatura corpului. ● Sodiul e unul din cele mai importante elemente care ajută la eliminarea bioxidului de carbon. ● Deficitul de sodiu organic are drept consecință tulburări ale bronhiilor și plămînilor, agravate, cînd e cazul, și de fumul de tutun. Acest deficit formează una din cauzele care, la femei, duc la îmbătrîniri premature. ● Se spune că femeile trăiesc aproximativ 15 ani în timpul fiecărei perioade de 5 ani în care ele fumează ● Combinația de țelină cu alte sucuri este mai bine suportată de organism și ajută în aceeași măsură la curățirea organismului. Totuși trebuie să reținem că rezultatul e diferit cînd sucurile sînt combinate, decît atunci cînd se beau separat ● S-a constatat că sucul de țelină combinat cu sucul de morcovi are rezultate favorabile în prevenirea degenerării țesuturilor. Aceasta deoarece țelina are un înalt conținut de magneziu și fier, o combinație de neprețuit pentru hrana celulelor sîngelui ● După părerea unora, multe boli ale sistemului nervos sînt datorate unui exces de minerale și săruri inorganice în corp ● Cantități inadecvate de sulf, fier și calciu, devitalizate în dieta zilnică, pot favoriza apariția reumatismului, a astmului și chiar pot crea condiții pentru o instabilitate mentală (neurastenie). Multe boli atribuite excesului de acid uric au fost în realitate cauzate de consumarea unei hrane prea bogate în acid fosforic și deficiente în sulf. Combinația de morcov și țelină ar echilibra balanța acestor minerale organice.

Sucul de sfeclă

● Unul din cele mai valoroase sucuri, care ajută globulele roșii din sînge ● E recomandabil pentru femei, în special în combinație cu morcovi, să bea un timp, zilnic, în cantități de la 100 g/zi la 400 g. Atenție, consumat singur în cantități mai mari, poate cauza o reacție a ficatului, manifestată prin amețeală sau greață. Sporiți atunci proporția de morcovi ● Pentru tulburările de menstruație și menopauză, sucurile de sfeclă sînt, după unii, de un mai mare ajutor decît drogurile pe bază de hormoni sintetici ● Combinația de morcovi, sfeclă și castraveți — care furnizează o proporție însemnată de fosfor și sulf, pe de o parte, iar pe de alta de elemente alcaline, ca potasiu, sodiu, calciu, magneziu — ajută foarte mult la regenerarea celulelor sîngelui și particular al globulelor roșii, precum și la curățirea rinichilor și a ficatului, uneori chiar la eliminarea depozitelor de calciu insolubil, formate ca urmare a consumării unor concentrate de amidon și zaharuri ● Se știe doar că pietrele sînt rezultatul natural al inabilității unor funcții fiziologice de a elimina aceste depozite. Reamintim că

numai calciul solubil este asimilat complet în procesul funcțiilor, în timp ce calciul insolubil este dat la o parte, neîntrebuințat în circulația sîngelui. Primul teren de descărcare al acestui balast e canalul bilei, al doilea loc convenabil e ceea ce s-ar putea numi stația terminus a vaselor de sînge (e una din cauzele hemoroizilor); iar ceea ce a reușit să treacă prin cele 2 canale de obicei stîrșește în rinichi. Firesc, în cantități mici nu sînt nocive nici ficatului, nici rinichilor, dar cu timpul aceste mici cantități acumulate prin folosirea permanentă a pîinii, a cerealelor, a prăjiturilor și a altor produse din făină, alcătuiesc adevărate depozite de calciu insolubil, formînd în cele din urmă ace nisip, pietriș sau pietre în organele amintite. Se știe din păcate, că uneori, și nu rareori, îndepărtarea acestor aglomerări cu ajutorul chirurgiei este fără un rezultat favorabil definitiv și, în orice caz, incomparabil cu cel care poate fi obținut prin mijloace naturale ● S-a constatat, experimental, că consumarea de mai multe ori pe zi (3—4 ori) a cîte unui pahar în combinația de morcovi, sfeclă și castraveți, alternat sau suplimentat de un pahar cu suc de lămîie (o lămîie la un pahar de apă caldă), a ajutat mulți suferinzi la dizolvarea și eliminarea, pe cale naturală, a acestui pietriș ● Combinația de sfeclă, morcovi, castraveți ajută în aceeași măsură și la curățirea rinichilor de un alt lest, și anume cantitățile excesive de acid uric format ca urmare a unui consum exagerat, timp îndelungat, de carne și care, și ei, împiedică o bună funcționare fiziologică. Curățirea, măcar pentru un timp, a acestor importante organe ale mecanismului uman le dă răgazul să reintre într-o funcționare normală.

Sucul de varză

● Ulcerele duodenale au reacționat aproape miraculos la sucul de varză. ● Cu o reținere, generează, frecvent, gaze (hidrogen sulfurat) în intestine, rezultate prin activarea (și dizolvarea) unor deșeuri intestinale întrate în putrefacție. Această reacție chimică, determinată de conținutul de sulf, clor și iod, provoacă curățirea mucusului de pe membrana interioară a stomacului și canalului intestinal. ● Pentru atenuarea acestor neplăcute efecte, se adaugă sucului din varza crudă pe cel din morcov. ● Băutura rezultată e o excelentă sursă de vitamina C și un ajutor prețios în infecțiile gingiei. ● Pentru o curățire mai serioasă e nevoie de o cură zilnică, de două sau trei săptămîni. ● S-a constatat că odată curățate, intestinele sînt capabile să asimileze bine sucul de varză crudă, mai mult, e un ajutor valoros în cazurile unui exces adipos. ● De asemenea, a fost întrebuințat cu succes la combaterea constipațiilor, considerate ca o primă cauză nu doar a tulburărilor digestive, dar și a erupțiilor și eczemelor pielii. ● O precizare: adăugarea de sare la sucul de varză îi distruge vitamina C. ● Sucul din varza de Bruxelles, combinat cu acela de morcovi, fasole verde și salată verde, furnizează un «medicament» eficace pentru regenerarea insulinei, ajutînd astfel funcțiile pancreatice și fiind foarte valoros în cazuri de diabet.

Sucul de spanac

● Cunoscut pentru binefacerile sale încă din timpuri imemorabile, sucul de spanac e socotit și azi de unii drept alimentul cel mai vital pentru întregul tract digestiv (stomac, duoden, colon, intestine), medicament ideal de curățire și regenerare a tubului intestinal. ● Corectează constipația în cîteva zile sau cel mult săptămîni, mult mai eficient decît cel mai bun laxativ chimic, care acționează, dar și irită atunci cînd stimulează mușchii intestinului pentru expulzare. ● Cu atît mai mult cu cît folosirea purgativelor timp mai îndelungat nu aduce practic nici o vindecare, ci o condiție cronică de inactivitate a țesuturilor, a mușchilor și nervilor locali, ducînd în cele din urmă la o degenerare progresivă a mucoasei intestinale. ● Or, acțiunea de curățire și regenerare a spanacului prin mijloace naturale duce tocmai la evitarea acestor pericole ● În plus, s-a constatat că sucul de spanac, datorită conținutului de vitamina E, are efecte benefice în prevenirea sîngerărilor și inflamațiilor gingiei (și alte boli ale dinților, datorate unei alimentații devitalizate, prin deficiențe în vitamina C. ● Și-a mai dovedit eficacitatea în diverse alte hemoragii, anemii și, uneori, chiar și în dureri de cap, migrene datorate acumulării unui volum mare de deșeuri în intestine ● Or, acidul oxalic aflat în sucul de spanac crud, element important implicat în activitatea peristaltică a intestinelor, ajută la dizolvarea și eliminarea acestor deșeuri.

Sucul de roșii

● Este, poate, cel mai răspîndit suc. ● Din păcate, e consumat mai mult cel conservat sau fiert, gătit, procese prin care se devitalizează acizii (citric, oxalic, malic) conținuți în legumă proaspătă. Or, proaspăt și crud, sucul de roșii este mult mai binefăcător, deoarece e bogat în elemente ca sodiu, calciu, potasiu și magneziu. O precizare: creînd reacție alcalină, o combate pe cea acidă rezultată din consumul exagerat de amidoane sau zaharuri concentrate ce provoacă acele arsuri binecunoscute.

Sucul de castraveți

Castravetele e, probabil, cel mai bun diuretic natural. Conține peste 40 la sută potasiu, 10 la sută sodiu, 20 la sută fosfor, clor. Datorită procentului mare de siliciu și sulf, favorizează creșterea și întărirea părului și a unghiilor. În combinație cu sucul de morcovi are efecte binefăcătoare în bolile reumatice (mai ales cele rezultate ca urmare a reținerii excesive de acid uric). Adău-

garea sucului de sfeclă la cele două amintite grăbește chiar eliminarea acidului uric. Procentul mare de potasiu face din sucul de castraveți un remediu și pentru oscilațiile de tensiune.

Sucul de gulie

● Părerea autorilor americani este că nici o vegetală nu conține un așa de înalt procentaj de calciu ca sucul din frunze de gulie. ● Este, prin urmare, o excelentă hrană pentru copiii care cresc, care au oasele moi (și dinții nu tocmai puternici). ● Prin combinarea cu frunzele de țelină și păpădie (plus suc de morcov), se obține, spun ei, unul din cele mai eficace mijloace pentru întărirea dinților și a structurii osoase a organismului. ● Este un puternic alcalinizator (particular, cînd e combinat cu țelina și morcovul); este deci indicat în reducerea hiperaciditătii.

Sucul din frunze de păpădie

● E un tonifiant foarte bun datorită faptului că păpădia e bogată în magneziu și fier. Or, o cantitate suficientă de magneziu și calciu organic în hrana gravidei previne pierderea sau deteriorarea danturii mamei, ajutînd totodată scheletul osos al copilului.

Sucul de pătrunjel

● Nu trebuie luat niciodată singur, ci în combinație cu altele (morcovi, mere etc.) și în cantități nu mai mari de 20—30 g. ● Favorizează oxigenarea în procesele metabolice și în menținerea activității normale a glandei tiroide. ● În combinație cu sucul de sfeclă stimulează și normalizează ciclul menstrual ● Se recomandă în bolile de ochi (ulcerații ale corneei, conjunctivite etc.).

Sucul de păstîrnac

● E foarte bogat în potasiu, fosfor, sulf, siliciu și clor, ceea ce îl recomandă pentru întărirea unghiilor prea fragile. ● Fosforul și clorul, separe, sînt binefăcătoare pentru plămîni și bronhii în cazuri de emfizem etc. ● Potasiul e o hrană excelentă pentru creier.

Sucul de ridiche și hrean

● Nu trebuie luat niciodată singur, deoarece poate produce reacții prea violente. Datorită fitoncidelor ce le conține — adevărate antibiotice naturale —, ajută mai ales la curățirea și regenerarea mucoaselor, în cazuri de sinuzite, rinite sau simple guturaiuri.

Sucul de cartofi

● Cartoful conține zaharuri naturale digestibile, care prin fierbere sau coacere sînt convertite în amidoane. ● Cartofii ar trebui evitați de cei ce manifestă tendințe exagerat afrodisiace. ● Sucul de cartofi crudi în amestec cu cel de morcovi și de țelină este recomandat celor suferinzi de tulburări gastrice și musculare.

NIKI GEORGESCU

Consultant științific: dr. FLORIN IANCOVICI, doctor în medicină, medic primar, șef de secție

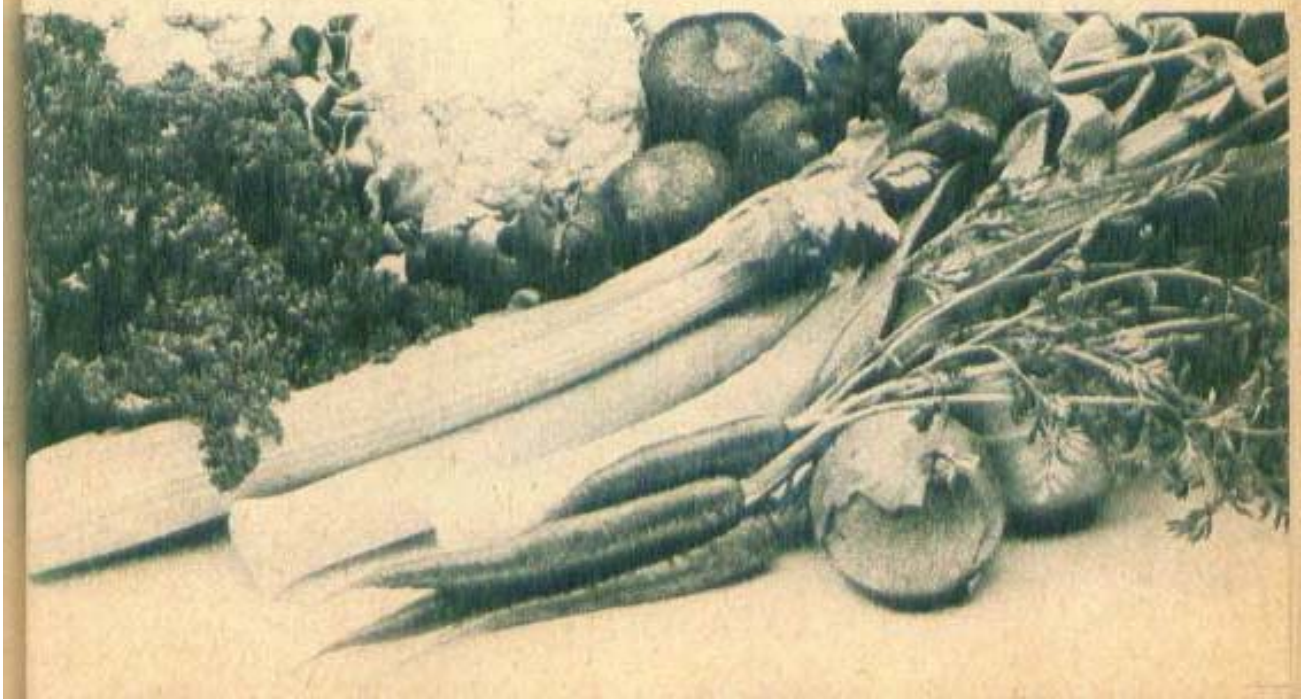

VĂ CUNOAȘTEȚI PROPRIA SĂNĂTATE?

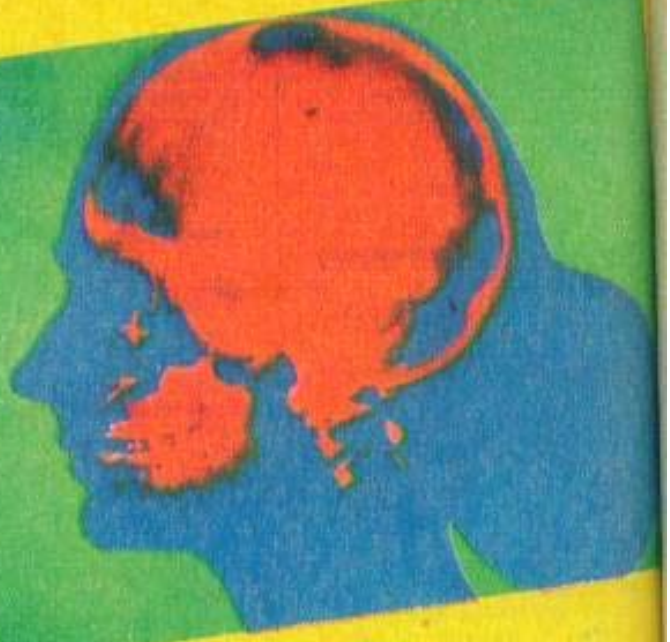

TESTUL Nr. I

inima

Răspundeți, sincer, la cele 11 întrebări ale testului pe care vi-l propune dr. MIOARA MINCU, indicînd una din cele 3 variante de răspuns ce sînt notate în ordine cu: 1, 2, 3 puncte. Totalizînd punctajul, veți edifica asupra sănătății și viitorului inimii dv.!

1. **În copilărie și adolescență ați suferit infecții repetate amigdaliene, otice, anexiale etc. Cum le-ați tratat?**
   a) Nu am suferit în copilărie și adolescență de aceste maladii 1
   b) Infecții ușoare, diagnosticate și tratate totdeauna de medic 2
   c) Infecții frecvente, tratate întîmplător, fără consult medical 3

2. **Ce puteți relata în legătură cu sănătatea dv. psihică?**
   a) Am un sistem nervos echilibrat și nu am fișă la psihiatrie 1
   b) Sufăr de ușoare stări tensionale, ocazionate de surmenaj, pe care le calmez prin consult și tratament medical cînd este cazul 2
   c) Sînt în evidența cabinetului de psihiatrie și nu pot urma cu rigurozitate tratamentul igienodietetic și medicamentos prescris 3

3. **Aveți satisfacții în profesia ce o desfășurați?**
   a) Am reușit să mă realizez profesional așa cum am dorit 1
   b) Munca îmi procură satisfacții, dar depășește posibilitățile mele de efort fizic și intelectual 2
   c) Nu profesez meseria visată și acest lucru mă obosește și-mi creează stări tensionale 3

4. **Duceți o viață rațională?**
   a) Am o sănătate bună și trăiesc cumpătat în viața de familie și în profesie 1
   b) Am o sănătate bună, dar am multe necazuri în viața de familie 2
   c) Duc o existență plină de stresuri și stări conflictuale 3

5. **Care este programul și calitatea alimentației dv. zilnice?**
   a) Mă hrănesc rațional, consumînd dulciuri și grăsimi puține, preferînd legumele și fructele și mănînc în tihnă, la ore fixe 1
   b) Nu abuzez de dulciuri și grăsimi, însă mesele sînt la ore neregulate, deseori în grabă, seara mai abundente 2
   c) Îmi place să mănînc mult și prefer dulciurile și mîncărurile bine gătite, de la care să nu lipsească carnea și grăsimile animale (untul, smîntîna, frișca etc.) 3

6. **Ce greutate corporală aveți?**
   a) Normală, numărul kilogramelor fiind egal cu numărul de centimetri peste un metru înălțime 1
   b) Între 10–20 kg peste normal 2
   c) Aproape cu 25 kg peste greutatea normală 3

7. **Ce atitudine aveți față de alcool, cafea și fumat?**
   a) Nu fumez și nu consum alcool și cafea decît în mod ocazional 1
   b) Beau 2–3 cafele pe zi, însă nu fumez și nu consum alcool 2
   c) Servesc zilnic la masă alcool, beau 2–3 cafele și fumez un pachet de țigări pe zi . . 3

8. **Cunoașteți ce tensiune arterială aveți?**
   a) Urmăresc tensiunea arterială cu prilejul controlului medical periodic și ori de cîte ori am amețeli, dureri de cap și stări de oboseală la efort 1
   b) Am tensiune arterială oscilantă, mai ales la oboseală nervoasă. Mi s-a întîmplat cîteodată că valorile tensionale să depășească maxima de 130–140 și minima de 80–90 cît este normal 2
   c) Sînt hipertensivă, nu urmez regimul igienodietetic prescris și foarte rar mă controlez medical 3

9. **Cum procedați cînd vă supără inima? (palpitații, înțepături, jenă precordială, oboseală la efort, senzație de «ghiară» în piept?**
   a) Mă adresez cabinetului medical de care aparțin pentru a se preciza cauza suferințelor mele 1
   b) Mă tratez singură cu Extraveral, deoarece nu am fișă la cardiologie 2
   c) Sînt în evidența cabinetului de cardiologie, însă nu am timp să mă duc acolo pentru toate simptomele, deoarece îmi cunosc boala și știu ce medicament să-mi administrez 3

10. **Știați că inima are nevoie de afecțiune și își datorează longevitatea iubirii? Cum procedați să-i asigurați liniștea?**
   a) Evit orice stare conflictuală în familie și la locul de muncă, respectînd pe cei din jur . 1
   b) Caut să nu supăr pe nimeni, însă nu reușesc să-mi asigur liniștea și armonia de care am nevoie 2
   c) Am o viață agitată, cu multe necazuri și insatisfacții. Foarte rar am parte de compasiune și nici eu nu o mai pot acorda altora 3

11. **Inimii îi place mișcarea. Cum realizați acest deziderat?**
   a) Practic exerciții fizice, începînd cu înviorarea de acasă și în pauzele de producție, merg pe jos în plimbări de relaxare, respect concediile de odihnă, vacanțele și drumețiile . 1
   b) Fac foarte multă mișcare în treburile gospodărești și la serviciu. Foarte rar mă plimb sau merg în excursie sau în drumeție 2
   c) Desfășor o activitate sedentară și în familie am mult de lucru. Folosesc și concediul de odihnă pentru treburi «acasă». Nu am timp pentru plimbări, gimnastică organizată, sport sau excursie 3

Și acum totalizați:

Între 11–17 puncte: inima dv. are șanse de viață îndelungată. Continuați antrenamentul început, indiferent de vîrstă și ceilalți factori din mediul ambiant. Deveniți pentru ceilalți membri ai familiei (copii, soț etc.) un exemplu și încercați să-i modelați la fel.

Între 17–26 de puncte: ocupați o poziție intermediară, care poate deveni bună dacă vă ameliorați comportamentul conform principiilor vieții raționale. Eliminați din viața dv. ceea ce inimii nu-i place: abuzurile de orice natură.

Între 26–33 de puncte: atenție! Trebuie să aduceți schimbări radicale în modul dv. de viață pentru a ameliora starea sănătății inimii, precum și longevitatea aparatului cardiovascular, acest minunat sistem cu care trăim, muncim, iubim!

Autotestul pulsului

Luați-vă pulsul (notat în formulă cu P_1 și calculat la numărul de bătăi pe minut), după care executați 30 de genuflexiuni. Țineți bustul drept, brațele întinse în față și aveți grijă ca, la fiecare genuflexiune, fesele să atingă călcîiele. În clipa în care ați încheiat exercițiul, luați din nou pulsul (P_2). Rămîneți relaxat și după 10 minute reluați-vă pulsul (P_3). Pulsul normal este notat cu 70. Calculați apoi după formula:

$$\frac{(P_2 - 70) + (P_3 - P_1)}{10}$$

...rezultatul va fi starea de sănătate a inimii dv.

0 = inimă excepțională.
0–5 = inimă robustă, antrenată
5–10 = inimă sănătoasă
10–15 = propuneți-vă un consult medical.
15–20 = prezentați-vă chiar astăzi la medic.

ALM. FEMEIA CODLA 12

TESTUL Nr. 2

APARATUL DIGESTIV

Dr. docent ION GHERMAN, expert O.M.S. de la Centrul de gastroenterologie Fundeni, propune cititoarelor Almanahului «Femeia» următorul autotest:

1. **Aveți părinți sau frați care suferă de ulcer?**
   a) Nu am cazuri de ulcere printre rude . . . . . (1)
   b) Una din rudele directe sînt suspecte de un ulcer, care n-a fost suficient controlat . . 2
   c) Tatăl, mama, un frate (sau o soră) au fost ori sînt bolnavi de ulcer 3

2. **Ați suferit de hepatită epidemică?**
   a) N-am avut o asemenea suferință . . . . . (1)
   b) Un icter în copilărie sau în tinerețe, pentru care n-am fost internat 2
   c) Da, o formă medie sau chiar gravă, pentru care am fost internat la o clinică de boli contagioase 3

3. **Respectați un orar ordonat al meselor?**
   a) Servesc cele trei mese zilnice la ore fixe 1
   b) Cîteodată, da . . . . . (2)
   c) De cele mai multe ori nu 3

4. **Serviți mîncarea în calm și liniște?**
   a) Da, mănînc în stare de calm și în liniște 1
   b) Cîteodată da, dar destul de rar . . . . . (2)
   c) Nu, mănînc în grabă și sînt stresat, preocupat 3

5. **Țineți seama că alimentele pe care le consumați sînt uneori prea fierbinți ori prea reci?**
   a) În situații extreme (fierbinți sau foarte reci) le evit 1
   b) Cînd sînt prea grăbit nu . . . . . (2)
   c) Nu, și consum aproape zilnic preparate ori prea fierbinți ori prea reci 3

6. **Folosiți condimente?**
   a) Aproape deloc sau cu totul moderat 1
   b) Din cînd în cînd . . . . . (2)
   c) Da, din toate și destul de mult 3

7. **Cîtă cafea beți?**
   a) Deloc sau numai ocazional 1
   b) Zilnic, dar numai una . . . . . (2)
   c) Zilnic, peste 3 cești de cafea 3

8. **Cît fumați?**
   a) Nu fumez sau am fumat cu ani în urmă 1
   b) Între 3 și 10 țigări pe zi . . . . . (2)
   c) Peste 20 de țigări pe zi 3

9. **Cît alcool consumați?**
   a) Deloc sau foarte rar și numai în cantități mici 1
   b) Moderat și numai ocazional . . . . . (2)
   c) Zilnic și de cîte ori am ocazie în cantități semnificative 3

10. **Aveți dureri reumatice și faceți abuz de aspirină sau alte preparate antireumatice?**
    a) Deloc sau în mod excepțional și numai după pansamente gastrice 1
    b) Cu totul rar și în doze minime . . . . . (2)
    c) Da, și încă de mai mulți ani 3

11. **V-ați obișnuit să utilizați purgative?**
    a) Nu, avînd un tranzit intestinal aproape normal sau pe care caut să-l normalizez pe alte căi 1
    b) Cu totul rar și numai la nevoie . . . . . (2)
    c) Da, și de mai mulți ani 3

12. **Folosiți zilnic WC-ul în vederea unui tranzit intestinal normal?**
    a) Folosesc zilnic WC-ul (dimineața) și am un tranzit intestinal absolut corect 1
    b) Uneori da, dar nu zilnic . . . . . (2)
    c) Nu, neglijez acest lucru 3

Din adunarea punctajului de la cele 12 răspunsuri date puteți obține o cifră minimă de 12 puncte sau maximă de 36 de puncte.

În funcție de valorile variate obținute la aceste întrebări, vă încadrați în următoarele situații:

Între *12—17 puncte*

Această situație este înainte de orice și rezultatul unei atenții deosebite în interesul sănătății dv. O faceți fără nici un sacrificiu și merită s-o continuați, pentru cel mai de preț bun al nostru al tuturor, sănătatea!

Între *17—27 de puncte*

Această situație de mijloc nu vă scutește de la atenția pe care trebuie s-o acordați sănătății în continuare. Pe lîngă autocontrolul pe care îl puteți realiza, faceți și un control medical periodic cel puțin la 6 luni.

Între *27—36 de puncte*

Aveți o stare proastă, care vă avertizează asupra unor posibile boli digestive, ce se cer din timp depistate. Un control medical imediat și apoi periodic și un mod de viață mai ordonat devin obligatorii.

TESTUL Nr. 3

SĂNĂTATEA MENTALĂ

Psihicul uman este expresia acțiunii materiei vii, superior organizată, concretizată prin activitatea creierului nostru. Această activitate complexă se desfășoară zilnic în mod normal în prezența unei conștiințe clare, adaptîndu-se variatelor situații impuse de împrejurări. Analizîndu-ne comportamentul, capacitatea de înțelegere, de muncă și adaptare, preocupările ideative, manifestările afective, putem să ne apreciem trăsăturile fundamentale ale profilului nostru psihologic.

Conf. dr. NICOLAE NEICU și dr. VALENTINA NEICU, medici primari psihiatri, au propus următorul autotest:

1) **Sînteți un om ordonat?**
   a) Îmi pregătesc de cu seară lucrurile necesare pentru plecarea de-a doua zi la serviciu. . 1
   b) Fiind ordine permanentă în casă, găsesc lucrurile la locul lor cînd îmi trebuie 2
   c) Îmi pierd mult timp dimineața pentru a-mi găsi cele necesare. 3

2) **Aveți preocupări educative atunci cînd vă organizați munca în gospodărie?**
   a) Dau fiecărui membru al familiei anumite sarcini și răspunderi casnice 1
   b) Ne împărțim sarcinile gospodărești numai între noi, părinții, excluzîndu-i pe copii. . 2
   c) Nu organizez deloc acest lucru, le las la voia întîmplării sau le dau pe toate unuia din membrii familiei. 3

3) **În ce mod acționați atunci cînd v-ați propus să rezolvați o problemă sau să îndepliniți un scop?**
   a) Fac totul cu răbdare și perseverență, tot ce depinde de persoana mea nu amîn . . . 1
   b) Dacă am piedici obiective amîn și reiau acțiunea de la capăt. 2
   c) Amîn mereu soluționarea problemei, ca în final să abandonez țelul propus. 3

4) **Cum reacționați atunci cînd primiți o veste neplăcută?**
   a) Mă stăpînesc, chibzuiesc ce am de făcut și trec la acțiune. 1
   b) Inițial mă descumpănesc și apoi caut să mă echilibrez pentru a mă adapta la situația nouă. 2
   c) Mă descurajez ușor, intru în panică, rămîn indiferent sau reacționez violent. 3

5) **Sînteți un om sociabil?**
   a) În relațiile cu vecinii, la locul de muncă, în familie caut înțelegere și respect sau prietenia oamenilor. 1
   b) Sînt retras, suspicios față de colectivul de lucru și societate în general. 2
   c) Îmi este teamă sau am complexe față de persoanele în mijlocul cărora trăiesc și muncesc. 3

6) **Sînteți curajos în orice împrejurare?**
   a) Îmi stăpînesc emoțiile și încurajez pe cei din jurul meu 1
   b) Îmi revin în minte frecvent idei, scene care, cîndva, îmi declanșaseră sentimentul de frică (bombardamente, cutremur etc.). 2
   c) Sînt mereu în stare de teamă, anxietate, ca atunci cînd aștept un eveniment neplăcut. 3

7) **Dacă la cinematograf sau la teatru pe scaunul din fața dv. s-a așezat o persoană cu o pălărie sau coafură care vă deranjează privirea spre scenă cum reacționați?**
   a) Mă adaptez situației, căutînd eliberarea cîmpului vizual, înclinînd capul la stînga sau la dreapta. 1
   b) Caut să schimb locul cu persoana din stînga sau dreapta. 2
   c) Mă revolt, acuz, insult persoana respectivă și provoc scandal. 3

8) **Cum vă organizați timpul liber?**
a) Organizez din vreme vizionări de teatru, film, expoziții, excursii etc. 1
b) Las la voia întîmplării «umplerea» timpului liber. 2
c) Îmi pierd inutil timpul liber, uneori și prin localuri. 3

9) **Ritmul de somn este normal?**
a) Am un somn odihnitor și suficient 1
b) Somn întrerupt, superficial 2
c) Insomnii rebele sau somn cu coșmaruri 3

10) **Cum v-ați realizat profesional?**
a) Profesia pe care o exercit este cea dorită, o fac cu plăcere și dăruire. 1
b) Muncesc din obișnuință. 2
c) Consider că munca este o obligație și o îndeplinesc fără plăcere și cu dezinteres. . . 3

11) **În situația în care aveți o suferință fizică (o boală, o durere de cap etc.) cum reacționați?**
a) Mă adresez medicului 1
b) Merg la medic numai în cazuri extreme 2
c) Mă autotratez cu medicamente, în doze neprescrise de medic, ci recomandate de persoane neautorizate (sfaturi de la prieteni, proprie inițiativă etc.). Dar nu iau nici o măsură 3

12) **Ce preocupări aveți împreună cu soțul dv. în probleme de educație a copiilor?**
a) Îi educ și-i supraveghez constant, discret, acasă, la școală și în societate. 1
b) Îi ocrotesc excesiv, îi supraveghez la fiecare pas, îngrădindu-le inițiativa și personalitatea. 2
c) Nu mă preocupă educația copilului și o las numai pe seama școlii. 3

13) **Cum reacționați față de anii anteriori la primirea unor vești care vă dau emoții?**
a) Am aceeași atitudine 1
b) Particip mai puțin efectiv 2
c) Sînt foarte impresionabilă și plîng foarte ușor 3

14) **În ceea ce privește memoria dv. ați constatat că:**
a) Se menține în limitele normale ca mai înainte. 1
b) Uit mai repede noutăți «achiziționate» recent. 2
c) Uit date esențiale din trecutul meu sau referitoare la unele perioade de viață. 3

Însușindu-vă — în mod sincer — pentru fiecare întrebare răspunsul care vă corespunde (1, 2 sau 3), totalizați punctele:

Între *14—24 de puncte*, puteți trage concluzia că aveți o personalitate fermă, echilibrată, îmbinată armonios din punct de vedere al capacității de înțelegere, adaptare, muncă, comportament ori trăiri afective, emoționale, cu mari resurse în realizarea vieții de familie, în profesie, în societate.

Între *24—34 de puncte*, sănătatea dv. mentală tinde să slăbească, fiind fragilă la eforturi, situații de surmenaj, suprasolicitare, avînd o posibilitate de adaptare mai puțin mobilă la diversele aspecte de viață. Ținînd seama însă că în mare parte modalitatea de a reacționa ține de trăsături care se pot modela, ele sînt perfectibile.

Peste *35 de puncte* este bine să vă adresați medicului pentru a vă lua măsuri de psihoigienă și eventual psihoterapie la laboratoarele de sănătate mentală sau centre de psihiatrie, care au competența de a interveni cu mare eficiență și promptitudine în sensul recuperării sănătății mentale.

DIVERSE

● Un medic canadian a descoperit că feriga emite ioni negativi, ceea ce l-a dus la concluzia că simpla amplasare de ghivece cu această plantă în birouri este în măsură să compenseze pierderile de ioni datorate sistemelor moderne de ventilație și să diminueze oboseala. Este cunoscut că existența în birouri numai a ionilor pozitivi provoacă oboseala. O firmă din Montreal a și scos în vînzare mici aparate producătoare de ioni negativi, care pot fi instalate în birouri și în apartamente, sau chiar la bordul automobilelor.

● Poluarea apelor prin deversarea de reziduuri industriale este, în multe țări, în creștere. Dincolo de un anumit punct, fauna se modifică, vietățile dispar.

Pentru a nu se ajunge aici, trebuie luate măsuri preventive. Cel mai bun detector pe care l-au găsit niște specialiști francezi a fost... păstrăvul. El simte substanțele reziduale și fuge spre rezervoarele cele mai apropiate cu apă curată. Avînd niște emițătoare prinse de ei, păstrăvii anunță pericolul. În felul acesta pot fi apărate de poluare rezervoarele ce aprovizionează cu apă potabilă orașele. Cînd peștii dau semnalul electromagnetic, ecluzele se închid, se iau probe de apă și se acționează în direcția eliminării riscului.

MITUL ALERGIC SE DEZLEAGĂ

A fi alergic nu este similar cu a suferi de o boală alergică. Alergia este un potențial, o modalitate de a reacționa a organismului și poate rămîne ascunsă foarte multă vreme sau uneori toată viața. Boala alergică este manifestarea acestui potențial, este răspunsul particular al organismului alergic la unii factori din mediu.

Statisticile au evidențiat că 20 la sută dintr-un lot de copii testați erau alergici la alergenii uzuali din mediu, dar numai 6 la sută manifestau alergia. Această constatare impune două întrebări logice: de ce acești 20 la sută dintre copii sînt alergici și care este explicația că numai 6 la sută suferă de alergie?

Este știut că potențialul alergic se transmite ereditar și copilul poate moșteni această particularitate de la părinți, bunici și chiar de la străbunicii lui. Copiii pot purta deci această «încărcătură» alergică, fără să se manifeste în nici un fel, pînă la o anumită vîrstă. Alteori însă, manifestările alergice survin din primul an de viață. Doi factori pot declanșa «potențialul» alergic moștenit și pot duce la transformarea acestuia în boală alergică: hrana și permeabilitatea crescută a mucoaselor digestive și respiratorii.

În primele săptămîni de viață, sugarii au o permeabilitate crescută a mucoaselor. Hrăniți cu lapte de vacă în această perioadă, copiii vor avea mai frecvent manifestări alergice decît cei alăptați la sîn. Laptele de vacă fiind un aliment străin organismului uman, împotriva lui organismul copilului fabrică anticorpi. Dar acești anticorpi fabricați acum vor avea un rol deosebit în dezvoltarea bolilor alergice. Mai frecvent și întîlnită încă din primele luni de viață este eczema atopică. Aceasta se manifestă prin roșeață, zemuire, porozitate a pielii și prurit local. Apărînd pe pielea capului, pe mîini, picioare, în regiunea fesieră, eczema atopică se vindecă uneori în cîteva luni sau dispare de la sine pînă la vîrsta de un an. De regulă, copiii care suferă de eczemă sînt «grăsuți», au o piele albă, sînt așa-numiții copii «păstoși». Ei pot prezenta concomitent însă tulburări digestive: tendință la constipație sau diaree. Peste ani de zile, aceștia pot fi predispuși să facă rinite, bronșite și chiar astm bronșic. Măsurile de prevenire a eczemelor și a afecțiunilor respiratorii sînt alăptarea la sîn și introducerea cît mai tîrzie a laptelui de vacă. Alimente ca ciocolată, cacao, alimente prăjite, condimentele, conservele, căpșunile, fragii, murele și zmeura trebuie evitate. În plus, se recomandă cure heliomarine repetate — pînă la adolescență —, cu expunere treptată la soare și la aerul marin.

La vîrsta preșcolară, poate apărea alergia la polen (polinoza), care se manifestă prin mîncărimea pleoapelor, a nasului și strănut. Toamna și iarna, copilul este sănătos, dar suferințele apar din nou în primăvara viitoare. De la caz la caz, medicul alergolog poate alege tratamentul cel mai eficace.

Cea mai supărătoare, însă, dintre toate afecțiunile alergice ale copilăriei este astmul bronșic. De regulă, acesta survine «în balanță» cu eczema atopică. La copiii care au suferit de eczemă astmul este mai frecvent. S-a observat, de asemenea, că atunci cînd eczema atopică are tendință la ameliorare sau cînd dispare își face apariția astmul.

Se recomandă ca acestor copii să li se creeze condiții care să-i pună la adăpost de tot ce ar putea contribui la declanșarea crizelor de astm. Astfel, încăperea în care își petrec timpul liber sau în care dorm trebuie să fie cît mai simplă, cît mai puțin aglomerată. Acești copii vor trebui să evite jocul cu pisicile, cîinii, acvariile, să fie feriți de expuneri prelungite la frig, umezeală, fum, praf sau orice factor iritativ al căilor respiratorii. Sistemul lor de apărare este slab și de aceea este indicat să li se facă așa-zisa imunostimulare nespecifică, metodă de tratament care se aplică înaintea sezonului rece și umed al anului; părinții să consulte medicul pediatru sau alergolog.

Dr. VALENTIN FILIP

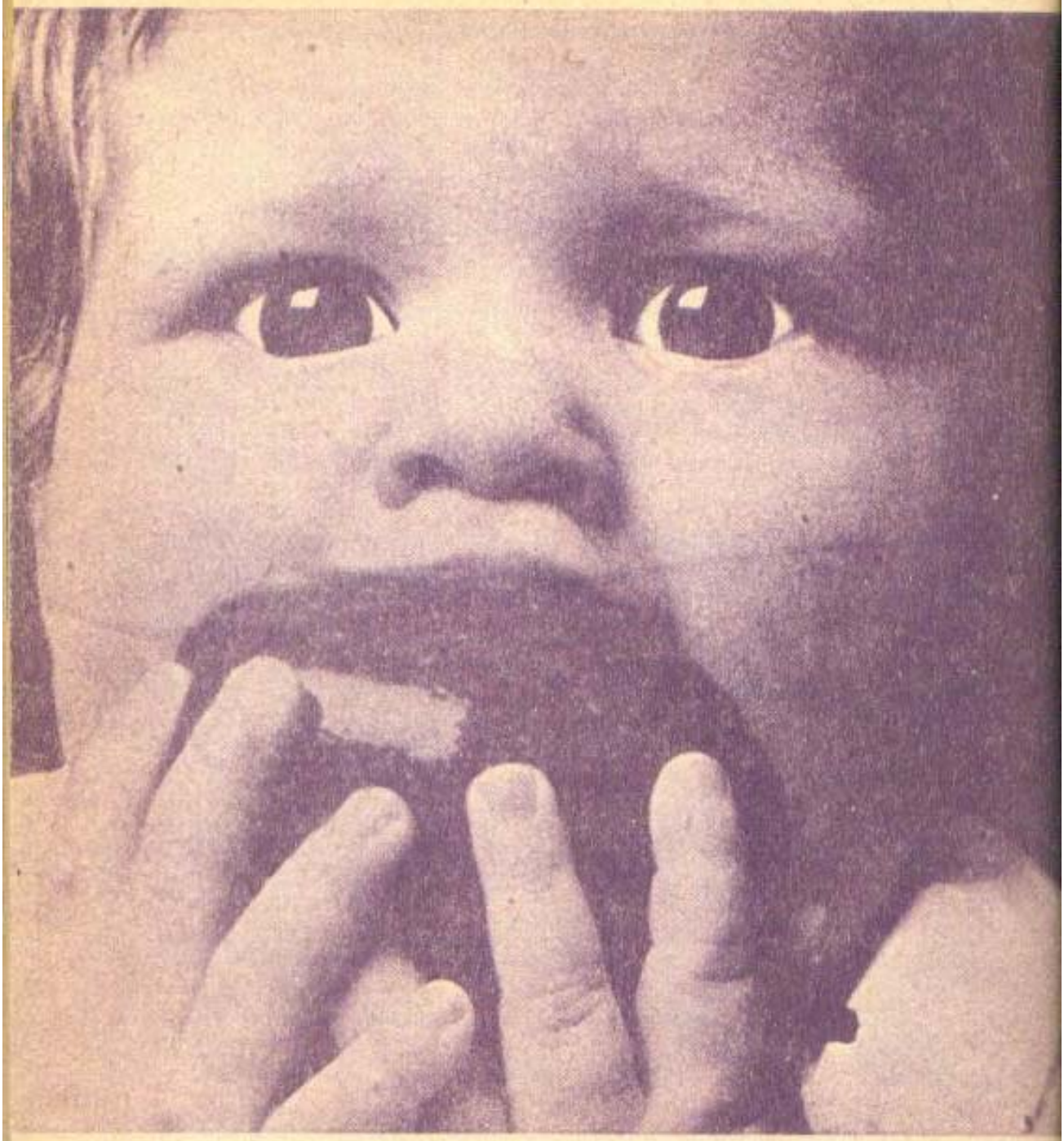

ANEMIE ȘI ANTI-ANEMIE

În organismul unei persoane adulte circulă în medie 5 litri de sînge care reprezintă 6—8 la sută din greutatea corpului. La copii, această proporție este mai mare decît la adulți. Sîngele este constituit din două părți: un lichid de culoare gălbuie, cu o compoziție complexă (plasmă), și din celule. Acestea se împart în: globule roșii (eritrocite), globule albe (leucocite) și trombocite (plachete). Într-un milimetru cub de sînge, în mod normal se găsesc 4 milioane pînă la 5 milioane și jumătate de globule roșii, 5—8 mii de globule albe și 200—300 mii de trom-

bocite. Globulele roșii sînt încărcate cu hemoglobină, care este o proteină ce conține fier. Aproape jumătate din tot fierul organismului (3—5 grame) participă la formarea hemoglobinei. Este știut că 100 g de sînge conțin 13—15 g de hemoglobină. Acest pigment roșu transportă oxigenul de la plămîni în organism și preia bioxidul de carbon pentru a-l elimina tot prin plămîni în aerul expirat.

Scăderea numărului de hematii sau a hemoglobinei sub valorile normale determină apariția anemiei (sindromul anemic). Tegumentele și mucoasele pălesc, pielea devine rece și uscată, unghiile friabile, cu striațiuni mai mult sau mai puțin adînci. Anemicii se plîng de: oboseală, dureri de cap, ameteli, vîjîituri în urechi, palpitații, scăderea poftei de mîncare și de senzații de balonare sau moleșeală după masă. În unele forme de anemie apar usturimi ale limbii (glosita atrofică), ulcerații ale mucoasei bucale și ale faringelui. Anemicii devin apatici, suportă greu frigul, au rezistență scăzută față de bolile microbiene și virotice.

Una din cauzele anemiei o reprezintă insuficiența substanțelor nutritive, care participă la formarea globulelor roșii și a hemoglobinei. Astfel de anemii se numesc «nutriționale», și ele sînt destul de răspîndite în toată lumea. Factorii nutritivi cu important rol în formarea celulelor sanguine și a hemoglobinei sînt: proteinele, fierul, unele vitamine din complexul B (B_{12} acid folic, B_6) și vitamina C. Alimentele cu conținut bogat în astfel de factori nutritivi vor stimula deci formarea hematiilor și a hemoglobinei sau vor grăbi vindecarea unei anemii constituite. Dimpotrivă, consumul exagerat și monoton de alimente sărace în acești factori favorizează apariția sindromului.

Carnea de orice fel, și mai ales carnea roșie slabă, ficatul, rinichiul, splina, inima reprezintă alimentele cu cea mai eficace acțiune antianemiantă. Aceasta se datorește bogăției în proteine de calitate superioară, în fier, vitamine din complexul B. În plus, carnea stimulează secreția acidului clorhidric din sucul gastric, care favorizează absorbția fierului și vitaminelor.

Legumele și fructele, mai ales cele colorate, sînt de asemenea alimente eficace, pentru că aduc cantități apreciabile de fier și de vitamine (complex B, vitamina C). Pe cît posibil, ele trebuie consumate ca atare sau sub formă de salate, pentru a se evita pierderile prin tratamentele termice. Legumele și fructele cu conținut mare de acid oxalic și oxalați (măcrișul, spanacul, coacăzele, smochinele) prezintă un oarecare dezavantaj, pentru că se formează oxalați de fier, practic insolubili, și deci puțin absorbabili. Ouăle sînt alimente valoroase deoarece sînt bogate în proteine de cea mai bună calitate, vitamine din complexul B și fier. Laptele, produsele lactate acide (iaurt, lapte bătut ș.a.) și brînzeturile sînt o foarte bună sursă alimentară pentru proteine și vitamine din complexul B, dar prezintă inconvenientul că au cantități mici de fier și vitamina C.

Dintre alimentele care pot favoriza sau întreține o stare de anemie, în fruntea listei se situează zahărul și produsele zaharoase. Acest produs rafinat este complet lipsit de toți factorii cu rol în formarea hematiilor și a hemoglobinei. Consumul exagerat de zahăr și de orice produs în rețeta căruia acesta ocupă o pondere importantă constituie deci o alimentație dezechilibrantă și anemiantă.

Derivatele cerealiere (pîinea și alte produse de panificație) sînt practic lipsite de vitaminele B_{12} și C, au cantități relativ mici de fier, iar acesta se absoarbe în procent redus.

Alimentele grase cu cît au un procent mai mare de grăsimi, cu atît sînt mai sărace în proteine, fier și vitamine. În plus, regimurile alimentare grase micșorează absorbția intestinală a substanțelor nutritive amintite. Băuturile alcoolice distilate sînt produse anemiante pe de o parte prin absența factorilor cu rol în formarea sîngelui, iar pe de altă parte prin bolile aparatului digestiv pe care le generează în mod frecvent (gastrite, duodenite, enterite, hepatite), care împiedică o bună absorbție și utilizarea metabolică a acestor factori.

Nu trebuie uitat că sugarii, copiii, adolescenții și femeile gravide au nevoi sporite de substanțe hematoformatoare și sînt deci mai sensibili la dezechilibre și carențe alimentare. O greșeală întîlnită frecvent în ce privește alimentația sugarilor și copiilor mici constă în administrarea prelungită a unui regim alimentar lacto-făinos și zaharat, fără o diversificare introdusă la timp, cu cantități adecvate de sucuri de fructe și legume, fructe și legume ca atare ori sub formă de piureuri și soteuri, carne, ouă. Riscul apariției anemiei se evidențiază în special prin carența de fier și de vitamina C.

Conf. dr.
SEBASTIAN DUMITRACHE

ȘTIAȚI CĂ... ȘTIAȚI CĂ...

... băile de la Geoagiu datează de pe timpul romanilor? Și azi se mai văd urme ale instalațiilor făcute de romani.

... prima cale feroviară din lume a legat localitățile Shildon și Darligton (Anglia)? Pe această linie ferată a circulat locomotiva nr. 1, construită de George Stephenson, în 1825. Locomotiva respectivă realiza o viteză de... 6 km pe oră.

... Marea Neagră a fost precedată de alte 11 mări? În urmă cu circa 40 milioane de ani, sudul Europei era scăldat de Marea Tethys, din care a mai rămas actualul bazin al Mării Negre.

... un crater de pe Lună poartă numele savantului român Spiru Haret? Aceasta ca o recunoaștere a meritelor savantului, care este autorul studiului «Mecanica cerească».

SFATUL PEDIATRULUI

NU VĂ TEMEȚI DE VIROZE!

● Macroorganismul uman este o gazdă invadabilă, iar microorganismele (microbi, virusuri) invadatoare. ● Macroorganismele umane și animale, prin înalta lor organizare biologică, reușesc să facă față prin procese imunitare. Fenomenul de competiție a microorganismelor se petrece cam așa: organizarea biologică a microbilor fiind superioară și mai complexă decît a virusurilor, microbii au fost mii de ani principalii «agresori» ai omului.

● Folosirea antibioticelor a scăzut agresivitatea microbilor, dar, indirect, s-a deschis calea «agresiunii virale»; la ora actuală s-au identificat peste 500 de virusuri, mai toate agresive asupra organismului. Dacă agresiunea microbiană, la început, a creat ravagii mortale (vezi epidemiile «istorice» de ciumă bubonică, holeră, tifos exantematic etc.), virusurile, mult mai rar, au debutat sub formă de epidemii mortale (vezi gripa, variola) și, oricum, pe arii mai mici de populație.

● Experiența privind virozele a dus la cîteva constatări concluzive: a) de cele mai multe ori, virozele *debutează pe «cer senin»* cu febră mare: peste 38°—39°, pînă la 40° și peste. Exemplu: dimineața, copilul este dus sănătos la creșă, iar după-amiază, telefon de la creșă: «copilul a făcut febră mare, vă rog să-l duceți la dispensar»; b) *virozele sînt spectaculoase, dar nu periculoase* la copiii normali și armonios dezvoltați: alături de febra explozivă, capricioasă (fără orar, nu cedează la o singură doză antitermică), copilul zace, este cînd somnolent, cînd irascibil, agitat, refuză alimentația, are grețuri, chiar vărsături; uneori diaree («Ce i-o fi dat la creșă de mîncare?!»); c) *virozele sînt spontan trecătoare*: în 3—4 zile, copilul intră în normal, dar apoi acesta prezintă d) o *stare subfebrilă* foarte multe zile la rînd (peste 37° — sub 38°).

TRATAMENT

● 1) *Nu se administrează antibiotice* în primele 3 zile ale bolii virotice, deoarece și îmbolnăvirea microbiană debutează cu febră, dar nu pe «cer senin», ci precedată de modificări ale stării generale și de subfebrilitate. 2) *Scăderea rapidă a febrei* cu supozitoare antitermice (*Aminofenazona L* pentru sugari și copilul mic pînă la 3 ani, *Paracetamol infantil* la copilul peste 3 ani), după următorul procedeu: la 1/2 oră după primul supozitor se controlează din nou febra și, dacă nu a scăzut sub 38° (37,8, maximum 38°), se introduce al doilea supozitor ș.a.m.d.; după 2—3 supozitoare astfel folosite, temperatura se menține sub 38° ore în șir. 3) Respectarea refuzului alimentar și compensarea cu aport de lichide îndulcite sau lapte. 4) Sedarea vărsăturilor (după sfatul medicului). 5) Combaterea diareei cu regim sau — la nevoie — cu medicamente (după sfatul medicului).

Dr. FLORIN IANCOVICI

„SUGARUL LA SÎNUL MAMEI SALE"

● Cuceririle civilizației ușurează omului viața, dar îl și îndepărtează tot mai mult de la natură. Un aspect al acestei înstrăinări este renunțarea mamei de a-și alăpta propriul său copil în favoarea alimentației artificiale cu diverse preparate, care mai de care mai «științific» realizate, dar toate pornind de la laptele de vacă — aliment ideal pentru viței, dar nu pentru puiul de om. De ce? Laptele este un produs de secreție al glandei mamare — organ apărut prin selecție naturală la mamifere (animale purtătoare de glande mamare). Acest «produs de secreție» are o specificitate de tip, adică fiecare categorie de mamifere secretă un lapte strict corespunzător puilor săi, iar la om — cea mai evoluată categorie de mamifere — s-a ajuns la o specificitate de individ. Așa trebuie înțeles apelul lansat de O.M.S. în 1975 *«Sugarul la sînul mamei sale!»*

● Alimentația artificială cu lapte de vacă, precoce sau chiar de la naștere, se comportă ca un agent stresant, producînd mari perturbări în funcțiile organismului uman. Laptele de vacă (chiar diluat și zaharat) nu corespunde nevoilor nutritive ale puiului de om și, totodată, se digeră greu, epuizînd forțele sale digestive; deci — se poate spune —, laptele de vacă este un adevărat agresor metabolic.

● S-au făcut și continuă să se facă încercări de «umanizare», de adaptare a laptelui de vacă, dar și cel mai subtil preparat nu este perfect corespunzător nevoilor nutritive și capacității digestive ale puiului de om. Iată de ce este atît de importantă alimentația naturală.

● Laptele matern este un produs biologic complex: conține toate principiile alimentare (glucide, proteine, grăsimi), săruri minerale, toate vitaminele (toate acestea în proporții corespunzătoare posibilităților de asimilare ale sugarului), dar și toată suita de anticorpi necesari apărării de agresiunea microorganismelor din mediul înconjurător, așa-zisele lactoglobuline. Cu alte cuvinte, *laptele matern este aliment și biomedicament* strict specific, care determină dezvoltarea armonioasă a puiului de om și îl apără de orice agresiune infecțioasă. ● *Alăptarea propriului copil* asigură mamei o autoechilibrare endocrină și metabolică și — totodată — îi fundamentează cel mai de preț sentiment: conștiința desăvîrșirii actului creator esențial al omenirii — nașterea.

Numai astfel viitoarea mamă va deveni pe deplin MAMA.

Dr. F.L

CELE MAI FRECVENTE GREȘELI ALE TINEREI MAME, CONSTATATE DE UN MEDIC DE TEREN

● Căldura exagerată și lipsa de aerisire (de teama «curentului») a camerei sugarului. Înfofolirea excesivă a copilului (de regulă 3 căciulițe pe cap, din care una de lînă, 2—3 pieptărașe, plus plapumă).

● Cînd este scos la aer, de cele mai multe ori sugarului i se pune pe față o batistă subțire sau, dacă este în căruț, acesta este acoperit cu tifon. Cum să respire în aceste condiții copilul aerul curat!

● Cînd copilul se udă, multe mame sau bunici usucă scutecele și le refolosesc, în loc să le spele și să le fiarbă.

● Dacă sugarul plînge, i se dă să sugă de repetate ori în intervalul dintre mese, accentuîndu-i starea de agitație.

● Lipsa de igienă a biberoanelor. Folosirea și reîncălzirea la următoarea masă a conținutului rămas în biberon.

● Oricît ar părea de incredibil, mai întîlnim mame sau bunici care dau copiilor mici alimente mestecate de ele.

● Destule mame dorm cu sugarul în același pat, lipsindu-l pe copil de igiena și obișnuința de a dormi în propriul lui pătuț.

● De teama răcelii, multe mame ai căror copii au o ușoară stare febrilă și strănută nu le mai fac baie o perioadă îndelungată de timp.

● Neglijarea de către mame a propriei lor stări de curățenie încalcă elementare măsuri de igienă. Starea de curățenie a îmbrăcămintei și lenjeriei este discutabilă, mîini murdare, spălarea rufelor familiei în baia celui mic, aruncarea rufelor murdare pe jos, spălarea lor după mai multe zile.

● Mamele preferă să hrănească copilul cu biberonul timp mai îndelungat, diluînd alimentele solide, iar acunci cînd sugarul crește, se adaptează foarte greu la alimentația cu lingurița, refuză să mestece alimentele.

● Copilul nu este spălat, ci uneori doar ștersă după fiecare eliminare de materii fecale și urină. El trebuie bine spălat, de fiecare dată, pentru că altfel rămîne pe tegumente o peliculă fină, care îi produce iritații.

● Multe mame înzorzonează cărucior cu tot felul de broderii, funde, abțibilduri dar se preocupă mai puțin de starea de curățenie a acestuia.

● Întîlnesc, deseori, obiceiul de a culca copilul pe saltea și pernă de puf, ceea ce este contraindicat. O saltea mai tare nu va deforma corpul copilului și nu-i va face să transpire. Sub cap este recomandabil ca, în loc de pernă, să i se pună un scutec împăturit. Se înțelege, cea mai potrivită lenjerie este cea albă, care se poate spăla, fierbe și călca zilnic.

● Frecvent, obiceiul cunoscuților (adulți și copii) de a săruta pe obraz sau uneori chiar pe gură sugarul poate avea drept consecințe transmiterea unor viruși și microbi.

Dr. MARIA VASILESCU

Capitolul: «Vă cunoașteți propria sănătate?», realizat de SMARANDA SBURLAN.

ALMANAHUL femeia 1982

CU HAZ... DAR ȘI CU TILC

DUMITRU SOLOMON

O DIMINEAȚĂ CU EXAMEN

Iulie. Dimineață de toamnă. Cerul e bine acoperit, bate un vînt răcoros, iar gropile din asfalt sînt nivelate — spre liniștea lucrătorilor primăriei — de ploaia care a turnat fără întrerupere în tot cursul nopții. Celor care ar dori să-mi atragă politicos atenția că am încurcat anotimpurile și că de unde pînă unde toamnă în iulie, le răspund la fel de politicos că, decît să se uite în calendar, ar face mai bine să se uite afară. Lăsînd, însă, politețea pe seama altora (de pildă, pe seama televiziunii, care și cînd ne oferă cîte un film vechi și prost ne stimează, căci nu sîntem noi, care, stimate telespectatoare și stimați telespectatori?), mi-am luat umbrela și am pornit la o plimbare duminicală prin oraș. Plimbăreți puțini. Cum zăresc niște nori cumulus, bucureștenii ezită să iasă la plimbare... Doar cîte o mașină trece, calcă în gropi, stropește cetățeni pașnici și-și vede de drum mai departe.

În Piața Universității, o mulțime de oameni cu sacoșe, plase, valize, serviete, adunați în fața unei intrări.

— Ce să dă aici? întreb, scoțînd instinctiv din buzunar o sacoșă de plastic.

— Examen, îmi răspunde un bărbat cu mustață neagră și un dinte de aur în față.

Bag sacoșa la loc în buzunar.

— Examen de admitere, precizează, acum inutil, mustăciosul. Apoi adăugă cu mîndrie: Noi sîntem *părinții!*

Deodată îmi simt brațul încleștat de o mînă nervoasă. Fără să mă-ntorc, meditez calm: «Miliția! Probabil că dacă nu ești părinte, n-ai voie să...» Dar nu e miliția, ci un fost coleg de liceu, acum ceva mai împlinit din punct de vedere fizic.

— Sile! exclam. Nu ne-am văzut de douășcinci de ani. Ce faci, bătrîne?

Cu o voce gîtuită de emoție (tot tînăr a rămas, deși a făcut burtă!), cu lacrimi în ochi (tot de emoție, bănuiesc), îngaimă:

— Dau examen, Costică... (Nu mă cheamă Costică, dar asta nu are nici o importanță. După douăzecișicinci de ani, cine mai ține minte prenumele colegilor? Dealtfel, nici pe ei nu-i cheamă Sile...).

— Dai tu examen?! mă mir sincer, știind cîtă repulsie avea el de examene în liceu.

— Fetița mea, mă corectează pierdut... Biata mea fetiță! N-ai idee ce emotivă e!... Numai cînd mă gîndesc, mi se face rău! N-ai ceva la tine?

— Buletinul de identitate.

— N-ai înțeles. O pastilă, o tabletă, o bulină, ceva...

— Mentosan.

— Asta la ce folosește?

— La nimic.

— Dă-o-ncolo. Mai rău decît îmi este, nu poate să-mi fie.

Ia o tabletă de mentosan și o înghite instantaneu.

— Calmează-te, Sile, îl sfătuiesc. N-are nici un rost să...

— Să mă calmez? izbucnește el, înviorat în urma înghițirii obiectului de mărimea unei monede de 25 de bani. (Te pomenești că totuși pastila aceea folosește la ceva!...) Se cunoaște că n-ai dat în viața ta examen.

— Eu? Uiți că am dat atîtea examene împreună?

— Alea-s fleacuri. Ia să ai tu o fată și să dea ea examen de admitere. Așa emotivă cum e...

— N-am fete. Am băieți.

— Nu-i totuna. Știi cîți sînt pe un loc? O mie. Sau o sută. Nu mai știu.

— Doi și jumătate, se bagă-n vorbă mustăciosul.

— Mai rău! Doi și jumătate pe un loc! Cum o să-i tai în jumătate?

— Fii calm, Sile!

— Calm? Fetița mea cînd vede foaia albă în față se pierde... Vai de mine, dacă leșină? Mai dă-mi o pastilă!

Îi mai dau o pastilă. O înghite la fel de precipitat.

— Hebar n-ai ce greu le dă! Își revine el din starea de prelesin.

— De unde știi?

— Simt. Păi aș fi eu atît de emoționat dacă n-ar fi greu? Dacă-i dă ceva care nu știe?

— Dacă a învățat, știe — arunc eu o banalitate din moși-strămoși.

— Nu știința e totul.

— Dar ce?

— Emoția. Dacă s-a emoționat, biata fetiță, și n-a scris nimic? Costică, mă tem că am încurcat-o. De ce o fi atît de cald, domnule, că sîntem în iulie!

— Nu e cald deloc. Uite, dumnealui tremură de frig...

Brusc, se face alb ca pe-

retele de vizavi.

— Uite-o!

— Pe cine?

— Pe fetița mea! De ce-o fi ieșit? Au dat-o afară din examen! Mor!

O fată înaltă, sigură pe ea, cu un zîmbet ironic în colțul buzelor, se apropie de noi.

— Tată, ce-i cu tine?

— Mai bine spune-mi ce-i cu tine.

— Nimic. Am terminat lucrarea. Am făcut perfect. De nota zece.

— Și n-ai avut emoții? mă interesez eu.

— Deloc.

— Costică! țipă Sile (pe care, de fapt, nu-l chema Sile), acum vînăt la față. Mai dă-mi două-trei pastile că leșin.

I le dau pe toate, că mie tot nu-mi folosesc la nimic.

— Părinții ăștia! exclamă fetița cea emotivă. Trebuie să ai mereu grijă de ei!

Ce toamnă călduroasă în plin iulie!

MIRCEA SÎNTIMBREANU

TATA DOARME!

— Sst! Tata doarme! Ce tropăiți așa?

Încruntată, cu degetul la buze, Dana se răstea la prichindeii ce se buluceau dupăind și chițcăind pe scări în sus. «Ușcheală, mai fulgeră fetița, și să nu vă mai prind pe aici cu v-ați ascunselea voastră. S-a înțeles?» apoi închise cu grijă ușa apartamentului și porni, călcînd numai pe covorașe, spre odăița ei. Se așeză ceva mai răzbunată la masa plină de cărți și caiete și începu să răsfoiască... o revistă de modă.

Nu peste mult, soneria o scoase din visare, iar Dana, aproape împiedicîndu-se în capotul de casă, se repezi val-vîrtej spre ușă. Era Didi, colega ei de bancă.

ÎMPIEDICATE PĂSĂRI

Femeile-ntind rufele muiate în lapte la soare,
Împiedicate păsări legate să nu zboare,
Uite, văzînd din locul unde am rămas,
Ispita rufei desfățată rîzînd înspre tramvaie,
Mi-am zis că pelicani s-au dezbrăcat,
Așa cum se dezbracă frunzișul ud de ploaie.

ARETA ȘANDRU

— De ce suni atîta? pufni ea. Tata doarme! Vino încetișor...

Intrară amîndouă pe vîrful degetelor, apoi începură să șușotească. Întorceau pe toate părțile și forfecau fiecare model.

— Ăsta nu, ăsta parcă, uite combinația asta, ce zici de garnitura aia, se poartă, nu se mai poartă...

Ceasul zurăi puternic și gazda îl piti repede sub un puișor de pernă.

— Uf, se scoală tata! Am pus ceasul să mă trezească la patru, dar nu m-am mai culcat. Ce bine îmi pare că ai venit... Vrei o dulceață? Fotografiile le-ai văzut? Scrisoarea de la Gică ți-am arătat-o?

De la Gică trecură la Tică, apoi la Lică... Despre Rică erau foarte multe de spus, așa încît nici nu își dădură bine seama că afară se întunecase.

— Punem televizorul? îndrăzni Didi.

— Da, dar încet, fără sunet. Doarme tata! Știi, el lucrează în schimbul de noapte, se scoală peste o oră. Săracul, mi-e așa milă de el, acuși trebuie să se trezească...

Pîș-pîș, trecură în altă odaie și dădură drumul la televizor. Pe ecran apăru, în chip de bucătar, Dem Rădulescu, și Didi izbucni în rîs.

— Sst! Doarme tata!

Emisiunea dură mult și, fără vorbe, parcă înțelese, cele două se opriră cu ochii la casetofon.

— Am un Marius Țeicu și un Johny Holliday...

— Da? Grozav! Dă-l, tu, mai tare!

Și, legănîndu-se, Didi învîrtea toate butoanele pînă cînd Dana tresărea speriată și alarmată grozav ducea degetul la buze:

— Mai încet, tu, doarme tata!

Dar tata nu dormea. Se zvîrcolea în toate chipurile, voia să adoarmă, voia să se odihnească. Dar nu putea ațipi. Îl frămînta ceva, fără îndoială. Trăgea plapuma peste cap, își înfunda fața în perne, se chinuia, dar somnul nu se lipea de el. Cum să poți adormi cînd fetița ta are la matematică doi de 5? Și la fizică de ce are 4? Ce se întîmplă? Cum s-o ajute el? Și, mai ales, cînd? Cînd? Și se tot zvîrcolea fără somn.

Iar fetițele își povesteau acum filme cu cow-boy. Și abia cînd ultimul șerif cu ultimul glonte doborî pe ultimii doi bandiți, iar în odaia de alături izbucni ceasul deșteptător, Dana se repezi la masa de lucru. Apucă din zbor prima cărțoaie, apoi șuieră spre musafiră:

— Șase! Fă-te că-nvățăm! S-a trezit tata...

NIMIC DESPRE TEATRU ȘI FILM... CÎT SE POATE, DESPRE VIAȚĂ

Pornind de la ideea lui Kant că «Frumosul este simbolul binelui moral», vă rog să-mi răspundeți la următoarele întrebări:

1. Ce calitate vă caracterizează?

2. Care este ocupația dv. preferată în afară de cea pe care o practicați?

3. Poetul, prozatorul, pictorul, muzicianul, balerinii preferați?

4. Ce înțelegeți prin fericire? Dar prin nefericire?

5. Ce detestați cel mai mult?

6. Ce flori preferați?

7. Ce culori?

8. Ce maxime?

9. Ce calități preferați la bărbat?

10. Dar la femei?

11. Ce anume detestați în comportamentul unui bărbat, al unei femei?

12. Care este sportul pe care îl practicați?

13. Cum apreciați politețea? Ca o pantomimă grațioasă sau ca expresia unei delicatețe sufletești, un act social sau o modalitate de a reacționa împotriva grosolăniei?

14. Ce părere aveți despre ținuta vestimentară? Cum să ne îmbrăcăm, pentru plăcerea noastră sau a celor din jur? Optați pentru emancipare în modă sau sînteți adepta șablonului public? Poate ținuta vestimentară să reprezinte personalitatea, înclinarea sufletească?

IRINA PETRESCU

1. Disciplina dinamică.
2. Mersul pe jos, privitul pe fereastră, bucătăria, croșetatul, cărțile...
3. Nu am idei fixe.
4. Pentru mine aceste două noțiuni au o valoare foarte relativă. Nu pot da o definiție. Mă gîndesc uneori la fericire în legătură cu senzația de confort moral, de liniște... Uneori, exact dimpotrivă.
5. Minciuna necesară.
6. Lalelele.
7. Alb, bej, gri, maro, bleumarin, galben.
8. Prefer proverbele.
9. Bunul simț.
10. Bunul simț.
11. Curiozitatea, palavragiii, statul pe loc, personalitatea de împrumut.
12. Conversația.
13. Un cod elementar de convietuire: «UN ALFABET».
14. Ce părere am, cum să ne îmbrăcăm? Depinde. Cred că ținuta vestimentară poate reprezenta personalitatea, înclinarea sufletească.

CARMEN GALIN

1. Puterea de muncă, ambiția.
2. Cea de spectator — de teatru, operă, cinema și tenis.
3. Eminescu, Hemingway, Tonitza, Puccini, Plisețkaia.
4. Starea în care îți se pare că ai rezolvat totul.

Să-ți pierzi părinții, de exemplu.

5. Umilința gratuită, minciuna.
6. Anemonele și macii.
7. Culorile toamnei, arămii.
8. Să pleci înseamnă să mori cîte puțin.
9. Integritatea.
10. Feminitatea.
11. Lipsa de caracter.
12. Bicicletă, tenis.
13. Politețea forțată este evidentă și stridentă.
14. Șablonul public! Asta ne-ar mai lipsi. Și fără să fie impus, el riscă să se insinueze. Mă îmbrac în primul rînd pentru mine, dar de foarte multe ori o fac din respect pentru împrejurările și oamenii care sînt în preajma mea.

OLODY BERTOLA

1. Cred că o calitate care mă face infirmă: cinstea.
2. Cum ar fi spus bietul Mazilu — lectura și natura.
3. Rilke, Proust, El Greco, Ulianova.
4. Nu știu, dar poate că Vergiliu are dreptate cînd spune: «Ferice e cel ce poate cunoaște cauza lucrurilor».
5. Golănia.
6. Frezia.
7. Galben.
8. «Ad augusta per augusta». La rezultate înalte prin căi grele.
9. Forța, în care este inclusă forța de caracter, forța creatoare, fizică, psihică, după cum vedeți, cam multe pretenții.
10. Tăcerea, cum Shakespeare spune femeii iubite într-una din operele sale, «My sweet silent».
11. Grosolănia și lașitatea, afectarea și ipocrizia.
12. Am practicat toate sporturile din copilărie, înotul și schiul rămîn sporturile mele preferate.
13. O consider fără îndoială o expresie a unei delicatețe sufletești, ceea ce francezii numesc «la politesse du coeur», dar, în lipsa ei (și din nefericire această lipsă se resimte la tot pasul), mă-mpac mulțumi cu acea politețe convențională, care se învață sau ar trebui să se învețe în familie, la școală și în viața de toate zilele...
14. Pentru mine este o corvoadă necesară. Pentru plăcerea mea în primul rînd. Îmi place să am o modă a mea, neostentativă, și chiar nu la modă, pe care o socotesc eu de bun gust și dacă e puțin retro nu mă deranjează, deși acum e pe cale de a deveni la modă. Evident, chiar din plin aș spune, spune-mi cum te îmbraci ca să-ți spun cine ești...

ANGELA STEJEREANU

ION BĂIEȘU

CORESPONDENȚĂ DE DRAGOSTE

Ovidiu și Marieta se îndrăgostiseră iulea, cu o lună de zile în urmă, de la a doua vedere, cu prilejul unui botez. Amorul lor era atît de violent și mistuitor încît nu suportau să stea despărțiți mai mult de un ceas, el fugea de la serviciu ca s-o vadă pe ea cinci minute, în pauza de prînz, ea,

învețe în familie, la școală și în viața de toate zilele...

14. Pentru mine este o corvoadă necesară. Pentru plăcerea mea în primul rînd. Îmi place să am o modă a mea, neostentativă, și chiar ne la modă, pe care o socotesc eu de bun gust și dacă e puțin retro nu mă deranjează, deși acum e pe cale de a deveni la modă. Evident, chiar din plin aș spune, spune-mi cum te îmbraci ca să-ți spun cine ești...

ANGELA STEJEREANU

ION BĂIEȘU

CORESPONDENȚĂ DE DRAGOSTE

Ovidiu și Marieta se îndrăgostiseră lulea, cu o lună de zile în urmă, de la a doua vedere, cu prilejul unui botez. Amorul lor era atît de violent și mistuitor încît nu suportau să stea despărțiți mai mult de un ceas, el fugea de la serviciu ca s-o vadă pe ea cinci minute, în pauza de prînz, ea, care ieșea mai devreme de la lucru, îl aștepta la poartă întreprinderii trei sferturi de oră. Dacă el o visa noaptea la ora două, o suna la telefon ca să-i spună cum a visat-o și ce dor fioros l-a cuprins; dacă se întîmpla ca ea să aibă insomnie, nu lua un carbaxin sau un diazepam, ci îi telefona și venea la fereastra lui, ca să-i vadă măcar două minute.

Cînd amorul lor a împlinit o lună, s-a întîmplat nenorocirea: Ovidiu a fost trimis în provincie pentru cîteva săptămîni, era acolo o lucrare extrem de importantă, care solicita în mod expres prezența lui. Despărțirea din Gara de Nord a fost sfîșietoare, cei doi au plîns în hohote unul în brațele celuilalt, încît ceilalți călători au crezut că sînt artiști, atît de frumos și de convingător sufereau. Abia ajuns în localitatea respectivă, Ovidiu s-a dus direct la poștă și i-a expediat Marietei o telegramă de nouăzeci și nouă de cuvinte: «Ajuns cu bine și numai cu tine în gînd Stop Te iubesc atît de puternic încît aerul vibrează în jurul meu, iar pulsul mi s-a ridicat la 120 Stop Ai pătruns în mine pînă la ultima celulă și viscere etc., etc.». La prînz, Ovidiu expedie o scrisoare succintă de patru pagini, iar seara una de zece pagini, în care îi povestea primele impresii despre oamenii și locurile respective. Noaptea, neputînd să doarmă din cauza emoției și a dorului de ființa iubită, îi expedie acesteia încă două telegrame. A doua zi îi expedie și ea o telegramă fulger, prin care îl ruga să nu-i mai trimită decît telegrame, întrucît scrisorile vin prea anevoie. Conveniră astfel ca el să-i trimită trei telegrame pe zi (dimineața, la prînz și seara), iar ea să-i răspundă tot printr-o telegramă noaptea, hotelul neavînd, din păcate, telefoane în camere.

În total, Ovidiu i-a trimis Marietei în cele treizeci de zile cît a fost detașat în localitatea respectivă circa o sută de telegrame, însumînd peste patru mii de cuvinte, dintre care o sută de substantive și două sute de verbe, restul fiind adjective și interjecții.

Întorcîndu-se după încheierea misiunii, Ovidiu n-a găsit-o în gară pe iubita vieții lui. Alergînd la ea acasă într-un suflet, el află un adevăr atît de crîncen încît începu să-i curgă sînge din nas: Marieta se îndrăgostise de poștașul care-i aducea de trei ori pe zi telegramele și se căsătorise cu el.

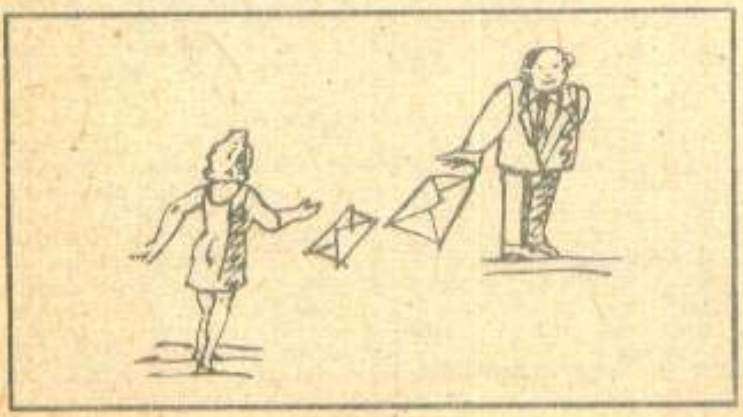

TUDOR BĂRAN

PUTEREA EXEMPLULUI

— Ce e, frate Trică? Ești supărat, sau numai mi se pare?

— Ba nu ți se pare deloc. Sînt foarte supărat...

— Și acum încotro așa grăbit?

— La judecătorie.

— Înseamnă că e lucru grav?

— Mai e vorbă!

— Și cu cine, mă rog, te judeci tu?

— Cu comnatu-miu.

— Asta n-o mai cred. Tocmai voi, care vă aveați ca frații, să ajungeți pe drumurile judecătoriei?

— Ba s-o crezi. Pentru că tocmai el, bunul meu prieten, m-a pus în situația ca eu să nu mai fiu bărbat în casă la mine, ci femeie. Pricepi tu?

— Nici o iotă.

— E și greu pentru tine să pricepi. Păi bine mă omule tu știi că Grigore ăsta m-a făcut din om neom? Adică, mai bine să-ți explic, că altfel tot n-ai să pricepi. Tu știi bine că noi stăm cu casa gard în gard. Ei bine, de la o vreme încoace scumpul meu

cumnat a început să-i aducă Elenei flori...

— Care Elena?

— Elena, nevastă-sa, sau sora lui Ilinca mea, că de asta îmi e cumnat, că e însurat cu Elena, adică cu sora soției mele, nu știu dacă poți tu pricepe lucru' ăsta...

— Pricep, omule, dar cum să-i aducă flori? Ce-i dacă a ajuns brigadier, a luat și tabiet de orășean? Numai pe acolo se duce bărbatul în prăvălie, ia flori și i le dă soției. Zic eu că așa trebuie pe acolo: florile sînt rare, dar pe aici de vrea o nevastă flori, să se ducă cît îi cîmpul să le cu căruța, să ducă și-n casă, să bage și-n saltea, să urce și-n podul soprului. Da ia spune, ce a mai fost...

— Ilinca mea a început să mă ia la rost: «Vezi tu ce noroc pe sora mea?» — «Ce noroc, că-i aduce flori, ca un ciocîrlan!» — «Nu numai de asta, bărbate, ci și pentru că o ajută să facă mîncare, îi duce albia cu rufe la riu, iar prin bătătură numai ei măturră în fiecare dimineață!»...

— Ei și?

— «Ei, și?». Atît știi să zici.

— Atunci m-am înfuriat și eu și am început să fac mai tot ce trebuie în gospodărie: scoală și dă la orătănii, fugi la apă, mătură prin curte, atîță focul, mulge vaca, fierbe laptele, fugi la cooperativă, întoarce-te cu un braț de costreie pentru vițel, iar mulge vaca, pune laptele-n putină, fugi pînă la cooperativă și la ulei, fă repede o tocană cu cartofi și roșii...

— Ei, și?

— «Ei, și?». Azi așa, mîine așa, pînă cînd iată că m-am obișnuit! Ba încă am început să fac și plăcinte! Mă, dar ghicesc niște plăcinte, știi, trebuie să potrivești bine aluatul din rom: auzi tu? plăcinte cu rom este invenția mea; a venit și dăscălița să-i dau rețeta. Dar nu i-am dat-o: așa m-a-nvățat Ilinca, să nu dau rețeta cea bună, ci una care să-i piară gustul să mai întrebe. Și atunci eu i-am spus să pună și un pumn de sare de lămîie, să fie plăcinta mai acrișoară un pic. Ea a zis că înăcrește cu zarzăre; ce-o fi ieșit nu știu, dar am auzit pe Margalina lui Dan, într-o zi: doamne, dăscălița nu știe să facă nici plăcintă ca Trică. Pricepi tu?

— Aș pricepe dacă mi-ai spune de ce acum te duci la judecătorie și ce rău ți-a făcut cumnată-tu?

— Eu să fi fost în locul tău n-aș fi pus o așa întrebare dacă aș fi vrut să mai port un pic de mîndrie în mine. Măi, omule: ți-am spus că Grigore i-a adus soției lui, care e sora soției mele, flori, i-a măturat de 2—3 ori curtea, i-a curățat cartofi și apoi și-a văzut înainte de ale lui. Eu am făcut la fel, dacă nu ceva-ceva mai mult, ca să nu zică Ilinca, vezi doamne, că ea n-a avut noroc în viață. Și povestea asta a ieșit rău, pentru că nevastă-mea s-a obișnuit cu mine așa și nu mă mai vrea decît așa, jumătate bărbat, jumătate femeie. Și atunci să-l iert pe Grigore pentru invențiile lui?

— Ia stai tu un pic să te mai întreb ceva: tu apă îi aduci lui Ilinca?

— Nu.

— Dar de spălat rufe speli?

— Nu.

— Dar de frecat scîndura de pe jos?

— Nu, vai de mine, nici așa, ei!...

— Dar de răzuit tuciul după ce Ilinca face mămăligă?...

— Hai să terminăm, că mă superi...

— Atunci merg și eu cu tine la judecătorie?

— Și tu cu cine ai să te judeci?

— Cu tine, mă, nenorocitule! Datorită ție, eu sînt trei sferturi, dacă nu sută la sută, femeie în casă. Și Cătălina mea nu-i nici mulțumită măcar: «Tu nu poți să calci cămășile ca Trică!», «tu nu faci gogoși ca Trică», «tu nu știi să împletești un ciorap ca Trică», «tu nu știi să cînți din gură prelung, cum cîntă Trică», «tu...»

RODICA TOTH

PANICĂ ÎN COSMOS

Mă aflam într-o navă cosmică, alături de bunul meu coleg Al, care coleg bun, fie vorba între noi, cînd s-a decis componența echipajului, a exclamat: «Cu o femeie?! Fiți serioși, nu plec nici dacă mă transferați la aviația sanitară!» Pînă la urmă i-au aprobat trei zile de concediu la întoarcere și m-a acceptat.

Mă aflam, așadar, cu Al în nava spațială R8h, într-o călătorie în interes de serviciu, prin apropierea lui Marte. Totul decurgea după program. Nu aveam nici un motiv să ne grăbim, așa că ne deplasam în a doua viteză cosmică, de 11 260 m/sec. Aparatele de bord funcționau perfect, camerele de luat vederi nu ne interesau deocamdată, cu stația de pe Pămînt discutam din oră în oră, mai mult ca să nu adormim.

Și eu și Al ne simțeam minunat. Obligația de a respira oxigen pur nu ne crea nici o dificultate, iar forța de accelerație aproape că nu o mai simțeam. Al mă gratula, ca de obicei, cu glumele lui proaste, dar acum, departe de-a mă ofensa, mă făcea să mă simt ca acasă. La un moment dat îmi spune că mi-a spus: «Știi că îți sta mai bine în costumul ăsta presurizat decît în rochia ta, mov, de la Fondul plastic? Așa, parcă mai ai o oarecare formă!» Dacă știți cum arată un costum presurizat — asemănător celui de scafandru —, vă puteți imagina la ce grad de insultă mă supusese Al. Dar eu nu m-am supărat deloc. Nu m-am mirat nici cînd mi-a propus să jucăm bîza în imponderabili-

tate. Oricum, pînă la reluarea comenzilor, cînd trebuia să ne apropiem de ținta călătoriei noastre, nu aveam altceva de făcut.

Numai că, jucînd acea bîză ciudată (un fel de leapșă în zbor), am plutit spre Al, pentru a-i da palma respectivă, într-un sens mai puțin sigur și am nimerit cu fața în hublou. Nu m-am lovit, deoarece viteza trupului era minimă, însă, așa cum mă aflam, mi-am afundat privirea, fără voie, în noaptea violacee a cosmosului. La început nu m-a șocat nimic. Pe urmă am văzut ce am văzut și am început să tremur demențial. Al și-a dat seama că s-a întîmplat ceva deosebit și m-a întrebat:

— Ce-i?

— Pămîntul am reușit să îngîn.

Al a venit lîngă mine, privind cu aceeași stupefacție haosul de sub noi. Îl simțeam vibrînd ca o fibră de contrabas. Și nu-i de mirare. Acolo, «jos», dacă se poate spune așa, într-un punct depărtat al infinitului, Pămîntul ni se înfățișa ca o sferă din care ieșeau scînteii. Miliarde de scîntei, nu dintr-un singur loc, ci de peste tot.

Realizați catastrofa? Nu poate fi vorba, mi-am zis, decît de-o explozie nucleară. Într-o secundă mi-au trecut prin minte, fără vreo ordine a valorilor: Turnul Eiffel — un morman de fiare vechi; Mona Lisa — un pumn de deșeuri; Manuscrisele de la Marea Moartă, moarte de-a binelea (ca să nu mai vorbesc de-ale mele!).Dar soțul, colegii, prietenii, apartamentul din Balta Albă etc., etc., etc.? Evident, n-am putut să trec în revistă toate minunile lumii și toate cunoștințele, mai apropiate sau mai depărtate, pe care le am, mai ales că în secunda următoare l-am văzut pe Al prăbușindu-se la podea, măcar că ne aflam în imponderabilitate (fenomenul merită studiat). Și, atunci, am sesizat și cea de-a doua catastrofă: mă aflam singură pe lume, cu un bărbat care, departe de-a mă proteja cum fusese instruit la plecare, filozofa în mod nejust și demoralizant. Ca dovadă, în aceste clipe decisive, n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să recite niște versuri ale unui vechi cîntec franțuzesc:

La vie est brève
Un peu de rêve,
Un peu d'amour
Et puis... bonjour!

Auzindu-i, nu m-am simțit deloc flatată la ideea că aș fi singura ființă cu rațiune din întregul Univers. Dimpotrivă. Spre rușinea mea de cosmonaut aflat la cel de-al 328-lea zbor interplanetar, am început să plîng.

— Nava R8h... Nava R8h...

Am crezut că visez. Nu eram singurii supraviețuitori? Am trecut de urgență pe recepție:

— Aici nava R8h... Voi cine sînteți?

— Îți arde de glumă? Aici Centrul de lansare «Cosmodrum», sînt Mimi, tu, nu mă recunoști?

— Vorbești de pe Pămînt?

— Dar de unde naiba? Ce se întîmplă cu voi? Aparatele de observație medicală ne comunică în alertă că pulsul v-a crescut îngrijorător, iar electrocardiogramele prezintă oscilații incredibile.

— Lasă asta, spune-mi, te rog, de ce Pămîntul pe care îl văd acum prin hublou scapără ca un amnar? Văd miliarde de scîntei, în toate culorile.

— A, sînt probabil artificiile de la serbările date în cinstea zilei copiluiui.

— Vrei să spui că Turnul Eiffel se află la locul lui și Mona Lisa n-a pățit nimic?! am strigat eu, euforic.

După o clipă de ezitare, Mimi m-a anunțat:

— Stai puțin să-l întreb pe șefu'!

N-am așteptat prea mult. De la Centrul «Cosmodrum» o voce de bărbat ne transmite ordinul:

— Întrerupeți călătoria. Începeți manevrele de întoarcere pe Pămînt. Nu se admit întrebări.

Acum mă aflu la odihnă, într-un sanatoriu, și încerc zadarnic să-i explic medicului că întreaga mea comportare din cosmos era normală. «Da, da, mă bate el pe umăr, fără să mă contrazică. Acolo, în cosmos, totul e normal, numai aici pe Pămînt e ceva care nu merge bine...» Nici nu știe cîtă dreptate are, atîta doar că nu e vorba de mine...

Fără cuvinte

VASILE BĂRAN

ROMANTICA

În patru cinturi

Romantica I

Trăind o dragoste
profundă,
Romeo și Julieta
au fost eroi de carte.
Eroi de carte fiind,
Romeo și Julieta
trăiesc o dragoste
profundă.

Romantica II

— De unde vii, iubito?
— Din secolul trecut.
— Dă-mi o dovadă.
— Știu să cos.

Romantica III

Era încă iarnă
și el îi spuse c-o iubește
și ea îl sărută
și el o îmbrățișează atît
de puternic
încît strivi cu bocancul de
schi
ghiocelul ce-i răsărise sub
talpă.

Romantica IV

— Mi-ar place să te văd
venind
dintr-o mare bătălie.
— Chiar așa și este:
de-acolo vin;
fiindcă dragostea mea
pentru tine
e un adevărat război.

• DIN ALBUMUL DE FAMILIE AL ACTORILOR...

...ILEANA-STANA IONESCU

...MAR-GARETA PÎSLARU

...VICTOR REBENGIUC

...IURIE DARIE

CINE E TATĂL MEU?

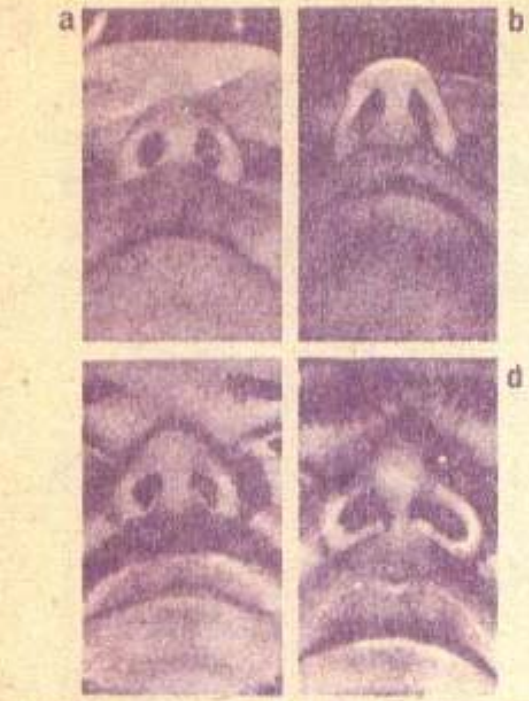

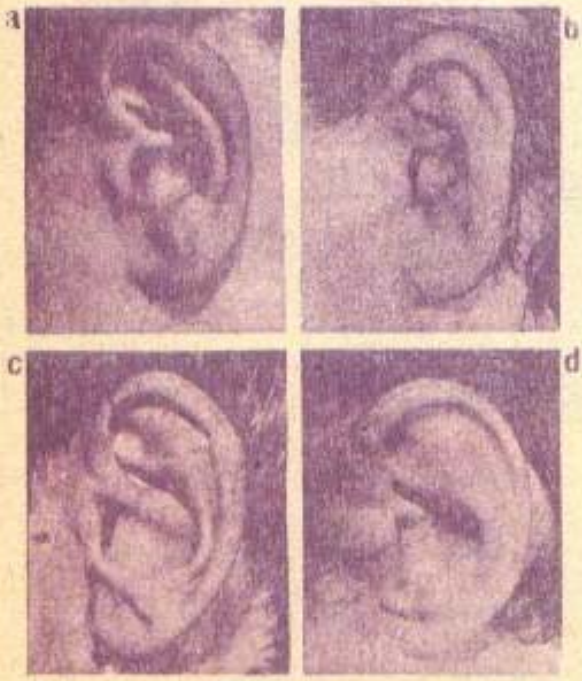

Genetica este o știință care progresează cu pași uriași. Examenele biologice-antropologice, care au devenit complete, permit de a da un tată copiilor uitați. Imaginile ce urmează reproduc cîteva dintre mijloacele de identificare folosite în «căutarea paternității». Și dînd o turnură amuzantă, să mai vedeți cu care dintre părinți seamănă copilul dv.

Nasul

Coincidența între forma nărilor și a septului nazal la copil și la tatăl nr. 1 este frapantă. Nici o asemănare cu mama și cu eventualul tată nr. 2.

Urechea

Nu există nici o asemănare între urechea copilului și a tatălui ipotetic nr. 2. Dar remarcăm, dimpotrivă, o mare asemănare între cea a copilului și a tatălui nr. 1. Ea desemnează pe acesta drept posibil tată.

Gura

Este atît de expresivă încît mulți observatori cred că pot deduce după forma sa caracterul unei persoane. În orice caz, caracteristicile sale sînt ereditare. În imagine, buza superioară a copilului este în formă de M, buza inferioară cărnoasă, cu o adîncitură dedesubt. Aceste caracteristici nu aparțin nici mamei, nici presupusului tată nr. 2. Ele desemnează ca eventual tată pe nr. 1.

a) Copilul
b) Mama
c) Presupusul tată nr. 1
d) Presupusul tată nr. 2

CUM NE VOM ÎMBRĂCA ÎN MILENIUL III?

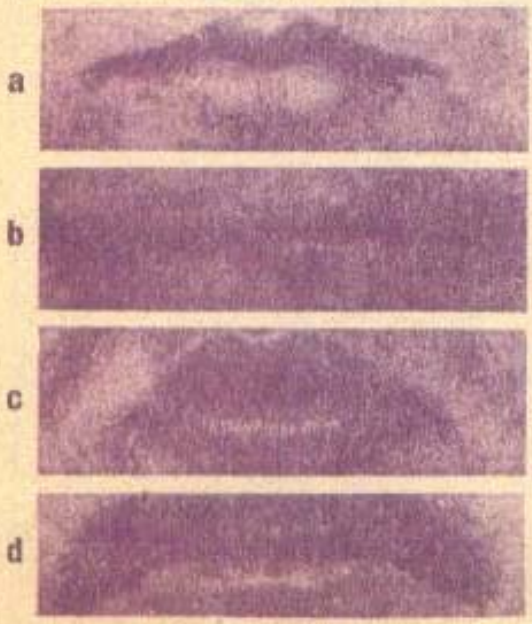

Mileniul III bate la ușă! Cum ne vom îmbrăca atunci? Cîteva studente ale Institutului de arte plastice «Nicolae Grigorescu» din București, care la începutul noului mileniu vor fi în plină maturitate, și-au imaginat un costum care renunță la tot ceea ce înseamnă pentru noi moda! Hainele lor, căci haine sînt, amintesc pe cele ale cosmonauților, dar nu sînt pentru zboruri pe Lună, ci pentru viața noastră pămînteană de fiecare zi. Rodica Roiban ne vede îmbrăcate în maiouri colante metalizate, acoperindu-ne în întregime trupul, ferindu-ne de frig și umezeală. Încălțămintea e prevăzută cu rotile pe șenile, pentru a mări viteza de deplasare de la un punct la celălalt (adio autobuz, troleibuz, tramvai!). Și dacă avem un drum lung la capătul orașului, de pildă, nu se cade să pierdem vremea. Costumul e utilat cu scaun pliant și pupitru pentru scris. Și de ce în timpul acesta să nu vorbim cu o prietenă prin radio, căci pălăria are antene pe care sînt fixate discuri receptoare, iar pe piept avem un microfon-magnetofon. Pentru efectul expresiv și estetic (așadar, trebuie să rămînem frumoase), costumul e completat cu voaluri care flutură în vînt. Nadina Bădescu creează o îmbrăcăminte unisex pentru orice anotimp, care acoperă, de asemenea, trupul complet, izolîndu-l de mediu, și prin perne pneumatice îl apără contra șocurilor. Cîli senzitivi percep

TREI FEMEI PENTRU CLEOPATRA

1

Figura legendară a Cleopatrei, regina din antichitatea Egiptului, a atras de-a lungul anilor și pe slujitorii celei de-a 7-a arte.

Prima interpretă a fost, în 1917, Theda Bara, fascinanta vedetă a filmului mut. Cleopatra lui Cecil B. De Mille, filmată în 1934, a avut drept interpretă pe Claudette Colbert *(foto 1)*. Mai aproape de noi ca timp, am putut-o vedea în Cleopatra pe Liz Taylor, superproducție regizată de Jozeph Mankiewicz în 1963 și prezentată drept «cel mai mare film al tuturor timpurilor», care a costat nu mai puțin de 30 milioane de dolari *(foto 2)*. Cu toate acestea, cele 3 filme — fără a mai socoti pe cele comice, unul dintre ele avînd ca interpretă pe Sophia Loren *(foto 3)* — nu au reușit să dezvăluie mitul acestei regine.

2

3

datele atmosferice, le transmit unor ordinatoare care declanșează o adaptare automată a costumului la schimbările de temperatură, de umiditate etc. Iar Florica Popa întrevede pentru timpul liber refolosirea anticelor drapaje ale romanelor din materiale nețesute.

Placa cu butoane de comandă pentru emisie-recepție e montată în catarama cordonului și proiectată ca o podoabă a costumului. Pentru deplasare, pălării uriașe vor deveni adevărate parașute, care ne vor ajuta să circulăm cu o viteză conformă cu mileniul.

A.D.

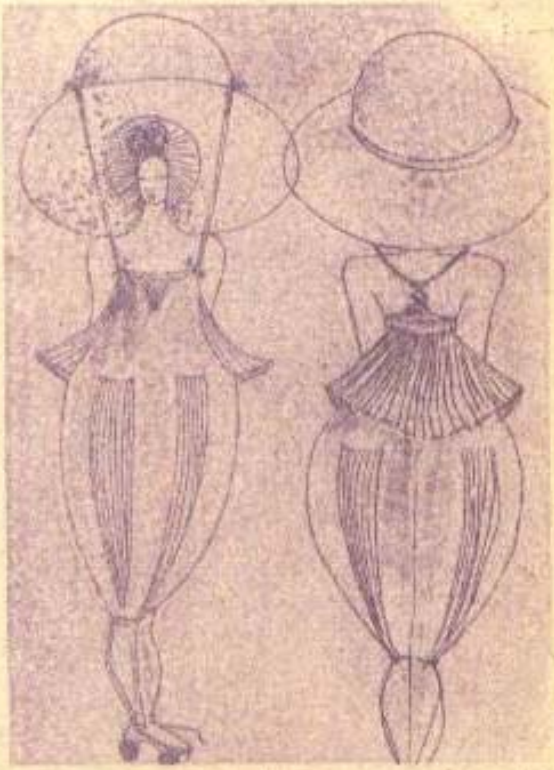

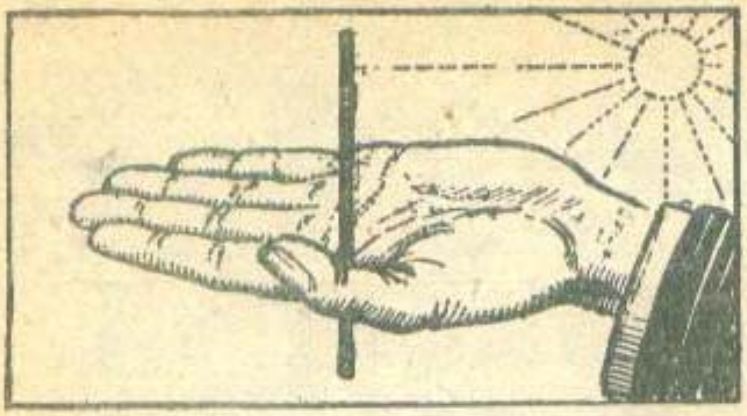

• CITIȚI ORA PE DEGETE

Amuzați-vă întrebînd soarele sau umbra cît este ora. Veți vedea că vă va răspunde aproape cu aceeași exactitate ca a unui ceasornic. Cine știe să întrebe astrele n-are nevoie de ceas. De miliarde de ani, pămîntul și soarele urmează aceeași traiectorie, ritmînd viața noastră printr-un joc de clar și obscur. Să învățăm — sau să reînvățăm — să le privim și să le întrebăm: e nevoie de un fir de paI și de cele cinci degete ale mîinii pentru ca să ne răspundă: întindeți mîna stîngă cu palma spre cer, degetele lipite unele de altele și întinse. Puneți firul de pai în colțul unghiului format de încheietura degetului mare și arătător. Lungimea firului de pai deasupra mîinii va trebui să fie egală cu lungimea indexului măsurat din extremitatea interioară a acestei încheieturi. Întoarceți-vă apoi cu spatele la soare, îndreptînd mîna astfel ca umbra mușchiului care este sub degetul mare să se termine la linia mîinii. Atunci veți vedea extremitatea firului de pai proiectînd umbra sa pe degete și iată cum veți citi ora: dacă extremitatea umbrei cade în vîrful indexului sînt orele 5 dimineața sau 7 seara; umbra în vîrful degetului mijlociu indică orele 6 dimineața sau seara; în vîrful inelarului, 7 dimineața sau 5 după-amiază; cînd umbra se află în vîrful degetului mic sînt orele 8 dimineața sau 4 după-amiază; cînd umbra atinge articulația următoare a degetului mic sînt orele 10 dimineața sau 2 după-amiază, umbra de la rădăcina degetului mic indică orele 11 dimineața sau 1 după-amiază; în fine, cînd umbra atinge linia mîinii, va suna ceasul de amiază.

• ADNOTĂRI HIBERNALE

ORIZONTAL: 1) Stă la gura sobei — Prefix cu stalactite și stalagmite; 2) Refren popular — Dezghețat! 3) Confeti monocolore de sezon — Curent (abr.); 4) În cont! — Merge cu «bastonul» pe gheață! 5) Timp de iarnă — Chipurile, ar crăpa de ger! 6) Formații... de haiduci — Punct terminus pentru pătrunderea frigului — Protejează tenul (mold.); 7) Laboratoarele caloriilor... 8) Ca un fulg — Nord-nord-est; 9) Grații feminine — Pom de iarnă (dim.); 10) Profund liric! — Ceea — Pui mînal 11) În chiciurâ! — Dare pe gheață.

VERTICAL: 1) Cu ăsta îți merg fulgii... — Are tîmplele ninse; 2) Ghețușuri; 3) Ospătar de odinioară — Nu-s bani.. gheață! 4) Blocuri fără... încălzire centrală! 5) Cuvîntul de pe urmă — Vara fulgerezului — Aparel 6) Cuie — Cal putere (abr.) — Nins; 7) Merge bine pe două cărări... albe — Cu suflet rece (pl.); 8) Colecționară de... turturi! 9) Cerut în căsătorie — Stat asiatic; 10) Pe de-a-ndoaseleal — Soția lui Vișnu — Localitate în R.F. Germania; 11) Fabricanți de... acreală — Pentru tine.

Dicționar TAL SRL EUER.

• DE DINCOLO DE MORMÎNT

O companie cinematografică hollywoodiană, «Warner Bros», intenționînd să realizeze un foileton televizat despre cunoscuta actriță Marilyn Monroe, marele mit al feminității de tip american, a anunțat că e în căutarea unui... «medium capabil să intre în contact cu M.M.». De ce? Motivația lor: Pentru că scenaristul dorește să intre în posesia unor detalii cît mai *veridice* (!??) despre viața ei de pe pămînt. Or, așa ceva nu se poate decît «direct de la sursă». O să rîdeți sau nu, dar s-au prezentat pînă la data publicării acestei știri mai bine de o mie de spiriți. Explicația probabilă: cunoscînd gusturile publicului (mai exact, ale unei anume categorii), compania cinematografică își pregătește reclama.

• FEMINA

ORIZONTAL: 1) Se prind de gîtul femeilor! — Prima femeie iubită (leg.); 2) Femeia în uniformă — Costum de baie; 3) Emisiune filatelică în genul celei emise cu ocazia Zilei internaționale a femeii — Femeia... capitalăi 4) Rîu ce se varsă în lacul Baihas — Zeița și personificarea Lunii; 5) Un erou «fără frică», al Ninei Cassian — Sedii ale zînelor din basme; 6) Ochi de lanț — Autor al «Unui film cu o fată fermecătoare» (1966) — Vas de lut; 7) Mare mester croitor! — Tată de-al doilea! 8) Tîrg în peninsula Sinai — ...Bernhardt, cea care la 18 ani debutează în «Ifigenia»; 9) Sărbătoarea mirelui și a miresei sale — Scurtă istorie! 10) Iubită — Mătase care face apă, apă... 11) Orașul fetelor! — Sămînță de veselie!

VERTICAL: 1) Frumoasa din poveste; 2) Iubita nefericitului prinț al Danemarcei (Shakespeare) — Pucioasă; 3) De dragoste... — Boală a pubertății; 4) A-și face apariția — Început simbolic — Tot pe la Iași; 5) Poemă de Hesiod — Trei perechi; 6) Reperel — A izbi prin comportare sau vestimentație — Cel mai bun; 7) Omul de lîngă tine! 8) Un nume de fată... iubit de Alecsandri! — Se repetă la Mimi! 9) Frumoasa frumoaselor antichității — Stat în S.U.A.; 10) Admirator al zeiței Diana — Sportul celor două regine! 11) Mara, de exemplu — Fiica lui Agamemnon, eroină de tragedie antică.

Dicționar: ILI, EES, OHIO, ASC.

Careuri de TOMA MICHINICI

— Mi se pare că am tînuit-o prea mult la cască...

Fără cuvinte

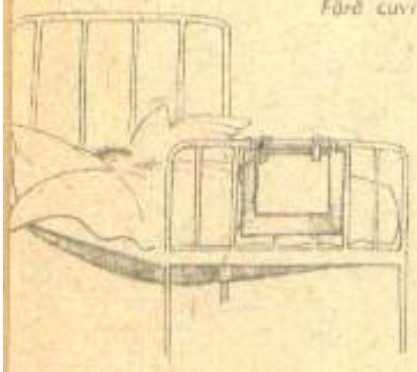

Fără cuvinte

— Îți amintești, Emil, ce mi-ai promis înainte de căsătorie, că toată viața mă vei ține așa, co-o palmă?

Șiretlic pescăresc

— De ce nu vreți să vă luați înapoi perdelele?

— De unde perdele cînd eu v-am dat la spălat cearșafuri!

TIMOR

— De ce gazda trebuie să-și conducă oaspeții pînă la ușă? întreabă copilul.

— Ca să fie sigură că au plecat! răspunde tatăl.

•

— Nene, spuse Ionel încasatorului venit după plata luminii, mama a uitat să-mi lase banii cînd a plecat.

— De unde știi că a uitat?

— Așa mi-a spus.

•

— Am ajuns la concluzia că întotdeauna e mai bine să dai decît să primești.

— Înseamnă că dumneata ești un filantrop...

— Nu, boxer.

•

— Te-am prins! strigă paznicul. Ce cauți acolo în pom?

— Zău, nene — răspunse copilul, — nu m-am urcat să fur... a căzut un măr și vreau să-l pun la loc.

•

— Care e maximul pedepsei pentru un bigam?

— Două soacre!

•

O familie primește vizita unui prieten din alt oraș, dar acesta își prelungește ședearea neașteptat de mult. În cele din urmă gazda îi spune:

— Nu crezi că soției și copiilor le este dor de tine?

— Mulțumesc! Foarte drăguț din partea ta că te-ai gîndit și la ei. Mîine le dau telefon să vină.

— Nici cîntarele nu mai sînt cum ai fost odată. Numai în urmă cu 5 ani arătau mai puțin cu 20 de kilograme...

— Cu vaccinurile și antibioticele lor, practic, a devenit imposibil să te mai «îmbolnăvești» o zi — două!

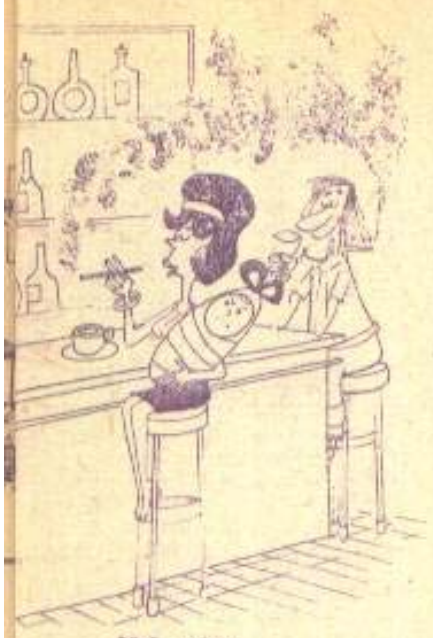

Fără cuvinte

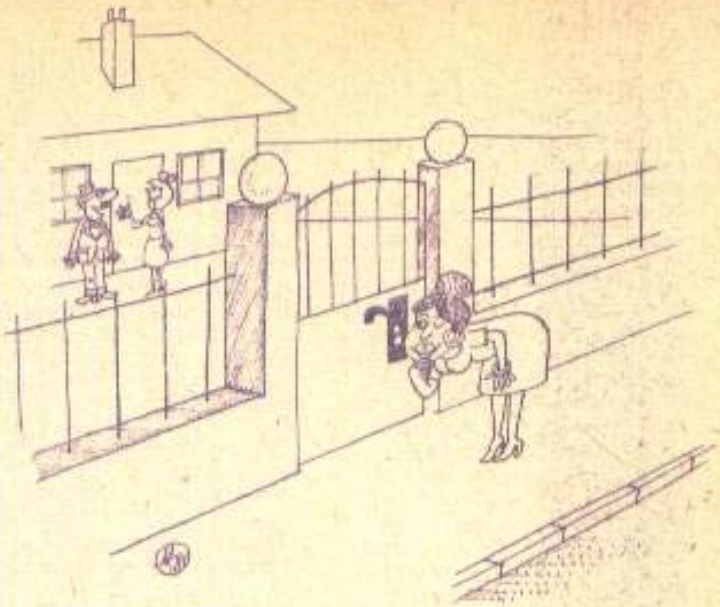

Puterea obișnuinței

DE CE AI ÎNTÎRZIAT?

Un deținut a reușit să evadeze dintr-o închisoare, Wormwood Scrubs. Ajuns acasă la două noaptea, prima replică a soției a fost: «La radio s-a anunțat că ai evadat acum șapte ore, de ce-ai întîrziat? Pe unde ai hoinărit? Stăm doar la trei mile distanță de închisoare».

REÎNTOARCEREA PISICII

O familie din Paris a încredințat o pisică unor rude care se aflau la 750 km depărtare. După un an de peregrinări, pisica s-a întors acasă la vechii săi stăpîni.

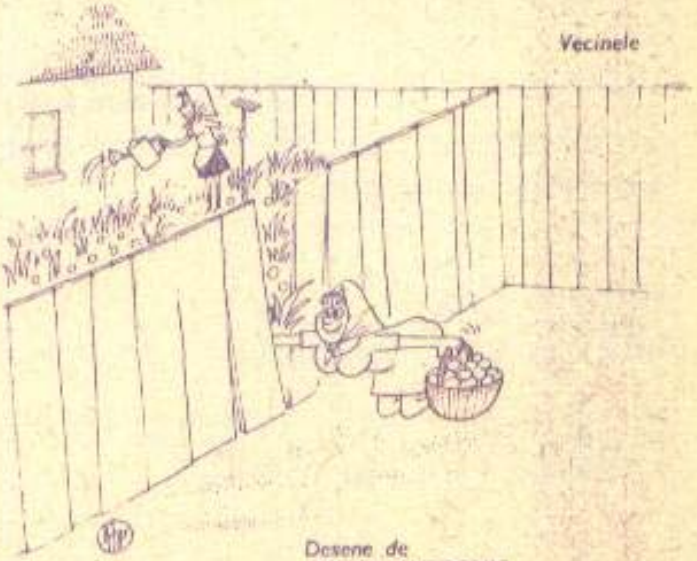

Vecinele

Desene de
ADRIAN ANDRONIC

— Între noi doi totul s-a terminat. Ia-ți înapoi scrisorile, cadourile și... restul!

— Aveți, vă rog, răbdare, vă aduc un șervet.

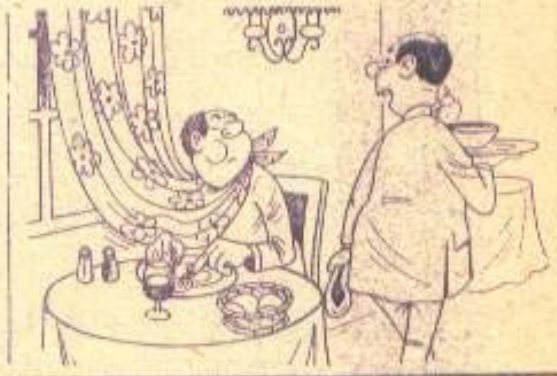

Fără cuvinte

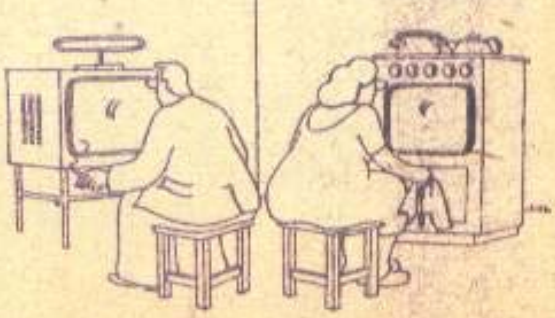

CONSTANTINA CARANFIL

GREȘELILE ANGHELINEI

-Fragment de roman-

«Să nu fii și tu ca maică-tal a zis cu glas scăzut, ca pentru sine, Radu Birău, taică-său, pe cînd fiică-sa, Angela, împlinea doar 15 ani; încă de pe atunci, Angelica, așa i se zisese în copilărie, era deja o ființă cu destule experiențe, nefirești pentru vîrsta ei. Timp de vreo doi ani de zile fusese confidenta și complicea mamei ei, Marioara Chiru, o femeie mică și blondă-spălăcită, care, așa deodată (ce-i și cu acest deodată vom mai vedea noi), și-a luat un amărît de ibovnic, pe unul Nică Lemnaru, un fel de cantaragiu-contabil la depozitul de lemne. Se întîlnea cu el, mai întîi pe furiș, în casa babei Leanca, bunică-sa, o bătrînă ce-și ducea zilele într-o căsuță de paiantă de la marginea orașului Constanța. La început, Angelica, fetiță mare, după cum îi zicea mereu mamă-sa, era trimisă la «baba» să spună «așa și așa» lui nenea Nică. Nu înțelegea și nu bănuia nimic biata Angela și totuși știa să tacă în prezența tatălui, omul acela înalt și frumos, îmbrăcat în milițian, care nu rîdea niciodată. Rîdea în schimb nevastă-sa, una-două, hi-hi-hi, așa era felul ei, al Mărioarei aceleia blondă-spălăcită. Pe la vreo 13 ani, Angela, deșirîndu-se deodată în înălțime, n-avea să-i semene, cel puțin la statură, și se bucura de una singură, ca de-o «răzbunare» încă destul de vagă și confuză în inima ei. Pe de altă parte, nici de taică-său nu se simțea mîndră, creștea în singurătate și egoism, doar de frate-său mai mic, de Octavian, avea, din cînd în cînd, o foarte palidă și abstractă milă. «Oare și ăsta se face ca tata, mare și prost, făcînd acasă pe generalul, iar acolo, la Miliție, stînd popîndău, țeapăn de frică în fața șefului de post?», a întrebat odată Angelica, nici ea nu știa ce spune, așa i-a venit ei în cap în acel moment, cine știe de cînd cocea ea disprețul ăsta otrăvit. Poate din noaptea cînd, sosind pe neașteptate din deplasare, milițianul, găsindu-i acasă la el pe Nică Lemnaru, a bătut-o măr pe «Mărioara lui», speriindu-și copiii că, o omoară; și ea, proptindu-se ostentativ de răpciugosul ei ibovnic, apărîndu-l de fapt, umilită și înveninată, spunea pe șleau toate cele, fata auzind în ceasurile acelea ceea ce nici chiar o femeie în toată puterea vîrstei nu știe uneori.

*

La școală, un timp, Angelica se simți stingheră și marcată de ceva urît, nu mai era de vîrsta colegelor ei. Se temea mereu să stea de vorbă cu ele, se grăbea întotdeauna spre casă: acolo, însă, da de cantaragiu și nu-l putea suferi cînd îl vedea giugiulind-o întruna, pînă la greață pe... «Săraca Mărioara», gîndea ea despre maică-sa, luîndu-și parcă distanță și înălțime față de-o ființă iubită cu disperare și dispreț. Între timp, falnicul Radu Birău, țeapănul milițian, care era totuși tatăl său, cărula ea îl semăna, și pe această cale, parcă... parcă mai avea o picătură de afecțiune pentru ei; bărbatul cel frumos, deci, cum recunoștea și Mărioara dealtfel, plecase de-acasă, ce putea face. «Să se ducă unde-o vrea, să facă pe generalul și cu altă proastă, că eu n-am fost bună decît să-i lustruiesc cizmele și să-i primesc ciomăgelile, și eu știam de ce, i-o ziceam de-a dreptul și nu-i convenea...»

— Ce nu-i convenea, mamă, că doar ți-a fost drag odată, așa zicea bunica...

— Ei, las' că nu-i de tine... o să afli și tu cînd te-oi mărita...

— Știu de-acuma, n-ai grijă, a ridicat ea capul semet, că nu te-ai ferit nici de mine, nici de lume, ai spus și ai arătat totul, ca o... Și Mărioara a înțeles. Pe loc i-a ars vreo două palme, niște palme ușoare și alunecoase, spălase rufe, și acum, cînd s-o «educe» pe fiică-sa, n-avea spor, abia de-i mîngîia părul aspru, cînepiu, împletit în două cozi legate la ceafă.

— Poți să dai, n-ai decît, na, dă, nu mă doare și nu mi-e frică nici de tine, nici de «tăticuțul cel nou», pe care-l corconești ca pe-un taur de prăsilă, parcă te văd, acuș-acuș, cu burta la gură...

— Ei și, da' ce-ai vrea tu, proasto, mă judeci tu, care te-am crescut și te-am hrănit atîția ani, numai singură, tac-tu, musafir, n-apucam să zic o vorbă că hop cu mușchiuluiala pe mine, atîta știa, să mă certe întruna, nu-l vedeai o dată să mă mîngîie și el... că am fost și eu tînără anii ăștia, am avut 20, 25, 28 de ani, acu împlinesc 30, cum să trăiești fără...

— Bine că găsisi ce-ți trebuie la roșcatu-ăsta, i-a trîntit-o fiică-sa, cu o inconștiență și cu o cruzime pe care numai copiii o au.

*

Peste vreo două luni de la acest incident, Angela s-a pomenit cu o invitație din partea lui taică-său, milițianul. A așteptat-o la cofetăria «Ghiocelul», a tratat-o cu o savarină, apoi a dus-o la Magazinul de confecții și i-a cumpărat o rochie albastră cu o croială feminină — îi punea în evidență talia și sînii abia răsăriți —, după care s-au despărțit, el tot așa morocănos, nu scoase două vorbe, decît «na», «ia», «hai» pînă la acea propoziție lungă, ceva neașteptat din partea lui, se vede că-i răzbise totuși o acută «răspundere» de tată: «Să nu fii și tu ca maică-tal!» Angela s-a uitat la el lung, sclipindu-și ochii ei verzi-albăstrii, a ironie, adică ce-i spunea ei povești d-astea moralizatoare, cînd ea știa ce știa...

S-au despărțit ușor și repede, ca niște străini, Angela fiind deodată preocupată de gîndul să ajungă mai repede acasă, să taie trei centimetri din lungimea rochiei, să-și facă o panglică de le-

gat pe cap și apoi să se arate cu fusta scurtă, peste jumătatea genunchiului. Voia cu tot dinadinsul să provoace protestul și furia profesoarelor ei, față de care începuse să-și ia nasul la purtare, ca și față de mamă-sa. Fiindcă Angela se sumețea și ea cum putea față de întîmplările ce-i umileau viața; devenise tot mai înfumurată de la o vreme și un sentiment distrugător de superioritate față de toți și de toate creștea cu fiecare zi, permițîndu-și tot mai dese obrăznicii, de care era mîndră ca de niște izbînzi.

* * *

Și-a fost apoi o cină... Cum s-o descriem, de jale, să te umfle rîsul peste plîns. Mărioara, trepidînd mărunt de la masă la sobă, de unde aducea ce mai era nevoie, vorbea întruna, vorbea cu niște cuvinte mărunțite pînă la pietriș, nimeni nu urmărea ce zice, și ea, conștientă parcă de «măcăitul» ei domestic, nu mai păstra nici o punctuație, înșira verzi și uscate cum se zice, privindu-și «familia» cu o mîndrie săracă și obosită. Angela, de rușine, își ținea ochii în jos, atentă la farfuria cu ciorbă, și totuși vedea bine ce «cap de familie» făcea cantaragiul, strigîndu-și parcă vanitatea și inconștiența cu fiecare privire «ocrotitoare» ce o dăruia. Învăluită de aburul mămăligii abia răsturnate pe masă, Angela întrezărea greșeala, răul ce pîndea și asupra ei. Cu puterea cea dintîi a adolescenței, intuia că cei din preajma ei își trăiau «dragostea» ca vai de ei, fără sentimente, iritați doar de «poftele» ce-i chinuiau din cînd în cînd. Să fie oare numai minciună și numai iluzie tot ce ne spun cărțile, filmele, artiștii pe scenă, poveștile... toate deci, niște «basme» să ne usuce mințile? Sau e lumea proastă, și eu voi fi, asemenea ei, așa cum... «Să nu fii și tu ca maică-ta!» — își aminti brusc — hm, ușor de zis, ca și cum ar depinde totul de mine... Sau poate că ar putea să depindă totul de mine...!?

STEA PRELINSĂ

Ai să mai vii? Pe gîndu-mi se mai prelinge-o stea,
Eu încă te aștept și mai miroase-a toamnă,
Se înnoptează trist pe sub arcada mea
Și pomii dezbrăcați spre iarnă se îndeamnă.

Să mai visez? Ce-i visul? Credeam că se mai poate
Să susur străvezie prin umbra-ți tremurală,
Trec ore ca vitralii prin turlele înalte
Și gura neființei surîde vinovată.

Aș vrea să uit... Nu pot. De-un an întreg te-aștept,
Iar mîna ta, prin piele, mai spune jurăminte,
Mă mai rostesc prin versul acesta desuet
Și prin icoana ta mă mai strecor fierbinte.

Oare-nțelegi? Auzi? Prin inimi bate vîntul
Și-o frunză pedepsește, mai palidă, pămîntul...

AURORA INOAN

RECORDURI

■ Cea mai lungă magistrală feroviară din lume este Transsiberianul. De la Moscova la Vladivostok se parcurge o distanță de 9 476 km.

■ Cel mai mare arhipelag de pe glob este Arhipelagul Indonezia, alcătuit din peste 13 000 de insule.

■ Cel mai gras om din lume a fost Robert Earl Hughes (1926—1958), din Monticello-Illinois (S.U.A.). La un moment dat, el cîntărea nu mai puțin de 485 kg.

■ 57 de litere, atîtea sînt cuprinse în denumirea oficială (în limba maori) a unei localități din Noua Zeelandă.

■ Exemplarele de melci cele mai mari sînt cele din specia Achatina, care trăiesc în Africa. Recordul îl deține un melc capturat în 1977, care măsura 46 de centimetri și cîntărea aproape un kilogram.

■ Cel mai mare ocean este Pacificul, el reprezentînd 45,8 la sută din suprafața tuturor oceanelor.

■ Uraganul cel mai distrugător cunoscut în istoria lumii s-a produs la 12—13 noiembrie 1970 în Bangladesh, cînd și-au pierdut viața aproximativ un milion de oameni.

■ Cel mai mare golf de pe glob este Golful Mexic.

■ Puricele deține recordul în săritura la înălțime. În săritură, el depășește de o sută de ori propria-i înălțime.

■ Cea mai adîncă peșteră din lume este Pierre Saint Martin (1 411 m) și este situată la granița dintre Franța și Spania.

■ Regiunea unde s-a înregistrat cea mai lungă secetă de pe glob este deșertul Atacama din Chile. În 1971 a fost semnalată prima ploaie după nu mai puțin de... 400 de ani!

■ Ceasornicarii din Geneva (Elveția) au realizat cel mai plat ceas din lume, «gros» de 1,89 milimetri.

■ Cea mai veche capitală din lume este Damascul. Din mileniul II î.e.n., orașul Damasc a fost fără întrerupere capitală de țară.

■ Cel mai mare crater de pe pămînt este cel al muntelui vulcanic Aso din Japonia. Circumferința acestui crater este de 20 de kilometri.

■ În apele unui lac din sudul insulei filipineze Luson trăiește cel mai mic pește din lume și se numește sinarapan. Acest peștișor, cu ochi negri, nu atinge la maturitate mai mult de șase-șapte milimetri. El este considerat de către localnici o delicatesă rară, tocmai de aceea fiind amenințat cu dispariția.

CEA MAI DE SUS

(acrostih)

Firește, o-ntîlnim și pe ogoare,
E și-n uzine-nfăptuind minuni,
Medalii poartă-n piept la defilare,
Egală cu bărbații cei mai buni.

În școli, superbe generații crește,
Aacasă-i mamă cum puține sînt,
E prima-n fabrici. Munca și-o iubește.
Respectă tot ce-i nobil pe pămînt.

O știm cu toții. Ne surîde. Iată:
Ji cerem sfaturi bune și-o stimăm,
Numiți-o deci pe vrednica surată
Al cărei pas ne-ndeamnă s-o urmăm!

ION PĂTRAȘCU

ARHITECTĂ LA 67 DE ANI

Avea o mare pasiune: desenul și pictura. Dar, cu 50 de ani în urmă, cînd a fost vorba să se înscrie la o școală superioară, familia a considerat că profesia care poate exprima cel mai bine virtuțile feminine este cea de educatoare. Timp de 20 de ani a ținut diploma în sertar, fiind doar mamă de familie, ceea ce nu-i dădea satisfacție deplină. Și astfel i-a revenit dorința de a urma arhitectura. Dar mai întîi a trebuit să-și completeze studiile, să dea examenul de bacalaureat. Și numai după aceea... la vîrsta de 67 de ani, odată cu fiul său, Elena De Simone din Italia a obținut diploma de arhitectă. O dovadă a posibilităților unei femei, a tenacității sale. Visuri de viitor? Să găsească un constructor care să-i încredințeze construirea unei școli care să fie sinteza atîtor ani de viață și muncă.

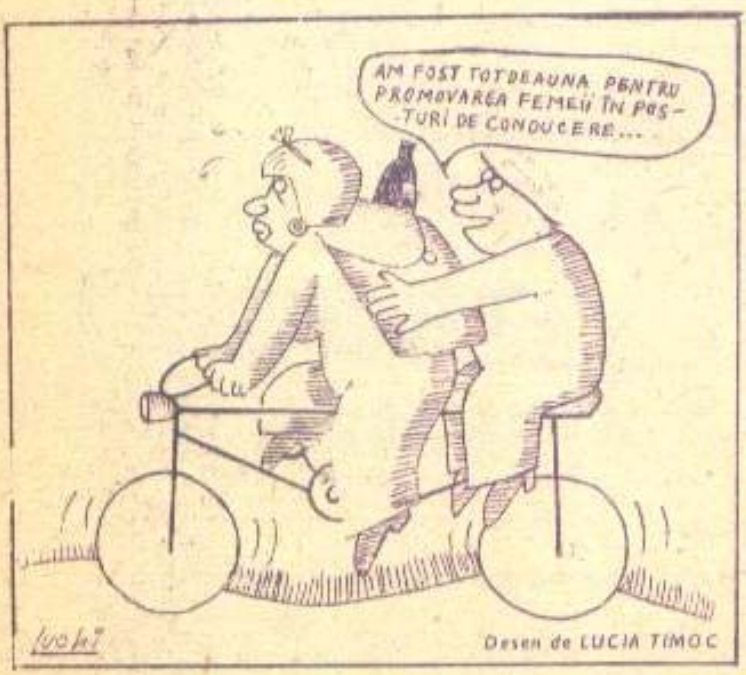

Desen de LUCIA TIMOC

VITAMINA C

Laureat al Premiului Nobel pentru chimie, Linus Pauling afirmă că organismul se revitalizează datorită vitaminei C. Personal, savantul octogenar ia zilnic cîte 10 g din această vitamină și precizează că vitamina C are acțiune deosebită în special în cazul infecțiilor virale; stimulează mecanismul de protecție al organismului, făcînd să apară, în număr mare, imunoglobinele complementare, limfocitele se reproduc mai rapid, producerea de colagen și interferon este stimulată.

Fără cuvinte

Desen de C. GRIGORE

DORINȚA DE A FI MAMĂ...

O cheamă Erna Maria Springorom, din orașul Hagen. Are vîrsta de 20 de ani. Este una dintre cei 2 500 de copii (băieți și fete) care au supraviețuit celor 10 000 de cazuri de îmbolnăviri care s-au înregistrat în R.F. Germania între anii 1958 și 1962 de pe urma folosirii de către gravide a faimosului medicament de tristă amintire. «Contergan», pe bază de talidomidă. După cum vă amintiți, desigur, copiii care s-au născut atunci prezentau grave malformații, în mod special fiind privați de brațe sau de picioare. Erna Maria este unul dintre copiii care au supraviețuit acestei teribile întîmplări tragice, rămînînd cu o infirmitate pe viață: este lipsită de brațe. La vîrsta de 18 ani, ea s-a măritat. Deși a fost sfătuită să nu aibă copii, existînd pericolul de a avea un copil malformat, Erna Maria, care-și dorea cu ardoare un moștenitor, a decis totuși să devină mamă. A născut un băiat, căruia i-a dat numele de Gabriel. Medicii care l-au examinat au declarat că fiul ei este perfect sănătos.

UNDE-I CELĂLALT GEAMĂN?

La o maternitate din Franța, doi doctori au întreprins o statistică ce constata că din 100 de femei însărcinate cu gemeni, aproape 50 au născut un singur copil, în timp ce celălalt dispărea fără urmă înainte de a se naște.

Grație ecografiei — o metodă de depistare prin raze (preluată, se pare, din timpul războiului de la submarinele germane, încă o dovadă de ceea ce pierde omenirea prin investițiile greșit orientate) —, s-au putut face în ultimul timp mai multe cercetări asupra acestui fenomen pe cît de delicat, pe atît de greu de explicat (și prin urmare de preîntîmpinat), ale cărui cauze nu se cunosc încă cu exactitate.

Supraveghind, așadar, cu ajutorul ecografiei sus-zisele viitoare mame, medicii au constatat mai întîi prezența, încă din a 12-a sau a 15-a săptămînă de viață, a doi embrioni distincți, perfect cuibăriți, fiecare în partea lui de uter. După un timp, s-a observat că, la 50 dintre mame, unul din copii nu mai mișca, pe urmă că nu se mai discernea la fel de clar, iar după 2-3 săptămîni că pur și simplu a dispărut. În schimb, celălalt își continua viața prenatală, «extinzîndu-se» pe întreg terenul. La naștere nu mai exista nici o urmă, nici un semn al celui de-al doilea făt. E vorba, s-au întrebat ei, de «o crimă perfectă» a unuia din embrioni sau de o sinucidere reușită a celuilalt? E vorba de o «voință» a unuia de a rămîne în viață sau, dimpotrivă, de lipsa de dorință de a trăi a celuilalt?

Povești, au replicat doctorii spitalului francez, la aceste ipoteze idealiste. E vorba mai curînd de un dezechilibru circulatoriu, ce ar favoriza doar unul din copii. Se știe, dealtfel, că la naștere unul din gemeni e mai viguros (riscînd uneori chiar incidentul cardiac prin supraconsum sanguin al unuia dintre ei) în timp ce celălalt e mai debil. Cercetările continuă.

TRĂSNETUL BINEFĂCĂTOR

Edwin Robinson, în vîrstă de 62 de ani, din statul american Maine, a fost lovit de un trăsnet. Nu numai că nu i s-a întîmplat nimic, dar în urma socului produs și-a recăpătat parțial vederea, pierdută tot din cauza unui șoc.

PLANTELE, SECETA ȘI... ASPIRINA

Se știe că aspirina pusă în vaze menține prospețimea florilor un timp mai îndelungat. Experiențele întreprinse în Marea Britanie au arătat că acest medicament ar ajuta plantele să reziste mai bine la secetă. Se apreciază că aspirina ar exercita o influență asupra frunzelor, în sensul închiderii lor.

Confirmarea deplină a acestei descoperiri ar putea avea influențe deosebite în practica agricolă, deoarece prețul de cost al aspirinei este foarte avantajos.

O soluție ingenioasă

COMPLICITATE

DIANE DE MARGERIE (Franța)

Nu le-a fost greu să pătrundă în frumoasa casă de pe malul mării: terasa, cu inofensiva ei perdea de glicină, nu era închisă de obicei decît de pleoapele plecate ale ștorurilor; după-amiaza era ritmată încetișor de greieri, al căror țîrîit estompase zgomotul ușor al pașilor lor; se strecuraseră pe coridor ca niște complici, sau ca niște îngeri ai răzbunării, depinde cum privești situația, și nimeni, nici măcar cei doi dogi, nu i-a deranjaseră în timp ce, fără nici o dificultate, au forțat, cu ajutorul cheilor și al clești lor, broasca.

Adevărul este că știau totul despre bătrîna doamnă: o pîndeau de luni de zile, fără ca ea să-și dea seama, se informaseră despre obiceiurile și despre programul ei zilnic. Nu puteau s-o sufere pentru că, în pofida anilor, era încă frumoasă, de unde și presupunerea lor că servitorii și cosmeticele o costaseră o avere. Îi revoltau banii ăștia aruncați în vînt, căci nu încetau, nici unul nici celălalt, să socotească în ce fel l-ar fi cheltuit ei — pe femei, pe bunătăți, pe călătorii și, abia după aceea, pe cîte o casă în care să se așeze, să se stabilească, să-și deschidă o prăvălie, eventual un garaj —, banii ăștia irosiți de babă ca să-și păstreze un ten de camelie îi împinseseră să pună la cale expediția de pedeapsă, pentru ca atunci cînd se va întoarce să nu mai găsească nimic din tot ce alcătuia fastul vieții ei: nici bijuteriile, nici argintăria, nici fețele de masă brodate, nici tablourile strămoșilor, ale căror priviri sfidătoare îi ocroteau exasperanta tinerețe veșnică.

Discutaseră de multe ori despre furia care îi mîcina, și cum nici unul dintre ei nu era prost, își dăduseră seama că nu numai pentru luxul în care trăia o detestau pe vîrstnica doamnă. Dacă ar fi fost neputincioasă, zbîrcită ca un măr, sau cît de cît împuținată de vîrstă, nici n-ar fi băgat vreodată de seamă existența ei, dar această bătrînețe orgolioasă îi înnebunea pe cei doi frați, a căror mamă uzată de muncă, uriașă, extenuată, murise înainte de a fi împlinit 60 de ani. Nu vor uita niciodată clipa în care au întîlnit-o pentru prima oară pe bătrîna doamnă, plimbîndu-și cîinii pe malul apei; zăriseră, din spate, o siluetă tinerească, zveltă, cu plete blonde, cu pas viu; cu poftă atîțată, ziseră, dîndu-și coate și grăbindu-se s-o depășească și să se întoarcă brusc pentru a o privi obraznic. Elanul lor a fost pus însă la grea încercare și rîsul le-a încremenit pe buze cînd și-au dat seama că silueta aparținea nu unei femei frumoase, ci unei octogenare cu părul alb, cu o panglicuță de catifea în jurul gîtului, cu ochi de oțel, în care se citea hotărîrea de a nu se da bătută.

Dogii îi priviseră cu ochii lor galbeni, cu o expresie în același timp bestială și aristocratică, în care se ghicea obișnuința rece de a asasina apucînd de beregată — cel puțin așa li s-a părut lor —, transferînd poate asupra cîinilor propriile lor impulsuri, deși n-aveau deloc intenția s-o ucidă pe bătrîna doamnă, chiar dacă tenul ei acționa asupra lor ca o cîrpă roșie fluturată în fața ochilor unui taur, n-aveau intenția s-o strîngă de gît, ci doar s-o umilească, s-o lege de un scaun, ca să audă alt sunet al vocii ei decît atunci cînd dădea porunci. (O auziseră de atîtea ori chemîndu-și cîinii pe un ton care nu admitea replică: docili, veneau în fugă și o urmau pas cu pas).

De cîte ori nu se certaseră cei doi frați, căci li se întîmpla adesea să-și imagineze, cu voce tare, ce-ar fi fost viața lor dacă ar fi fost aduși pe lume de o femeie frumoasă, rafinată și bogată ca bătrîna doamnă, care s-ar fi ocupat de studiile lor, în loc să fie nevoiți ca, părăsiți de tată, crescuți de o femeie tracasată, atinsă de o boală incurabilă, să trăiască din expediente și dintr-o muncă pe apucate. De fiecare dată cînd începeau să fantazeze așa, fiecare din ei făcea abstracție de celălalt, ca și cum, fiu unic, ar fi fost singurul beneficiar al averii închipuite. Aceste evocări degenerau totdeauna în ciocniri înverșunate, aproape fratricide, și nu se puteau desprinde din ele decît întreținîndu-și ura contra bătrînei care le provocase. Era singura clipă în care se transformau din frați-dușmani în complici. Tot imaginîndu-și ce-ar fi putut ajunge dacă ar fi avut o mamă atît de nemaipomenită le-a venit în minte s-o prade: iar felul în care, cu mîna ei gingașă, stăpînea dogii cu o siguranță liniștită, semn al puterii exercitate de ea asupra acestor animale de preț, făcea și mai intensă obsesia lor morbidă: să-și schimbe mama abolind trecutul, să se nască din această femeie sau cel puțin să-i ia ceea ce tezauriza, ca și cum, odată în posesia a ceea ce îi aparținea, aveau să dobîndească, prin farmec, și morga și forța ei.

Zi de zi, vara și iarna, făcea, la aceeași oră, după prînz, o plimbare cu cei doi cîini, în timp ce femeia care îi îndura toate toanele, o grăsană pe nume Eulalie, cu grumaz gros ca de turc, se ducea să vadă un serial la televizor. La ora aceea, orașul părea lăsat în voia lui, a păsărelelor care zburau din ram în ram, a veveriților care rontăiau conuri de pin, a glicinelor și a frunzelor fremătătoare, și asupra locuinței se lăsa, ca un val protector, un soi de amor-

Fără cuvinte

țeală de care intenționau să profite pentru a-și îngrămădi prada într-un sac.

Un singur lucru îi neliniștea: de cîtăva vreme, dogii nu mai ieșeau. Ducîndu-se, însă, întruna pe la prăvălii și ascultînd ce se vorbea prin cartier, aflaseră că dulăii erau bătrîni — fără îndoială la fel de bătrîni ca stăpîna lor, pe care o epuizau prin forța lor conjugată și inertă, așa că fusese nevoită să renunțe să-i mai tîrască în lesă, singurătatea o silea acum să-și scurteze plimbarea, era nevoită să se resemneze la un singur tur scurt. Vor avea, deci, foarte puțin timp pentru a-și aduce la îndeplinire proiectul de mult pus la punct — maximum vreo zece minute pentru a potoli clinii obosiți care gîfîiau, probabil, pe arșiță, înainte de a se întoarce la stăpîna lor și credincioasa ei Eulalie, cea cu voce de stentor.

Era o zi de 14 iulie; pe plajă, o muzică zgomotoasă asurzea lumea, avioane, purtînd după ele lungi banderole publicitare, zbîrnîiau deasupra mării, fluturi sălbatici moțăiau pe florile din grădină și în timp ce promenada și bulevardul Mării erau înțesate de oameni, proprietățile picoteau ca niște bijuterii mari în besacteiele lor. Cei doi frați erau, bineînțeles, înarmați, din cauza dogilor. Au răsuflat însă ușurați cînd, după ce escaladaseră terasa, și-au dat seama cît de puțin întemeiate fuseseră temerile lor: clinii (pe care îi strigaseră calm pe nume) le veniseră în întîmpinare, ascultînd de fluieratul lor, blînzi ca niște mieluței tunși scurt, iar blana lor neagră, în loc să se zburlească de revoltă, stătea, dimpotrivă, lînsă, moale, lipită de corp. Dogii le dăduseră cîteva tîrcoale, cu șira spinării suplă, cu ochii leneși și indiferenți, după ce îi mirosiseră cu botul lor pătrat și catifelat pe intruși, cu un fel de tandrețe înțelegătoare care îi încîntase — fără îndoială că și ei își aveau polițele lor de plătit, amintindu-și de umilitoarele plimbări la oră fixă de-a lungul țărmului, ținuți din scurt în lesă, stînjeniți, în elanul lor animal, de o zgardă ai cărei țepi le sfîșiau carnea neagră, aproape albăstruie, la cea mai mică tentativă de evadare — și apoi, cu un suspin de obez, se culcaseră în răcoarea absentă.

Frații nu fuseseră deci nevoiți să scoată armele și, cuprinși de o metodică beție a devastării, îndesară în sacul lor tot ce se afla la îndemînă, și le era, cu atîta naivitate, oferit: inelele de pe toaletă, perlele de pe noptieră, bancnotele legate teanc de pe micul birou vechi pe care își scria, probabil, scrisorile; își pierduseră cîteva secunde pentru a vărsa în chiuvetă cele trei flacoane de parfum ruinător de scump care, chiar închise, înmiresmau baia. Au constatat cu ușurare că toată treaba asta le luase doar cîteva minute, erau în avans față de orar, mîndri de isprava lor, și acum, cu sacul plin cu toate aceste bunuri care îi îngăduiseră bătrînei doamne să-i înșele și să-i domine pe cei din jur, se bucurau știind-o, în sfîrșit, lipsită: și-o închipuiau goală și cocîrjată sub un duș înghețat, chinuindu-se, ca atîția alții, într-un lagăr de muncă, deposedată de tot ce îi dădea o triumfătoare strălucire, despre care mama lor nici n-ar fi îndrăznit să-și imagineze că poate exista.

Se apropiau de ușă, gata s-o șteargă, cînd văzuseră că unul dintre cei doi dogi se culcase pe prag; căpătase, brusc, alura drăcească a unui monstru din basme, fosforescent de furie, blana lui, adineaori leneșă, se zburlise dintr-o dată în țepi subțiri, fălcile lui, tivite de oribile piei violacee băloase, lăsau să se vadă, goi, colții înspăimîntători și, cînd, dintr-o mișcare, se răsuciră, au descoperit că retragerea spre terasă le era tăiată de celălalt dulău întins pe jos; înnebuniți de mîrîitul surd emis de pieptul lor puternic, pe care începuseră să se umfle mușchi nebănuiți, își dădură seama că ochii lor galbeni, pe care îi crezuseră adormiți ca o apă stătătoare, căpătaseră sclipirile ucigașe ale farurilor îndreptate asupra criminalului într-un fund de pădure.

Înțeleseră, atunci, complicitatea în a cărei cursă căzuseră, dresajul subtil și viclean la care fuseseră supuși dogii și cît ar fi fost de zadarnic să riște cel mai neînsemnat gest spre armele inutil ascunse în buzunare, căci ar fi fost apucați de beregată și sfîșiați; se priviră cu ură și dispreț, întorcînd și transferindu-și oroarea asupra lor înșiși, pentru că se lăsaseră atît de ușor duși de prefăcuta toropeală poruncită de bătrîna doamnă, căreia îi vor auzi, peste cîteva clipe, rîsul spart, dar cristalin, în timp ce, cu degetele pline de inele (mai avea încă foarte multe inele), va deschide încet, foarte încet, ușa.

Traducere de FELICIA ANTIP

Din volumul «Aiurea și altminteri»
(Ailleurs et autrement)

DEZLEGĂRILE JOCURILOR DIN PAGINILE 196 ȘI 197

ADNOTĂRI HIBERNALE

1. Văcrai — Speo; 2. Ila — Deștept; 3. Fulgi — Crt — E; 4. On — Hocheist; 5. Rece — Piatră; 6. Cere — Os — Ir; 7. Bucătării — I; 8. Ușure! — Nne; 9. Nuri — Brăduț; 10. Iri — Aia — Iei; 11. Ci — Patinare.

FEMINA

1. Coliere — Eva; 2. Ofițer — Slip; 3. Serie — Atena; 4. Ii — Selena; 5. Nică — Palate; 6. Za — Bratu — 01; 7. E — Ac — Tutore; 8. Asc — Sarah — C; 9. Nuntă — Ist; 10. Aleasă — Moar; 11. Fecești — Ha.

COPIII NOŞTRI

1. Codrin Iliuţă, Vătava-Mureş; 2. Magda Onciul, Orşova; 3. Amalia Simion, Arad; 4—5. Alexandru Radu şi Georgiana Zamă, Bucureşti; 6. Mihai Drăgan, Timişoara; 7. Alexandru Bordeianu, Sibiu; 8. Daniela Cerasela şi Alin Şurugiu, Vaslui; 9. Ionuţ Lomnaru, Constanţa; 10. Alina Croitoru, Sinaia; 11. Cosmin Avram, Orăştie; 12. Bogdan Savu, Feteşti; 13. Costel Bazbanela, Tulcea; 14. Silvia Burlacu, Curcani-Călăraşi; 15. Andreea Sükösd, Braşov; 16—17. Emil Neacşu şi Robert Dobre, Seaca-Teleorman; 18. Raimond şi Ingrid Torpai, Bistriţa; 19. Marina şi Adriana Andrei, Ştefan cel Mare-Olt; 20. Mona şi Mihăiţă Chifuleac, Chişoda-Timiş; 21. Manuela Filip, Brad; 22—23. Cristina, Maria, Mihaela şi Georgiana Grigore, Bucureşti; 24. Gabriel Cireadă, Suceava; 25. Luciana Popescu, Dor Mărunt-Călăraşi; 26. Virgil Vlad, Măgureni-Prahova; 27. Florin Crăciunoiu, Bucov-Prahova; 28. Mi-

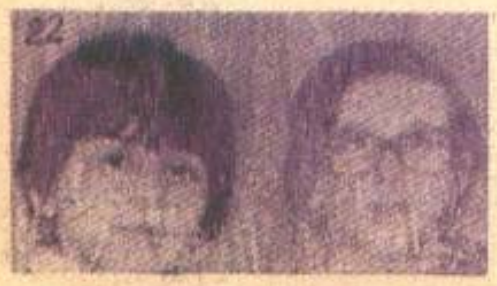

COPIII NOŞTRI

hail Mătuşoiu, Petroşani; 29. Mihai Rădulescu, Bucureşti; 30. Daniela Tarnovschi, Deva; 31. Andreea Marola, Bacău; 32. Silvia, Marius şi Irina Olariu, Bucureşti; 33. Roberto Muscalu, Lugoj; 34. Cristi Licuriceanu, Craiova; 35. Ionela Vlad, Hunedoara; 36. Raul Mureşan, Gherla; 37—38. Augusta şi Augustin Socea, Turda; 39—40. Alin şi Daniel Moruşcă, Turcineşti-Gorj; 41—43. Răzvan şi Mihaela Dinu-Cristea, Monica Iorga, Bucureşti; 44. Cosmin Ungureanu, Botoşani; 45. Gabriel Costache, Bucureşti; 46. Cristina Stanciu, Tîrgovişte; 47. Daniel şi Gabriel Sandu, Borosoaia-Iaşi; 48. Laura Bogdan, Brăila; 49. Ştefănel Diaconescu, Apele Vii-Dolj; 50. Marian Gânişteanu, Sighetu Marmaţiei; 51—52. Andreea şi Alexandru Teodorescu, Sibiu; 53—54. Mihai şi Mihaela Gogiu, R. Vîlcea; 55—56. Mihai Dragu şi Şachir Demirel, Bucureşti; 57. Violeta Jumară, Giurgiu; 58. Paula Dindire, Hateg;

COPIII NOŞTRI

59. Nicoleta şi Ionuţ Ştefan, Bucureşti; 60. Gabriela Bulz, Deva; 61. Mariana Vales, Orşindea-Hunedoara; 62. Ancuţa Ciobanu, Bocoşani; 63. Simonica Căsvan, Şopteriu-Bistriţa-Năsăud; 64. Costel Ungureanu, Galaţi; 65. Luminiţa Anghel, Găujani-Giurgiu; 66. Corina Elena, Izvoarele-Prahova; 67. Roxana Rotăroasa, Piteşti; 68. Marius Giosu, Bocoşani; 69. Victoriţa Popescu, Ticu-Dîmboviţa; 70. Laurenţia şi Ionuţ Tatu, Galaţi; 71. Lucian Ciobanu, Craiova; 72—74. Carmen Bădălău, Cristina şi Alina Gheorghe, Bucureşti; 75. Anca Dinu, Amărăştii de Jos-Dolj; 76. Mihaela Zăvadă, Drobeta-Tr. Severin; 77. Nicoleta Todoran, Petroşani; 78. Pompiliu Dăinceanu, Comăneşti-Bacău; 79. Ciprian Degeratu, Tr. Măgurele; 80. Decebal Tecşa, Hunedoara; 81. Liliana Tofan, Bacău.

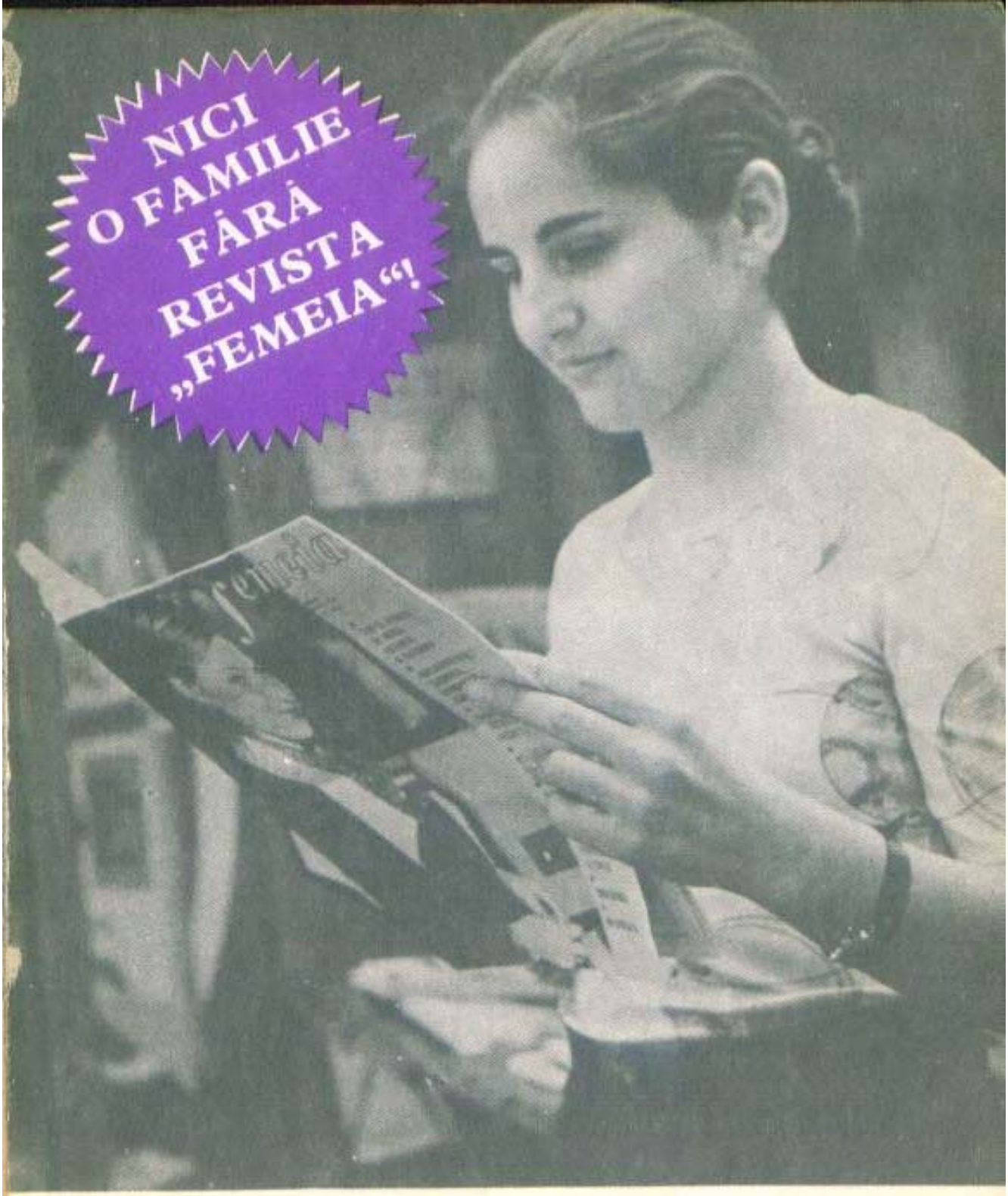

Redactor șef: MARIA COSTACHE
Redactor șef-adj.: CONSTANȚA NICULESCU
Redactor coordonator: NIKI GEORGESCU

Fotoreporteri: Spirea TOMESCU și Pavel ULIERU

Prezentarea grafică: Radu GEORGESCU
Prezentarea tehnică: Tudor FLOREA
Corector: Ion ADAM

Tiparul executat la Combinatul poligrafic «Casa Scînteii».

femeia

UREAZĂ TUTUROR
CITITORILOR
ȘI COLABORATORILOR
SĂI UN CĂLDUROS

La mulți ani 1982!

IANUARIE

L		4	11	18	25
M		5	12	19	26
M		6	13	20	27
J		7	14	21	28
V	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
D	3	10	17	24	31

FEBRUARIE

L	1	8	15	22	
M	2	9	16	23	
M	3	10	17	24	
J	4	11	18	25	
V	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
D	7	14	21	28	

MARTIE

L	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
M	3	10	17	24	31
J	4	11	18	25	
V	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
D	7	14	21	28	

APRILIE

L		5	12	19	26
M		6	13	20	27
M		7	14	21	28
J	1	8	15	22	29
V	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	
D	4	11	18	25	

MAI

L		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
J		6	13	20	27	
V		7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29	
D	2	9	16	23	30	

IUNIE

L		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
J	3	10	17	24	
V	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
D	6	13	20	27	

IULIE

L		5	12	19	26
M		6	13	20	27
M		7	14	21	28
J	1	8	15	22	29
V	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	31
D	4	11	18	25	

AUGUST

L		2	9	16	23	30
M		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
J		5	12	19	26	
V		6	13	20	27	
S		7	14	21	28	
D	1	8	15	22	29	

SEPTEMBRIE

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

OCTOMBRIE

L		4	11	18	25
M		5	12	19	26
M		6	13	20	27
J		7	14	21	28
V	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
D	3	10	17	24	31

NOIEMBRIE

L	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
M	3	10	17	24	
J	4	11	18	25	
V	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
D	7	14	21	28	

DECEMBRIE

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	31
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	